

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Η πορεία εξέλιξης των τρομοκρατικών ισλαμικών ομάδων σε Νιγηρία
και Νίγηρα: προβληματισμοί και επισημάνσεις

The evolution of Islamic terrorist groups in Nigeria and Niger:
main concerns and highlights

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανδρέας Φρέντζος

Αθήνα, 2022

Τριμελής Επιτροπή

Ανδρέας Γκόφας, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ανδρέας Φρέντζος, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

- ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση
ΜΚΔ: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης
ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΥΠΙΑΜ: Υπουργείο Άμυνας
ΥΠΕΞ: Υπουργείο Εξωτερικών
ACSRT: African Centre for the Study and Research on Terrorism
AQIM: Al Qaeda in the Islamic Maghreb
APC: All Progressives Congress
CNNC: Chinese National Nuclear Company
CNPC: Chinese National Petroleum Company
CTED: Counter-Terrorism Committee Executive Directorate
GIA: Group Islamique Arme
GSPC: Group Salafist for Preaching and Combat
GTI: Global Terrorism Index
JTF: Joint Task Force
JTF ORO: Joint Task Force Operation Restore Order
LCBC: Lake Chad Basin Commission
MoU: Memorandum of Understanding
MUJWA: Movement for Unity and Jihad in West Africa
IPOB: Indigenous Peoples of Biafra
ISIS: Islamic State of Iraq and Syria
ISGS: Islamic State of Greater Sahara
ISWAP: Islamic State West Africa Province
NATO: North Atlantic Treaty
NDV: Niger Delta Vigilante
PDP: People's Democratic Party
SMJTF: Special Military Joint Task Force
UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά την οικογένειά μου και ιδιαίτερα τη σύζυγό μου Βούλα, για την αμέριστη συμπαράσταση και κατανόηση που επέδειξε καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής μου στο ΠΜΣ Στρατηγικές Σπουδές Ασφάλειας, τους καθηγητές του προγράμματος για τα «ερεθίσματα» που μου έδωσαν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, καθώς και τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Ανδρέα Γκόφα, όσο και τους συνεπιβλέποντες καθηγητές, κύριο Χαράλαμπο Παπασωτηρίου και Κωνσταντίνο Υφαντή για την αμέριστη βοήθεια που μου παρείχαν και τις στοχευμένες υποδείξεις, καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Περιεχόμενα

Εικόνες	7
Περίληψη	10
Εισαγωγή	14
Σκοπός.....	18
Προϋποθέσεις.....	19
Κεφάλαιο πρώτο: Εννοιολογική προσέγγιση του όρου «Τρομοκρατία»	20
Εισαγωγή	20
Ιστορική αναδρομή	20
Η δυσκολία της εννοιολογικής προσέγγισης	23
Η «τρομοκρατία» κατά τους κύριους διεθνείς δρώντες	25
Η ακαδημαϊκή προσέγγιση του ορισμού της «τρομοκρατίας».....	27
Κεφάλαιο δεύτερο: Η παγκόσμια διάσταση της Ισλαμικής τρομοκρατίας και η σχέση της με τις θεωρίες του Ισλάμ	29
Εισαγωγή	29
Η έννοια του θρησκευτικού φονταμενταλισμού.....	29
Η θρησκεία του Ισλάμ	30
Η εμφάνιση των θρησκευτικών σεκτών του Ισλάμ	32
Ο Ισλαμικός φονταμενταλισμός	34
Η παγκόσμια εξάπλωση και τα αποτελέσματά της ισλαμικής τρομοκρατίας	36
Κεφάλαιο τρίτο: Η εμφάνιση και η δράση των Ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στη Νιγηρία και το Νίγηρα. Κύριες Επισημάνσεις	43
Εισαγωγή	43
Σύντομο ιστορικό της εξάπλωσης του Ισλάμ στην Αφρική.....	43
Ο Ισλαμικός φονταμενταλισμός στη «μαύρη» ήπειρο	46
Η δράση ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στη Νιγηρία	52
Η Νιγηρία.....	52
Επισημάνσεις από τη δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων.....	55
Η δράση ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στον Νίγηρα	61
Ο Νίγηρας	61
Επισημάνσεις από τη δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων.....	62
Κεφάλαιο τέταρτο: Από την Boko Haram και την AQIM στο ISWAP και το ISGS.....	67
Εισαγωγή	67
Boko Haram (2002 – σήμερα)	67

Ansaru (2012 - σήμερα).....	74
Islamic State of West African Province (2016 - σήμερα)	77
Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (2006 – σήμερα).....	80
Movement for Unity and Jihad in West Africa (2011 - 2013)	83
Islamic State of Greater Sahara (2015 - σήμερα)	84
Κεφάλαιο πέμπτο: Λοιποί Προβληματισμοί.....	87
Εισαγωγή	87
Η Σύγκρουση Al-Qaeda – Ισλαμικού Κράτους	87
Η αντιμετώπιση του προβλήματος από τη Νιγηρία, τον Νίγηρα και τους λοιπούς διεθνείς δρώντες.....	92
Κρατική αντιμετώπιση.....	92
Περιφερειακή αντιμετώπιση	95
Διεθνή αντιμετώπιση	99
Νιγηρία – Νίγηρας, δύο κράτη σε κατάσταση «Εκτάκτου Ανάγκης»	103
Συμπεράσματα	112
Προτάσεις	115
Επίλογος.....	117
Πηγές - Βιβλιογραφία	118
Παράρτημα «Α»:Κύριες Σχολές – Ρεύματα Ισλάμ πλην Σουνιτισμού.....	136
Παράρτημα «Β»:Κυριότερες Ισλαμικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις για το 2021	138
Παράρτημα «Γ»:Διάγραμμα Οργανικής Προέλευσης και Επιχειρησιακών Σχέσεων Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων Περιοχής Σαχέλ	139
Παράρτημα «Δ»:Χάρτες Γεωγραφικής Εξάπλωσης Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2000 έως 2021	140
Παράρτημα «Ε»:Κυριότερες Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις στην Αφρική το Α΄ Εξάμηνο 2022.....	142

Εικόνες

Εικόνα 0.1	Περιοχές Δράσης Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική	14
Εικόνα 0.2	Παγκόσμια Κατάταξη Χωρών με βάση τις Επιπτώσεις της Τρομοκρατίας 2011 – 2021.....	15
Εικόνα 0.3	Πίνακας Τρομοκρατικών Ενεργειών - Θυμάτων στην Αφρική Α΄ Εξάμηνο 22	16
Εικόνα 0.4	Χάρτης Φυσικών Πόρων και Περιοχών Συγκρούσεων Υπο-Σαχάρας Αφρικής	17
Εικόνα 1.1	Συστατικά Στοιχεία όρου «Τρομοκρατία»	28
Εικόνα 2.1	Οι πέντε Στύλοι του Ισλάμ	31
Εικόνα 2.2	Κύριες Σέκτες του Ισλάμ	32
Εικόνα 2.3	Παγκόσμιος Χάρτης του Ισλάμ	33
Εικόνα 2.4	ΜΚΔ και Ισλαμική Τρομοκρατία	38
Εικόνα 2.5	Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις - Θάνατοι περιόδου 1979-2021 ...	39
Εικόνα 2.6	Χώρες με περισσότερους θανάτους από Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις 2020 και 2021	39
Εικόνα 2.7	Χώρες που έλαβαν χώρα Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις περιόδου 1979-2021	40
Εικόνα 2.8	Οι πιο «Θανατηφόρες» Ισλαμικές Τρομοκρατικές Οργανώσεις περιόδου 1979-2021	40
Εικόνα 2.9	Κυριότεροι Στόχοι Ισλαμικών Τρομοκρατικών Οργανώσεων περιόδου 1979-2021	41
Εικόνα 2.10	Χώρες με Περισσότερους Θανάτους από την Τρομοκρατία το 2021	42
Εικόνα 2.11	Οι πιο «Θανατηφόρες» Ισλαμικές Τρομοκρατικές Οργανώσεις το 2021	42
Εικόνα 3.1	Χάρτης Εξάπλωσης του Ισλάμ στην Αφρική	44
Εικόνα 3.2	Ποσοστά Μουσουλμανικού Πληθυσμού ανά Αφρικανική Χώρα	45
Εικόνα 3.3	Εξέλιξη των Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στο Σαχέλ	47
Εικόνα 3.4	Τρομοκρατικές Επιθέσεις και Θάνατοι στο Σαχέλ 2007-2021	48
Εικόνα 3.5	Κυριότερες Περιοχές Τρομοκρατικών Επιθέσεων στο Σαχέλ 2007-2021	48

Εικόνα 3.6	Ενεργές Ισλαμικές Τρομοκρατικές Ομάδες που Δρουν στην Αφρική	49
Εικόνα 3.7	Θάνατοι από Δράση Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων ανά Περιοχή στην Αφρική 2013-2022	50
Εικόνα 3.8	Κυριότεροι Στόχοι Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Οργανώσεων στην Αφρική το 2022	50
Εικόνα 3.9	Βίαιες Ενέργειες Boko Haram – ISWAP 2016 - 2022	51
Εικόνα 3.10	Χάρτης Νιγηρίας	52
Εικόνα 3.11	Πίνακας Οικονομικής Βοήθειας ΗΠΑ στη Νιγηρία	53
Εικόνα 3.12	Οικονομικές Σχέσεις Νιγηρίας – Κίνας	54
Εικόνα 3.13	Τρομοκρατικές Επιθέσεις και Θάνατοι στη Νιγηρία 1979-1921	56
Εικόνα 3.14	Χάρτης με Πληγείσες Πολιτείες Νιγηρίας από πλευράς Τρομοκρατίας	58
Εικόνα 3.15	Σύνοψη Κατάστασης Τρομοκρατίας στη Νιγηρία για το 2021	59
Εικόνα 3.16	Αφρικανικές Χώρες που Επλήγησαν περισσότερο το Α' Εξάμηνο 2022	59
Εικόνα 3.17	Χάρτης Νίγηρα	61
Εικόνα 3.18	Επέκταση Ισλαμικής Τρομοκρατίας από το Μάλι στο Νίγηρα	63
Εικόνα 3.19	Σύνοψη Κατάστασης Τρομοκρατίας στον Νίγηρα για το 2021	65
Εικόνα 4.1	Περιοχές Δράσης Boko Haram	68
Εικόνα 4.2	Τρομοκρατικές Επιθέσεις Boko Haram ανά Χώρα περιόδου 2009-2021 ...	68
Εικόνα 4.3	Διάσπαση Boko Haram 2016	69
Εικόνα 4.4	Αλληλεπίδραση Boko Haram με Λοιπούς Δρώντες	70
Εικόνα 4.5	Ιεραρχική Δομή Boko Haram	70
Εικόνα 4.6	Είδη Στόχων Boko Haram περιόδου 2009-2021	71
Εικόνα 4.7	Τρομοκρατικές Επιθέσεις και Θύματα Boko Haram περιόδου 2009 - 2021	72
Εικόνα 4.8	Συνολικοί Θάνατοι από Δράση Boko Haram 2011-2022	73
Εικόνα 4.9	Χάρτης Εκτοπισμένων Κατοίκων από Δράση Boko Haram	73
Εικόνα 4.10	Περιοχές Δράσης Ansaru	75
Εικόνα 4.11	Εδαφικές Επιδιώξεις ISWAP	77
Εικόνα 4.12	Χάρτης Περιοχών Δράσης ISWAP	78
Εικόνα 4.13	Χάρτης Περιοχών Δράσης AQIM	80
Εικόνα 4.14	Διάγραμμα Προέλευσης – Διάσπασης – Επανένωσης AQIM	81
Εικόνα 4.15	Χάρτης Περιοχών Δράσης ISGS	85
Εικόνα 4.16	Φονικότερες Ισλαμικές Τρομοκρατικές Οργανώσεις Αφρικής Α' Εξάμ. 22.	86
Εικόνα 5.1	Χάρτης Ανάπτυξης Οργανώσεων Φίλα Προσκεείμενες στην Al Qaeda-IS ...	88

Εικόνα 5.2	Χάρτης Περιοχών Επιρροής Al-Qaeda στο Σαχέλ	89
Εικόνα 5.3	Χάρτης Περιοχών Επιρροής Ισλαμικού Κράτους στο Σαχέλ	90
Εικόνα 5.4	Στατιστικά Στοιχεία Συγκρούσεων JNIM-ISGS 2020	91
Εικόνα 5.5	Περιοχή Δράσης Joint Force G5 Sahel	96
Εικόνα 5.6	Περιοχή Ενέργειας MNJTF	97
Εικόνα 5.7	Γαλλική Επιχείρηση «Barkhane»	102
Εικόνα 5.8	Χάρτης Απειλών Ασφάλειας Νιγηρίας	106
Εικόνα 5.9	Χάρτης Συμβάντων Ασφάλειας Νιγηρίας 2022	107
Εικόνα 5.10	«Δρόμοι» Διακίνησης Ναρκωτικών στην Αφρική	109
Εικόνα 5.11	«Δρόμοι» Διακίνησης Όπλων στον Νίγηρα	110
Εικόνα 5.12	«Δρόμοι» Παράνομης Μετανάστευσης, μέσω Νίγηρα	111
Εικόνα Α.1	Περιοχές Σιιτικού Ισλάμ	136
Εικόνα Β.1	Πίνακας Κυριότερων Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Επιθέσεων 2021	138
Εικόνα Γ.1	Διάγραμμα Οργανικής Προέλευσης και Επιχειρησιακών Σχέσεων Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων Περιοχής Σαχέλ	139
Εικόνα Δ.1	Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2000 έως 2006	140
Εικόνα Δ.2	Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2007 έως 2013	140
Εικόνα Δ.3	Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2014 έως 2020	141
Εικόνα Δ.4	Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική το 2021.....	141
Εικόνα Ε.1	Πίνακας Κυριότερων Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Επιθέσεων στην Αφρική το Α΄ Εξάμηνο 2022.....	142

Περίληψη

Η τρομοκρατία αποτελεί διαχρονικό φαινόμενο, το οποίο εξελίχθηκε στο πέρασμα των αιώνων, λαμβάνοντας διάφορες μορφές ανάλογα με την ιδεολογία που εξυπηρετούσε ή τα μέσα που χρησιμοποιούνταν για την επίτευξη των σκοπών της. Παρότι δεν υφίσταται διεθνώς κοινά αποδεκτός ορισμός, η πλειοψηφία των ερευνητών συμφωνεί ότι η έννοια της περιλαμβάνει δύο στοιχεία: τη βία και την πολιτική.

Μία από τις σύγχρονες μορφές της είναι η Ισλαμική τρομοκρατία, η οποία επηρεάστηκε από τη θρησκεία του Ισλάμ, μέσω της «παράλογης» ερμηνείας των δογμάτων του, από τους φανατικούς μουσουλμάνους. Από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα, εξελίχθηκε σε παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο την παρούσα χρονική στιγμή βρίσκει καταφύγιο στη Δυτική Αφρική. Μεγάλος αριθμός τρομοκρατικών ομάδων που ασπάζονται την ιδεολογία του σαλαφισμού, με όπλο τον θρησκευτικό φονταμενταλισμό και εκμεταλλευόμενες την κακή διακυβέρνηση, τη φτώχεια αλλά και τα λοιπά ζητήματα ασφάλειας της περιοχής, δρουν χωρίς να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά από τα κράτη και τους διεθνείς οργανισμούς, προκαλώντας χιλιάδες θύματα, εκτοπίζοντας εκατομμύρια κατοίκους και αποσταθεροποιώντας την ευρύτερη περιοχή.

Η Νιγηρία και ο Νίγηρας είναι δύο από τα κράτη – θύματά τους. Τα στατιστικά στοιχεία αποδεικνύουν απερίφραστα το πρόβλημα. Η πρώτη, τα τελευταία δέκα χρόνια είναι σταθερά στην πρώτη δεκάδα των κρατών που πλήττονται από την τρομοκρατία, ενώ ο Νίγηρας εισέρχεται για πρώτη φορά σ' αυτή, το 2021, στην 8^η θέση. Την μεγαλύτερη ευθύνη των δράσεων τη φέρει η Boko Haram, η τρίτη χειρότερη τρομοκρατική οργάνωση όλων των εποχών. Από αυτή αποσχίστηκαν άλλες ομάδες, όπως το Ισλαμικό Κράτος της Επαρχίας Δυτικής Αφρικής (ISWAP) και η Ansaru, οι οποίες συνεχίζουν τη δράση τους σε γειτονικές χώρες, το Τσάντ και το Καμερούν. Οι δύο χώρες επηρεάζονται και από τη δράση αντίστοιχων ομάδων από το γειτονικό Μάλι, την Αλ Κάιντα του Ισλαμικού Μαγκρέμπ (AQIM) και το Ισλαμικό Κράτος της Ευρύτερης Σαχάρας (ISGS).

Η δράση των παραπάνω ομάδων έχει δημιουργήσει ένα πολυδιάστατο οικοσύστημα τρομοκρατίας, το οποίο συνδυαζόμενο με τα λοιπά ζητήματα ασφαλείας που αντιμετωπίζουν οι δύο χώρες, δημιουργεί ένα εκρηκτικό μείγμα προκλήσεων, ικανό να εκτρέψει τις προσπάθειές τους για ευημερία και οικονομική ανάπτυξη.

Μέσα από την υπόψη εργασία θα επιχειρηθεί να αναλυθεί η δημιουργία και η εξέλιξη της δράσης των υπόψη τρομοκρατικών ομάδων, ώστε να επισημανθούν θέματα που αφορούν την ιδεολογία τους, την επιλογή των στόχων τους, τις μεταξύ τους σχέσεις. Τέλος θα αναλυθεί ο κυριότερος προβληματισμός, ο οποίος αφορά την αδυναμία αντιμετώπισης του προβλήματος, τόσο από τα δύο «εύθραυστα» κράτη, όσο και από το διεθνή παράγοντα, προκειμένου στο τέλος της εργασίας να προταθεί μία θεωρητική στρατηγική αντιμετώπισης, η οποία δύναται να αποτελέσει αντικείμενο άλλης έρευνας.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία, ήταν η μελέτη και η παράθεση εκτεταμένων στατιστικών στοιχείων από πρόσφατες έρευνες που έχουν διεξάγει αξιόπιστοι διεθνείς οργανισμοί, οι οποίοι αποτελούν «δεξαμενές σκέψης» του φαινομένου της τρομοκρατίας, ώστε οι διάφορες επισημάνσεις, οι προβληματισμοί και τα συμπεράσματα σχετικά με το ερευνητικό ερώτημα της εργασίας, να είναι έγκυρα και όσο το δυνατόν πιο επίκαιρα, καθόσον όπως έχουν αναφέρει αρκετοί ερευνητές του φαινομένου, «η τρομοκρατία είναι τόσο επίκαιρη, όσο και οι τίτλοι των πρωϊνών εφημερίδων».

Λέξεις κλειδιά: Τρομοκρατία, Νιγηρία, Νίγηρας, Boko Haram, Ισλαμικό Κράτος (IS)

The evolution of Islamic terrorist groups in Nigeria and Niger: main concerns and highlights.

Andreas Frentzos

Abstract

Terrorism is a timeless phenomenon, which has been evolved over the centuries, taking various forms, depending on the ideology it served or the means which were being used to achieve its objectives. Although there is no globally accepted definition, the majority of the researchers agree that the meaning includes two elements: violence and politics.

One of its modern forms is Islamic terrorism, which was influenced by the religion of Islam, through the "irrational" interpretation of its doctrines by Muslim fanatics. Since the end of the 20th century, it has been developed into a global phenomenon, which is currently taking refuge in West Africa. A large number of terrorist groups that embrace the ideology of Salafism, armed with religious fundamentalism and taking advantage of poor governance, poverty and other security issues in the region, operate without being effectively addressed by states and international organizations, causing thousands of victims, displacing millions of inhabitants and destabilizing the wider region.

Nigeria and Niger are two of their "victim" states. The statistics clearly demonstrate the problem. The former, has been consistently in the top ten states affected by terrorism for the last ten years, while Niger enters the top ten for the first time in 2021, in 8th place. The greatest responsibility for the terrorist activities belongs to Boko Haram, the third worst terrorist group of all time. Other groups have been splitted from Boko Haram, such as the Islamic State West Africa Province (ISWAP) or Ansaru, which continue to operate in adjacent countries, Chad and Cameroon. The two countries, are also affected by the activities of similar terrorist groups from Mali, Al Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) and the Islamic State of Greater Sahara (ISGS).

The activities of these groups have created a multidimensional terrorist ecosystem, which, combined with other security issues, which are facing the two countries, creates an explosive mix of challenges, capable of diverting their efforts towards prosperity and economic development.

Through this paper, an attempt will be made to analyze the creation and the evolution of these terrorist groups, so as to highlight issues concerning their ideology, their choice of targets and the relations between them. Finally, the main concern will be analysed, which is the inability of both the two "fragile" states and the international actor to deal with the problem, in order to propose a theoretical strategy for dealing with the problem, which may be the subject of one other research.

The methodology which is used in this paper, is the study and the presentation of extensive statistical data from recent surveys, which have been carried out by reliable international organisations, which are considered as "think tanks" of terrorism, so that the various highlights, concerns and conclusions on the research question of the paper, are valid and as up-to-date as possible, since, as several researchers have stated, «terrorism is as up-to-date, as the headlines of the morning newspapers».

Keywords: Terrorism, Nigeria, Niger, Boko Haram, Islamic State (IS)

Εισαγωγή

Ενώ στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, η Αφρική δεν θεωρούνταν ότι είχε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του ισλαμικού φονταμενταλισμού, ο οποίος λειτουργεί ως δεξαμενή στρατολόγησης της ισλαμικής τρομοκρατίας, σήμερα είκοσι και πλέον χρόνια μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, η «μαύρη» ήπειρος αποτελεί το παγκόσμιο επίκεντρο της τζιχαντιστικής βίας, καθόσον ισλαμικές ένοπλες ομάδες που ασπάζονται τη σαλαφιστική-τζιχαντιστική ιδεολογία εμπλέκονται σε πράξεις βίαιου εξτρεμισμού, κυρίως σε τρεις γεωγραφικές περιοχές της (Εικόνα 0.1)¹. Η πρώτη είναι στη Σομαλία, όπου μια παλιά εξέγερση δημιουργεί εδώ και χρόνια αστάθεια στην περιοχή των συνόρων με την Κένυα και εμπνέει την δράση ανάλογων ομάδων στη Μοζαμβίκη και τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό. Η δεύτερη είναι στην περιοχή του Σαχέλ², στη Δυτική Αφρική και ειδικά στη συνοριακή περιοχή μεταξύ Μάλι, Νίγηρα και Μπουρκίνα Φάσο. Η τρίτη περιοχή εκτείνεται γύρω από τη λίμνη Τσαντ και τη ΒΑ Νιγηρία, όπου η σύγκρουση επηρεάζει άμεσα το βόρειο Καμερούν, το Τσαντ και τη Νιγηρία.

Εικόνα 0.1, Περιοχές Δράσης Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική

¹ Estelle, E. (25 Σεπτεμβρίου 2021). «The US is unprepared for Africa's growing terror threat». *Critical Threats*. <https://www.criticalthreats.org/analysis/the-us-is-unprepared-for-africas-growing-terror-threat> (έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουνίου 2022).

² Επειδή υφίστανται διαφορετικές απόψεις για ποιες χώρες αποτελούν την περιοχή του Σαχέλ, για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, στην περιοχή του Σαχέλ θα αναφέρονται οι παρακάτω χώρες: Μπουρκίνα Φάσο, Καμερούν, Τσαντ, Ζάμπια, Γουινέα, Μάλι, Μαυριτανία, Νίγηρας, Νιγηρία και Σενεγάλη.

Ο Παγκόσμιος Δείκτης Τρομοκρατίας 2022 αποτυπώνει την επιδείνωση της κατάστασης στην περιοχή του Σαχέλ. Η υπόψη περιοχή, τα τελευταία 15 χρόνια, γίνεται όλο και πιο βίαιη με τα θύματα των επιθέσεων να έχουν αυξηθεί πάνω από 1000%, μεταξύ 2007 και 2021. Η αύξηση της βίας δεν δείχνει σημάδια ύφεσης. Τέσσερις από τις δέκα χώρες που επηρεάστηκαν περισσότερο από την τρομοκρατία το 2021, ανήκουν σ' αυτή την περιοχή (Εικόνα 0.2)³. Μεταξύ αυτών η Νιγηρία, στην οποία το 2021 καταγράφηκε αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων κατά 49%⁴ και ο Νίγηρας, στον οποίο οι θάνατοι από τις τρομοκρατικές επιθέσεις αυξήθηκαν κατά 81%⁵, με κυριότερη τρομοκρατική οργάνωση στην περιοχή, το παραπάνω διάστημα να θεωρείται η Boko Haram, ενώ από το 2020 και έπειτα, το παρακλάδι της, Islamic State in West Africa Province (ISWAP).⁶

Country	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Afghanistan	3	3	3	4	3	3	2	2	1	1	1
Iraq	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2
Somalia	5	7	7	7	8	5	3	3	3	3	3
Burkina Faso	113	113	111	108	52	30	21	15	7	6	4
Syria	20	4	4	5	6	7	7	8	6	5	5
Nigeria	8	5	5	3	2	2	4	4	4	4	6
Mali	41	23	19	21	16	13	10	9	8	7	7
Niger	49	57	44	34	20	19	18	19	14	12	8
Myanmar (Burma)	17	21	24	29	39	42	40	42	23	24	9
Pakistan	2	2	2	2	4	4	5	5	5	8	10

Εικόνα 0.2, Παγκόσμια Κατάταξη Χωρών με βάση τις Επιπτώσεις της Τρομοκρατίας

Η κατάσταση, το Α' Εξάμηνο του 2022, έχει χειροτερέψει καθόσον σύμφωνα με στοιχεία του Αφρικανικού Κέντρου Μελετών και Ερευνών για την Τρομοκρατία (ACSRT), στη Νιγηρία έχουν ήδη σημειωθεί 128 επιθέσεις με 1.229 νεκρούς, περισσότερες τόσο από τη Σομαλία, όσο και από την Μπουρκίνα Φάσο από τις οποίες υπολείπονταν το 2021, ενώ στο Νίγηρα 42 επιθέσεις με 233 νεκρούς.⁷

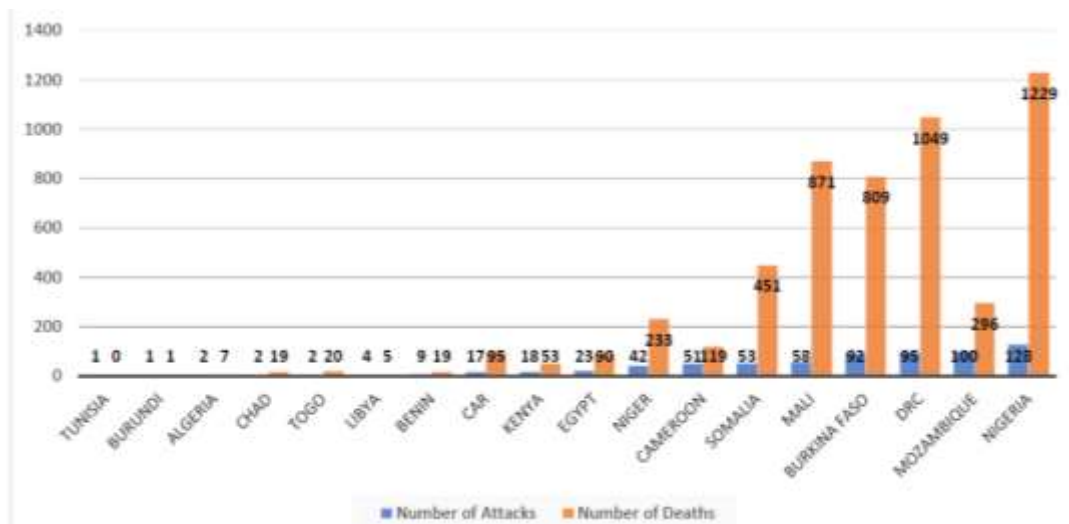
³ Institute for Economics & Peace, (2022). *Global Terrorism Index 2022*, (σ.19). Sydney: IEP. Διαθέσιμο στο: <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web.pdf>

⁴ Από 136 τρομοκρατικές επιθέσεις το 2020, σε 204 το 2021.

⁵ Από 257 θανάτους το 2020, σε 588 το 2021.

⁶ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.1-19).

⁷ African Centre for the Study and Research on Terrorism, (2022). *Mid – Year Africa Terrorism Trend*

Εικόνα 0.3, Πίνακας Τρομοκρατικών Ενεργειών - Θυμάτων στην Αφρική Α' Εξάμ. 22

Ο φόρος αίματος του τοπικού πληθυσμού, ο οποίος αποτελεί τον πρωτεύοντα στόχο των περισσότερων τρομοκρατικών επιθέσεων, είναι τεράστιος. Υπολογίζεται ότι από το 2009, μόνο η δράση της Boko Haram έχει κοστίσει πάνω από 35.000 ζωές και έχει εκτοπίσει βιαίως τουλάχιστον 2 εκατομμύρια ανθρώπους⁸. Οι συνεχιζόμενες εξεγέρσεις των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων υπονομεύουν την αξιοπιστία των κυβερνήσεων, δημιουργούν εντάσεις μεταξύ των τοπικών πληθυσμών, ενισχύουν τις λοιπές υφιστάμενες συγκρούσεις και επιφέρουν δυσβάσταχτο οικονομικό κόστος⁹ τόσο στην αναπτυσσόμενη οικονομία της Νιγηρίας όσο και στην εύθραυστη οικονομία του Νίγηρα.

Οι λόγοι αυτών των εξεγέρσεων είναι πολύπλοκοι και συνήθως έχουν τις ρίζες τους σε εμφύλιους πολέμους, στην κακή, διεφθαρμένη και μακριά από τις παραδόσεις του Ισλάμ διακυβέρνηση, στην έλλειψη ικανότητας των καθεστώτων - κυβερνήσεων να παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες και οικονομικές ευκαιρίες στον πληθυσμό τους και στις ανεπαρκώς εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες ΕΔ, που αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τις τρομοκρατικές ομάδες. Οι παραπάνω αιτίες ενθαρρύνουν τις τοπικές κοινότητες να στραφούν στην εγκληματικότητα, την πολιτική βία και την τρομοκρατία.

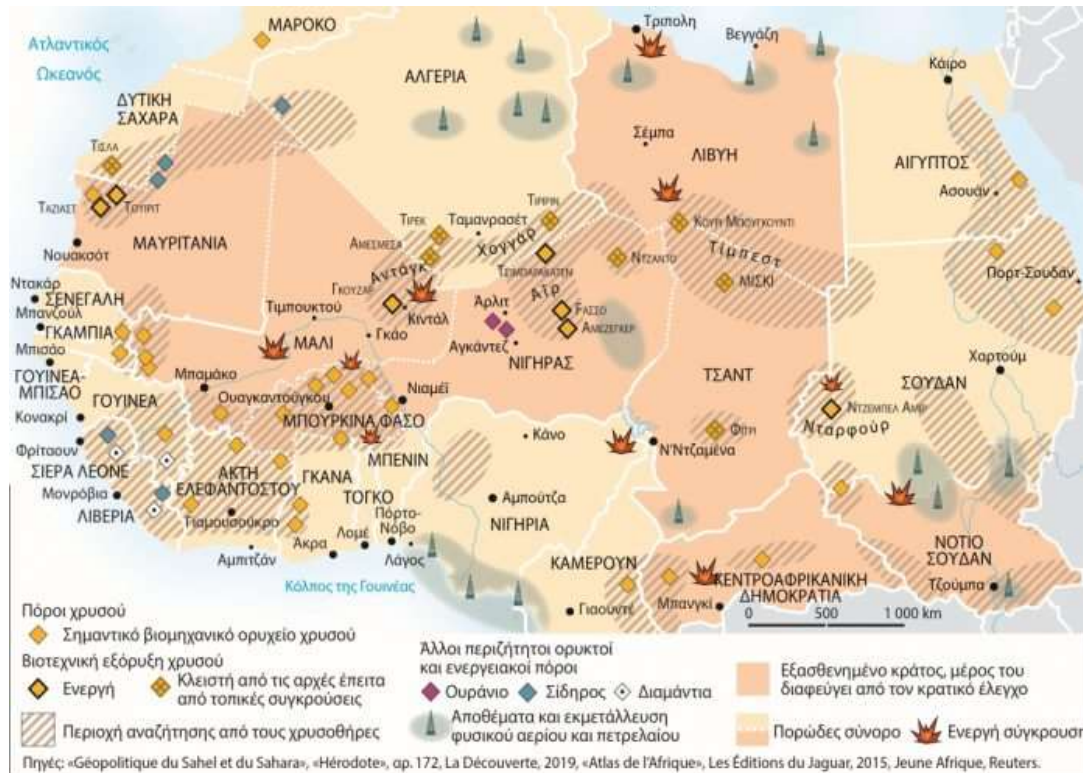
Analysis, (σ.21). Διαθέσιμο στο <https://caert.org.dz/mid-year-africa-terrorism-trend-analysis-2022/>

⁸ Barkindo, A. (2020). The Sahel: A New Theatre for Global Jihadist Groups. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, Vol. 12, No. 2, (σ.22). Ανακτήθηκε την 20 Ιουνίου 2022 από: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26908281>

⁹ Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία του ιστότοπου statista, το οικονομικό κόστος για το διάστημα 2007-2019 για τη Νιγηρία ήταν περίπου \$142 δις και για το Νίγηρα \$303 εκατ. Πηγή: Lars Kamer, (31 Αυγούστου 2022). «Economic impact of terrorism in Africa 2007-2019, by country». STATISTA. <https://www.statista.com/statistics/1197888/economic-impact-of-terrorism-in-africa/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Οκτωβρίου 2022).

Τέλος ένας σημαντικός παράγοντας, ο οποίος πρέπει να ληφθεί υπόψη στη συνεχιζόμενη κρίση της περιοχής, είναι τα στρατηγικά συμφέροντα των διεθνών δρώντων. Η εξεταζόμενη περιοχή καθώς και οι γειτνιαζουσες, σε αυτή, χώρες είναι πλούσιες σε πολύτιμα μέταλλα και σε πρώτες ύλες (Εικόνα 0.4)¹⁰, τα οποία ενώ στο παρελθόν παρέμειναν «κρυμμένα», εκτιμάται ότι έφτασε η στιγμή της αξιοποίησής τους, με αποτέλεσμα όλες οι μεγάλες δυνάμεις του διεθνούς συστήματος να επιδιώκουν την εξασφάλιση της δικής τους επιρροής.

Εικόνα 0.4, Χάρτης Φυσικών Πόρων και Περιοχών Συγκρούσεων Υπο-Σαχάριας Αφρικής

Αυτό όμως που περισσότερο προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία, είναι ότι παρά τις προσπάθειες ευρωπαϊκών κρατών, όπως η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο αλλά και των ΗΠΑ καθώς και την πλήρη υποστήριξη διεθνών οργανισμών, όπως τα Ηνωμένα Έθνη και η Ευρωπαϊκή Ένωση, υπάρχουν ελάχιστες ενδείξεις ότι η κατάσταση θα αλλάξει σύντομα, καθώς οι εξεγέρσεις των ισλαμικών ομάδων συνεχίζονται και μάλιστα επεκτείνονται επικίνδυνα, απειλώντας τη διεθνή ασφάλεια και την παγκόσμια ειρήνη.

¹⁰ Βέτση, Ε. (23 Δεκεμβρίου 2021). «Για όλο το χρυσάφι του Σαχέλ όπου κάποιοι θέλουν να μας στείλουν για να αποκτήσουμε εμπειρίες». *Militaire.gr*. <https://www.militaire.gr/gia-olo-to-chrysafi-toy-sachel-opoy-kapoi-oi-theloy-n-na-mas-steiloy-n-gia-na-apoktisoyme-empeiries/> (έγινε πρόσβαση την 01 Οκτωβρίου 2022).

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλυθεί η εξέλιξη της δράσης των τρομοκρατικών ισλαμικών ομάδων στη Νιγηρία και το Νίγηρα, προκειμένου να καταλήξουμε σε επισημάνσεις και προβληματισμούς για το υπόψη ζήτημα και να υποβληθούν προτάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Πριν από την ανάλυση του κυρίου θέματος που πραγματεύεται η παρούσα εργασία, κρίνεται σκόπιμη η θεωρητική και εννοιολογική προσέγγιση του φαινομένου της τρομοκρατίας, η οποία θα πραγματοποιηθεί στο 1^ο κεφάλαιο, μέσα από μια σύντομη ιστορική αναδρομή. Θα επισημανθεί η δυσκολία υιοθέτησης ενός διεθνώς κοινά αποδεκτού ορισμού καθώς και θα αναφερθούν οι ορισμοί που χρησιμοποιούν βασικοί διεθνείς δρώντες (ΕΕ, ΗΠΑ, ΝΑΤΟ, ΟΗΕ).

Στο 2^ο κεφάλαιο, θα επιχειρηθεί να αναδειχθεί η παγκόσμια εξάπλωση της ισλαμικής τρομοκρατίας, από το 1979 μέχρι σήμερα και πως η θρησκεία του Ισλάμ συνέβαλε σε αυτό. Αρχικά θα περιγραφεί ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός, οι θέσεις και τα χαρακτηριστικά των ομάδων που τον ασπάζονται. Στη συνέχεια θα περιγραφεί το Ισλάμ, η εξέλιξή του μέσω της δημιουργίας κλάδων, σχολών και ρευμάτων προκειμένου να γίνει κατανοητό, πώς οι θεωρίες τους οδηγούν στον ισλαμικό φονταμενταλισμό. Ακολούθως θα αναλυθεί η έννοια του ισλαμικού φονταμενταλισμού, ο οποίος συνδέεται άμεσα με την τρομοκρατία καθώς αποτελεί την κεντρική ιδεολογία των ισλαμικών τρομοκρατικών οργανώσεων, ενώ το κεφάλαιο θα κλείσει με μία σύντομη αποτίμηση της παγκόσμιας ισλαμικής τρομοκρατίας, μέσω της παροχής στοχευμένων στατιστικών στοιχείων.

Στο 3^ο κεφάλαιο θα δοθεί ένα σύντομο ιστορικό της δημιουργίας των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στην περιοχή, μετά την 11/09. Ακολούθως θα αναλυθεί η ισλαμική τρομοκρατία στη Νιγηρία και το Νίγηρα, προκειμένου να επισημανθούν ποιες είναι οι κύριες ισλαμικές τρομοκρατικές ομάδες που δραουν στην περιοχή, την τελευταία 20ετία. Ακολούθως θα παρουσιαστούν, συνοπτικά στοιχεία από τη δράση των υπόψη ομάδων, τα οποία αφορούν την επιλογή των στόχων τους και θα αναδειχθούν τα αποτελέσματά τους.

Στο 4^ο κεφάλαιο, θα αναλυθεί, εκτενέστερα, η δράση κάθε μιας από τις υπόψη ομάδες, προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η ιδεολογία τους, οι μεταβολές στους τρόπους δράσης και στις περιοχές επιρροής, καθώς και οι μεταξύ τους επιχειρησιακές και ιδεολογικές σχέσεις.

Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, θα αναλυθούν κάποιοι από τους κύριους προβληματισμούς που προκύπτουν από την ανάλυση του θέματος, όπως η άτυπη σύγκρουση της Al-Qaeda και του Ισλαμικού Κράτους για την επιβολή της κυριαρχίας τους, τα μέτρα αντιμετώπισης σε κρατικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, η αδυναμία των δύο κρατών να αντιμετωπίσουν τις ισλαμικές τρομοκρατικές ομάδες λόγω των λοιπών σοβαρών ζητημάτων ασφαλείας που αντιμετωπίζουν και ειδικά η αποτυχία της στρατιωτικής καταστολής των συγκρούσεων.

Μέσω των παραπάνω κεφαλαίων θα καταλήξουμε σε γενικότερα συμπεράσματα για την ισλαμική τρομοκρατία στην περιοχή, προκειμένου στο τέλος της εργασίας να υποβληθούν προτάσεις σχετικά με τη βέλτιστη αντιμετώπισή της.

Προϋποθέσεις

Για τη σύνταξη της παρούσας διατριβής έχουν ληφθεί υπόψη οι παρακάτω προϋποθέσεις:

α. Η ισλαμική τρομοκρατία, ιδιαίτερα από το 2001, αποτελεί μεγάλη απειλή για τη διεθνή ειρήνη και την παγκόσμια ασφάλεια, η οποία θα συνεχίσει να υφίσταται και στο μέλλον, καθόσον δεν διαφαίνεται ότι θα εκλείψουν οι γενεσιουργοί της παράγοντες.

β. Η ευρύτερη περιοχή της Νιγηρίας και του Νίγηρα, θα συνεχίσει να είναι μία ασταθής περιοχή, στην οποία θα λαμβάνουν χώρα βίαιες ταραχές, χωρίς να αποκλείεται μία ενδεχόμενη επιδείνωση της σημερινής κατάστασης.

γ. Η πολιτική κατάσταση στα δύο εξεταζόμενα κράτη, δεν πρόκειται να μεταβληθεί στο εγγύς μέλλον και θα συνεχίζει να παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα διακυβέρνησης.

δ. Η δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων, θα εξακολουθήσει, το επόμενο χρονικό διάστημα, να επηρεάζει την κοινωνικοπολιτική κατάσταση της περιοχής.

ε. Οι προσπάθειες κρατικών φορέων, διεθνών δρώντων και οργανισμών θα συνεχιστούν, με απώτερο σκοπό την αντιμετώπιση και τον περιορισμό της δράσης των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων.

στ. Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης, η δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στη Νιγηρία και το Νίγηρα θα εξεταστεί για το χρονικό διάστημα από 2001 έως το 2022.

Κεφάλαιο πρώτο

Εννοιολογική προσέγγιση του όρου «Τρομοκρατία»

Εισαγωγή

Η «τρομοκρατία», τη σημερινή εποχή, θεωρείται μία από τις σημαντικότερες λέξεις στην πολιτική. Τεράστια χρηματικά ποσά δαπανώνται παγκοσμίως για να την αντιμετωπίσουν, ενώ εκατοντάδες άνθρωποι πεθαίνουν καθημερινά από τρομοκρατικές πράξεις. Όταν οι διεθνείς οργανισμοί ή οι εθνικές κυβερνήσεις ζητούν από νέους άνδρες και γυναίκες να λάβουν μέρος σ' έναν «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», όσοι ανταποκρίνονται σ' αυτό το κάλεσμα δικαιούνται να γνωρίζουν τι ορίζεται ως τρομοκρατία και τι πρέπει να πολεμήσουν. Όπως είχε πει ο πρώην πρόεδρος του Λιβάνου Emile Lahound, «Δεν αρκεί να κηρύξει κανείς πόλεμο σε αυτό που θεωρεί τρομοκρατία χωρίς να δώσει έναν ακριβή ορισμό»¹¹.

Ιστορική αναδρομή

Για την πλειοψηφία των μελετητών του φαινομένου η τρομοκρατία είναι τόσο παλιά όσο και ο ανθρώπινος πολιτισμός. Όπως τα περισσότερα θέματα που απασχολούν τον σύγχρονο κόσμο, η έννοιά της έχει τις ρίζες της σε κείμενα των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, όπως στα Πολιτικά του Αριστοτέλη¹². Στην ακαδημαϊκή κοινότητα υπάρχει μια ευρέως διαδεδομένη συναίνεση ότι η πρώτη τρομοκρατική πράξη έγινε όταν ο Κάιν λιθοβόλησε μέχρι θανάτου τον αδελφό του, τον Άβελ¹³. Η τρομοκρατία στο πέρασμα των αιώνων μετατράπηκε σε πολιτική πράξη βίας των ισχυρών, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση της εξουσίας.

Παραδείγματα τρομοκρατικών πρακτικών υπάρχουν αρκετά, πριν την πρώτη εμφάνιση της λέξης «τρομοκρατίας» στη Γαλλική Επανάσταση¹⁴. Ο Ρωμαίος πατρίκιος Κλώδιος Πούλχερ¹⁵ χρησιμοποιούσε συμμορίες από μονομάχους για

¹¹ ALJAZEERA, (13 Ιανουαρίου 2004). «Beirut Wants “Terrorism” Defined».ALJAZEERA. <http://www.aljazeera.com/archive/2004/01/200841010738460226.html> (έγινε πρόσβαση στις 22 Ιουνίου 2022).

¹² Μπόση, Μ. (2000). *Περί του ορισμού της τρομοκρατίας*, (σ. 19). Αθήνα: Τραυλός.

¹³ Chang, B. (2005). Islamic Fundamentalism, Jihad, and Terrorism. *Journal of International Development and Cooperation* Vol1 , No 1, (σ.65). Hiroshima: IDEC. Ανακτήθηκε την 20/06/22 από: https://www.researchgate.net/profile/Gerard-Nihous/publication/32115883_Simple_Game_Theoretic_Considerations_for_Environmental_Problems_Review/links/0deec53754dd4c682300000/Simple-Game-Theoretic-Considerations-for-Environmental-Problems-Review.pdf#page=61

¹⁴ Η λέξη ερμηνεύεται από το λεξικό της Γαλλικής Ακαδημίας ως «systeme regime de la terreur». Μπόση, Μ. (2000), (σ.21)

¹⁵ Δήμαρχος στην αρχαία Ρώμη. Σχετίζεται άμεσα με την κατάληψη της Κύπρου από τους Ρωμαίους (58 π.Χ.). Πηγή: Ηλεκτρονική Εγκυκλοπαίδεια Κύπρου. «Πόπλιος Κλαύδιος ή Κλώδιος Πούλχερ Pulcher». *Polignosi*. <http://www.polignosi.com/cgi-bin/hweb?-A=8997&-V=limmata> (έγινε πρόσβαση

εκφοβισμό της Συγκλήτου, οι Σικάριοι¹⁶ της Ιουδαίας χρησιμοποιούσαν σιλιέτα στις εξεγέρσεις κατά των Ρωμαίων, οι μουσουλμάνοι Ασασίνοι¹⁷ του 12^{ου} αιώνα, οι πρόγονοι των σημερινών ισλαμικών τρομοκρατών, σκότωναν και τρομοκρατούσαν τους αντιπάλους τους, είναι ορισμένα από τα χαρακτηριστικότερα.¹⁸

Η δράση των Ιακωβίνων, της πιο ακραίας πτέρυγας της Γαλλικής Επανάστασης, κατατάχθηκε στις «μαύρες σελίδες» της, λόγω της χρήσης τρομοκρατικών πράξεων για την τιμωρία των αντιφρονούντων. Οι όροι «τρομοκρατία» και «τρομοκράτης», χρησιμοποιήθηκαν ευρύτερα από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, αποκτώντας σταδιακά αυτόνομο ιδεολογικό περιεχόμενο. Η βιομηχανική επανάσταση, συνέβαλε στην ανάπτυξη εθνικής συνείδησης και αποτέλεσε το πλαίσιο ανάπτυξης της τρομοκρατικής δράσης των αναρχικών, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, ειδικά σε κράτη όπου η ραγδαία ανάπτυξη προκάλεσε ιδεολογικές αντιπαραθέσεις μεταξύ των εργαζομένων και των βιομηχάνων, όπως στη Γαλλία, την Ιταλία και τις ΗΠΑ.¹⁹

Ο 20^{ος} αιώνας υπήρξε πολυτάραχος λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων, οι οποίες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην άνοδο της τρομοκρατίας. Η εύκολη διαθεσιμότητα του δυναμίτη επέτρεψε στους τρομοκράτες να διαπράττουν μεγαλύτερα και πιο θανατηφόρα «χτυπήματα», ενώ η ανακάλυψη τεχνολογιών μαζικής επικοινωνίας (τηλέφωνο, ράδιο, τηλεόραση, διαδίκτυο) επέτρεψε την ταχεία και σε παγκόσμια κλίμακα μετάδοση των ειδήσεων αλλά και της ιδεολογίας των τρομοκρατών, εμπνέοντας τη δημιουργία νέων τρομοκρατικών ομάδων²⁰. Τις δεκαετίες 1930 και 1940 εμφανίστηκε στην Αίγυπτο το κίνημα των «Αδελφών Μουσουλμάνων» και η οργάνωση «Νέα Αίγυπτος», που χρησιμοποίησαν τρομοκρατικές ενέργειες (δολοφονίες) για την επίτευξη των πολιτικών σκοπών τους, ενώ μετά τη δημιουργία του κράτους του Ισραήλ εμφανίζεται το κίνημα των

στις 20 Ιουνίου 2022).

¹⁶ Το όνομα τους το πήραν από το όπλο που χρησιμοποιούσαν για τη δράση τους, ένα μικρό μαχαίρι (στα λατινικά sicar). Πηγή: Άρης Στουγιαννίδης. *ΤΟ ΒΗΜΑ του λόγου μας*. http://www.stougiannidis.gr/surnames_4.htm (έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουνίου 2022).

¹⁷ Μέλη μίας Σιτικής μουσουλμανικής σέκτας, τα οποία κατά την εποχή των σταυροφοριών στελνόταν σε αποστολές αυτοκτονίας για να δολοφονήσουν διαπρεπείς, σημαντικούς εχθρούς. Πηγή: Στούκας, Μ. (11 Οκτωβρίου 2020). «Ασασίνοι: Η μουσουλμανική αδελφότητα δολοφόνων». *ΠΡΩΤΟΘΕΜΑ*. <https://www.protothema.gr/stories/article/1053845/assasinoi-i-mousoulmaniki-adelfotita-dolofonon/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Οκτωβρίου 2022).

¹⁸ Randall, L. (2016). *Τρομοκρατία, μία παγκόσμια ιστορία*, (μτφρ. Φιλώτας Δήτσας επιμ. Μαίρη Μπόση), (σ.1). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. (Το πρωτότυπο εκδόθηκε το 2016).

¹⁹ Μπόση, Μ. (2000), (σ. 20-25).

²⁰ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), (2018). *Introduction to International Terrorism*, (σ.5). Vienna: United Nations. Διαθέσιμο στο: https://www.unodc.org/documents/e4j/18-04932_CT_Mod_01_ebook_FINALpdf.pdf

Παλαιστίνιων. Τη δεκαετία του 1960, «γεννιέται» η τρομοκρατία, όπως την εννοεί η δυτική κοινή γνώμη. Η τρομοκρατία η οποία βασίστηκε στην ιδεολογία του μαρξισμού – λενινισμού και εκφράστηκε με τον αντι-ιμπεριαλισμό, την αντι-αποικιοκρατία, την αλληλεγγύη προς τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα του τρίτου κόσμου, μέσω οργανώσεων εθνοτικού ή εθνικοαπελευθερωτικού χαρακτήρα, όπως ο ιρλανδικός IRA, η βασκική ETA, οι Σαντινίστας στη Νικαράγουα και το κουρδικό κίνημα στην Τουρκία. Είναι επίσης η εποχή της «αριστερής» τρομοκρατίας, η οποία εντάσσεται στην επαναστατική ανατροπή των καθεστώτων, με αντιπροσωπευτικά παραδείγματα τη Φράζια Κόκκινος Στρατός στη Γερμανία, τις Ερυθρές Ταξιαρχίες στην Ιταλία, την Άμεση Δράση στη Γαλλία, τον Ερυθρό Σταυρό στην Ιαπωνία και τη 17^η Νοέμβρη στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα όμως εμφανίζεται και η «ακροδεξιά» τρομοκρατία²¹, η οποία σε αντίθεση με την «αριστερή» είχε να επιδείξει εκπροσώπους ή υποστηρικτές εντός των κυβερνήσεων.²²

Στο ξεκίνημα της νέας χιλιετίας, εμφανίστηκαν νέες μορφές του φαινομένου, οι οποίες παρουσιάζουν ελάχιστα κοινά χαρακτηριστικά με την αυθεντικά πολιτική τρομοκρατία των προηγούμενων δεκαετιών. Κύριο χαρακτηριστικό τους αποτελεί η παγκοσμιοποιημένη μορφή έκφρασης, ως συνέπεια της κατάρρευσης του διπολικού συστήματος (ΗΠΑ – ΕΣΣΔ) και της εμφάνισης μίας «νέας τάξης πραγμάτων». Χαρακτηριστικά είδη, αποτελούν²³:

α. Η τρομοκρατία των όπλων μαζικής καταστροφής (χημικά, πυρηνικά ή βιολογικά).

β. Η ηλεκτρονική τρομοκρατία (κυβερνόπολεμος), όταν αυτή διεξάγεται από μη κρατικούς δρώντες.

γ. Η τρομοκρατία του οργανωμένου εγκλήματος, η οποία αφορά πράξεις βίας κατά πολιτικών προσώπων.

δ. Η τρομοκρατία του ενός θέματος, η οποία αναφέρεται σε εξτρεμιστικές ενέργειες που διαπράττονται από άτομα ή ομάδες που διαμαρτύρονται ενάντια σε κυβερνητικές πράξεις.

ε. Η τρομοκρατία κατά παραγγελία, η οποία σχετίζεται κυρίως με μισθοφόρους ισλαμιστές, οι οποίοι έναντι αμοιβής αναλαμβάνουν βίες ενέργειες.

στ. Ο ισλαμικός εξτρεμισμός, ή τζιχαντιστική ή ριζοσπαστική ισλαμική

---

²¹ Η πολύνεκρη έκρηξη στην Οκλαχόμα των ΗΠΑ το 1995, αποτελεί μία περίπτωση τυφλής ακροδεξιάς τρομοκρατίας.

²² Μπόση, Μ. (2000), (σ.29-40).

²³ Στο ίδιο, (σ.41-64).

τρομοκρατία, η οποία αποτελεί πλέον μία από τις μεγαλύτερες απειλές κατά της διεθνούς ειρήνης και της παγκόσμιας ασφάλειας.

Η δυσκολία της εννοιολογικής προσέγγισης

«Όλο και περισσότερα ερωτήματα τίθενται σχετικά με τον ορισμό της τρομοκρατίας. Ας είμαστε συγκεντρωμένοι σε αυτό: ότι μοιάζει, μυρίζει και σκοτώνει σαν τρομοκρατία είναι τρομοκρατία»²⁴.

Sir Jeremy Greenstock, πρώην Πρέσβης Μ. Βρετανίας στον ΟΗΕ

Αν κάποιος κάνει μία πρόχειρη αναζήτηση στο Google, σχετικά με τον ορισμό της «τρομοκρατίας», σε λιγότερο από μισό δευτερόλεπτο θα βρει 369 εκατομμύρια αποτελέσματα, γεγονός το οποίο αποδεικνύει τη δυσκολία αλλά και τη διχογνωμία απόδοσης ακριβή ορισμού. Με περισσότερους από εκατό ορισμούς που εκτείνονται σε διάφορους ακαδημαϊκούς τομείς²⁵, δεν έχει υπάρξει μέχρι στιγμής, πρόοδος στην εξασφάλιση ενός διεθνώς αποδεκτού ορισμού, παρότι η παγκόσμια επιστημονική κοινότητα, διεθνείς οργανισμοί, κυβερνήσεις, έχουν επενδύσει σημαντικό χρόνο στην προσπάθεια, καθιστώντας την «τρομοκρατία» ως μία από τις πλέον πολυσυζητημένες και αμφιλεγόμενες έννοιες της εποχής.

Για ποιο λόγο όμως υφίσταται η προαναφερθείσα αδυναμία; Προφανώς δεν οφείλεται σε ανεπάρκεια των ειδικών, αλλά στο γεγονός ότι η τρομοκρατία διαπλέκεται στενά με πολιτικές σκοπιμότητες οι οποίες δεν αφήνουν περιθώρια για ακριβείς, αντικειμενικές επιστημονικές προσεγγίσεις²⁶. Σύμφωνα με τον ερευνητή Alex Schmid, ιδιαίτερα γνωστό για το έργο του σχετικά με τον ορισμό της τρομοκρατίας, η σχετική αδυναμία οφείλεται στα παρακάτω²⁷:

α. Η τρομοκρατία είναι μια «αμφισβητούμενη έννοια» και οι πολιτικές, νομικές και κοινωνικές επιστήμες καθώς και οι λαϊκές αντιλήψεις, γι' αυτήν, συχνά αποκλίνουν. Ο Brian Jenkins, ένας από τους πρώτους ερευνητές στον τομέα της τρομοκρατίας, αποκάλεσε το πρόβλημα του ορισμού, «Τρίγωνο των Βερμούδων»²⁸. Η

²⁴ Schmid, A. (2016). Defining Terrorism. Στο J. Wither & S. Mullins (επιμ.), *Combating Transnational Terrorism*, (σ.2). Sofia: Prokon Ltd. Ανακτήθηκε την 22 Ιουνίου 2022 από: <https://connections-qj.org/system/files/ctt.ch01.pdf?download=1>

²⁵ Γιαννόπουλος, Ν. (2019). *Οι επιθέσεις αυτοκτονίας ως μορφή τρομοκρατίας. Κατανόηση του φαινομένου με χρήση της Θεωρίας Παιγνίων*, (σ.123). Αθήνα: αυτοέκδοση.

²⁶ Λυγερός, Στ. (2016). *Η Ισλαμική Τρομοκρατία*, (σ.85). Αθήνα: Πατάκη.

²⁷ Schmid, A. (2004). *Terrorism - The Definitional Problem*. *Case Western Reserve Journal of International Law*, (σ.395-400). Ανακτήθηκε την 23/06/22 από: <https://scholarlycommons.law.case.edu/jil/vol36/iss2/81>

²⁸ Jenkins, B. (30 Σεπτεμβρίου 2004). *Semantics are Strategic in the War on Terror*, *Rand Corporation*. <https://www.rand.org/blog/2004/09/semantics-are-strategic-in-the-war-on-terror.html> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουνίου 2022).

ισχυρότερη ένδειξη ότι η «τρομοκρατία» είναι μια αμφισβητούμενη έννοια προέρχεται από την έκφραση: «Ο τρομοκράτης του ενός είναι ο μαχητής της ελευθερίας για τον άλλον»²⁹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν λαοί, όπως οι Κούρδοι, οι οποίοι διεκδικούν το δικαίωμα τους για αυτοδιάθεση, ενώ η Τουρκία δεν το αναγνωρίζει ισχυριζόμενη ότι αυτοί είναι τρομοκράτες.

β. Το ζήτημα του ορισμού συνδέεται με την (απο)νομιμοποίηση και την ποινικοποίηση. Όταν χρησιμοποιείται ως ετικέτα για πράξεις πολιτικής βίας, ο όρος αντικατοπτρίζει αρνητικά έναν πολιτικό αντίπαλο, απονομιμοποιώντας και/ή ποινικοποιώντας τη συμπεριφορά του. Στην υποτιμητική του διάσταση, ο χαρακτηρισμός «τρομοκράτης» είναι συγκρίσιμος με τη χρήση όρων, όπως «φασίστας» ή «ιμπεριαλιστής». Πολλές φορές, στις πολιτικές συζητήσεις, θεωρείται μία απλή βρισιά, όταν οι κατηγορίες και οι αντεγκλήσεις ανταγωνίζονται για την ηθική αγανάκτηση ή την αποδοχή των σχετικών ακροατηρίων.

γ. Υπάρχουν πολλοί τύποι τρομοκρατίας, με διαφορετικές μορφές εκδήλωσης. Ενώ μετά την 9/11, η κύρια εστίαση της διεθνούς κοινότητας έχει μετατοπιστεί στην ισλαμική τρομοκρατία, υπάρχουν ακόμα πολλές άλλες μορφές πολιτικής τρομοκρατίας, αφήνοντας προς το παρόν πέρα από εξέταση, εγκληματικές ή ψυχοπαθητικές μορφές εκφοβισμού που προκαλούν τρόμο σε επιλεγμένους στόχους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα δικτατορικά καθεστώτα, τα οποία αν και έχουν μειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες, σε καμία περίπτωση δεν έχουν εξαφανιστεί.

δ. Ο όρος έχει υποστεί εννοιολογικές αλλαγές, στα περισσότερα από 200 χρόνια της ύπαρξής του, ξεκινώντας από το «καθεστώς της τρομοκρατίας» του Ροβεσπιέρου στη Γαλλική επανάσταση, συνεχίζοντας με την τρομοκρατία των αναρχικών βομβιστών στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, τη μαζική «αριστερή» τρομοκρατία των αρχών του 20^{ου} αιώνα, φθάνοντας στις τρομοκρατικές τακτικές που χρησιμοποιήθηκαν στους αγώνες αποαποικιοποίησης, τις εκδηλώσεις του παλαιστινιακού αγώνα, τις λατινοαμερικάνικες και ευρωπαϊκές επιθέσεις «αντάρτικου πόλης» και καταλήγοντας στο θρησκευτικό φονταμενταλισμό της δεκαετίας 1990.

Η αποτυχία της παγκόσμιας κοινότητας να συμφωνήσει σε ένα κοινά αποδεκτό ορισμό, έχει σημαντικές πρακτικές επιπτώσεις. Ο τρόπος με τον οποίο

---

²⁹ Boaz, G. (01 Ιανουαρίου 2010). Defining Terrorism - Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter? *International Institute of Counter – Terrorism*. <https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-Freedom-Fighter#gsc.tab=0> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουνίου 2022).

ορίζουμε την τρομοκρατία διαμορφώνει, θεμελιωδώς, τον τρόπο με τον οποίο την αντιμετωπίζουμε. Παρά το έργο Ειδικών Επιτροπών του ΟΗΕ, των αντίστοιχων συμβάσεων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την ενιαία αντιτρομοκρατική στρατηγική του οργανισμού, η έλλειψη ενός διεθνώς αποδεκτού ορισμού, εγείρει σοβαρές αμφιβολίες για την ικανότητα των κρατών να συνεργαστούν στην καταπολέμηση του φαινομένου. Πιθανόν η απουσία μιας ευρύτερης συμφωνίας να εξυπηρετεί εθνικά ή υπερεθνικά συμφέροντα, η αντίληψη των οποίων διαφοροποιεί τελικά τον προσδιορισμό της έννοιά της και κατά συνέπεια και τους πιθανούς τρόπους αντιμετώπισής της³⁰.

Σύμφωνα με αναλύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με το υπόψη ζήτημα, οι ορισμοί της τρομοκρατίας προέρχονται κατά κύριο λόγο από τρία σύνολα φορέων, τους διεθνείς δρώντες, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται κυρίως τα κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί, τους διάφορους ακαδημαϊκούς φορείς και τις τρομοκρατικές οργανώσεις.³¹

Η «τρομοκρατία» κατά τους κύριους διεθνείς δρώντες

Οι διεθνείς δρώντες ορίζουν την τρομοκρατία με τρόπο που ευνοεί την πολιτική τους, δημιουργώντας ορισμούς που ορισμένες φορές δεν υπολογίζουν ότι πιθανόν και οι ίδιοι να ασκούν μία μορφή της. Παρακάτω παρατίθενται οι απόψεις τους σχετικά με το πώς αυτοί αντιλαμβάνονται την έννοιά της:

α. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

(1) Ο ΟΗΕ αντιμετώπισε ποικιλοτρόπως το ζήτημα, προσπαθώντας να γεφυρώσει τις διαφορετικές απόψεις των κρατών. Η πρώτη προσπάθεια έγινε το 1972, όταν ορίστηκε μια Ad Hoc επιτροπή για την παροχή του ορισμού, η οποία 7 χρόνια μετά απέφυγε να την ορίσει. Ακολούθησε αριθμός αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης, οι οποίες απλώς περιέγραφαν τον όρο.³²

(2) Η πιο χαρακτηριστική και σχετικά πρόσφατη, είναι η απόφαση S/RES/1566 (2004) σύμφωνα με την παράγραφο 3 της οποίας, *«τρομοκρατικές πράξεις είναι οι εγκληματικές πράξεις, που διαπράττονται με την πρόθεση να προκαλέσουν θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, ή λήψη ομήρων, να εκφοβίσουν έναν πληθυσμό ή να εξαναγκάσουν μια κυβέρνηση ή ένα διεθνή οργανισμό να πράξει ή*

---

³⁰ Μάζης, Ι. (2005). *Τα Αίτια της Τρομοκρατίας και οι Δυνατότητες Αναιρέσεώς της*, (σ. 136). Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων. Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: https://www.researchgate.net/publication/321360889_Ta_Aitia_tes_Tromokratias_kai_hoi_ynatotetes_Anaireseos_tes

³¹ Γιαννόπουλος, Ν. (2019), (σ.39).

³² Μπόση, Μ. (2000), (σ. 93-102).

να απέχει από την εκτέλεση οποιασδήποτε πράξης και οι οποίες, δεν δικαιολογούνται σε καμία περίπτωση από λόγους πολιτικής, φιλοσοφικής, ιδεολογικής, φυλετικής, εθνοτικής, θρησκευτικής ή άλλης φύσης».³³

β. Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)

Η ΕΕ ορίζει την τρομοκρατία ως μια εκ προθέσεως πράξη που δύναται να βλάψει σοβαρά μια χώρα ή έναν διεθνή οργανισμό, η οποία διαπράττεται με σκοπό τον εκφοβισμό ενός πληθυσμού, τον εξαναγκασμό μίας κυβέρνησης ή ενός διεθνή οργανισμού να εκτελέσει ή να απόσχει από την εκτέλεση οποιασδήποτε πράξης, την πρόκληση σοβαρής αποσταθεροποίησης ή καταστροφής θεμελιωδών πολιτικών, οικονομικών ή κοινωνικών δομών μέσω επιθέσεων κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ενός ατόμου, απαγωγής, ομηρίας ή κατασκευής, κατοχής ή μεταφοράς όπλων ή εκρηκτικών υλών.³⁴

γ. North Atlantic Treaty Organization (NATO)

Σύμφωνα με το NATO, η τρομοκρατία ορίζεται ως η παράνομη χρήση ή η απειλή χρήσης βίας ή άσκησης βίας, που προκαλεί φόβο και τρόμο, κατά ατόμων ή περιουσίας σε μια προσπάθεια εξαναγκασμού ή εκφοβισμού κυβερνήσεων ή κοινωνιών ή απόκτησης ελέγχου επί ενός πληθυσμού, για την επίτευξη πολιτικών, θρησκευτικών ή ιδεολογικών στόχων.³⁵

δ. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ)

(1) Η υποεπιτροπή Τρομοκρατίας της Βουλής των Αντιπροσώπων διαπίστωσε ότι πρακτικά κάθε υπηρεσία της κυβέρνησης των ΗΠΑ, με αντιτρομοκρατική αποστολή, χρησιμοποιεί διαφορετικό ορισμό.³⁶

(2) Το ΥΠΕΞ χρησιμοποιεί ως ορισμό την προ-υπολογισμένη βία με πολιτικά πιστεύω που σκοπό έχει επιθέσεις κατά αμάχων πολιτών ή άλλων στόχων από παράνομες ομάδες οι οποίες επιδιώκουν να επηρεάσουν ένα κοινό.³⁷

(3) Το ΥΠΑΜ, στο διακλαδικό κανονισμό στρατιωτικής ορολογίας JP 1-02, ορίζει την τρομοκρατία ως «την παράνομη χρήση ή απειλή χρήσης δύναμης ή βίας κατά προσώπων ή περιουσιών, για τον εξαναγκασμό ή τον εκφοβισμό

³³United Nations, (2004). *Resolution 1566*. Security Council. Διαθέσιμο στο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/542/82/PDF/N0454282.pdf?OpenElement>

³⁴ Schmid, A. (2004), (σ.419).

³⁵ International Military Staff, (19 Αυγούστου 2016). «NATO's Military Concept for Defense Against Terrorism». *NATO*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69482.htm (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουνίου 2022).

³⁶ Στο ίδιο, (σ.377).

³⁷ Μπόση, Μ. (2000), (σ. 73-74).

κυβερνήσεων ή κοινωνιών, με σκοπό την επίτευξη πολιτικών, θρησκευτικών ή ιδεολογικών επιδιώξεων».³⁸

(4) Το FBI αναφέρει ότι τρομοκρατία είναι η παράνομη άσκηση βίας κατά ατόμων ή περιουσιών με σκοπό τη διάβρωση ή φθορά μία κυβέρνησης, άμαχου πληθυσμού, με στόχο την ανάπτυξη πολιτικών και κοινωνικών σκοπών.³⁹

(5) Οι παραπάνω ενδεικτικοί ορισμοί της τρομοκρατίας κατά τις ΗΠΑ, έχουν ως κοινό παρονομαστή μία απόπειρα πολιτικής αναγνώρισής της, την οποία όμως δεν αντιμετωπίζουν «πολιτικά» αλλά την ταυτίζουν με τον πόλεμο και την αντιμετωπίζουν αντίστοιχα.

Η ακαδημαϊκή προσέγγιση του ορισμού της «τρομοκρατίας»

Οι ακαδημαϊκοί εμφανίζονται αντικειμενικότεροι στην εξέταση του ζητήματος. Στο παρελθόν έγιναν προσπάθειες από αρκετούς μελετητές του φαινομένου για την ακαδημαϊκή προσέγγιση του όρου. Πρωτεργάτης αυτών ήταν ο Ελβετός μελετητής σε θέματα τρομοκρατίας Alex Schmid, του οποίου ο «ακαδημαϊκός κοινός ορισμός» βασίστηκε στις απαντήσεις τριών ερωτηματολογίων, τα οποία στάλθηκαν σε διακόσιους ειδικούς, τα τελευταία τριάντα έτη. Ο πρώτος ορισμός συναίνεσης (1984) περιείχε 22 κοινά στοιχεία, η δεύτερη προσπάθεια (1988) περιείχε 16 στοιχεία, ενώ ο πιο πρόσφατος (2011) περιέχει μόνο 12 στοιχεία⁴⁰. Σύμφωνα με τον υπόψη ορισμό η τρομοκρατία αναφέρεται, αφενός, ως ένα δόγμα ειδικής μορφής ή τακτικής πολιτικής βίας που δημιουργεί φόβο και εξαναγκασμό και από την άλλη πλευρά, ως μια συνωμοτική πρακτική υπολογισμένης, επιδεικτικής, άμεσης βίαιης δράσης χωρίς νόμιμους ή ηθικούς περιορισμούς, με στόχο κυρίως αμάχους, που εκτελείται με σκοπό να επιφέρει προπαγανδιστικά και ψυχολογικά αποτελέσματα⁴¹.

Ούτε όμως στην ακαδημαϊκή κοινότητα υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός. Στα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας που διεξήχθη μεταξύ 200 μελετητών το διάστημα 2020 - 2021, σχεδόν όλοι συμφώνησαν ότι ο ορισμός έπρεπε να περιλαμβάνει τη «βία» και η μεγάλη πλειοψηφία συμφώνησε ότι έπρεπε επίσης να περιλαμβάνει και την «πολιτική». Πέρα από τα παραπάνω, λιγότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες μπόρεσαν να συμφωνήσουν σε περαιτέρω στοιχεία ενός ορισμού, όπως

³⁸ Department of Defence, (2016). *JP 1-02 Dictionary of Military and Associated Terms*, (σ.240). Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: https://irp.fas.org/doddir/dod/jp1_02.pdf

³⁹ Pomerantz, S. (1987). *The FBI and Terrorism*, (σ. 14-15). Washington DC: US Department of Justice. Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/107703NCJRS.pdf>

⁴⁰ Schmid, A. (2016), (σ. 13).

⁴¹ Schmid, A. (2011). *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, (σ.86-87). London: Routledge,

παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα (Εικόνα 1.1).⁴²

1.	Violence or force as element of definition:	91.1%
2.	Political as element:	82.2%
3.	Civilians, non-combatants as victims:	48.9%
4.	Targeted, target, emphasized:	46.7%
5.	Threat, fear, or intimidation emphasized:	46.7%
6.	Non-state <i>group</i> , movement or organization as perpetrator:	37.8%
7.	Emphasis on non-state <i>individuals</i> as perpetrators:	35.6%
8.	Ideology, ideological:	33.3%
9.	Indirect action or targeting emphasized:	28.9%
10.	State or sub-state actor as perpetrator included:	22.2%
11.	Deliberate, planned, calculated or organized action:	20.0%
12.	Extra-normal, in breach of accepted (moral or legal) rules:	20.0%
13.	Coercion:	20.0%
14.	Propaganda:	20.0%
15.	Random, indiscriminate character:	15.6%
16.	Symbolic character:	15.6%
17.	Government or state as victim:	15.6%
18.	Criminal, illegal nature:	15.6%
19.	Psychological character emphasized:	15.6%
20.	Method of combat, strategy, tactic:	11.1%
21.	Clandestine, covert nature:	11.1%
22.	Anxiety-inspiring:	11.1%
23.	Economic harm emphasized:	11.1%

Εικόνα 1.1, Συστατικά Στοιχεία του όρου «Τρομοκρατία»

⁴² Schmid, A. (2021). Terrorism Studies: A Glimpse at the Current State of Research (2020/2021). Στο *Perspectives on Terrorism, Volume 15, Issue 3*, (σ.143-144). Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2021/issue-3/schmid-et-al.pdf>

Κεφάλαιο δεύτερο

Η παγκόσμια διάσταση της Ισλαμικής τρομοκρατίας και η σχέση της με τις θεωρίες του Ισλάμ

Εισαγωγή

Τα τελευταία 20 χρόνια, ο ισλαμικός φονταμενταλισμός και η τρομοκρατική δράση των ισλαμικών ομάδων που τον ασπάζονται, βρίσκονται στο επίκεντρο του παγκοσμίου ενδιαφέροντος λόγω των σημαντικών τρομοκρατικών «χτυπημάτων» που πραγματοποιήθηκαν στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη, στη Μ. Ανατολή και την Αφρική. Πώς η ιδεολογία του Ισλάμ οδήγησε στον ισλαμικό φονταμενταλισμό και αυτός στην Ισλαμική τρομοκρατία; Ποια τα αποτελέσματά της σε παγκόσμιο επίπεδο από το 1979 μέχρι σήμερα;

Η έννοια του θρησκευτικού φονταμενταλισμού

Ο όρος «φονταμενταλισμός», λόγω της προέλευσης από το λατινικό «fundus» δηλαδή βάση/θεμέλιο, υποδηλώνει την επιστροφή στις «ρίζες», δηλαδή σε μία καθιερωμένη παράδοση του παρελθόντος⁴³. Μπορεί να οριστεί ως η πίστη σε μια απόλυτη θρησκευτική αλήθεια η οποία πρέπει να ακολουθηθεί σήμερα από τους πιστούς, με τον ίδιο τρόπο όπως και στο παρελθόν⁴⁴.

Τα πρώτα σημάδια της υπόψη ιδεολογίας εντοπίστηκαν στον χριστιανισμό, στην Αμερική στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, όταν φανατικοί προτεστάντες ιερείς και θεολόγοι διατύπωσαν τις απόψεις τους σε κείμενα, με σκοπό την υπεράσπιση της Βιβλικής κοσμολογίας απέναντι στις επιθέσεις του εκκοσμικευμένου φιλελευθερισμού.⁴⁵

Ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως για να αναφερθεί στον εξτρεμισμό⁴⁶ και τον φανατισμό σε σχέση με μια θρησκευτική πίστη. Οι βασικές θέσεις του, αναφέρουν ότι οι πιστοί πρέπει να επιστρέψουν στους απόλυτους κανόνες που θεσπίστηκαν στο παρελθόν και ότι οι θρησκευτικοί κανόνες πρέπει να υπερισχύουν των κοσμικών.

---

⁴³ Μπέζος, Μ. (24 Νοεμβρίου 2008). «Η ανατομία του φονταμενταλισμού». *Το Βήμα*. <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/i-anatomia-toy-fontamentalismoy/> (Έγινε πρόσβαση την 01 Ιουλίου 2022).

⁴⁴ Orav, A. (2015). *Religious fundamentalism and radicalization*, (σ.3). European Parliamentary Research Service. Ανακτήθηκε την 01 Ιουλίου 2022 από: <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-briefing-551342-Religious-fundamentalism-and-radicalisation-FINAL.pdf>

⁴⁵ Μαραγκουδάκης, Μ. (2010). *Αμερικανικός Φονταμενταλισμός*, (σ.132-139). Αθήνα: Παπαζήση

⁴⁶ Ο όρος εξτρεμισμός αναφέρεται στην υποστήριξη και την εφαρμογή ακραίων ιδεολογιών, ιδίως στην πολιτική και την ιδεολογία. Πηγή Schmid, A. (2014). *Violent and Non-Violent Extremism: Two Sides of the Same Coin?*, (σ.11-13). ICCT Research Paper. Διαθέσιμο στο: <https://www.icct.nl/app/uploads/download/file/ICCT-Schmid-Violent-Non-Violent-Extremism-May-2014.pdf> (έγινε πρόσβαση την 01 Ιουλίου 2022).

Οι ομάδες που έχουν ως επίκεντρο της ιδεολογίας τους το θρησκευτικό φονταμενταλισμό, έχουν τα παρακάτω κύρια οργανωτικά χαρακτηριστικά⁴⁷:

α. Τα μέλη τους αποτελούν τους εκλεκτούς του Θεού και μέρος του σχεδίου Του, Τον υπακούν χωρίς δισταγμό και αναμένουν την ανταμοιβή τους την ημέρα της Κρίσης. Η παραπάνω αντίληψη παίζει αποφασιστικό ρόλο στον ανθρωπινό ψυχισμό, ισχυροποιεί του δεσμούς μεταξύ των μελών της ομάδας, εξυψώνει το ηθικό και αυξάνει τη διαθεσιμότητα ανάληψης οποιασδήποτε δράσης.

β. Τα άτομα διαχωρίζονται, αυστηρά, από την υπόλοιπη κοινωνία, λόγω του προαναφερθέντος χαρακτηριστικού, οργανώνοντας την καθημερινότητα με επίκεντρο την πίστη τους. Συνήθως διαβιούν σε συγκεκριμένη «γειτονιά» της ευρύτερης περιοχής, εντός της οποίας υφίστανται αυστηροί κανόνες/νόμοι που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους, την εμφάνισή τους, κ.λπ. Εφόσον αυτοί παραβιαστούν, τούτο εκλαμβάνεται ως αμαρτία και οδηγεί στην επιβολή αυστηρών ποινών. Πρόκειται δηλαδή για ένα είδους ευρύτερο «κοινόβιο», με σκοπό τον ολοκληρωτικό έλεγχο της ζωής των μελών του.

γ. Η χαρισματική ηγεσία και ο έλεγχος συμπεριφοράς των μελών. Ένα μέλος της ομάδας, το οποίο διαθέτει ξεχωριστά χαρίσματα, το οποίο καθορίζει τους σκοπούς της ομάδας και την καθοδηγεί σύμφωνα με τις θεϊκές προσταγές, αναγνωρίζεται από τους υπόλοιπους ως ο ηγέτης της, προς τον οποίο οφείλουν πλήρη υποταγή. Με αυτόν τον τρόπο η αρχική υποταγή στους κανόνες της ομάδας συνδυάζεται τελικά με την υποταγή στον ηγέτη, η οποία σε ακραίες περιπτώσεις δύναται να οδηγήσει στην υπέρτατη πράξη αφοσίωσης, τις επιθέσεις αυτοκτονίας.

Ο φονταμενταλισμός, ως ιδεολογία, αφορά κάθε θρησκεία και υποστηρίζεται από τους πιστούς με όλους τους δυνατούς τρόπους, σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και με τους πιο ακραίους. Πρέπει να επισημανθεί ότι όταν ο όρος χρησιμοποιείται από τη Δύση και αναφέρεται σε μουσουλμανικές ομάδες, έχει επικρατήσει να τις συνδέει, πάντοτε, με την τρομοκρατία.

Η θρησκεία του Ισλάμ

Το Ισλάμ⁴⁸ είναι η νεότερη από τις μεγάλες παγκόσμιες μονοθεϊστικές θρησκείες της οποίας η ιστορία ξεκινά το 610 μ.Χ.⁴⁹ με τη φανέρωση της θείας επιφοίτησης στον

⁴⁷ Almond, G.& Appleby, R. (2003). *Strong Religion. The rise of Fundamentalism around the world*, (σ.97-99). Σικάγο: University of Chicago Press.

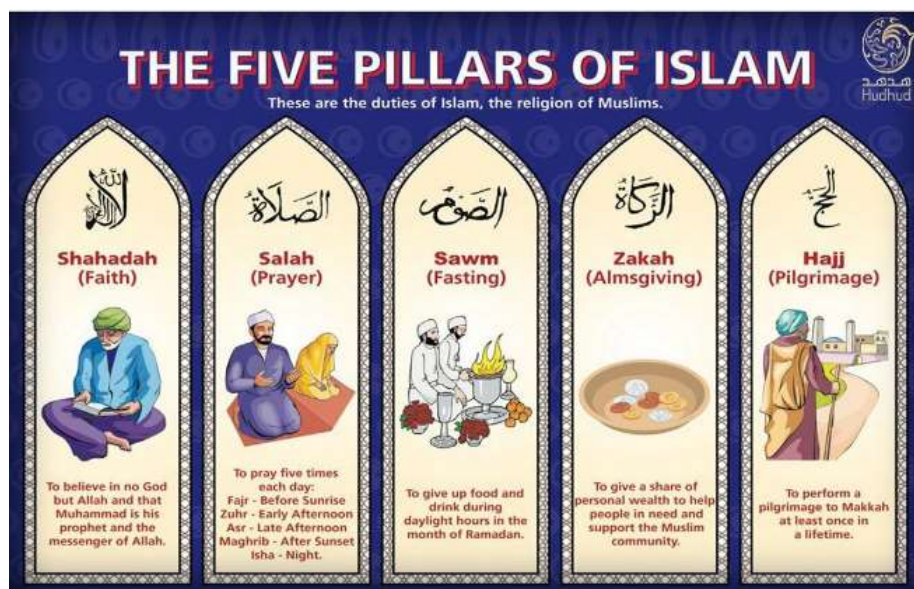
⁴⁸ Ισλάμ στα αραβικά σημαίνει υποταγή (στο Θεό). Ο οπαδός του Ισλάμ αποκαλείται μουσουλμάνος, από την αραβική λέξη μουσλίμ που σημαίνει υποταγμένος.

⁴⁹ Το ισλαμικό ημερολόγιο δεν έχει ως βάση το έτος που ο Μωάμεθ έλαβε το προφητικό χάρισμα,

Μωάμεθ, την εμφάνιση του χαρίσματος του Προφήτη στο πρόσωπό του και την έναρξη της καθόδου του Κορανίου⁵⁰. Όπως και κάθε άλλη θρησκεία δύναται να θεωρηθεί ως μία πολιτικο-θρησκευτική ιδεολογία, η οποία προωθήθηκε από τον οραματιστή Μωάμεθ, εμπνέοντας την ανάπτυξη ενός πολιτικο-κοινωνικού κινήματος, το οποίο είχε ως πρωταρχικό στόχο να αλλάξει τα δεδομένα που επικρατούσαν στην αραβική κοινωνία, στις αρχές του 7^{ου} αιώνα⁵¹.

Οι δύο πρωταρχικές πηγές νόμων/κανόνων του Ισλάμ είναι⁵²:

α. Το Κοράνι (Απαγγελία), η καταγραφή της αποκάλυψης του Θεού στους ανθρώπους. Από αυτό απορρέουν οι «Πέντε Στύλοι» του δόγματος (Εικόνα 2.1), δηλαδή η ομολογία της πίστης, η υποχρεωτική ελεημοσύνη, η νηστεία, η προσευχή και το προσκύνημα στη Μέκκα.

Εικόνα 2.1, Οι πέντε Στύλοι του Ισλάμ

β. Η Σούννα (Παράδοση του Προφήτη), αποτελεί το παράδειγμα της πρακτικής εφαρμογής των θείων επιταγών από το Μωάμεθ, από τη στιγμή που δέχθηκε τη «Θεία Αποκάλυψη» μέχρι το θάνατό του. Αποτελείται από ρήσεις (χαντίθ) του Προφήτη, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για να εξηγήσουν όσα όριζε το Κοράνι, οι οποίες μεταφέρθηκαν στις επόμενες γενιές από τους συντρόφους του, που υπήρξαν αυτήκοι μάρτυρες κατά τη διάρκεια της ζωής του.

άλλα το έτος Εγίρας (622 μ.Χ.) που παραπέμπει στη μετακίνηση του Προφήτη και των συντρόφων του από τη Μέκκα στη Μεδίνα.

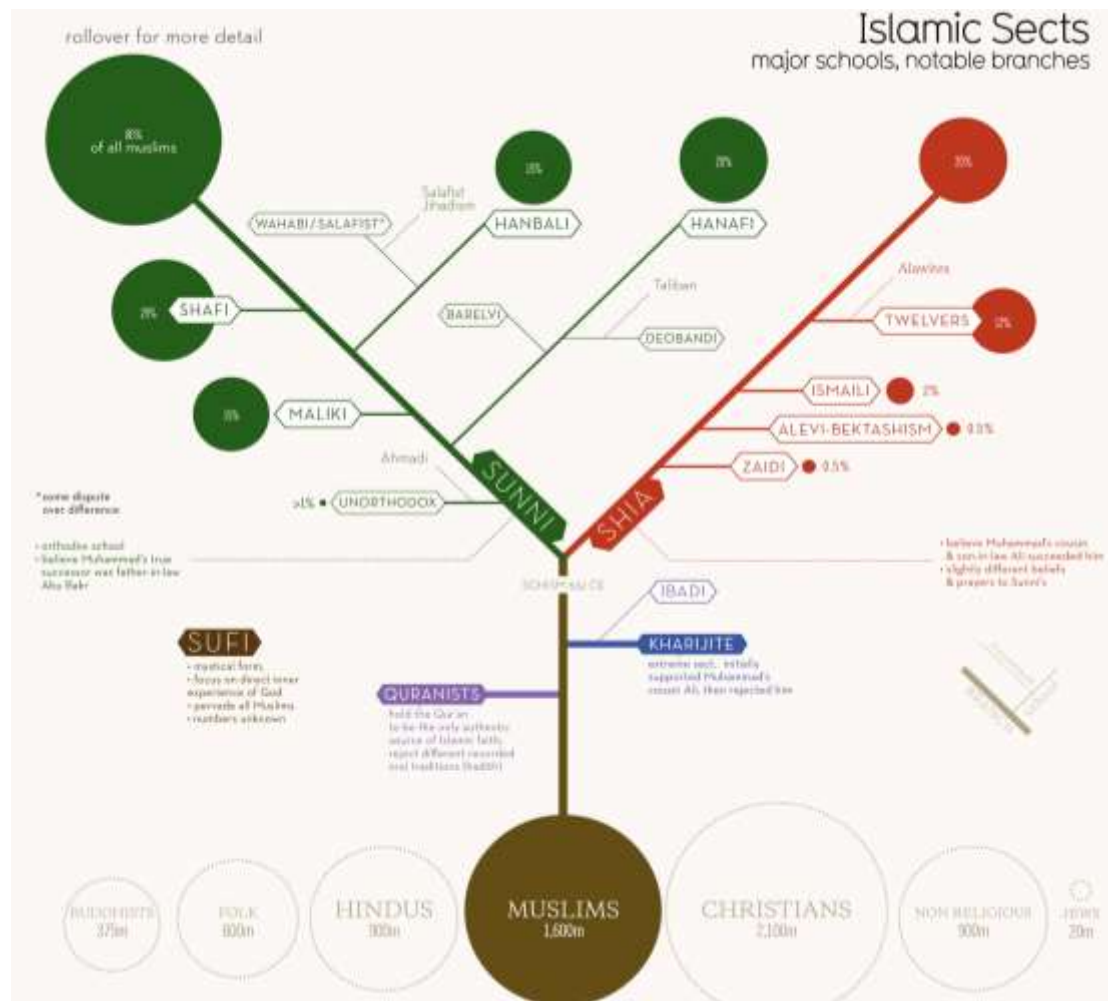
⁵⁰ Σταφυλάκης, Στ. (2014). *Ο Χρυσός Αιών του Ισλάμ και οι Δημιουργοί του*. (από τον 7^ο έως τον 12^ο αιώνα), (σ.78-80). Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <https://www.openbook.gr/o-chrysoys-aion-toy-islam-kai-oi-dimioyrgoi-toy/>

⁵¹ Παπαγεωργίου, Φ. & Σαμουρής, Α. (2012). *Ισλαμισμός και Ισλαμοφοβία*, (σ.43). Αθήνα: Ταξιδευτής.

⁵² Wilkinson, M. (2019). *The Geonology of Terror. How to distinguish between Islam, Islamism and Islamist Terrorism*, (σ.79-94). New York: Routledge.

Η εμφάνιση των θρησκευτικών σεκτών του Ισλάμ

Από τα πρώτα βήματα της νέας θρησκείας και ειδικά μετά το θάνατο του Προφήτη, το 632 μ.Χ., εμφανίστηκαν διαμάχες με επίκεντρο το θέμα της διαδοχής και τον τίτλο του πρώτου Χαλίφη⁵³. Με την πάροδο των αιώνων το Ισλάμ εξελίχθηκε και δημιουργήθηκαν διάφοροι κλάδοι, σχολές και ρεύματα, κυρίως λόγω της διαφορετικής ερμηνείας της εξουσίας καθώς και της προσέγγισης, κατανόησης και ερμηνείας των δογμάτων του, οι οποίες σχηματικά έχουν όπως στην Εικόνα 2.2⁵⁴.

Εικόνα 2.2, Κύριες Σέκτες του Ισλάμ

Το Ισλάμ διαιρείται κυρίως σε δύο κλάδους, τον σουνιτισμό και τον σιιτισμό, οι οποίοι με τη σειρά τους έχουν χωριστεί σε άλλες σχολές και ρεύματα⁵⁵. Από αυτούς ο Σουνιτισμός αποτελεί τον πολυπληθέστερο κλάδο. Επικρατεί συντριπτικά στην Αφρική και στην Αραβική Χερσόνησο, ενώ στην Τουρκία, στη Συρία και την

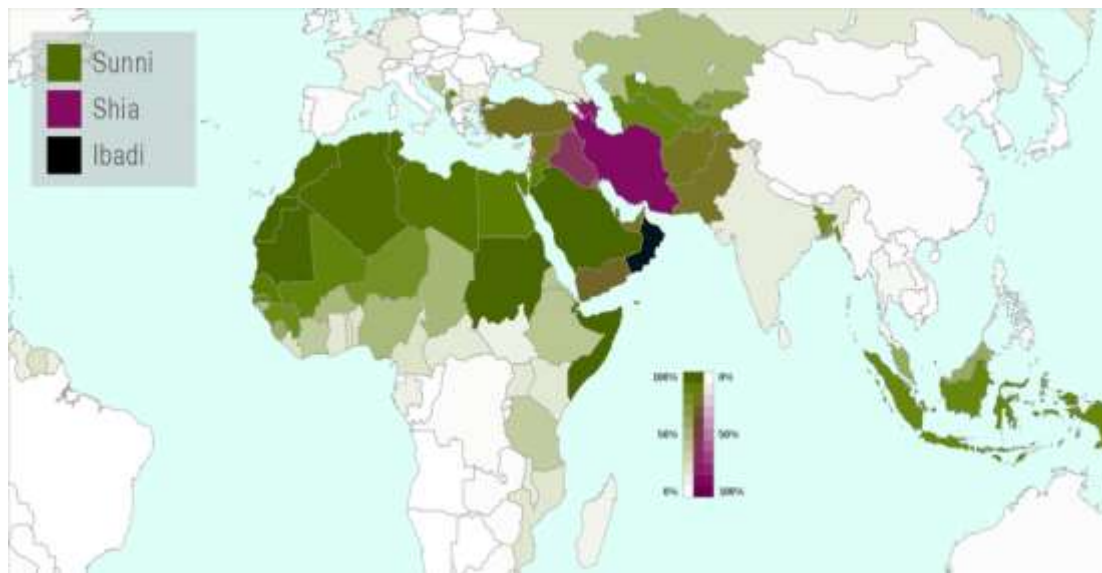
⁵³ Παπαγεωργίου, Φ. & Σαμουρής, Α. (2012), (σ.49-50).

⁵⁴ McCandless, D. (Οκτώβριος 2014). «Islamic Sects, Major Schools, Notable Branches». *Informationisbeautiful.net*. <https://www.informationisbeautiful.net/visualizations/islamic-sects-schools-branches-movements/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιουλίου 2022).

⁵⁵ Ανάλυση κλάδων, σχολών και ρευμάτων, πλην του Σουνιτισμού, όπως στο Παράρτημα «Α».

Κεντρική Ασία είναι πλειοψηφία (Εικόνα 2.3)⁵⁶. Το όνομά του προέρχεται από τον όρο «Σούνα», την παράδοση του Προφήτη. Σουνίτες είναι όσοι αποδέχθηκαν, μετά το θάνατο του Μωάμεθ, ως πρώτο χαλίφη τον Abu Bakr, τον πιο έμπιστο φίλο του Προφήτη.⁵⁷ Για τους Σουνίτες μουσουλμάνους η εξουσία βασίζεται στις επιταγές του Κορανίου και της Σούνας.⁵⁸

Εικόνα 2.3, Παγκόσμιος Χάρτης του Ισλάμ

Από τα ρεύματα του σουνιτικού Ισλάμ, αυτό που πρεσβεύει την αναγέννησή του, μέσω της επιστροφής στον ακραίο συντηρητισμό είναι ο Ουαχαμισμός. Εμφανίστηκε τον 17^ο αιώνα και αναδείχθηκε από τον Muhammad ibn Abd al-Wahhab, ο οποίος συνδύασε την προσήλωση στην αυστηρή ερμηνεία της Σαρίας, με την απαρέγκλιτη εφαρμογή του τύπου στην εκδήλωση της πίστης και απαίτησε την εκδίωξη όλων των πρακτικών του Σουφισμού και του Σιτισμού. Μαζί με τον Ibn Saud πέτυχαν τη δημιουργία του κράτους της Σαουδικής Αραβίας, το 1932, νικώντας τους Οθωμανούς οι οποίοι ήταν οι προστάτες της Μέκκας και της Μεδίνας.⁵⁹ Ο αυστηρά πουριτανικός Ουαχαμισμός παραμένει σήμερα το κυρίαρχο ισλαμικό κίνημα στη Σαουδική Αραβία⁶⁰.

⁵⁶ Gupta, S. (18 Φεβρουαρίου 2016). «Why is Islam so different in different countries». *The Conversation*. <https://theconversation.com/why-is-islam-so-different-in-different-countries-51804> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιουλίου 2022).

⁵⁷ Λυγερός, Στ. (2016), (σ.85).

⁵⁸ Upal, M. & Cusack, C. (2021). *Handbook of Islamic Sects and Movements*, (σ.25-26). Boston: Brill. Διαθέσιμο στο: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51255/9789004435544.pdf?sequence=1>

⁵⁹ Στο ίδιο, (σ.99-100).

⁶⁰ Sookhdeo, P. (2009). *Understanding Islamist Terrorism. The Islamic Doctrine of War*, (σ.81). Isaac Publishing.

Ο Σαλαφισμός χρονολογείται από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, με κύριο εκφραστή του τον Jamal al-Din al-Afghani. Δύο είναι τα βασικά στοιχεία του, ο θεολογικός χαρακτήρας των γραπτών κειμένων και η αντίθεσή του στον δυτικό πολιτισμό. Αντιπροσωπεύει την κατά γράμμα ερμηνεία του μηνύματος του Κορανίου, στο πλαίσιο της παράδοσης: όλα ανάγονται στο Κοράνι, στη Σούνα του Προφήτη και στη Σαρία.⁶¹ Η βασική επιδίωξη των Σαλαφитών είναι η δημιουργία ενός χαλιφάτου που θα διοικείται από ένα ηγέτη/χαλίφη, ενώ οι Ουαχαμίτες πιστεύουν την ιδέα ενός ηγέτη ανά κράτος, ο οποίος θα το διοικεί σύμφωνα με το ισλαμικό δίκαιο που ορίζει το Κοράνι, τη Σαρία⁶².

Η μίξη στον πόλεμο του Αφγανιστάν του βίαιου τζιχαντισμού των Αιγυπτίων με τον Ουαχαμισμό των Σαουδαράβων, υπό την κοινή ομπρέλα του ριζοσπαστικού Σαλαφισμού, δημιούργησε το Νέο-Σαλαφισμό, ή Σαλαφιστικό - Τσιχαντισμό, η ιδεολογία του οποίου αποτελεί το θεμέλιο λίθο της Al-Qaeda.⁶³

Ο Ισλαμικός φονταμενταλισμός

Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός, χρησιμοποιεί το πολιτικό Ισλάμ για να παρακινήσει τις μάζες των πιστών, με σκοπό να επαναδιαμορφώσει τη κοινωνία σύμφωνα με τις επιταγές της θρησκείας, αποτελώντας την πιο ενεργητική και βίαιη μορφή θρησκευτικού φονταμενταλισμού. Όπως οι προτεστάντες, μετά το πέρας του Α΄ΠΠ, έτσι και οι πιστοί μουσουλμάνοι αντέδρασαν στην κατάργηση του χαλιφάτου από τον Κεμάλ, το οποίο το χαρακτήρισαν ως προσβολή για το Ισλάμ.⁶⁴

Στοχαστής και θεμελιωτής του μοντέρνου ισλαμικού φονταμενταλισμού, των δεκαετιών 1980-1990, υπήρξε ο Αιγύπτιος συγγραφέας και ποιητής Sayyid Qutb, ηγετικό μέλος της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων, ο οποίος εναντιώθηκε στο κοσμικό καθεστώς του Αιγύπτιου προέδρου Nasser και εκτελέστηκε για τη δράση του. Στα κείμενά του εξέφραζε την άποψη ότι, «Η περίοδος των Δυτικών συστημάτων έχει φτάσει στο τέλος...Το Ισλάμ είναι το μόνο σύστημα το οποίο μπορεί να προσφέρει στην ανθρωπότητα υψηλά ιδανικά και αξίες, εφόσον πάρει συγκεκριμένη μορφή σε ένα έθνος». Επίπληξε τη γενιά του, η οποία λάτρευε τα είδωλα του εθνικισμού, του σοσιαλισμού, του κομμουνισμού, του καπιταλισμού και γενικότερα

---

⁶¹ Roy, O. (2006). *Το παγκοσμιοποιημένο Ισλάμ*, (σ.197-200) (μτφρ. Βιργινία Πισιμίση & επιμ. Μαρία Κυρτζάκη). Αθήνα: Scripta. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2002).

⁶² Πάτελος, Κ. (2006). *Το Σύγχρονο Ισλάμ: Η Συνάντηση με τη Δύση. Μια ιστορική και πολιτική προσέγγιση*, (σ.197-198). Αθήνα: Σιδέρης

⁶³ Παπαγεωργίου, Φ. & Σαμουρής, Α. (2012), (σ.145).

⁶⁴ Βανδώρος, Σ. (2015). *Εισαγωγή στις Πολιτικές Ιδεολογίες*, (σ.194-196). Αθήνα: ΣΕΑΒ. Διαθέσιμο στο: <https://amelib.seab.gr/archive/item/25202>

των ιδεολογιών που δεν συμμορφώνονταν με το θείο νόμο⁶⁵. Στόχος του ήταν να μετατρέψει τη νέα γενιά, σε μία «Ισλαμική Εμπροσθοφυλακή», η οποία θα εγκαθίδρυε την «Κυριαρχία του Θεού» στη γη, εφοδιασμένη με δογματική καθαρότητα, οργανωτική πειθαρχία και πίστη στη νίκη, με όπλο την τζιχάντ.⁶⁶

Η τζιχάντ είναι μία έννοια η οποία «κακοποιήθηκε» λόγω της διαφορετικής προσέγγισης από τις σχολές του Ισλάμ. Για τους Δυτικούς συμβολίζει το Ισλάμ ως θρησκεία βίας και φανατισμού. Για τους μετριοπαθείς μουσουλμάνους έχει συνδεθεί με τον πνευματικό αγώνα, με σκοπό την επίτευξη ενός αξιέπαινου σκοπού για χάρη του Θεού. Ο Μωάμεθ σε μία ρήση του, τη διέκρινε σε «μικρή», η οποία αφορά την πολεμική σύγκρουση και σε «μεγάλη» η οποία αφορά τη μάχη με το «εγώ». Στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, αναπτύχθηκαν δύο βασικές τάσεις ερμηνείας της, του «αμυντικού» τζιχάντ εναντίον των εχθρών που επιδιώκουν την εξαφάνιση της πίστης και του «επιθετικού» για τη διάδοση και την παγκόσμια επικράτηση του Ισλάμ. Για τους οπαδούς του ισλαμικού φονταμενταλισμού, οποιαδήποτε μορφή της αποτελεί έναν παγκόσμιο επαναστατικό αγώνα για την εγκαθίδρυση της θείας βούλησης στη γη⁶⁷ και χρησιμοποιείται για την νομιμοποίηση του σκοπού τους.⁶⁸

Βασική θέση του ισλαμικού φονταμενταλισμού κατά τον Qutb, όπως αντίστοιχη βασική αρχή σε κάθε μορφή φονταμενταλισμού, είναι η επιστροφή στους απόλυτους και αμετάβλητους κανόνες του παρελθόντος, δηλαδή η «Ισλαμική αναβίωση», η οποία επιτυγχάνεται μέσω της αυστηρής εφαρμογής της Σαρίας, της επιβολής θεοκρατικού καθεστώτος και της απόρριψης οποιασδήποτε άλλης πολιτικής ιδεολογίας. Τελικός σκοπός του είναι η ανατροπή των φιλοδυτικών καθεστώτων, η αντικατάσταση του κοσμικού κράτους με το θρησκευτικό, μέσω της εγκαθίδρυσης μίας κοινωνίας ισλαμικού τύπου βασισμένη στις αρχές και τις αξίες του Ισλάμ. Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός συνέβαλε στη δημιουργία καθαρά ισλαμικών κρατών, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα, το 1979, την ισλαμική επανάσταση στο Ιράν με την οποία ανατράπηκε ο Πέρσης Σάχης Μοχάμεντ Mohammad Pahlavi και ο νέος ηγέτης, ο εξόριστος ιμάμης Ruhollah Khomein εγκαθίδρυσε θεοκρατικό καθεστώς⁶⁹.

---

⁶⁵ Mohamed, Y. (2008). Muslim Fundamentalism: The case of Syiid Qutb. *Scriptura* 99, (σ.382). Western Cape: Arabic Language and Islamic Philosophy Department of Foreign Languages. Διαθέσιμο στο: <https://journals.co.za/doi/pdf/10.10520/EJC100878>

⁶⁶ Παπαγεωργίου, Φ. & Σαμουρής, Α. (2012), (σ.128-129).

⁶⁷ Στο ίδιο, (σ.135).

⁶⁸ Esposito, J. (2002). *Unholy war. Terror in the name of Islam*, (σ.26-70). New York: Oxford University Press.

⁶⁹ Βανδώρος, Σ. (2015), (σ.195-196).

Η παγκόσμια εξάπλωση και τα αποτελέσματά της ισλαμικής τρομοκρατίας

Η ισλαμική τρομοκρατία αποτελεί την πιο ακραία εκδοχή του σαλαφισμού, του συντηρητικού ρεύματος του σουνιτικού Ισλάμ, καθόσον δεν πρεσβεύει μόνο την απόλυτη εφαρμογή του ισλαμικού νόμου, αλλά υιοθετεί την πρακτική της τρομοκρατίας στο πλαίσιο της τζιχάντ⁷⁰. Πηγάζει από τον ισλαμικό φονταμενταλισμό και αποτελεί κουλτούρα βίας, η οποία δεν περιορίζεται από απώλειες αθώων πολιτών, κάτι το οποίο αποδείχθηκε στην επίθεση της 11/9, στις ΗΠΑ. Εκτός από ασύμμετρος πόλεμος θεωρείται και μία μορφή ψυχολογικού πολέμου, γεγονός το οποίο επισημάνθηκε στη δήλωση του πρώην ηγέτη της Al-Qaeda Osama bin Laden ότι «ο δυτικός κόσμος δεν μπορεί να κοιμάται ήσυχος»⁷¹.

Το πρόβλημα της διεθνούς ισλαμικής τρομοκρατίας στα τέλη του 20^{ου} και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα απέκτησε διαστάσεις μίας σοβαρής εξωσυστημικής απειλής ενάντια στο βεσφαλιανό σύστημα των κυρίαρχων κρατών⁷². Η παγκόσμια ιστορία της, σύμφωνα με τους ειδικούς, ξεκινά από το 1979 καθόσον εκείνη η χρονιά αντικατοπτρίζει την ιστορική αποτυχία του αραβικού εθνικισμού και την επιβεβαίωση του τζιχαντισμού, τα οποία επιταχύνθηκαν από τη Σοβιετική στρατιωτική επέμβαση στο Αφγανιστάν, την Ιρανική επανάσταση, την υπογραφή των συμφωνιών του Camp David και την ομηρία του Μεγάλου Τζαμιού της Μέκκας από ομάδα ισλαμιστών φονταμενταλιστών το Νοέμβριο - Δεκέμβριο του 1979⁷³.

Πιο αναλυτικά⁷⁴, στο Ιράν τον Ιανουάριο 1979, η αντιπολίτευση υπό την ηγεσία του σιιτικού κλήρου, λόγω της έντονης κοινωνικής διαμαρτυρίας, ανάγκασε τον Σάχη να εγκαταλείψει τη χώρα και την εξουσία ανέλαβε, την 1^η Φεβρουαρίου, ο Khomein. Στον απόηχο της ιρανικής επανάστασης, σχηματίστηκαν σιιτικές ομάδες που υποστήριξαν τον ένοπλο αγώνα. Μεταξύ αυτών ήταν και η λιβανέζικη Χεζμπολάχ (1982). Στο Αφγανιστάν, η σοβιετική εισβολή πυροδότησε τη σύγκρουση που θεωρείται η «μήτρα» της σύγχρονης ισλαμικής τρομοκρατίας. Η τζιχάντ υποστηρίχθηκε από τη Σαουδική Αραβία, την Αλγερία και την Αίγυπτο. Οι

⁷⁰ Λυγερός, Στ. (2016), (σ.23).

⁷¹ Λυγερός, Στ. (30 Νοεμβρίου 2008). «Η βαθιά σφραγίδα της «ισλαμικής τρομοκρατίας». *Η Καθημερινή*. <https://www.kathimerini.gr/world/341917/i-vathia-sfragida-tis-islamikis-tromokratias/> (έγινε πρόσβαση την 01 Ιουλίου 2022).

⁷² Παπασωτηρίου, Χ. (2018). *Η αμερικανική πολιτική από τον Φράνκλιν Ρούζβελτ στον Ντόναλντ Τραμπ*, (σ.451). Αθήνα: Πολιτεία.

⁷³ Reynie, D. (2021). *Islamist Terrorist Attacks in the World 1979-2021*, (σ.9). Fondation pour l'innovation politique (Fondapol). Διαθέσιμο στο: <https://www.fondapol.org/app/uploads/2021/09/fondapol-study-islamist-terrorist-attacks-in-the-world-1979-2021-11-2021.pdf>

⁷⁴ Randall, L. (2016), (σ. 357-399).

τζιχαντιστές που έφτασαν στο Αφγανιστάν έγιναν «μουτζαχεντίν⁷⁵» και θεωρήθηκαν απελευθερωτές μιας «χώρας του Ισλάμ» (dar al-islam). Η εμφάνιση της ισλαμικής τρομοκρατίας ήταν ορατή από τα έτη 1980-1983, κατά τα οποία η Μουσουλμανική Αδελφότητα στη Συρία, εξεγείρεται κατά της κυβέρνησης του Άσαντ. Από το 1983 και με αφορμή την εισβολή του Ισραήλ στο Λίβανο, η Χεζμπολάχ αρχίζει να τρομοκρατεί αρχικά το Λίβανο και σιγά – σιγά, μέχρι το 2000, εξαπλώνει τη δράση της σε αρκετές χώρες του κόσμου, μεταξύ αυτών στις Σαουδική Αραβία, Αργεντινή, Κύπρο, Δανία, Αίγυπτο, Ελλάδα, Ισραήλ, Κουβέιτ και Τυνησία.

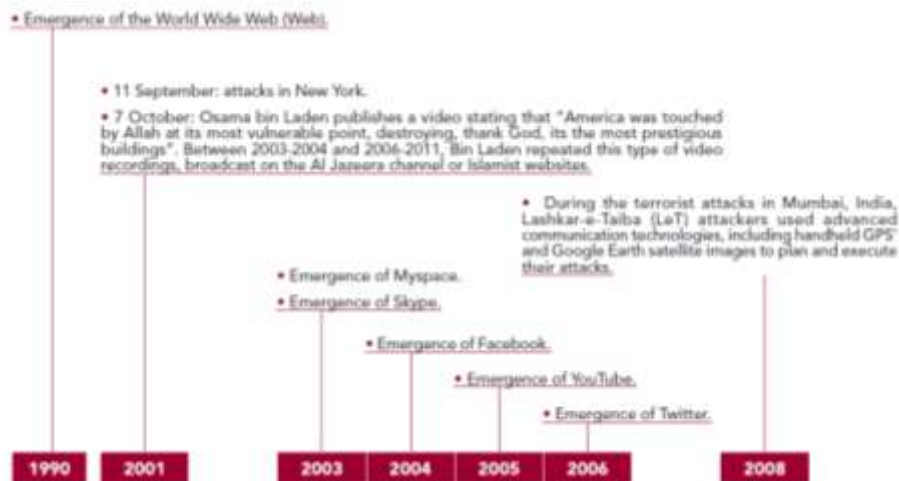
Η απόσυρση της ΕΣΣΔ από την Καμπούλ, το 1989, «κινητοποίησε» την ισλαμική τρομοκρατία, η οποία είχε ήδη υποκινηθεί το 1987 από τη δημιουργία της Al-Qaeda, από τον bin Laden. Θεωρώντας τον εαυτό του, ως τον βασικό αρχιτέκτονα της αραβοαφγανικής δύναμης που εκδίωξε τους Σοβιετικούς από το Αφγανιστάν, στοχοποίησε τις ΗΠΑ λόγω της παρατεταμένης παρουσίας τους στη Σαουδική Αραβία, με αφορμή την εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ, το 1990. Τότε θεωρείται ότι ξεκίνησε η παγκοσμιοποίηση του τζιχαντιστικού αγώνα, με τελικό σκοπό μία εκστρατεία καθαρτήριας βίας εναντίον όλων των εχθρών του Ισλάμ.

Οι επιθέσεις της 9/11, οι φονικότερες στην ιστορία που στοίχισαν τη ζωή σε 2.960 ανθρώπους, είχαν σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση της τρομοκρατίας, καθώς πλέον ενεπλάκησαν ενεργά οι ΗΠΑ. Κανείς δεν ξεχνά τις δηλώσεις του Αμερικανού προέδρου George Bush, περί «πολέμου κατά της τρομοκρατίας⁷⁶». Τον Οκτώβριο 2001, οι ΗΠΑ εξαπέλυσαν επίθεση κατά των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν, που υποστήριζαν την Al-Qaeda, ενώ το 2003 εισέβαλαν στο Ιράκ για να ανατρέψουν τον πρόεδρο Husein, με την πρόφαση του «εκδημοκρατισμού» της Μέσης Ανατολής. Παρά τις νίκες τους, οι ΗΠΑ απέτυχαν να αποκαταστήσουν την ειρήνη και να εξαλείψουν την τρομοκρατική απειλή. Αντίθετα οι τρομοκράτες οργανώθηκαν, με αποτέλεσμα, μεταξύ 2001 και 2012, ο αριθμός των επιθέσεων και των θυμάτων να αυξηθούν κατακόρυφα, κυρίως λόγω της δράσης των Ταλιμπάν, ενώ ταυτόχρονα παρατηρήθηκε έντονη παγκοσμιοποίηση της τζιχάντ, που διευκολύνθηκε από την επιτάχυνση της κυκλοφορίας των ιδεών μέσω του διαδικτύου και των πρωτοεμφανιζόμενων ΜΚΔ, τα οποία αποδείχθηκαν ισχυρά εργαλεία προπαγάνδας και στρατολόγησης νέων τρομοκρατών, όπως χαρακτηριστικά παρουσιάζεται στο

⁷⁵ Η ερμηνεία της λέξης είναι «εκείνοι που κάνουν τζιχάντ» ή επί λέξει «εκείνοι που πολεμούν».

⁷⁶ Για να παρακαμφθούν τα προβλήματα που πρόκυπταν από τη λέξη «πόλεμος», άνθρωποι από το επιτελείο του προέδρου Μπους, προσπάθησαν, ανεπιτυχώς, να την αντικαταστήσουν με τη λιγότερο εύηχη φράση «Παγκόσμιος Αγώνας κατά του Ισλαμικού Εξτρεμισμού».

ακόλουθο γράφημα⁷⁷.

Εικόνα 2.4, ΜΚΔ και Ισλαμική Τρομοκρατία

Τον Δεκέμβριο 2010, η θανάτωση του νεαρού πλανόδιου πωλητή Mohamed Bouazizi, στην Τυνησία, οδήγησε στην έκρηξη της Αραβικής Άνοιξης. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα που δημιούργησε ελπίδες εκδημοκρατισμού, τα γεγονότα αυτά οδήγησαν, κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας του 2010, σε εκλογικές νίκες κομμάτων που πρόσκεινταν στη Μουσουλμανική Αδελφότητα, τα οποία, τελικώς, δεν κατάφεραν να διατηρήσουν την εξουσία, παρόλα αυτά υποστηρίχτηκαν από όλο και πιο συντηρητικές κοινωνίες, ως αποτέλεσμα της εξάπλωσης του σαλαφισμού από τη Σαουδική Αραβία. Σε αυτό το νέο πλαίσιο, η ισλαμική τρομοκρατία αναπτύχθηκε σε περιφερειακό επίπεδο (Μέση Ανατολή), βασιζόμενη ιδιαίτερα στην ανακήρυξη του Χαλιφάτου από το Ισλαμικό Κράτος (IS)⁷⁸, στη Μοσούλη το 2014. Η Συρία έγινε εστιακό σημείο και εφαλτήριο για την παγκόσμια τζιχάντ, όπως ακριβώς το Αφγανιστάν τη δεκαετία του '80 και το Ιράκ την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα. Κατά τη διάρκεια αυτής της τελευταίας περιόδου (2013-2022), η ισλαμική τρομοκρατία γίνεται εξαιρετικά θανατηφόρα, μέσω μίας άνευ προηγουμένου αύξησης των επιθέσεων, παγκοσμίως. Πρωταγωνιστές το Ισλαμικό Κράτος και η Boko Haram, η δράση και η εξάπλωση των οποίων, διευκολύνθηκε από τα χαοτικά γεωπολιτικά πλαίσια, στις περιοχές που δραστηριοποιούνται.⁷⁹

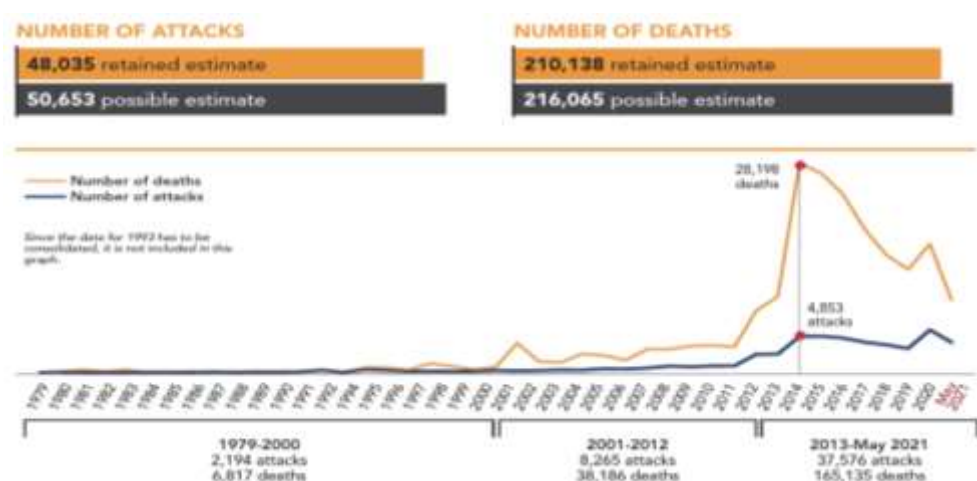
Τα αποτελέσματα της ισλαμικής τρομοκρατίας, αποτυπώνονται αναλυτικά σε σχετική μελέτη που συντάχθηκε το 2021, από το Γαλλικό Think Tank FONDAPOL,

⁷⁷ Reynie, D. (2021), (σ.32).

⁷⁸ Το IS ή Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS), ή Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (ISIL), προήλθε από την Al-Qaeda του Ιράκ και τους τζιχαντιστές που δραστηριοποιήθηκαν σε συριακό έδαφος, κατά την Αραβική Άνοιξη και το Συριακό Εμφύλιο.

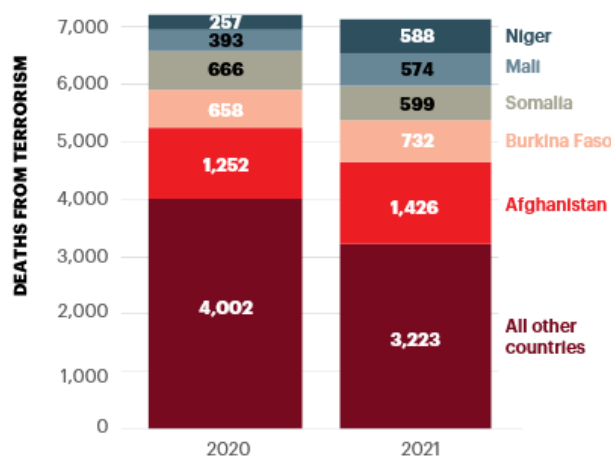
⁷⁹ Reynie, D. (2021), (σ.34).

με την ευκαιρία των 20 ετών από τις επιθέσεις της 9/11. Το χρονικό διάστημα από το 1979 έως τον Μάιο 2021, πραγματοποιήθηκαν 48.035 τρομοκρατικές επιθέσεις σε 81 χώρες, με 210.138 θύματα (Εικόνα 2.5)⁸⁰.

Εικόνα 2.5, Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις και Θάνατοι 1979 - 2021

Εάν στα παραπάνω στοιχεία, ληφθούν υπόψη και τα συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία έτους 2021 (Εικόνα 2.6), του Αυστραλιανού Think Tank Ινστιτούτο Οικονομικών και Ειρήνης, ο αριθμός των επιθέσεων έχει ξεπεράσει τις 51.000, με τα θύματα να υπολογίζονται σε 215.000 περίπου.⁸¹

Εικόνα 2.6, Χώρες με περισσότερους θανάτους από Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις 2020 και 2021

Σχεδόν όλες οι επιθέσεις (95,7%) πραγματοποιήθηκαν σε χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, της Νότιας Ασίας και της Υποσαχάριας Αφρικής, με πλειοψηφία το μουσουλμανικό πληθυσμό (89,5%) και ειδικότερα σε αυτές που βίωσαν πολέμους, όπως το Αφγανιστάν, το Ιράκ και η Σομαλία. Όσον αφορά τους

⁸⁰ Reynie, D. (2021), (σ.46).

⁸¹ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.12).

θανάτους, η συντριπτική πλειοψηφία αυτών (96,4% ή 202.490 θάνατοι) καταγράφηκε επίσης σε αυτές τις τρεις περιοχές (Εικόνα 2.7)⁸².

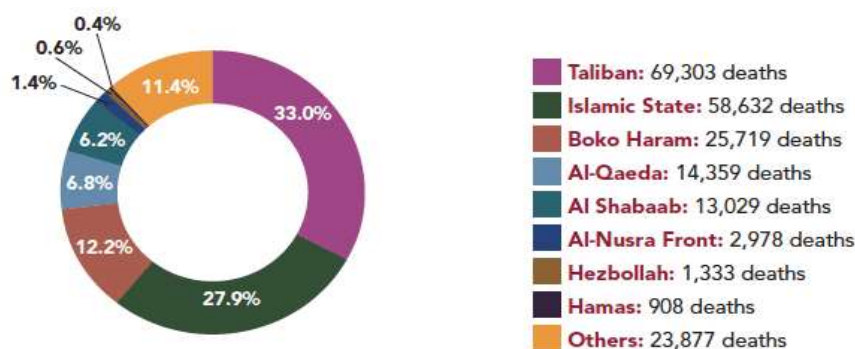
Country	Number of attacks	Number of deaths	Average number of deaths per attack
Afghanistan	15,874	66,662	4.2
Iraq	7,469	42,790	5.7
Somalia	5,265	11,887	2.3
Nigeria	2,938	21,171	7.2
Pakistan	2,299	10,456	4.5
Syria	1,654	15,247	9.2
Algeria	1,386	4,790	3.5
Yemen	1,289	4,861	3.8
Egypt	1,211	3,315	2.7
Philippines	1,163	1,905	1.6
India	898	2,683	3.0
Libya	736	1,517	2.1
Cameroon	675	2,857	4.2
Kenya	576	1,432	2.5
Lebanon	514	1,107	2.2
Israel	510	793	1.6
Mali	418	1,514	3.6
Niger	377	2,530	6.7
West Bank and the Gaza strip	338	474	1.4
Thailand	327	173	0.5
Burkina Faso	299	864	2.9
Mozambique	286	1,027	3.6
Bangladesh	198	258	1.3
Democratic Republic of Congo	172	847	4.9
Indonesia	141	427	3.0
Turkey	116	584	5.0
Iran	111	336	3.0
Russia	85	844	9.9
Chad	83	973	11.7
France	82	332	4.0
Tunisia	74	280	3.8
Saudi Arabia	66	324	4.9
United States	58	3,121	53.8
Malaysia	31	13	0.4
United Kingdom	27	110	4.1
Germany	22	19	0.9
Kuwait	19	44	2.3
Jordan	18	97	5.4
Spain	16	232	14.5
Morocco	15	73	4.9

Country	Number of attacks	Number of deaths	Average number of deaths per attack
Bahrain	15	6	0.4
Tajikistan	13	91	7.0
Belgium	13	50	3.8
Mauritania	12	43	3.6
Tanzania	12	25	2.1
Ethiopia	10	120	12.0
Canada	10	9	0.9
Sri Lanka	9	266	29.6
Australia	9	11	1.2
South Africa	9	4	0.4
Cyprus	8	1	0.1
China	6	107	17.8
Uganda	6	77	12.8
Myanmar	6	29	4.8
Uzbekistan	5	10	2.0
Denmark	5	4	0.8
Sudan	4	24	6.0
Sweden	4	5	1.3
Austria	4	7	1.8
Italy	4	2	0.5
Kyrgyzstan	4	2	0.5
Argentina	3	115	38.3
Kazakhstan	3	1	0.3
Norway	3	0	0.0
South Sudan	2	84	42.0
Ivory Coast	2	37	18.5
Greece	2	11	5.5
Netherlands	2	4	2.0
United Arab Emirates	2	0	0.0
Bulgaria	1	7	7.0
Djibouti	1	5	5.0
Turkmenistan	1	3	3.0
Finland	1	2	2.0
Qatar	1	2	2.0
Bosnia and Herzegovina	1	1	1.0
Croatia	1	1	1.0
Georgia	1	1	1.0
Nepal	1	1	1.0
Switzerland	1	1	1.0
Azerbaijan	1	0	0.0
Benin	1	0	0.0

Εικόνα 2.7, Χώρες που έλαβαν χώρα Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις 1979 – 2021

Από ευρωπαϊκής πλευράς, η Γαλλία ήταν το μεγαλύτερο θύμα της ισλαμικής τρομοκρατίας, με 82 επιθέσεις και 332 θύματα.⁸³

Οι πιο «θανατηφόρες» ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις ήταν οι Ταλιμπάν, το Ισλαμικό Κράτος, η Boko Haram, η Al-Qaeda και η Al Shabaab, οι οποίες ευθύνονται για το 80% των θυμάτων (Εικόνα 2.8),

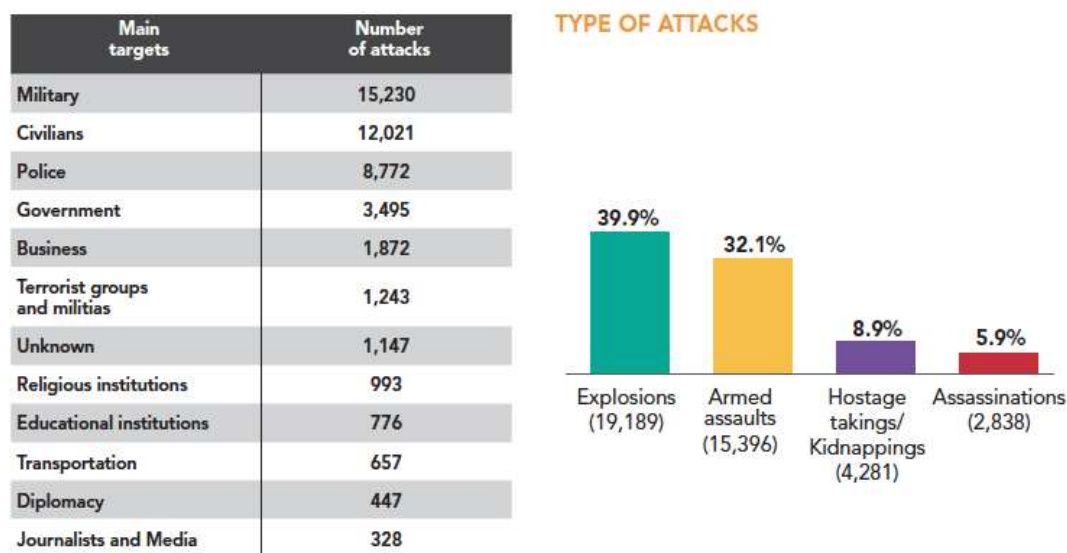
Εικόνα 2.8, Οι πιο «Θανατηφόρες» Ισλαμικές Οργανώσεις 1979 - 2021

⁸² Reynie, D. (2021), (σ.58).

⁸³ Στο ίδιο, (σ.7).

ενώ οι επιθέσεις τους αφορούσαν πρωτίστως στρατιωτικούς στόχους και στη συνέχεια πολίτες, αστυνομία και κυβερνητικούς στόχους (Εικόνα 2.9)⁸⁴. Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι μέχρι το 2012, πρώτος στόχος ήταν οι πολίτες, ενώ από το 2013 μέχρι σήμερα οι στρατιωτικοί στόχοι, καθώς από εκείνη τη χρονιά εντάθηκε η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, με τη χρήση στρατιωτικών μέσων⁸⁵.

Εικόνα 2.9: Κυριότεροι Στόχοι Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Οργανώσεων 1979 - 2021

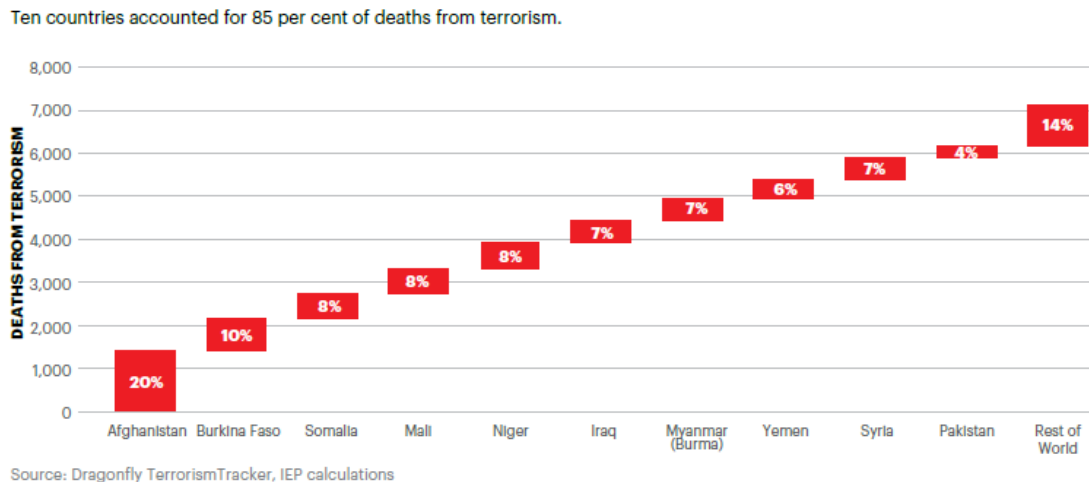
Το 2021, ο συνολικός αριθμός των θανάτων από την τρομοκρατία μειώθηκε κατά 1,2% σε 7.142⁸⁶, με το Αφγανιστάν, τη Μπουρκίνα Φάσο, τη Σομαλία, το Νίγηρα και το Μάλι να είναι οι πρώτες χώρες στη σχετική λίστα (Εικόνα 2.10). Η μικρή μείωση των θανάτων οφείλεται στην μείωση της έντασης των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή, λόγω της «παρακμής» του Ισλαμικού Κράτους, στο Ιράκ και τη Συρία. Παρά τη μείωση των θανάτων, ο αριθμός των επιθέσεων αυξήθηκε κατά 17%, από 4.458 το 2020 σε 5.226 το 2021, λόγω της συνεχιζόμενης βίας στην περιοχή του Σαχέλ και της αστάθειας στο Αφγανιστάν. Επίκεντρο της τρομοκρατίας ήταν ΝΑ Ασία και η υποσαχάρια Αφρική. Ο Παγκόσμιος Δείκτης Τρομοκρατίας (GTI) διαπίστωσε ότι, ελαφρώς περισσότερες χώρες βελτιώθηκαν παρά επιδεινώθηκαν, καθώς σύμφωνα με τα στατιστικά, 25 χώρες κατέγραψαν μειώσεις στους θανάτους, 21 χώρες κατέγραψαν αυξήσεις και 117 χώρες δεν κατέγραψαν καμία μεταβολή στον αριθμό των θανάτων. Επίσης σε 125 χώρες δεν σημειώθηκε κανένα περιστατικό τρομοκρατίας. Το Αφγανιστάν παρέμεινε η χώρα, με το μεγαλύτερο «κόστος» από

⁸⁴ Reynie, D. (2021), (σ.46).

⁸⁵ Στο ίδιο, (σ.7).

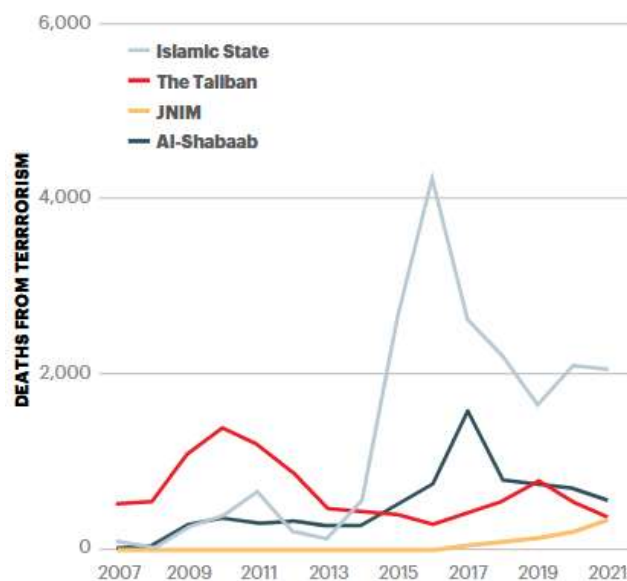
⁸⁶ Οι φονικότερες επιθέσεις παρουσιάζονται στο Παράρτημα «B». Για το έτος 2022, μέχρι την ολοκλήρωση συγγραφής της παρούσας εργασίας δεν υπήρχαν αξιόπιστα στατιστικά, για όλη την υφήλιο, προκειμένου να παρατεθούν.

την τρομοκρατία (14% αύξηση θανάτων), για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, ακολουθούμενο από το Ιράκ και Σομαλία. Χρήζει ιδιαίτερη επισήμανσης ότι, η πανδημία του COVID-19 και τα περιοριστικά μέτρα που εφαρμόστηκαν σε παγκόσμια βάση, είχαν πολύ μικρό αντίκτυπο στην τρομοκρατία, τόσο το 2020 όσο και το 2021, ενώ τα κρατικά ελλείματα που προκλήθηκαν από την αύξηση των δημοσίων δαπανών, συνεχίζουν μέχρι σήμερα να επηρεάζουν τους προϋπολογισμούς για την καταπολέμησή της.⁸⁷

Εικόνα 2.10: Χώρες με Περισσότερους Θανάτους από την Τρομοκρατία το 2021

Οι πιο «θανατηφόρες» ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις παρέμειναν το Ισλαμικό Κράτος, οι Ταλιμπάν, η Al Shabaab και η JNIM (Εικόνα 2.11), ευθυνόμενες για το 47% (3.364 νεκροί) των συνολικών θανάτων.⁸⁸

Εικόνα 2.11: Οι πιο «Θανατηφόρες» Ισλαμικές Τρομοκρατικές Οργανώσεις το 2021

⁸⁷ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.4 - 13).

⁸⁸ Στο ίδιο, (σ.15).

Κεφάλαιο τρίτο

Η εμφάνιση και η δράση των Ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στη Νιγηρία και το Νίγηρα. Κύριες Επισημάνσεις

Εισαγωγή

Από τη δεκαετία του 1950 και μετά, όταν οι αφρικανικές χώρες άρχισαν να κερδίζουν τους αγώνες ανεξαρτησίας από τους Ευρωπαίους, πολλές από αυτές βίωσαν μεγάλες συγκρούσεις και πολέμους. Το τελευταίο μισό του 20^{ου} αιώνα, τόσο η Νιγηρία, όσο και ο Νίγηρας, υπέφεραν από αναταραχές και ασταθείς κυβερνήσεις, γνωρίζοντας πολυάριθμες αλλαγές καθεστώτων, με αποτέλεσμα τα κενά εξουσίας που δημιουργήθηκαν από αυτή την αστάθεια να συμβάλουν σημαντικά στην εμφάνιση ριζοσπαστικών ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων, στην αποσταθεροποιημένη περιοχή.

Σύντομο ιστορικό της εξάπλωσης του Ισλάμ στην Αφρική

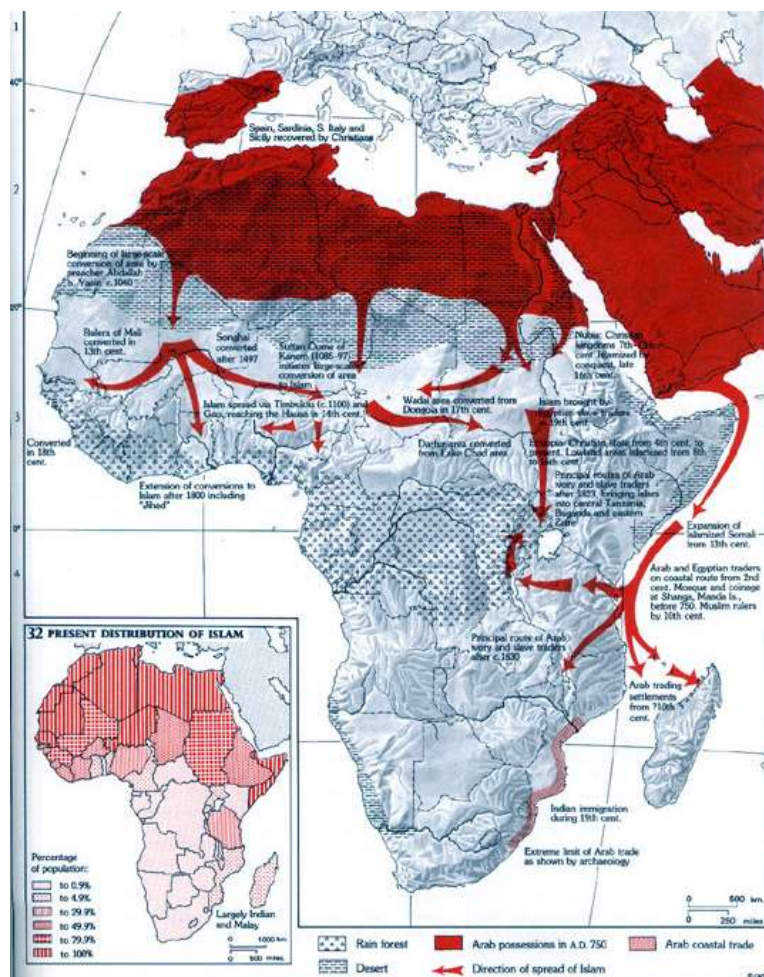
Η Αφρική ήταν η πρώτη «προνομιούχος» ήπειρος, η οποία φωτίστηκε με το φως του Ισλάμ, όταν αυτό «μετανάστευσε» από την Αραβική Χερσόνησο και την ιερή πόλη της Μέκκα, στην περιοχή της Αβησσυνίας (σημερινή Αιθιοπία).⁸⁹

Το παραπάνω γεγονός ανάγεται στον 7^ο αιώνα, όταν ο προφήτης Μωάμεθ συμβούλεψε ορισμένους από τους πρώτους μαθητές του, οι οποίοι αντιμετώπιζαν διώξεις από τους προϊσλαμικούς κατοίκους της περιοχής, να αναζητήσουν καταφύγιο πέρα από την Ερυθρά Θάλασσα, στην Αφρική. Στη μουσουλμανική παράδοση, αυτό το γεγονός, είναι γνωστό ως η πρώτη Hijrah ή «μετανάστευση». Αυτοί οι πρώτοι μουσουλμάνοι μετανάστες παρείχαν στο Ισλάμ τον πρώτο του μεγάλο θρίαμβο και η Αφρική έγινε το πρώτο ασφαλές καταφύγιο, των μουσουλμάνων, εκτός της Αραβικής Χερσονήσου. Επτά χρόνια μετά το θάνατο του Μωάμεθ, το 639 μ.Χ., ένας αραβικός στρατός εισέβαλε στην Αίγυπτο και μέσα σε δύο γενιές, το Ισλάμ επεκτάθηκε σε όλη τη Βόρεια Αφρική και το Κεντρικό Μαγκρέμπ. Κατά τη διάρκεια του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, η εδραίωση του μουσουλμανικών εμπορικών δικτύων, αυξήθηκε κατακόρυφα στη Δυτική Αφρική, επιτρέποντας στους μουσουλμάνους να ασκούν τεράστια πολιτική επιρροή στις τοπικές κυβερνήσεις. Ομοίως, από τις ακτές της Ανατολικής Αφρικής, μέσω του εμπορίου, το Ισλάμ έφτασε στην ενδοχώρα. Η επέκταση του

---

⁸⁹ Shaykh, Muhammad Aman al-Jami. (2017). *Islam in Africa Throughout History*, (σ.21). Philadelphia: Authentic Statements Publishing. Διαθέσιμο στο: <https://kalamullah.com/Books/Islam%20in%20Africa%20Throughout%20History.pdf>

Ισλάμ στη «μαύρη» ήπειρο (Εικόνα 3.1)⁹⁰, δεν οδήγησε μόνο στη δημιουργία νέων κοινοτήτων, αλλά και αναδιαμόρφωσε τις υπάρχουσες με βάση τα ισλαμικά πρότυπα.⁹¹

Εικόνα 3.1, Χάρτης Εξάπλωσης του Ισλάμ στην Αφρική

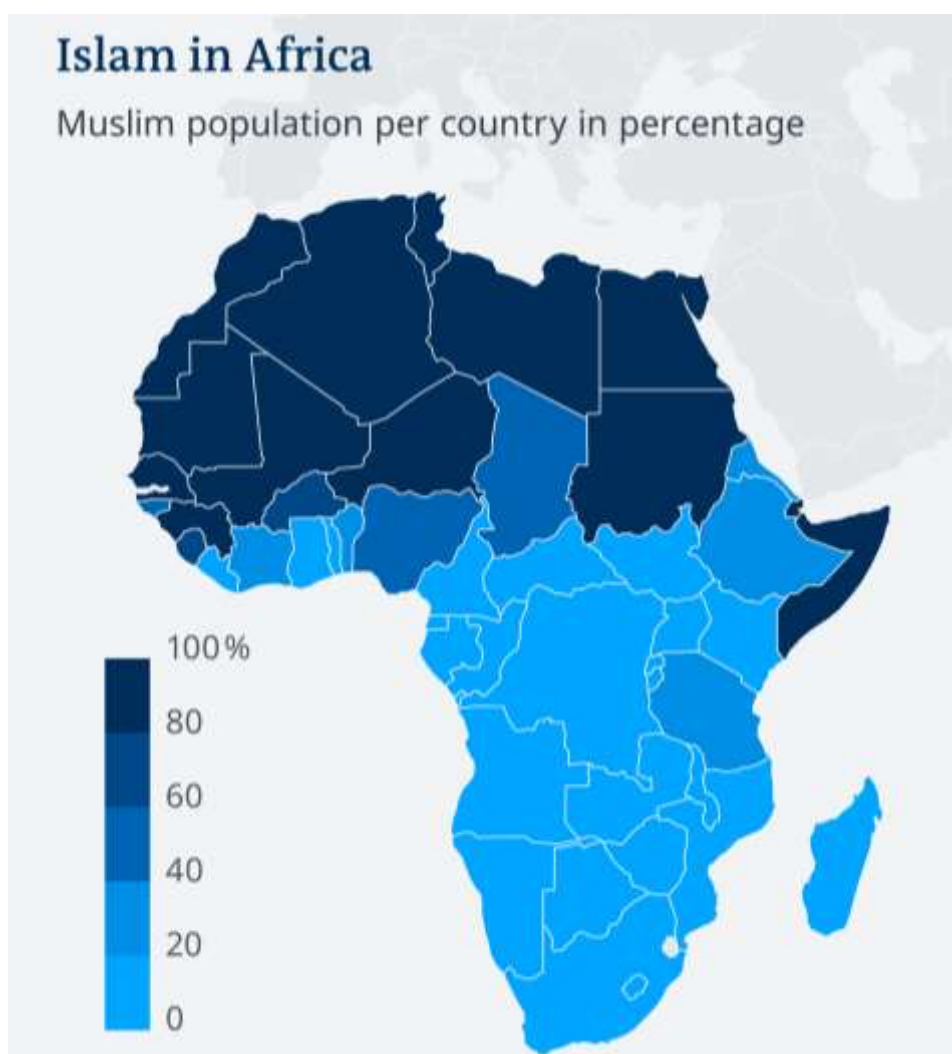
Ειδικότερα, στη Δυτική Αφρική, η ιστορία του Ισλάμ δύναται να εξηγηθεί σε τρία στάδια, τον περιορισμό, την ανάμειξη και τη μεταρρύθμιση. Στο πρώτο στάδιο, οι Αφρικανοί βασιλείς περιόρισαν τη μουσουλμανική επιρροή διαχωρίζοντας τις μουσουλμανικές κοινότητες, στο δεύτερο στάδιο οι Αφρικανοί ηγεμόνες ανακάτεψαν το Ισλάμ με τις τοπικές παραδόσεις καθώς ο πληθυσμός οικειοποιήθηκε επιλεκτικά τις ισλαμικές πρακτικές και τέλος, στο τρίτο στάδιο, οι Αφρικανοί μουσουλμάνοι πίεσαν για μεταρρυθμίσεις σε μια προσπάθεια να απαλλάξουν τις κοινωνίες τους από τις μικτές πρακτικές και να εφαρμόσουν τη Σαρία.⁹²

⁹⁰ <https://mapsontheweb.zoom-maps.com/post/179381627864/spread-of-islam-in-africa-together-with-africas> (έγινε πρόσβαση την 01 Νοεμβρίου 2022).

⁹¹ Hassan, H. (2008). *Islam in Africa*, (σ.2). CRS Report for Congress. Ανακτήθηκε την 10 Ιουλίου 2022 από: <http://research.policyarchive.org/18956.pdf>

⁹² Hill, M. (2009). The Spread of Islam in West Africa: Containment, Mixing, and Reform from the

Σήμερα στην Αφρική κατοικούν περίπου 450 εκατ. μουσουλμάνοι, το 1/3 του παγκόσμιου μουσουλμανικού πληθυσμού, κυρίως στη Βόρεια και Δυτική Αφρική και στο Κέρασ αυτής, όπως παρουσιάζεται στον χάρτη της Εικόνας 3.2⁹³. Το Ισλάμ, στην Αφρική, φιλοξένησε όλες τις σχολές και τα ρεύματα, συμπεριλαμβανομένου του Σουφισμού. Ωστόσο, λόγω της οικονομικής στήριξης και των πρωτοβουλιών της Σαουδικής Αραβίας για την κατασκευή εκατοντάδων τζαμιών σε διάφορα μέρη της ηπείρου, η ανεκτική μορφή του σουφισμού αντικαταστάθηκε σταδιακά από το σουνιτισμό και το πιο ακραίο ρεύμα του, το σαλαφισμό.⁹⁴

Εικόνα 3.2, Ποσοστά Μουσουλμανικού Πληθυσμού ανά Αφρικανική Χώρα

Eighth to the Twentieth Century. *SPICE STANFORD*. Διαθέσιμο στο: https://spice.fsi.stanford.edu/docs/the_spread_of_islam_in_west_africa_containment_mixing_and_reform_from_the_eighth_to_the_twentieth_century

⁹³ Hairsine, K. (28 Ιανουαρίου 2022). «Shariah law in Africa has many faces». *DW*. <https://www.dw.com/en/sharia-law-in-africa-interpretations-legal-system/a-60587789> (έγινε πρόσβαση στις 10 Ιουλίου 2022).

⁹⁴ Harshé, R.(28 Σεπτεμβρίου 2021). «Burgeoning Terrorism in Africa: A Critical Overview». *Observer Research Foundation*. <https://www.orfonline.org/expert-speak/burgeoning-terrorism-in-africa-a-critical-overview/> (έγινε πρόσβαση στις 10 Ιουλίου 2022).

Ο Ισλαμικός φονταμενταλισμός στη «μαύρη» ήπειρο

Προάγγελος του ισλαμικού φονταμενταλισμού στην Αφρική, υπήρξαν οι ξένοι «Μουτζαχεντίν», οι πολεμιστές από χώρες της Βορείου Αφρικής, οι οποίοι αφού πολέμησαν εναντίον των Σοβιετικών στο Αφγανιστάν προσπάθησαν να γυρίσουν στις πατρίδες τους, αλλά σε πολλές περιπτώσεις, οι κυβερνήσεις τους αρνήθηκαν την είσοδο γνωρίζοντας πόσο επικίνδυνοι μπορούσαν να αποδειχτούν. Αποτέλεσμα ήταν να περιφέρονται από σύγκρουση σε σύγκρουση, καταλήγοντας πολλοί από αυτούς στο Σουδάν, όπου το 1989 ο ριζοσπάστης ισλαμιστής Hassan Al-Turabi, είχε ανατρέψει την κυβέρνηση. Το ίδιο έπραξε και ο bin Laden, ο οποίος, από το 1991 έως το 1996, εγκαταστάθηκε με την Al-Qaeda στο Σουδάν και από εκεί εκμεταλλευόμενος την πολιτική και στρατιωτική αδυναμία των αφρικανικών κυβερνήσεων, αλλά και τις δυνατότητες για εύκολο εξοπλισμό και επιλογή στόχων, ξεκίνησε να εξαπολύει τις πρώτες επιθέσεις εναντίον της Δύσης. Το καλοκαίρι του 1998⁹⁵, πραγματοποίησε βομβιστικές επιθέσεις εναντίον των πρεσβειών των ΗΠΑ, στην Κένυα και την Τανζανία, κερδίζοντας, αυτός και η οργάνωσή του, την πρώτη παγκόσμια «αναγνώριση», στο έδαφος της Αφρικής.⁹⁶

Μετά τις επιθέσεις της 9/11, το παγκόσμιο τζιχαντιστικό κίνημα, έθεσε ως στόχο τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου τρομοκρατικών ομάδων και στην Αφρική, εκμεταλλευόμενο τη διείσδυση του σαλαφισμού. Για να επιτευχθεί αυτό, η Al-Qaeda και το Ισλαμικό Κράτος, μετέφεραν τη σύγκρουση Δύσης – Ισλάμ από τη Μέση Ανατολή, στην περιοχή του Σαχέλ. Στις αρχές του 2001, ο μπιν Λάντεν κάλεσε τους μουσουλμάνους της Νιγηρίας και άλλων κρατών της Δυτικής Αφρικής, να ξεγερθούν ενάντια στην υποδούλωση των ΗΠΑ⁹⁷.

Η πρώτη ύλη προϋπήρχε, κυρίως σε δύο βασικές ισλαμικές οργανώσεις, την Ένοπλη Ισλαμική Ομάδα [Islamic Armed Group (GIA)⁹⁸] και την Ομάδα Σαλαφιστών για το Κήρυγμα και τη Μάχη [Group Salafist for Preaching and Combat (GSPC)], που πολεμούσαν την Αλγερινή κυβέρνηση στον εμφύλιο πόλεμο των αρχών της δεκαετίας 1990. Η GSPC «φλέρταρε» με την Al-Qaeda, στις αρχές της δεκαετίας

⁹⁵ Η επιλογή της 7 Αυγούστου 1998, ως ημερομηνία των επιθέσεων, είχε συμβολική σημασία, καθόσον σηματοδοτούσε, την 8ετή επέτειο από την άφιξη των Αμερικανών στρατευμάτων στη Σαουδική Αραβία ως απάντηση στην εισβολή του Σαντάμ Χουσεΐν στο Κουβέιτ.

⁹⁶ Alvi, H (2019). Terrorism in Africa: The Rise of Islamist Extremism and Jihadism. *Insight Turkey Vol. 21/ No. 1/ 2019*, σ.111-132. doi: 10.25253/99.2019211.08

⁹⁷ Bodansky, Y. (2015). The Boko Haram and Nigerian Jihadism, (σ.5). *ISPSW Strategy Series, Issue No.318*. Ανακτήθηκε την 10 Ιουλίου 2022 από:

https://www.files.ethz.ch/isn/187751/318_Bodansky.pdf

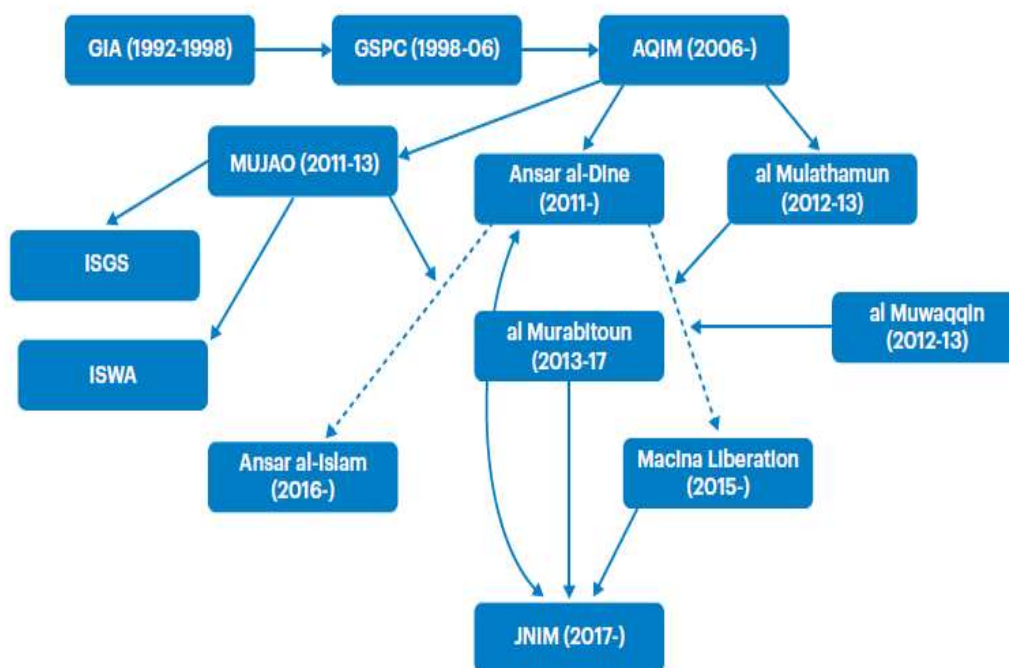
⁹⁸ Από το γαλλικό Groupe Islamique Armé.

του 2000 και μεταξύ 2003 και 2006, απέστειλε μαχητές στο Ιράκ. Ο Οσάμα μπιν Λάντεν την αναγνώρισε ως θυγατρική της, τον Σεπτέμβριο του 2006. Τον Ιανουάριο του 2007, η GSPC μετονομάστηκε σε Al-Qaeda στο Ισλαμικό Μαγκρέμπ [Al Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM)] και επέκτεινε το όραμά της, πέρα από την ανατροπή της κυβέρνησης της Αλγερίας.⁹⁹

Επιπρόσθετα το 1995 στην πολιτεία Βορνο της Νιγηρίας, υπήρχε η ισλαμική οργάνωση Ahlulsunna wal'jama'ah hijra ή Shabaab του Abubakar Lawan, ο προάγγελος της Boko Haram¹⁰⁰. Από τότε το περιβάλλον τρομοκρατίας στην εξεταζόμενη περιοχή υπέστη αλλαγές, καθώς νέες τρομοκρατικές ισλαμικές ομάδες εμφανίστηκαν, οι οποίες στην πορεία συγχωνεύτηκαν ή διαιρέθηκαν σε άλλες, προσαρμοζόμενες στις τοπικές, περιφερειακές και διεθνείς επιχειρήσεις καταπολέμησης της τρομοκρατίας, δημιουργώντας ένα μοναδικό οικοσύστημα ιδεολογιών και τρομοκρατίας¹⁰¹ (Εικόνα 3.3)¹⁰².

Evolution of Salafi-jihadi groups in the Sahel Salafi-jiahdi Sahel

Many terrorist groups split or merge into other groups.

Εικόνα 3.3, Εξέλιξη των Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στο Σαχέλ

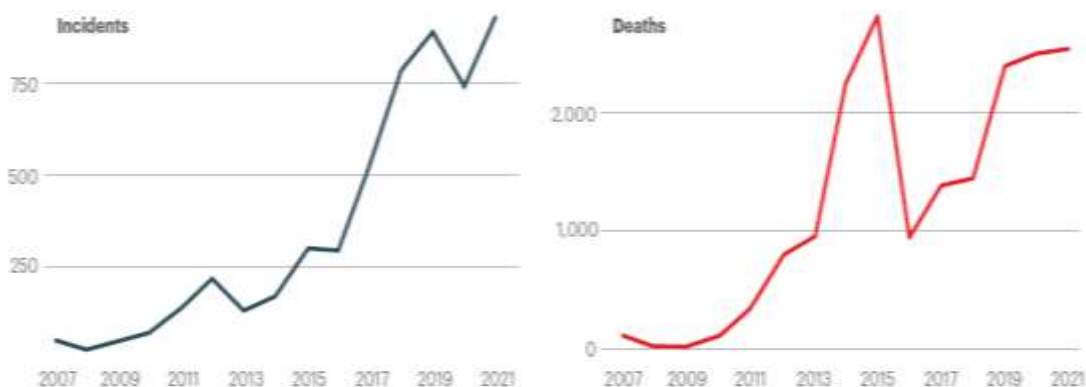
⁹⁹ Zimmerman, K. (2020). *Salafi-Jihadi Ecosystem in the Sahel*, (σ.1). American Enterprise Institute. Ανακτήθηκε την 10 Ιουλίου 2022 από: <http://www.jstor.com/stable/resrep24617>

¹⁰⁰ Pérouse de Montclos, M. (2014). *Boko Haram: Islamism, politics, security and the state in Nigeria*, (σ.159). RB Leiden: African Studies Centre. Διαθέσιμο στο: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/23853>

¹⁰¹ Αναλυτικό διάγραμμα οργανικής προέλευσης και επιχειρησιακών σχέσεων ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων περιοχής Σαχέλ, όπως στο Παράρτημα «Γ».

¹⁰² Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.50).

Ορισμένες από αυτές επέλεξαν να ενταχθούν στην Al-Qaeda και άλλες στο Ισλαμικό Κράτος, ασπαζόμενες την κατά περίπτωση ιδεολογία, γεγονός το οποίο μπορεί να εξηγήσει την αύξηση της τρομοκρατίας στην περιοχή (Εικόνα 3.4)¹⁰³.

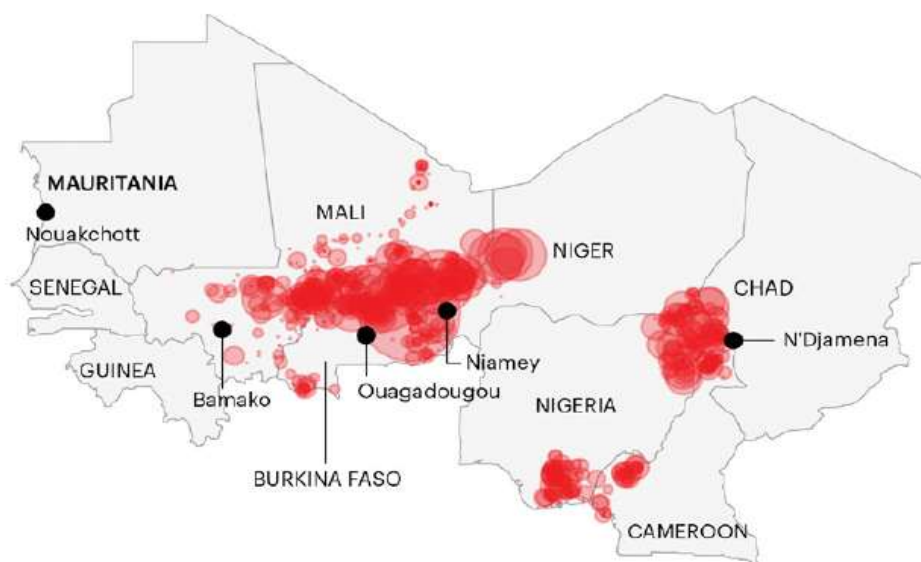
Source: Dragonfly TerrorismTracker, IEP calculations

Εικόνα 3.4, Τρομοκρατικές Επιθέσεις και Θάνατοι στο Σαχέλ 2007-2021

Γεγονός το οποίο χρήζει ιδιαίτερης επισήμανσης είναι ότι οι περιοχές δράσης των υπόψη ομάδων είναι μακριά από τα μεγάλα αστικά κέντρα, κυρίως σε παραμεθόριες περιοχές, πλησίον των συνόρων, όπου ο κυβερνητικός έλεγχος είναι σχετικά χαμηλός (Εικόνα 3.5)¹⁰⁴.

Terrorist attacks in the Sahel, 2007-2021

Most terrorist attacks occur away from major urban centers.

Εικόνα 3.5, Κυριότερες Περιοχές Τρομοκρατικών Επιθέσεων στο Σαχέλ 2007-2021

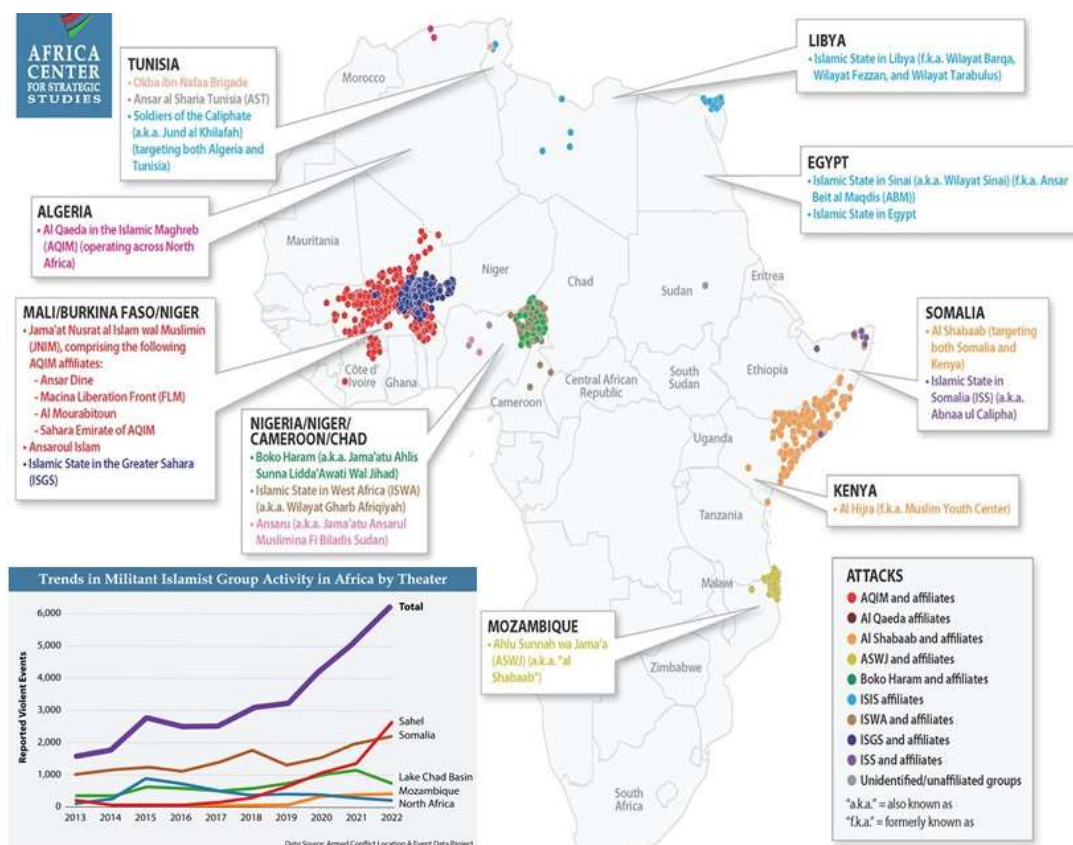
Η βία των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στην Αφρική έχει αυξηθεί κατά 300% περίπου την τελευταία δεκαετία, λόγω της εξάπλωσης αυτών, σε διάφορα «θέατρα». Η γεωγραφική επέκταση και η δράση των υπόψη ομάδων συνεχίστηκε

¹⁰³ Στο ίδιο, (σ.50).

¹⁰⁴ Στο ίδιο, (σ.47).

αδιάλειπτα και το προηγούμενο έτος, συνεχίζοντας την έντονη αυξητική τάση, που καταγράφεται από το 2015¹⁰⁵. Τα βίαια γεγονότα στην Αφρικανική ήπειρο, τα οποία συνδέονται με αυτές τις ομάδες έχουν διπλασιαστεί από το 2019, όπως παρουσιάζεται στο γράφημα της εικόνας 3.6., με το 95% της αύξησης να προέρχεται από τη δράση τους στο δυτικό Σαχέλ και στη Σομαλία. Η κατάσταση από πλευράς τρομοκρατικών οργανώσεων που δρουν στην Αφρική το 2022, αποτυπώνεται στον ακόλουθο χάρτη (Εικόνα 3.6).¹⁰⁶

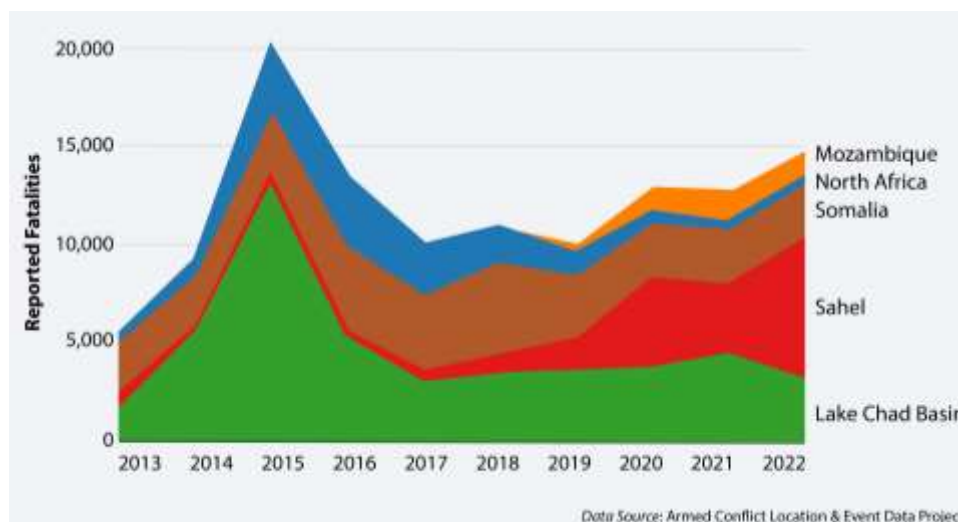
Εικόνα 3.6, Ενεργές Ισλαμικές Τρομοκρατικές Ομάδες που Δρουν στην Αφρική

Παρά τη μικρή πρόοδος στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας, η οποία παρατηρήθηκε το προηγούμενο έτος στη λεκάνη της λίμνης Τσάντ (33% μείωση συμβάντων) και στη Β. Αφρική (23% μείωση συμβάντων), τα πρώτα συγκεντρωτικά στοιχεία για το 2022, αποδεικνύουν ότι η ισλαμική τρομοκρατία συνεχίζεται αμείωτη. Τα 6.255 βίαια συμβάντα, αντιπροσωπεύουν αύξηση 21% σε σχέση με το 2021, περίπου όση η μέση ετήσια αύξηση (18%) που παρατηρείται την τελευταία δεκαετία.

¹⁰⁵ Αναλυτικοί χάρτες γεωγραφικής εξάπλωσης ισλαμικών τρομοκρατικών οργανώσεων στην Αφρική, όπως στο Παράρτημα «Δ».

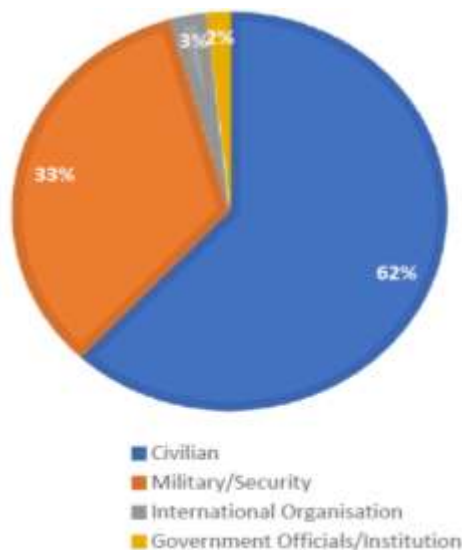
¹⁰⁶ Africa Center for Strategic Studies, (24 Ιανουαρίου 2022). «Surge in Militant Islamist Violence in the Sahel Dominates Africa's Fight against Extremists». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/mig2022-01-surge-militant-islamist-violence-sahel-dominates-africa-fight-extremists/> (έγινε πρόσβαση στις 10 Ιουλίου 2022).

Επίσης οι καταγεγραμμένοι θάνατοι έφτασαν τα 14.635 θύματα, παρουσιάζοντας αύξηση περίπου 50% σε σχέση με το 2019 (Εικόνα 3.7).¹⁰⁷

Εικόνα 3.7, Θάνατοι από Δράση Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων ανά Περιοχή στην Αφρική 2013-2022

Οι επιθέσεις, κατά ποσοστό (Εικόνα 3.8), αφορούν πρωτίστως πολίτες και στη συνέχεια στρατιωτικές δυνάμεις/δυνάμεις ασφαλείας, διεθνείς οργανισμούς και κυβερνητικά ιδρύματα, κυρίως λόγω της αδυναμίας των δυνάμεων ασφαλείας να τους προστατεύσουν, ενώ χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, αρκετοί πολίτες εκτελούνται με συνοπτικές διαδικασίες για συνεργασία με τις κρατικές υπηρεσίες ασφαλείας.¹⁰⁸

Εικόνα 3.8, Κυριότεροι Στόχοι Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Οργανώσεων στην Αφρική το 2022

¹⁰⁷ Africa Center for Strategic Studies, (09 Αυγούστου 2022). «Sahel and Somalia Drive Rise in Africa’s Militant Islamist Group Violence». *Africa Center for Strategic Studies*. Διαθέσιμο στο <https://africacenter.org/spotlight/sahel-and-somalia-drive-uninterrupted-rise-in-african-militant-islamist-group-violence-over-past-decade/> (έγινε πρόσβαση στις 07 Νοεμβρίου 2022).

¹⁰⁸ African Centre for the Study and Research on Terrorism, (2022), (σ.16).

Ειδικότερα η περιοχή του Σαχέλ γίνεται όλο και πιο βίαια τα τελευταία 15 χρόνια, χωρίς σημάδια ύφεσης, με τους θανάτους να αυξάνονται κατά πάνω από 1000%, μεταξύ 2007 και 2021¹⁰⁹. Το 2022, τετραπλασιάστηκε ο αριθμός των βίαιων εξτρεμιστικών ενεργειών, σε σχέση με το 2019. Συνιστά την περιοχή της Αφρικής με την πιο απότομη αύξηση της βίας, ενώ οι 7.052 θάνατοι αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ήμισυ του συνόλου των θανάτων που αναφέρθηκαν στην Αφρική, το τρέχον έτος. Πάνω από το ένα τέταρτο αυτών, ήταν αποτέλεσμα επιθέσεων εναντίον αμάχων (1.847), το οποίο σηματοδοτεί αύξηση κατά 67% σε σχέση με το 2021. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Ισλαμικό Κράτος της Ευρύτερης Σαχάρας [Islamic State of Greater Sahara (ISGS)] συνδέθηκε με το 63% αυτών των θανάτων. Η προαναφερθείσα μείωση της βίας στη λεκάνη της λίμνης Τσαντ, αντιστρέφει την ανοδική τάση που παρατηρείται στην περιοχή από το 2017, με αποτέλεσμα οι οργανώσεις που δρουν στην περιοχή, όπως η Boko Haram και το Ισλαμικό Κράτος της Δυτικής Αφρικής (ISWAP), να δουν μείωση κατά 25% και 38%, αντίστοιχα, των βίαιων δραστηριοτήτων τους (Εικόνα 3.9).¹¹⁰

Εικόνα 3.9, Βίαιες Ενέργειες Boko Haram & ISWAP 2016 – 2022

¹⁰⁹ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.5).

¹¹⁰ Africa Center for Strategic Studies, (2022). *Sahel and Somalia Drive Rise in Africa's Militant Islamist Group Violence*. Διαθέσιμο στο: <https://africacenter.org/spotlight/sahel-and-somalia-drive-uninterrupted-rise-in-african-militant-islamist-group-violence-over-past-decade/> (έγινε πρόσβαση στις 07 Νοεμβρίου 2022).

Η δράση ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στη Νιγηρία

Η Νιγηρία. Είναι η πολυπληθέστερη χώρα της Αφρικής, με πληθυσμό περίπου 220 εκατομμυρίων (στοιχεία Ιουλίου 2022), με τάση να ξεπεράσει τα 400 εκατομμύρια το 2050¹¹¹. Ανεξαρτητοποιήθηκε το 1960, μετά από 6 δεκαετίες βρετανικής κατοχής. Αποτελεί μια ομοσπονδιακή δημοκρατία με 36 πολιτείες και την Ομοσπονδιακή περιοχή της πρωτεύουσας Abuja (Εικόνα 3.10). Παρουσιάζει μεγάλη ποικιλομορφία στις εθνοτικές και εθνογλωσσικές ομάδες, καθόσον σ' αυτήν κατοικούν πάνω από 250 εθνοτικές και περίπου 500 διαφορετικές εθνογλωσσικές ομάδες. Αποτελεί ένα μωσαϊκό εθνοτήτων, κυρίως σουδανικής προέλευσης, με κυριότερες εθνοτικές ομάδες τους Hausa και Fulani στα βόρεια και τους Yoruba και Igbo, στον νότο.¹¹²

Εικόνα 3.10, Χάρτης Νιγηρίας

Η εθνοτική πολυμορφία της χώρας, εμποδίζει την επιβολή κεντρικής εξουσίας και δημιουργεί οικονομική και θρησκευτική ανομοιομορφία. Το Ισλάμ εισήχθη στη βόρεια Νιγηρία κατά τη διάρκεια του 11^{ου} αιώνα, ωστόσο έγινε πραγματική πολιτική δύναμη στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Σήμερα είναι η επικρατούσα θρησκεία στη χώρα με 53.5%, κυριαρχώντας κυρίως στο βόρειο τμήμα της, ενώ οι Χριστιανοί αποτελούν το 46% των κατοίκων, κυρίως στο νότιο τμήμα της. Είναι η μεγαλύτερη παραγωγός πετρελαίου και η μεγαλύτερη και η ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία της

¹¹¹ <https://worldpopulationreview.com/countries/nigeria-population> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022)

¹¹² European Asylum Support Office, (2021). *Country guidance. Nigeria*, (σ.46-47). EASO. Διαθέσιμο στο: <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-nigeria-october-2021>

«μαύρης» ηπείρου, καθιστώντας την ζωτικό μέλος της Οικονομικής Κοινότητας των Κρατών της Δυτικής Αφρικής.¹¹³

Παρά τους πλούσιους φυσικούς πόρους και τα τεράστια αποθέματα πετρελαίου (8^η εξαγωγική χώρα στον κόσμο), η Νιγηρία κατατάσσεται μεταξύ των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών του κόσμου σε μια σειρά δεικτών, όπως ότι το 2018, το 40% των Νιγηριανών (83 εκατ. άνθρωποι), ζούσαν κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ ένα άλλο 25% (53 εκατ.) ήταν ευάλωτοι. Σήμερα, ο μισός πληθυσμός ζει περίπου με λιγότερα από 2\$ την ημέρα, ενώ η φτώχεια είναι μεγαλύτερη στις βόρειες περιοχές, όπου κατοικούν οι μουσουλμάνοι. Ο αριθμός των Νιγηριανών που ζουν κάτω από το διεθνές όριο της φτώχειας, αναμένεται να αυξηθεί κατά 12 εκατ. μέχρι το 2023.¹¹⁴

Διατηρεί ιδιαίτερους οικονομικούς δεσμούς με τις ΗΠΑ, ενώ από το 2019, είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος τους, στην υποσαχάρια Αφρική και η τρίτη δικαιούχος χώρα σε άμεσες ξένες επενδύσεις των ΗΠΑ, στην Αφρική. Οι νιγηριανές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ κυριαρχούνται από το αργό πετρέλαιο, το οποίο το 2019 αντιπροσώπευε το 88% των αμερικανικών εισαγωγών από τη Νιγηρία. Επιπρόσθετα οι ΗΠΑ τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο των διμερών σχέσεων, έχουν προσφέρει στη Νιγηρία οικονομική βοήθεια, η οποία επικεντρώνεται σε προγράμματα που αφορούν την υγεία, τη χρηστή διακυβέρνηση, τη γεωργική ανάπτυξη, την επιβολή του νόμου και την ενίσχυση του τομέα της δικαιοσύνης, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα (Εικόνα 3.11).¹¹⁵

Account	FY2017 (act.)	FY2018 (act.)	FY2019 (act.)	FY2020 (act.)	FY2021 (req.)
DA	80.5	92.0	74.5	50.0	-
ESF/ESDF	45.5	0	0	0	34.0
FMF	0.5	0	0	0	0
GHP-State	224.8	199.6	353.4	181.2	300.0
GHP-USAID	203.5	199.0	222.5	212.0	134.1
IMET	1.0	1.1	1.0	1.2	1.0
INCLE	5.0	6.0	7.0	7.0	3.0
TOTAL	560.8	497.7	658.4	451.4	472.1

Source: State Department, Congressional Budget Justifications for FY2019-FY2021 and 653(a) report.

Notes: DA=Development Assistance; ESDF=Economic Support and Development Fund; ESF=Economic Support Fund; FMF=Foreign Military Financing; GHP=Global Health Programs; IMET=International Military Education and Training; INCLE=International Narcotics Control and Law Enforcement. The ESDF account, which the Trump Administration has proposed in successive budget requests, would merge various economic assistance accounts, including DA and ESF. To date, Congress has maintained the existing economic assistance account structure.

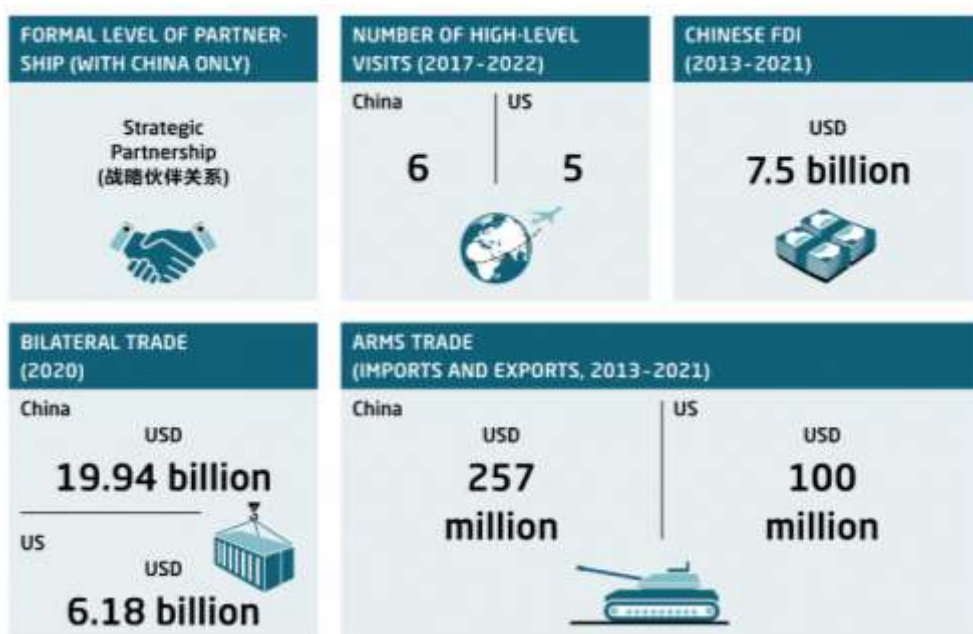
Εικόνα 3.11, Πίνακας Οικονομικής Βοήθειας ΗΠΑ στη Νιγηρία

¹¹³ European Asylum Support Office, (2021). *Nigeria Security Situation*, (σ.19-21). EASO. Διαθέσιμο στο: <https://www.ecoi.net/en/document/2053722.html>

¹¹⁴ The World Bank, (14 Σεπτεμβρίου 2022). «The World Bank in Nigeria». *World Bank*. <https://www.worldbank.org/en/country/nigeria/overview#1> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹¹⁵ Husted, T. (2020). *Nigeria: Current Issues and U.S. Policy*, (σ.14-17). Congressional Research Service. Διαθέσιμο στο: <https://sgp.fas.org/crs/row/RL33964.pdf>

Εκτός από τις ΗΠΑ, διατηρεί ιδιαίτερες οικονομικές σχέσεις και με την Κίνα (Εικόνα 3.12), η οποία είναι ένας από τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, οι διμερείς εμπορικές συναλλαγές, μεταξύ 2003 και 2020, δεκαπενταπλασιάστηκαν (\$19,94 δις), ενώ οι αντίστοιχες με τις ΗΠΑ μειώθηκαν κατά 50%, σε \$6,18 δις. Επιπρόσθετα οι κινεζικές επενδύσεις, το ίδιο χρονικό διάστημα, πενταπλασιάστηκαν (\$7,5 δις.), με τη χώρα να γίνεται ένας από τους πέντε κορυφαίους κινεζικούς επενδυτικούς προορισμούς στην Αφρική, για το 2020, έχει υπογράψει μνημόνιο συμφωνίας (MoU) για τη συμμετοχή της στο Δρόμο του Μεταξίου (Belt Road Initiative), ενώ είναι η 6^η χώρα της Αφρικής σε κινεζικά δάνεια (\$6,2 δις). Πέρα από το εμπόριο και τις επενδύσεις, η Κίνα χρηματοδοτεί έργα υποδομών, τα οποία κατασκευάζουν οι εταιρείες της, ενώ έχει πουλήσει άρματα μάχης και πυροβολικό αξίας εκατομμυρίων δολαρίων στον νιγηριανό στρατό.¹¹⁶

Εικόνα 3.12, Οικονομικές Σχέσεις Νιγηρίας – Κίνας

Επίσης, έχει οικονομική συνεργασία με τη Ρωσία, κυρίως μέσω της πώλησης στρατιωτικού υλικού (\$105εκατ. 2016-2021), ενώ προς την κατεύθυνση αυτή είναι και η πρόσφατη διμερής στρατιωτική συμφωνία, που υπεγράφη τον Αύγουστο 2021.

117

¹¹⁶ Tobi Oshodi, Abdul-Gafar. (2022). Nigeria sees China as a steady partner and its largest lender. (σ.63-69). *BEYOND BLOCS Global views on China and US-China relations, No 11*. Mercator Institute for China Studies. Ανακτήθηκε την 29 Νοεμβρίου 2022 από: <https://merics.org/sites/default/files/2022-08/MERICs-Papers-On-China-Beyond-blocs-Global-views-on-China-and-US-China-relations-3.pdf>

¹¹⁷ Reuters, (26 Αυγούστου 2021). «Nigeria signs military cooperation agreement with Russia». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/world/nigeria-signs-military-cooperation-agreement-with-russia-2021-08-25/> (έγινε πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).

Η δημοκρατία αποκαταστάθηκε το 1999, μετά από τέσσερις δεκαετίες στρατιωτικής διακυβέρνησης που διακόπηκε επανειλημμένα από έξι πραξικοπήματα, ένα εμφύλιο πόλεμο (1967 – 1970) και αποτυχημένες προσπάθειες εγκαθίδρυσης δημοκρατικής κυβέρνησης. Προκειμένου να αποφευχθούν οι εθνοτικές εντάσεις, αρχικά αποφασίστηκε η εκ περιτροπής προεδρία μουσουλμάνου και χριστιανού υποψηφίου, αλλά στην πορεία αυτό που ίσχυσε είναι ότι όταν πρόεδρος είναι χριστιανός, αντιπρόεδρος της χώρας ορίζεται μουσουλμάνος, ενώ στην κυβέρνηση που σχηματίζεται συμμετέχει ίσος αριθμός Χριστιανών και Μουσουλμάνων υπουργών¹¹⁸. Κερδίζοντας τις εκλογικές αναμετρήσεις το 2015 και το 2019, πρόεδρος της χώρας είναι ο Muhammadu Buhari, απόστρατος στρατηγός, χριστιανός στο θρήσκευμα, που κυβέρνησε αρχικά τη χώρα τη διετία 1983-1985, μέσω πραξικοπήματος. Με την ανάληψη των καθηκόντων του, σε αντίθεση με τον προκάτοχό του μουσουλμάνο Goodluck Jonathan, ενίσχυσε τον αντιτρομοκρατικό συντονισμό με τις γειτονικές χώρες και κατέγραψε μια σειρά στρατιωτικών νικών κατά της Boko Haram, ωστόσο οι οικονομικές, οι πολιτικές και οι λοιπές προκλήσεις ασφαλείας που αντιμετωπίζει η χώρα και οι οποίες θα αναλυθούν σε επόμενο κεφάλαιο της εργασίας, έχουν περιπλέξει τον αγώνα κατά της τρομοκρατίας.¹¹⁹

Επισημάνσεις από τη δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων.

Ιστορικά, ο ισλαμικός ριζοσπαστισμός στη Νιγηρία δεν προήλθε μόνο από την εξέγερση της Boko Haram. Περίπου τριάντα χρόνια πριν, υπήρξε ένα ριζοσπαστικό κίνημα με την ονομασία Maitatsine, το οποίο επίσης διεκδικούσε ορισμένες περιοχές της Βόρειας Νιγηρίας. Έτσι, η Boko Haram δεν αποτέλεσε έκπληξη, αλλά αιφνιδίασε τους πάντες λόγω του μεγέθους της καταστροφής, των απωλειών και της διάστασης που έλαβε η κρίση στη Νιγηρία.¹²⁰

Σύμφωνα με τη μελέτη του FONDAPOL, η Νιγηρία κατατάσσεται στην 4^η θέση από πλευράς επιθέσεων και θυμάτων, με 2.938 επιθέσεις που κόστισαν τη ζωή σε 21.171 πολίτες (Εικόνα 3.13)¹²¹.

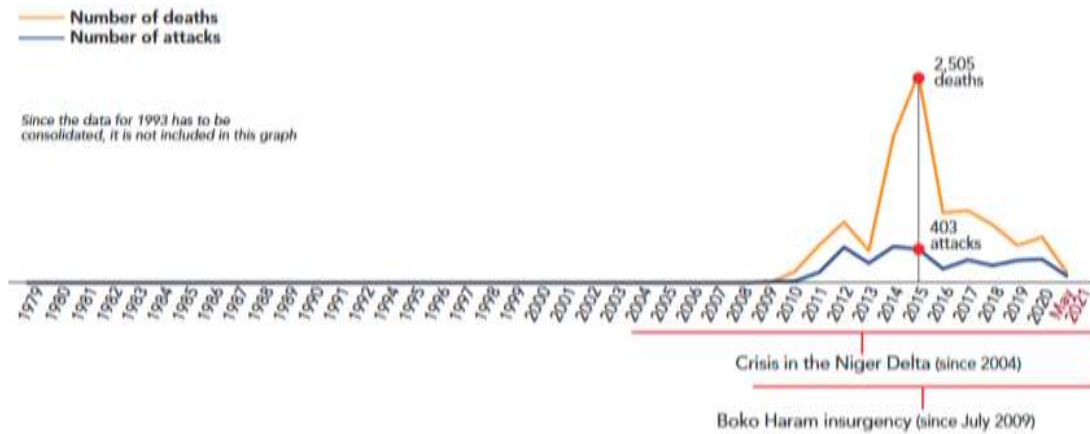
---

¹¹⁸ Knoechelmann, M. (2014). *Why the Nigerian Counter-Terrorism policy toward Boko Haram has failed : A cause and effect relationship*, (σ.32). International Institute for Counter-Terrorism (ICT). Διαθέσιμο στο: <https://www.jstor.org/stable/resrep09448?seq=1>

¹¹⁹ Husted, T. (2020). *Nigeria: Current Issues and U.S. Policy*, (σ.2-4). Congressional Research Service. Διαθέσιμο στο <https://sgp.fas.org/crs/row/RL33964.pdf>

¹²⁰ Gombe, S. & Sule, B. (2020). Overview of the Boko Haram's Sources of Finance, Weapons and Logistics, (σ.23-24). *African Journal on Terrorism, Volume 9, Number 2, ACSRT*. Διαθέσιμο στο: <https://caert.org.dz/african-journal-on-terrorism/>

¹²¹ Reynie, D. (2021), (σ.58).

Εικόνα 3.13, Τρομοκρατικές Επιθέσεις και Θάνατοι στη Νιγηρία 1979 - 2021

Από το 1979 μέχρι το 2000, έλαβε χώρα μόνο μία επίθεση χωρίς θύματα. Σημείο καμπής για την ισλαμική τρομοκρατία στη χώρα, ήταν τον Ιούλιο του 2009, όταν ο ιδρυτής της Boko Haram, Mohament Yusuf, σκοτώθηκε υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες, κατά τη διάρκεια της φυλάκισής του, από τις νιγηριανές δυνάμεις ασφαλείας. Στα τέλη του καλοκαιριού του 2010, υπό το νέο ηγέτη της, Abubakar Shekau, ξεκίνησε η ταχεία αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων, οι οποίες κλιμακώθηκαν το καλοκαίρι του 2011, όταν ένας βομβιστής αυτοκτονίας ανατάχθηκε σε ένα συγκρότημα του ΟΗΕ, σκοτώνοντας τουλάχιστον 21 άτομα. Απολογισμός του διαστήματος από το 2001 μέχρι το 2012, ήταν 581 επιθέσεις με 2.044 νεκρούς.

Η δράση των ομάδων πολλαπλασιάστηκε, με γεωμετρική πρόοδο, το διάστημα 2013-2021, καταλήγοντας σε 2.356 επιθέσεις με 19.127 θύματα. Το 2013, ο πρόεδρος της Νιγηρίας Jonathan κήρυξε τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και ο νιγηριανός στρατός εξαπέλυσε επίθεση σε όλη την επικράτειά της. Ενώ οι στρατιωτικές δυνάμεις σημείωσαν επιτυχία στην εκδίωξη των μαχητών από τις πόλεις, οι επιθέσεις στις αγροτικές περιοχές συνεχίστηκαν. Ταυτόχρονα, τα νιγηριανά στρατεύματα κατηγορήθηκαν για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκτελέσεων. Παρά τις προσπάθειες, η Boko Haram κατέλαβε νέες περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της πολιτείας Borno, όπου συγκέντρωσε το 68,5% των επιθέσεων της (1.902 από τις 2.777 επιθέσεις). Η κορύφωση της βίας σημειώθηκε το 2014 και το 2015, αναγκάζοντας τη νιγηριανή κυβέρνηση να αναβάλει τις προεδρικές εκλογές του 2015, κατά 6 εβδομάδες, για να εγγυηθεί την ασφάλεια των ψηφοφόρων.¹²²

¹²² Στο ίδιο, (σ.19&29&42).

Η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, ήταν το βασικότερο θέμα στην ατζέντα της προεκλογικής εκστρατείας του υποψήφιου προέδρου Buhari, το 2015, χάρις στο οποίο κατάφερε να νικήσει τον απερχόμενο πρόεδρο Jonathan. Άμεσα, μετά τη νίκη του, αντικατέστησε τους Αρχηγούς του Στρατού, του Ναυτικού και της Πολεμικής Αεροπορίας, ορίζοντας τον νέο Αρχηγό του Στρατού υπεύθυνο για τις επιχειρήσεις κατά της Boko Haram. Αναπτύσσοντας μία πιο ενεργητική τακτική από τον προκάτοχό του, χρηματοδότησε ευρείες αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις, οι οποίες τον οδήγησαν τον Δεκέμβριο 2015, να την ανακηρύξει ως «τεχνικά ηττημένη», ενώ λίγο αργότερα σε ομιλία του προς τις ΕΔ, ανέφερε ότι η ομάδα είχε «υποβαθμιστεί». Σε σχόλια προς τον τύπο άφησε να εννοηθεί ότι η Boko Haram, δεν ήταν πλέον ικανή να πραγματοποιεί συμβατικές επιθέσεις και αντ' αυτού είχε επιστρέψει σε βομβιστικές επιθέσεις.¹²³

Ωστόσο, η ισλαμική τρομοκρατία στη χώρα αποδείχθηκε ιδιαίτερα ανθεκτική και από το 2016, εμφανίζεται μια νέα ομάδα, το ISWAP θυγατρική οργάνωση του Ισλαμικού Κράτους, το οποίο αποσχίστηκε από την Boko Haram. Εκείνη τη χρονιά ήταν υπεύθυνο για πάνω από 400 επιθέσεις, τα $\frac{3}{4}$ εκ των οποίων έλαβαν χώρα στη Νιγηρία. Οι δύο οργανώσεις, συνέχισαν μέχρι το 2021, να διατηρούν τον έλεγχο ορισμένων χωριών και εδαφικών θυλάκων κυρίως στο μουσουλμανικό βορρά, εξαπολύοντας θανατηφόρες επιθέσεις αυτοκτονίας και απαγάγοντας αμάχους, κυρίως γυναίκες και παιδιά, αυξάνοντας τον τρόμο και οδηγώντας στον εκτοπισμό εκατομμυρίων ανθρώπων. Επιπρόσθετα, μεταξύ των δύο τρομοκρατικών οργανώσεων υπάρχει έντονος ανταγωνισμός για την επικράτηση στη περιοχή, γεγονός το οποίο αυξάνει κατακόρυφα τα κύματα των τρομοκρατικών επιθέσεων. Συχνά επίσης, παρατηρείται μετακίνηση των μαχητών από τη μια τρομοκρατική οργάνωση στην άλλη.¹²⁴

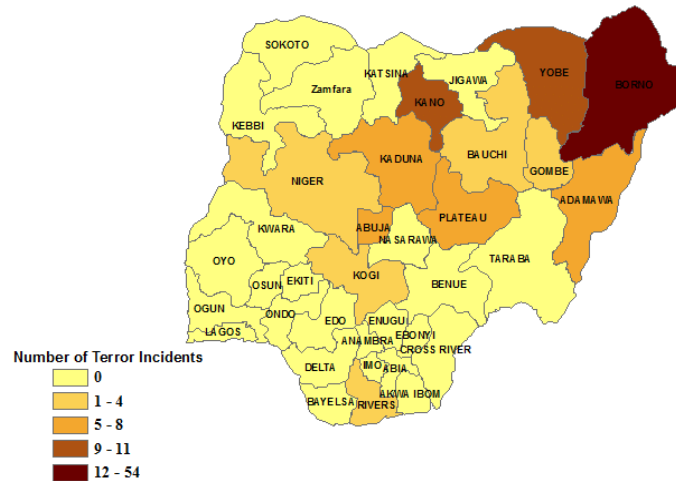
Συνολικά, η Boko Haram ευθύνεται για το 96,9% των επιθέσεων, ενώ η πολιτεία Borno, στα ΒΑ της χώρας (Εικόνα 3.14), αποτελεί την πιο πληγείσα περιοχή (69,4% των επιθέσεων). Οι επιθέσεις αφορούσαν κυρίως πολίτες (44,4%), το στρατό και την αστυνομία (29,9%) και τόπους θρησκευτικής λατρείας (5,8%).¹²⁵

---

¹²³ Blanchard, L. (2016). *Nigeria's Boko Haram: Frequently Asked Questions*, (σ.9-11) Congressional Research Service. Διαθέσιμο στο <https://sgp.fas.org/crs/row/R43558.pdf>

¹²⁴ Husted, T. (2020), (σ.7-9).

¹²⁵ Reynie, D. (2021), (σ.62).

Εικόνα 3.14, Χάρτης με Πληγείσες Πολιτείες Νιγηρίας από πλευράς Τρομοκρατίας

Από πλευράς τρόπου εκτέλεσης των επιθέσεων, το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν ένοπλες επιθέσεις (46%) και ακολούθησαν τοποθετήσεις εκρηκτικών μηχανισμών (31%), ομηρίες και απαγωγές (9%) και δολοφονίες (2%).¹²⁶

Η απαγωγή πάνω από διακοσίων κοριτσιών, τον Απρίλιο του 2014, τράβηξε, για πρώτη φορά, τη διεθνή προσοχή από τη δράση της Boko Haram στη Νιγηρία, η πλειοψηφία των οποίων μετά από διαπραγματεύσεις και με τη μεσολάβηση της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού, απελευθερώθηκαν¹²⁷. Από τότε, 1.548 μαθητές και μαθήτριες απήχθησαν σε 11 ξεχωριστά περιστατικά μαζικών απαγωγών από τρομοκράτες στη βόρεια Νιγηρία μεταξύ Απριλίου 2014 και Ιουνίου 2021¹²⁸.

Το 2021, σύμφωνα με τον παγκόσμιο δείκτη τρομοκρατίας, η Νιγηρία κατατάχθηκε στην 6^η θέση (Εικόνα 3.15)¹²⁹. Παρότι ο αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων αυξήθηκε κατά 49% από το 2020, τα θύματα μειώθηκαν στο χαμηλότερο επίπεδο από το 2011 (448). Το ISWAP, το οποίο από το 2020 αποτελεί τη φονικότερη τρομοκρατική οργάνωση στη χώρα, ευθύνεται για το 36% των επιθέσεων, ενώ η Boko Haram μόνο για το 8%, το οποίο αποτελεί το χαμηλότερο ποσοστό της τελευταίας δεκαετίας. Η υποχώρηση της Boko Haram οδήγησε σε σημαντική μείωση των επιθέσεων (30%) και των θυμάτων (71%), στην πολύπαθη πολιτεία Borno, παρόλα αυτά η υπόψη περιοχή συνεχίζει να πληρώνει το μεγαλύτερο φόρο αίματος

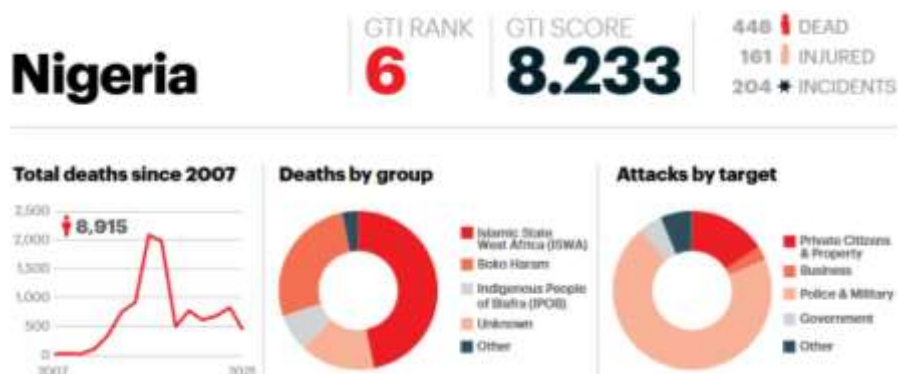
¹²⁶ Στο ίδιο, (σ.62).

¹²⁷ Center for Preventive Action, (12 Μαΐου 2022). «Conflict with Boko Haram in Nigeria». *Global Conflict Tracker*. <https://www.cft.org/global-conflict-tracker/conflict/boko-haram-nigeria> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹²⁸ Yusuf, K. (22 Ιουνίου 2021). «TIMELINE: Seven years after Chibok, mass kidnapping of students becoming norm in Nigeria». *Premium Times*. <https://www.premiumtimesng.com/news/top-news/469110-timeline-seven-years-after-chibok-mass-kidnapping-of-students-becoming-norm-in-nigeria.html> (έγινε πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).

¹²⁹ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.8).

(50% των θυμάτων). Στην υπόψη πολιτεία έγινε και η πιο πολύνεκρη επίθεση για το 2021, μετά από επίθεση του ISWAP σε στρατιωτική βάση, η οποία στοίχισε τη ζωή σε 30 στρατιώτες.¹³⁰

Εικόνα 3.15, Σύνοψη Κατάστασης Τρομοκρατίας στη Νιγηρία για το 2021

Κατά το Α΄ Εξάμηνο του 2022, η δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων συνεχίστηκε αμείωτη, πρωτίστως μέσω του ISWAP και δευτερευόντως μέσω της Boko Haram. Το ISWAP, στη λίμνη Τσαντ, επέκτεινε περαιτέρω την επιχειρησιακή του βάση σε περιοχές εκτός του επίκεντρου της εξέγερσης της Boko Haram, ενώ η δραστηριότητα της Ansaru αναζωπυρώθηκε στα ΒΔ της χώρας. Η Νιγηρία ήταν η χώρα της Αφρικής που το τρέχον έτος, έχει πληγεί περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη (Εικόνα 3.16), ενώ τρεις από τις πιο πολύνεκρες επιθέσεις¹³¹, έλαβαν χώρα σε αυτή.¹³²

Εικόνα 3.16, Αφρικανικές Χώρες που Επλήγησαν περισσότερο το Α΄ Εξάμηνο 2022

Αξιοσημείωτο γεγονός για το τρέχον έτος είναι ότι η χώρα έγινε μάρτυρας επιθέσεων σε πολιτείες, που δεν είχαν πληγεί συχνά και με μεγάλη ένταση. Στις 06 Ιουνίου, ένοπλοι, ύποπτοι ως μαχητές του ISWAP, επιτέθηκαν σε μια καθολική εκκλησία, στην πολιτεία Ondo, κατά την οποία σκοτώθηκαν περίπου 50 άτομα,

¹³⁰ Στο ίδιο, (σ.25).

¹³¹ Πίνακας με τις 10 σημαντικότερες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Αφρική, το Α΄ Εξάμηνο 2022, όπως στο Παράρτημα «Ε».

¹³² African Centre for the Study and Research on Terrorism, (2022), (σ.22-23).

συμπεριλαμβανομένων γυναικών και παιδιών. Η επίθεση, η οποία έτυχε διεθνούς καταδίκης, αποτελεί απόδειξη της παρουσίας του ISWAP και της Boko Haram στις ΝΔ πολιτείες, μετά τη διείσδυσή τους στις πολιτείες Νίγηρας και Kogi. Οι ΒΑ πολιτείες Adamawa, Yobe, Borno και Taraba δέχθηκαν επίσης σφοδρές επιθέσεις, από τις δύο τρομοκρατικές οργανώσεις.¹³³

Τον Οκτώβριο 2022, το ΥΠΕΞ των ΗΠΑ με διαδοχικές ταξιδιωτικές οδηγίες, κάλεσε αρχικά στις 25/10, τα μη απαραίτητα κυβερνητικά μέλη και τις οικογένειές τους και στη συνέχεια, στις 27/10¹³⁴, τις οικογένειες των υπόλοιπων μελών, να εγκαταλείψουν την πρωτεύουσα Abuja, προειδοποιώντας για επικείμενες τρομοκρατικές επιθέσεις. Παράλληλα, αύξησε το επίπεδο ταξιδιωτικών οδηγιών στο 3 (σύσταση για επανεξέταση του ταξιδιού) για όλη τη χώρα, ενώ μεγιστοποίησε το επίπεδο στο 4 (απαγόρευση ταξιδιών) για 15 πολιτείες, μεταξύ αυτών και στην Abuja. Ανάλογη οδηγία εξέδωσε και η Μ. Βρετανία, συστήνοντας να μην ταξιδεύουν οι Βρετανοί υπήκοοι, σε μη απαραίτητα ταξίδια στην πρωτεύουσα της Νιγηρίας, ενώ προειδοποίησε για όλα τα ταξίδια σε άλλες 12 πολιτείες της.¹³⁵

Οι υπόψη ταξιδιωτικές οδηγίες είναι απόρροια της δράσης του ISWAP, το οποίο, τους τελευταίους έξι μήνες, ανέλαβε την ευθύνη για πολλές επιθέσεις σε πολιτείες κοντά στην Ομοσπονδιακή Επικράτεια της Πρωτεύουσας (FCT). Επιπροσθετα υπάρχει έντονη ανησυχία για την ανασφάλεια που επικρατεί στα περίχωρα της νιγηριανής πρωτεύουσας, μετά τη μαζική απόδραση περισσότερων από 400 κρατουμένων, μεταξύ των οποίων δεκάδων τζιχαντιστών, τον Ιούλιο 2022, από τη φυλακή Kuje στα περίχωρά της, η οποία πραγματοποιήθηκε με τη συνδρομή του ISWAP. Η πρωτεύουσα, εκτιμάται ότι δεν συμπεριλαμβάνεται στις περιοχές δράσης των τζιχαντιστών, καθώς η τελευταία τρομοκρατική επίθεση πραγματοποιήθηκε σ' αυτήν, από την Boko Haram, το 2014. Ωστόσο, τίποτε δεν μπορεί να αποκλεισθεί, διότι συνορεύει με πολιτείες που η τρομοκρατία είναι εξαιρετικά έντονη.¹³⁶

---

¹³³ Eboh, C. & Onuah, E. (09 Ιουνίου 2022). «Nigeria suspects Islamic State of killing 40 in Catholic church». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/world/africa/nigeria-says-suspects-islamic-state-carrying-out-church-massacre-2022-06-09/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹³⁴ Travel.State.Gov, (27 Οκτωβρίου 2022). «Nigeria Travel Advisory». *US Department of State*. <https://travel.state.gov/content/travel/en/traveladvisories/traveladvisories/nigeria-travel-advisory.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹³⁵ Conte, M. & Princewill, N. (28 Οκτωβρίου 2022). «US orders families of embassy employees to depart Nigeria due to heightened risk of terrorism». *CNN*. <https://edition.cnn.com/2022/10/28/africa/us-evacuate-staff-abuja-intl/index.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹³⁶ Rédaction Africanews, (24 Οκτωβρίου 2022). «Avoid all non-essential travel to Nigeria - western embassies warn». *AFRICANEWS*. <https://www.africanews.com/2022/10/24/avoid-all-non-essential->

Η δράση ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στον Νίγηρα

Ο Νίγηρας. Απέκτησε την ανεξαρτησία του από τη Γαλλία το 1960. Αποτελείται από επτά περιφέρειες (Εικόνα 3.17). Οι μεγαλύτερες εθνοτικές ομάδες είναι οι Hausa, οι οποίοι συναντώνται και στη βόρεια Νιγηρία, καθώς επίσης και οι Djerma-Songhai, οι οποίοι βρίσκονται και σε ορισμένες περιοχές του Μάλι. Είναι μία από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου (το 40% του πληθυσμού του ζει σε συνθήκες ακραίας φτώχειας), με την έρημο Σαχάρα να καταλαμβάνει το 80% της επιφάνειάς του. Ο ΟΗΕ, το 2016, τον κατέταξε ως τη δεύτερη λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα στον κόσμο, λόγω πολλαπλών παραγόντων, όπως η επισιτιστική ανασφάλεια, η έλλειψη βιομηχανίας, η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, η αδυναμία παροχής εκπαίδευσης και οι μικρές προοπτικές για εργασία εκτός γεωργίας και κτηνοτροφίας, ενώ το 2021 συνεχίζει να είναι στη σχετική λίστα του ΟΗΕ, με τα 46 λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη¹³⁷. Η αγροτική οικονομία, η οποία συμβάλει στο 40% του ΑΕΠ, διαταράσσεται συχνά από τις παρατεταμένες ξηρασίες που συνηθίζονται στο Σαχέλ. Η κυβέρνησή του συνεχίζει τις προσπάθειες διαφοροποίησης της οικονομίας, μέσω της αύξησης παραγωγής πετρελαίου και της εξόρυξης ουρανίου. Το Ισλάμ κατέφθασε στη χώρα το 10^ο αιώνα από τους Τουαρέγκ, μέσω των εμπορικών δρόμων που συνδέουν τη χώρα με τη Λιβύη. Το σουνιτικό Ισλάμ είναι η επικρατούσα θρησκεία, με 99,3%.¹³⁸

Εικόνα 3.17, Χάρτης Νίγηρα

[travel-to-nigeria-western-embassies-warn/](#) (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹³⁷ Department of Economic and Social Affairs (24 Νοεμβρίου 2021). «Least Developed Countries (LDCs)». *United Nations*. <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category/lfdc-at-a-glance.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹³⁸ The World Fact Book, (15 Νοεμβρίου 2022). «Niger». *CIA.GOV*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/niger/#introduction> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).

Η δημοκρατία αποκαταστάθηκε το 2011, μετά από πέντε δεκαετίες στρατιωτικής διακυβέρνησης, που διακόπηκε επανειλημμένα από αποτυχημένες προσπάθειες εκδημοκράτησης. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τις αρχές της δεκαετίας του '90, η χώρα γνώρισε τέσσερα στρατιωτικά πραξικοπήματα, ανταρσίες και πέντε αλλαγές στην πολιτική εξουσία. Ο στρατός παραμένει εσωτερικά διχασμένος και τμήματά του, παραμένουν δύσπιστα απέναντι στη δημοκρατική διακυβέρνηση. Ο νυν πρόεδρος Mohamed Bazoum εκλέχθηκε τον Απρίλιο 2021, ενώ χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι σ' εκείνες τις εκλογές, πραγματοποιήθηκε η πρώτη δημοκρατική μεταβίβαση εξουσίας στην ιστορία της χώρας.¹³⁹

Σύμφωνα με έκθεση του γαλλικού Υπουργείου Εξωτερικών, ο Νίγηρας διατηρεί καλές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες, από τις οποίες εξαρτάται για τις οικονομικές συναλλαγές και την ασφάλειά του. Θεωρείται, όλο και περισσότερο, από τις δυτικές χώρες ως ένας από τους πιο αξιόπιστους εταίρους στον τομέα της ασφάλειας στο Σαχέλ, λόγω της επιδείνωσης της πολιτικής κατάστασης στο γειτονικό Μάλι και στη Μπουρκίνα Φάσο. Η ΕΕ, οι ΗΠΑ και η Κίνα έχουν καλές διπλωματικές σχέσεις με τον Νίγηρα, με την Κίνα να έχει έντονη παρουσία στο νιγηριανό πετρέλαιο, το ουράνιο και στους τομείς των υποδομών. Η Κινεζική Εθνική Εταιρεία Πετρελαίου (CNPC), η οποία από το 2011 έχει το πλειοψηφικό πακέτο των διωλιστηρίων του Soraz, τον Αύγουστο 2019, προχώρησε σε συμφωνία για την κατασκευή ενός πετρελαιοαγωγού μήκους 1982 χλμ. (κόστους \$7 δις), από τον Νίγηρα μέσω του Μπενίν προς την ακτή, ο οποίος αναμενόταν να ολοκληρωθεί το 2021, αλλά λόγω της πανδημίας COVID-19, δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Επιπρόσθετα από το 2007 έως το 2015, οπότε έκλεισε, η Κινεζική Εθνική Εταιρεία Πυρηνικής Ενέργειας (CNNC), έκανε χρήση των ορυχείων ουρανίου στο Azelik¹⁴⁰.

Επισημάνσεις από τη δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων. Ο Νίγηρας κατατάσσεται στην 18^η θέση από πλευράς τρομοκρατικών επιθέσεων και θανάτων, για το χρονικό διάστημα 1979 - 2021, με 377 επιθέσεις και 2.530 θύματα ¹⁴¹.

Αν και η χώρα δεν έχει «γεννήσει» κάποια ισλαμική τρομοκρατική ομάδα, οι συγκρούσεις στο γειτονικό Μάλι και τη Νιγηρία, έχουν μεταφερθεί σ' αυτή και έχουν

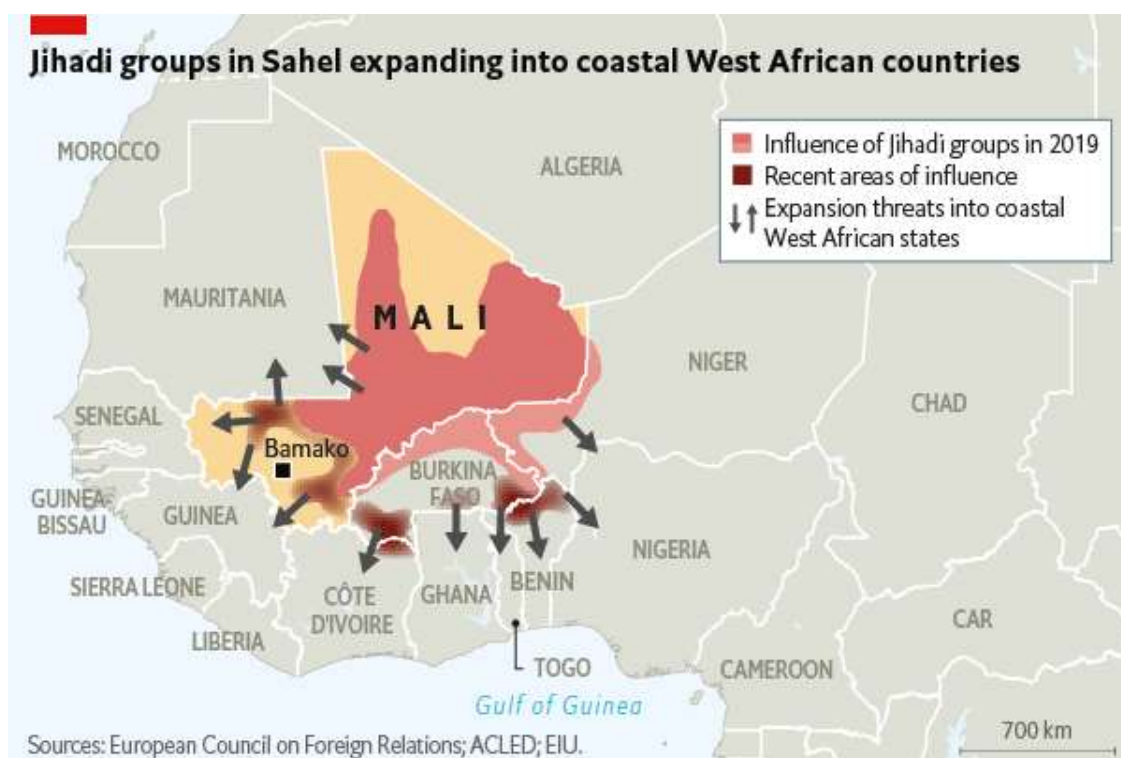
---

¹³⁹ Soumahoro, M. (2021). *Niger Conflicts Insight*, (σ.2-3). Addis Ababa: Institute For Peace And Security Studies. Διαθέσιμο στο: <https://media.africaportal.org/documents/Niger-Conflict-Insights-vol-1-27042021.pdf>

¹⁴⁰ GlobalSecurity.org (2022). «Niger - China Relations». *GlobalSecurity.org*. <https://www.globalsecurity.org/military/world/africa/ne-forrel-prc.htm> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).

¹⁴¹ Soumahoro, M. (2021), (σ.54).

θέσει σε κίνδυνο την εσωτερική ασφάλειά της. Τα πρώτα σημάδια του ριζοσπαστισμού εμφανίστηκαν μεταξύ 2007 και 2008, όταν ένα μικρό κίνημα σχηματίστηκε γύρω από το κεντρικό τζαμί της Diffa, επηρεασμένο από τα κηρύγματα του Yusuf. Αποτελούνταν κυρίως από νέους, οι οποίοι ήρθαν σε επαφή με τους πιστούς κοντά σε χώρους λατρείας, προτρέποντας τους ανθρώπους να ενταχθούν σε αυτούς. Αντιμετωπίζει ισλαμικές τρομοκρατικές επιθέσεις στις δυτικές περιοχές της χώρας, που ξεκίνησαν το 2015 και εντάθηκαν από το 2017, ως αποτέλεσμα της διάχυσης του πολέμου και των συγκρούσεων από το γειτονικό Μάλι (Εικόνα 3.18).

Εικόνα 3.18, Επέκταση Ισλαμικής Τρομοκρατίας από το Μάλι στο Νίγηρα

Υπεύθυνες για τις επιθέσεις είναι ομάδες που συνδέονται με την Al-Qaeda και το Ισλαμικό Κράτος, οι οποίες επωφελήθηκαν από τις παρατεταμένες εμφύλιες συγκρούσεις και τη συνεχιζόμενη πολιτική αστάθεια, που επιβεβαιώνεται από τρία στρατιωτικά πραξικοπήματα την τελευταία δεκαετία, το 2012, το 2020 και το 2021.¹⁴²

Επιπρόσθετα και στις ΝΑ περιοχές του αντιμετωπίζει ανάλογες επιθέσεις, ως αποτέλεσμα της επέκτασης της δράσης των ισλαμικών ομάδων που δρουν στη Νιγηρία, κυρίως της Boko Haram. Οι στενοί ιστορικοί, θρησκευτικοί και οικονομικοί δεσμοί μεταξύ των δύο χωρών, παράλληλα με την αύξηση της έντασης στη γειτονική Νιγηρία, οδήγησαν, το 2009, πολλούς νέους Νιγηριανούς να πουλήσουν τα

¹⁴² Economist Intelligence, (09 Αυγούστου 2022). «Jihadi expansion in Mali threatens stability and growth». *Economist Intelligence*. <https://country.eiu.com/article.aspx?articleid=482342831> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

υπάρχοντά τους, ορισμένοι από αυτούς να χωρίσουν τις συζύγους τους αν εκείνες δίσταζαν να τους συνοδεύσουν και να ταξιδέψουν από την περιφέρεια Diffa, στην πολιτεία Borno, με σκοπό να ασπαστούν την ιδεολογία της Boko Haram και να ενταχθούν στο πλευρό του Yusuf, για ξεκινήσουν την τζιχάντ εναντίον της νιγηριανής κυβέρνησης.

Από το 1979 μέχρι το 2000, στη χώρα πραγματοποιήθηκαν 5 επιθέσεις με 178 νεκρούς, ενώ από το 2001 μέχρι το 2012, 10 επιθέσεις με 16 νεκρούς¹⁴³. Τον Ιούλιο του 2009, μετά το θάνατο 1.000 μελών της Boko Haram σε μάχες με τις Νιγηριανές ΕΔ, πολλοί από τους μαχητές της βρήκαν καταφύγιο στον ΝΑ Νίγηρα, όπου για αρκετά χρόνια, η οργάνωση απέφευγε να εμπλακεί σε ένοπλες συγκρούσεις και προτιμούσε να διατηρεί χαμηλό προφίλ και να χρησιμοποιεί την περιφέρεια Diffa, ως καταφύγιο για αναζήτηση κεφαλαίων, προμηθειών και για στρατολόγηση νέων μαχητών. Οι αρχές του Νίγηρα θεώρησαν ότι η Boko Haram αποτελούσε πρόβλημα της Νιγηρίας και απλώς την παρακολουθούσαν. Ωστόσο, το 2014 τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν, καθώς οι μαχητές της εξασφάλισαν τον έλεγχο ενός σημαντικού μέρους της επικράτειας της χώρας, αρχίζοντας έτσι να αποτελούν σοβαρή απειλή, τόσο για το Νίγηρα, όσο και για τις γειτονικές χώρες. Για την αντιμετώπισή της, συστάθηκε η πολυεθνική κοινή δύναμη δράσης [Multinational Joint Task Force (MNJTF)], η οποία αποτελείται από δυνάμεις του Μπενίν, του Καμερούν, του Τσαντ, του Νίγηρα και της Νιγηρίας, για την οποία θα αναφερθούμε σε επόμενο κεφάλαιο της εργασίας.

Η επέκταση της δράσης της Boko Haram από τη γειτονική Νιγηρία, η διακήρυξη της ίδρυσης χαλιφάτου από το Ισλαμικό Κράτος το 2014 και η διείσδυσή του στην Αφρική καθώς και η σύσταση της MNJTF, αποτέλεσαν το έναυσμα από το 2015, για εντατικοποίηση της δράσης των ένοπλων ισλαμιστών, με επιθέσεις εναντίον των δυνάμεων ασφαλείας και των αμάχων, με αποτέλεσμα το διάστημα από 2013 μέχρι 2021 να υπάρξουν 362 επιθέσεις με 2.336 νεκρούς. Μέχρι το 2019, οι περισσότερες από αυτές σημειώθηκαν στα ΝΑ της χώρας, από τη Boko Haram και το ISWAP, για το οποίο το 2019 αναφέρθηκαν οι πρώτες ένοπλες ενέργειες. Από το 2019, αυξήθηκαν οι επιθέσεις τους και στο δυτικό Νίγηρα.¹⁴⁴

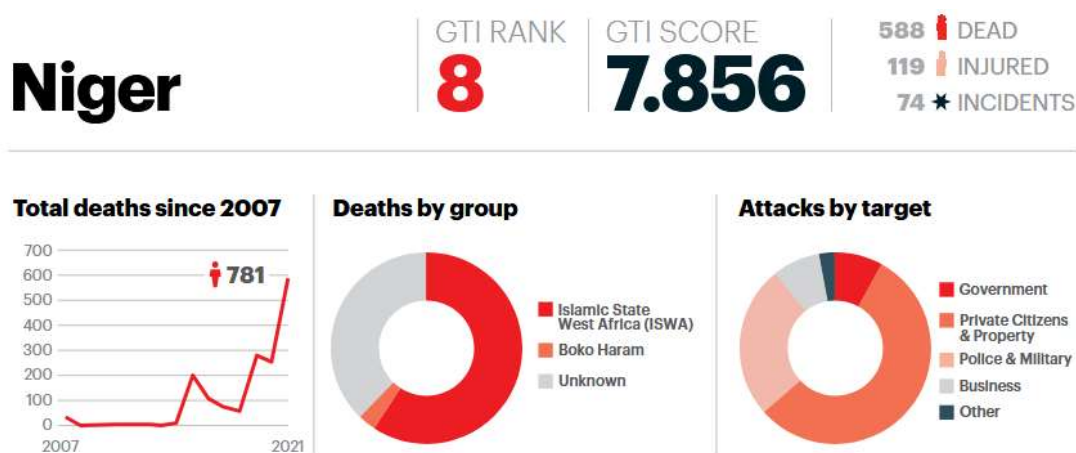
¹⁴³ Reynie, D. (2021), (σ.19&29).

¹⁴⁴ Human Rights Watch, (11 Αυγούστου 2021). «Niger: Surging Atrocities by Armed Islamist Groups». *HRW*. <https://www.hrw.org/news/2021/08/11/niger-surg-ing-atrocities-armed-islamist-groups> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

Το 2019, αναδείχθηκε και το ISGS το οποίο πραγματοποίησε μερικές από τις πιο θανατηφόρες επιθέσεις, εναντίον των κρατικών δυνάμεων τόσο του Νίγηρα, όσο του Μάλι και της Μπουρκίνα Φάσο. Ωστόσο το 2020, οι τοπικές και διεθνείς δυνάμεις εστίασαν τις προσπάθειές τους στην περιοχή δράσης του, θέτοντάς το υπό σοβαρή πίεση.¹⁴⁵

Για το 2021, σύμφωνα με τον παγκόσμιο δείκτη τρομοκρατίας, η χώρα εντάσσεται για πρώτη φορά στη δεκάδα των χωρών που επηρεάστηκαν περισσότερο από την τρομοκρατία, στην 8^η θέση (Εικόνα 3.19). Παρότι οι επιθέσεις παρέμειναν στα ίδια επίπεδα με το 2020, οι θάνατοι διπλασιάστηκαν (588). Η περιφέρεια Tillaberi κατέγραψε τον υψηλότερο αριθμό επιθέσεων και θανάτων, με τα θύματα να υπερδιπλασιάζονται μεταξύ του 2020 και του 2021, καθόσον η περιοχή γειτνιάζει με την ασταθή περιοχή Liptako - Gourmar, το τριεθνές μεταξύ Μάλι, Νίγηρα και Μπουρκίνα Φάσο, στην οποία δραστηριοποιείται η AQIM, το ISGS και κατά διαστήματα κάποιες από τις αποσχισθείσες οργανώσεις, όπως η Κίνηση για την Ενότητα και τον Αγώνα της Δυτικής Αφρικής [Movement for Unity and Jihad in West Africa (MUJWA)¹⁴⁶]. Το ISWAP, το 2021, έγινε η φονικότερη τρομοκρατική οργάνωση (349 θύματα), ξεπερνώντας τη Boko Haram (17 θύματα), έχοντας την ευθύνη για το 60% των θυμάτων, από τα οποία το 84% ήταν πολίτες, ενώ η δράση του μόνο για τον Απρίλιο, προκάλεσε τον εκτοπισμό έως και 65.000 ανθρώπων.¹⁴⁷

Εικόνα 3.19, Σύνοψη Κατάστασης Τρομοκρατίας στον Νίγηρα για το 2021

¹⁴⁵ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), (17 Ιουνίου 2022). «Sahel 2021: Communal Wars, Broken Ceasefires, and Shifting Frontlines». ACLED. <https://acleddata.com/2021/06/17/sahel-2021-communal-wars-broken-ceasefires-and-shifting-frontlines/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹⁴⁶ Στα Γαλλικά Mouvement pour l'unicité et le jihad en Afrique de l'Ouest (MUJAO).

¹⁴⁷ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.27).

Η έντονη δραστηριότητα του ISWAP, οδήγησε στο σχηματισμό πολιτοφυλακών σε χωριά των περιφερειών Tillaberi και Tahoua. Οι τοπικές κοινότητες αντιστέκονται ολοένα και περισσότερο στην είσπραξη του zakat, δηλαδή της ελεημοσύνης κατά τη θρησκεία του Ισλάμ, το οποίο χρησιμοποιείται από το ISGS, ως πρόσχημα για εκβιασμούς και κλοπές ζώων. Η αντίσταση και η αυτοάμυνα εκ μέρους των χωρικών, αντιμετωπίστηκε με ανελέητα αντίποινα από τους τρομοκράτες. Η πιο πολύνεκρη επίθεση σημειώθηκε σε ένα χωριό της πολιτείας Tillaberi, όταν ένοπλα μέλη του ISWAP που επέβαιναν σε μοτοσικλέτες σκότωσαν 70 πολίτες και τραυμάτισαν άλλους 17. Έκτοτε, δεκάδες μαχητές και πολιτοφύλακες έχουν σκοτωθεί, ενώ οι μαζικές βιαιότητες και ο εξοπλισμός των κοινοτήτων θα μπορούσαν, εύκολα, να οδηγήσουν σε εμφύλιο - ενδοκοινοτικό πόλεμο.¹⁴⁸

Για το 2022, η δράση των ισλαμικών τρομοκρατών, κυρίως του ISGS, συνεχίστηκε εστιαζόμενη στις περιφέρειες Tillaberi, Tahoua και Diffa, στις οποίες οι μακροχρόνιες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης παρατάθηκαν μέχρι τον Φεβρουάριο του 2023. Σε μικρότερο βαθμό επηρεάστηκαν οι περιφέρειες Tera και Agadez. Η πολιτική του προέδρου Bazum να διεξάγει συνομιλίες σε επίπεδο κοινότητας για την πρόληψη της στρατολόγησης τζιχαντιστών, εκτιμάται ότι είναι απίθανο να αποτρέψει τις επιθέσεις των μαχητών, καθώς οι ηγέτες των ισλαμικών ομάδων δεν περιλαμβάνονται στο διάλογο. Η συνεργασία του Νίγηρα με δυτικές αντιτρομοκρατικές δυνάμεις, αυξάνει τον κίνδυνο επιθέσεων, ειδικά στην πρωτεύουσα Niamey. Οι στόχοι των τζιχαντιστών είναι πιθανό να περιλαμβάνουν κόμβους μεταφορών, χώρους εξόρυξης, πετρελαϊκές εγκαταστάσεις, τον στρατό και κυβερνητικά κτίρια.¹⁴⁹

Όπως και για τις άλλες χώρες της περιοχής Σαχέλ, η δράση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων, συνιστά σημαντική απειλή για την εθνική ασφάλεια, η οποία συνδυαζόμενη με τις εσωτερικές πολιτικές συγκρούσεις, μεταξύ αυτών και με το αποτυχημένο πραξικόπημα το 2021, αυξάνει τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι ελλειπείς από πόρους δυνάμεις ασφαλείας, οι οποίες προσπαθούν να εξισορροπήσουν την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, με την εσωτερική διατήρηση της ειρήνης.

---

¹⁴⁸ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), (17 Ιουνίου 2022). «Sahel 2021: Communal Wars, Broken Ceasefires, and Shifting Frontlines». *ACLED*. <https://acleddata.com/2021/06/17/sahel-2021-communal-wars-broken-ceasefires-and-shifting-frontlines/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹⁴⁹ Crisis24, (2022). «Niger Country Report». *Crisis24*. <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/niger> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).

Κεφάλαιο τέταρτο

Από την Boko Haram και την AQIM στο ISWAP και το ISGS

Εισαγωγή

Στο προηγούμενο κεφάλαιο της εργασίας, μέσω της παράθεσης στατιστικών στοιχείων, επισημάνθηκαν οι κυριότερες ισλαμικές τρομοκρατικές ομάδες, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Νιγηρία και τον Νίγηρα, τα τελευταία 20 χρόνια περίπου. Ποια η πορεία της εξέλιξης και της δράσης των υπόψη οργανώσεων την εξεταζόμενη περίοδο, τι πέτυχαν και ποια η κατάστασή τους σήμερα;

Boko Haram (2002 – σήμερα)

Η Boko Haram¹⁵⁰, της οποίας το όνομα μεταφράζεται ως «η δυτική εκπαίδευση είναι αμαρτία»¹⁵¹, ιδρύθηκε από τον Νιγηριανό ιεροκήρυκα Yusuf, το 2002, στην πόλη Maiduguri, της πολιτείας Borno. Από συνίτικη σέξτα το 2002 σε κίνημα ένοπλου αγώνα το 2009, η οργάνωση υποστηρίζει ένα τζιχαντιστικό σαλαφιστικό Ισλάμ εχθρικό στις δυτικές επιρροές. Οι ιδεολογίες της προέρχονται κυρίως από τα κηρύγματα του ιδρυτή της και το βιβλίο του με τίτλο «Αυτό είναι το δόγμα μας και η μέθοδος του κηρύγματός μας» (This is Our Creed and the Method of Our Preaching)¹⁵². Στόχος της είναι η δημιουργία ενός χαλιφάτου που θα διέπεται από τον νόμο της Σαρίας, όπως ακριβώς και το Ισλαμικό κράτος. Μέχρι το 2009 η οργάνωση προσπαθούσε να πετύχει το σκοπό της με ειρηνικό τρόπο, ενώ η ριζοσπαστικοποίησή της επήλθε μετά την εκτέλεση του Yusuf από την αστυνομία, τον Ιούλιο 2009, όταν την αρχηγία ανέλαβε ο ισλαμιστής Shekau¹⁵³. Αμέσως ορκίστηκε πίστη στην Al-Qaeda, λαμβάνοντας 50.000.000 NGN (περίπου \$ 77 χιλιάδες) και όπλα. Υπό την ηγεσία του, η οργάνωση έγινε περισσότερο μαχητική και οι ενέργειές της απέκτησαν μορφή μαζικής βίας, μην διστάζοντας να επιτεθεί σε αγορές, να ισοπεδώσει χωριά, να λεηλατήσει και να κατασφάζει αμάχους. Η πρώτη καταγεγραμμένη τρομοκρατική ενέργειά της, ήταν η βομβιστική επίθεση στα γραφεία του ΟΗΕ στην Abuja, το 2011,

---

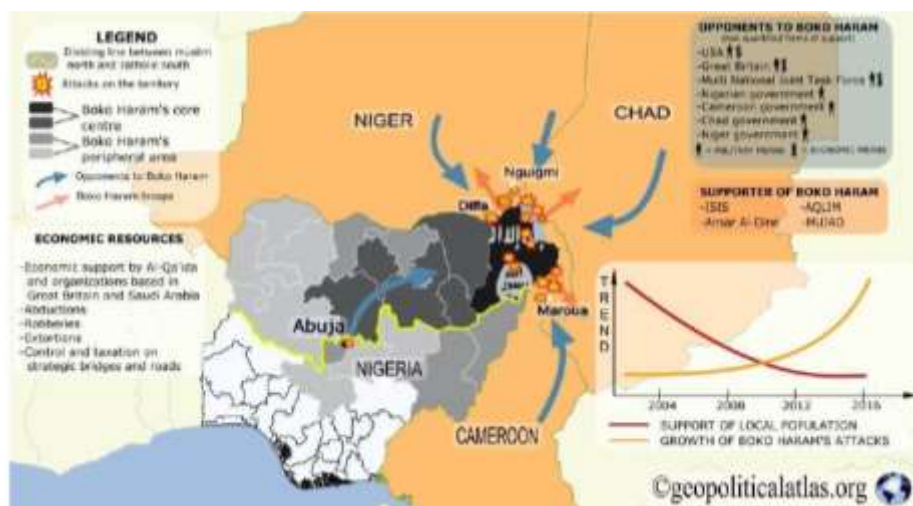
¹⁵⁰ Αρκετές φορές, μετά το 2009, αναφέρεται ως JAS ή ως Jama'at Ahl al-Sunna li-l-Da'wa wa al-Jihad. Πηγή: Velturo, M. (2021). Violent Islamist Groups in Northern Nigeria, (σ.1). USCIRF. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2021%20Factsheet%20-%20Violent%20Islamists%20in%20Northern%20Nigeria.pdf>

¹⁵¹ Walker, A. (2012). *What Is Boko Haram?*, (σ.7). United States Institute of Peace. Ανακτήθηκε την 19 Ιουλίου 2022 από: <https://www.usip.org/sites/default/files/SR308.pdf>

¹⁵² Thurston, A. (2016). The disease is unbelief: Boko Haram's religious and political worldview, (σ.6). *The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World. Analysis Paper No 22*. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/brookings-analysis-paper-alex-thurston_final_web.pdf

¹⁵³ Mantzikos, I. (2013). *Boko Haram, Anatomy of a Crisis*, (σ.11). Bristol: e-International Relations. Διαθέσιμο στο: <https://www.files.ethz.ch/isn/180333/Boko-Haram-e-IR.pdf>

η οποία κόστισε τη ζωή σε 23 πολίτες. Μεταξύ του 2009 και 2015, ξεκινώντας από το προπύργό της, το δάσος Sambisa, στο νότιο τμήμα του Βορνο, επέκτεινε την επιρροή της σε μεγάλες εκτάσεις της ΒΑ Νιγηρίας, καταλαμβάνοντας εδάφη, όσο η έκταση του Βελγίου (Εικόνα 4.1)¹⁵⁴

Εικόνα 4.1, Περιοχές Δράσης Boko Haram

και από το 2014 διεξάγει επιχειρήσεις πέρα από τα σύνορα της χώρας, στο βόρειο Καμερούν, το νότιο Νίγηρα και το δυτικό Τσαντ¹⁵⁵ (Εικόνα 4.2)¹⁵⁶.

Country	Number of attacks	Number of deaths	Average number of deaths per attack
Nigeria	2,777	20,512	7.4
Cameroon	671	2,857	4.3
Niger	169	1,479	8.8
Chad	70	870	12.4
Total	3,687	25,718	7.0

Εικόνα 4.2, Τρομοκρατικές Επιθέσεις Boko Haram ανά Χώρα περιόδου 2009-2021

Η δράση της κορυφώθηκε τη διετία 2014 - 2015, η οποία ήταν η ενεργητικότερη και η φονικότερη της ιστορίας της, με χαρακτηριστικότερες ενέργειες την απαγωγή των 276 μαθητριών, τον Απρίλιο 2014 και τη σφαγή 2.000 πολιτών, τον Ιανουάριο 2015, στη ΒΑ Νιγηρία¹⁵⁷.

¹⁵⁴ Kohnert, D. (2022). Outside sources of terrorist threats in West Africa. *MPRA Paper No. 115338*, (σ.6). *German Institute for Global and Area Studies*. Διαθέσιμο στο: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/115338/>

¹⁵⁵ International Crisis Group, (2017). *Fighting Boko Haram in Chad: Beyond Military Measures*, (σ.11). Brussels: ICG. Διαθέσιμο στο: <https://www.crisisgroup.org/africa/central-africa/chad/246-fighting-boko-haram-chad-beyond-military-measures>

¹⁵⁶ Reynie, D. (2021), (σ.39).

¹⁵⁷ Iwuoha, V. (2021). Current Trends in Boko Haram's Terrorism, Counterintelligence and Counterterrorism Strategy in Nigeria. *African Journal on Terrorism*, Vol. 11, No 2, (σ. 93). Διαθέσιμο στο: <https://caert.org.dz/Publications/Journal/Journal-Dec-2021-11-2.pdf>

Για μεγάλο χρονικό διάστημα παρέμεινε συνδεδεμένη με την AQIM, η οποία διατηρεί δεσμούς με την κεντρική Al-Qaeda. Το 2011-2012, μια ομάδα από το συμβουλευτικό συμβούλιο της οργάνωσης, με επικεφαλής τους Khalid Al-Barnawi και Mammam Nur, έστειλε επιστολές στην AQIM, επικρίνοντας τις βίαιες ενέργειες του Shekau και τις εξτρεμιστικές θέσεις του. Οι διαφορές μεταξύ του Shekau και των περιφερειακών διοικητών του μεγάλωσαν γρήγορα, οδηγώντας, το 2012, στην πρώτη απόσχιση και στην εμφάνιση της οργάνωσης Ansaru. Η AQIM αποστασιοποιήθηκε από τη Boko Haram και περιόρισε την επικοινωνία και την υποστήριξή της. Αυτό οδήγησε το Shekau, το 2015, να στραφεί προς τον μεγάλο αντίπαλο της Al-Qaeda, το ISIS, δηλώνοντας επίσημα υποταγή σ' αυτό, μετονομάζοντας την οργάνωση σε ISWAP και ανακηρύσσοντας χαλιφάτο στη ΒΑ Νιγηρία. Όμως οι δύο εσωτερικοί αντίπαλοί του συνέχισαν να τον κατηγορούν στον ηγέτη του ISIS al-Baghdadi, για ελλείψεις επιχειρησιακές ικανότητες, με αποτέλεσμα τον Αύγουστο 2016, το ISIS να αναγνωρίσει ως ηγέτη του ISWAP τον al-Barnawi και η οργάνωση να διασπαστεί σε δύο μεγάλα «κομμάτια», το ISWAP και το υπόλοιπο της αρχικής οργάνωσης, που επέστρεψε στην αρχική της ονομασία JAS (Εικόνα 4.3)¹⁵⁸. Το 2019 αποσχίστηκε και τρίτο μέρος της, με την ονομασία Bakura από το επώνυμο του ηγέτη της, η οποία έδρασε στη λίμνη Τσαντ, σε περιοχή που αρχικά έλεγχε το ISWAP.¹⁵⁹

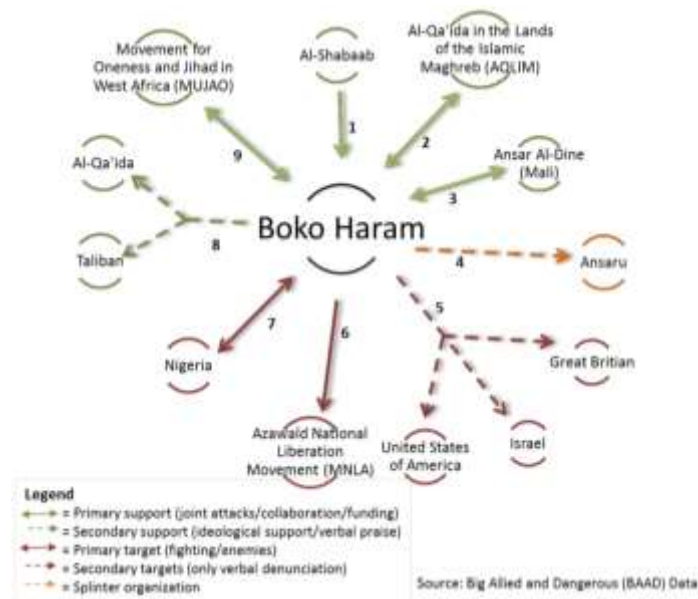

Εικόνα 4.3, Διάσπαση Boko Haram 2016

¹⁵⁸ Institute for Securities Studies, (18 Αυγούστου 2016). «Boko Haram divided». ISS. <https://issafrica.org/media-resources/infographics/boko-haram-divided> (έγινε πρόσβαση στις 25 Ιουλίου 2022).

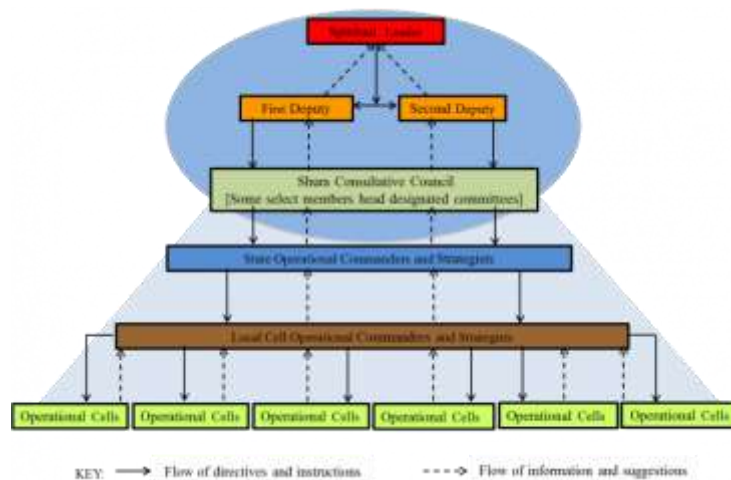
¹⁵⁹ European Asylum Support Office, (2021), (σ.30-34).

Οι αλληλεπιδράσεις με πολλαπλούς δρώντες στους τομείς συνεργασίας, αντιμετώπισης και απειλών παρουσιάζονται στην Εικόνα 4.4¹⁶⁰.

Εικόνα 4.4, Αλληλεπίδραση Boko Haram με Λοιπούς Δρώντες

Η οργάνωση έχει αποκεντρωμένη δομή που αποτελείται από έναν αριθμό επιχειρησιακών πυρήνων και ανώτερων ιεραρχικών στρωμάτων (περιφερειακοί και τοπικοί διοικητές, συμβουλευτικό συμβούλιο, υπαρχηγοί) (Εικόνα 4.5). Οι κύριες πηγές χρηματοδότησής της είναι οι εκβιασμοί, οι ληστείες και οι λεηλασίες, οι ζωοκλοπές, οι δωρεές από άλλες ισλαμικές οργανώσεις, οι απαγωγές για λύτρα, το λαθρεμπόριο όπλων και οι ληστείες τραπεζών.¹⁶¹

Εικόνα 4.5, Ιεραρχική Δομή Boko Haram

¹⁶⁰ Cibra, V. (2018). *Boko Haram's Relationships with Other Organizations (2008-2013)*. Ανακτήθηκε την 25 Ιουλίου 2022 από: https://www.researchgate.net/figure/Boko-Harams-Relationships-with-Other-Organizations-2008-2013_fig5_339438309

¹⁶¹ Marc-Antoine Pérouse de Montclos, (2014). *Boko Haram and the evolving Salafi Jihadist threat in Nigeria*, (σ.158-191). IFRA-Nigeria, African Studies Centre. Διαθέσιμο στο: <https://books.openedition.org/ifra/1703>

Η επιλογή των στόχων της (Εικόνα 4.6), συμβαδίζει με την ιδεολογία της¹⁶².

Type of target	Number of attacks	Breakdown by target (in %)
Civilians	1,903	51.6
Military	675	18.3
Police	265	7.2
Religious institutions	194	5.3
Government	166	4.5
Business	137	3.7
Educational institutions	92	2.5

Εικόνα 4.6, Είδη Στόχων Boko Haram περιόδου 2009-2021

Εκτός από τη στοχοποίηση των χριστιανών, στοχεύει συστηματικά μουσουλμάνους πολίτες, οι οποίοι είτε αρνούνται να συμμετάσχουν στην οργάνωση, είτε υποστηρίζουν και εμπλέκονται με τις δομές της κρατικής εξουσίας. Η υπόψη τακτική την έχει αποξενώσει από τους Νιγηριανούς, γεγονός που καθιστά δύσκολη τη στρατολόγηση νέων μελών. Σε διάφορες δημοσκοπήσεις οι οποίες έγιναν από το 2014 έως το 2018, το 93% των Νιγηριανών είχε δυσμενή άποψη για την οργάνωση, ενώ σε μια σειρά συνεντεύξεων τοπικών ηγετών των κοινοτήτων της ΒΑ Νιγηρίας, η οργάνωση χαρακτηρίζεται ως βάνουση εγκληματική και ανήθικη¹⁶³. Ως αποτέλεσμα, για την επάνδρωση των επιχειρησιακών ομάδων, έχει καταφύγει στη στρατολόγηση χιλιάδων αγοριών και κοριτσιών, πολλά από τα οποία εκπαιδεύονται σε στρατόπεδα εκγύμνασης, στη ΒΑ Νιγηρία και στο γειτονικό Καμερούν. Τα παιδιά γίνονται συνεχώς στόχος της μέσω απαγωγών¹⁶⁴, αναγκαστικών γάμων, σεξουαλικής βίας και συστηματικών επιθέσεων σε σχολεία. Από τον Ιανουάριο του 2017 έως τον Δεκέμβριο του 2019, στις τέσσερις χώρες δράσης της, πραγματοποίησε 5.741 παραβιάσεις κατά παιδιών, από τις οποίες 3.601 παιδιά στρατολογήθηκαν και 1.385 εξαναγκάστηκαν να συμμετάσχουν σε μάχες, σε διάφορους υποστηρικτικούς ρόλους ή για μεταφορά αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών¹⁶⁵.

Οι συνεχόμενες αποσχίσεις τμημάτων της, αποτελούν στοιχείο ότι σταδιακά αποδυναμώνεται. Σύμφωνα με εκτίμηση του Υπουργείου Άμυνας ΗΠΑ, η οργάνωση το 2014 αριθμούσε 4.500 μαχητές, ενώ το 2021 περίπου 1.500-2.000 μαχητές¹⁶⁶.

¹⁶² Reynie, D. (2021), (σ.39).

¹⁶³ Counter Extremism Project, (2022). Nigeria: Extremism and Terrorism, (σ.17). CEP. Ανακτήθηκε την 02 Δεκεμβρίου 2022 από: <https://www.counterextremism.com/countries/nigeria-extremism-and-terrorism/report>

¹⁶⁴ Σύμφωνα με τη UNICEF, κατά την περίοδο 2013-2018, η Boko Haram απήγαγε περισσότερα από 1.000 παιδιά στη ΒΑ Νιγηρία.

¹⁶⁵ Counter Extremism Project, (2022), (σ.2).

¹⁶⁶ Congressional Research Service, (2022). *Boko Haram and the Islamic State West Africa Province*.

Τελευταίο χαρακτηριστικό σημάδι της συρρίκνωσή της που καταγράφηκε τον Μάιο 2021, ήταν η αυτομόληση στο ISWAP, 18 πρώην τοπικών διοικητών της, μετά την αυτοκτονία του ηγέτη της Shekau, κατά τη διάρκεια ενέδρας από το ISWAP.¹⁶⁷

Το 2021, οι επιθέσεις από το ISWAP, καθώς και οι αντιτρομοκρατικές προσπάθειες της Νιγηρίας και των ξένων στρατιωτικών δυνάμεων, μείωσαν σημαντικά τον αντίκτυπο της στη χώρα, με αποτέλεσμα ως αντίδραση να αυξήσει τις επιθέσεις της σε γειτονικές χώρες, ιδίως στο Καμερούν όπου κατέγραψε για δεύτερο συνεχόμενο έτος περισσότερες επιθέσεις (37 επιθέσεις και 58 θανάτους), από τη Νιγηρία.¹⁶⁸

Το Α΄ Εξάμηνο 2022, η οργάνωση πραγματοποίησε 38 επιθέσεις που είχαν ως αποτέλεσμα 197 θανάτους, συνεχίζοντας να θέτει ως στόχο τον άμαχο πληθυσμό (90%). Οι επιθέσεις περιορίστηκαν στο βόρειο Καμερούν και σε μικρότερο βαθμό στον νότιο Νίγηρα (πολιτεία Diffa). Η συνεχιζόμενη μείωση της δράσης της, μπορεί να αποδοθεί κυρίως στις αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις της MNJTF, που κατέληξαν στο θάνατο 378 μαχητών της. Έχοντας χάσει τον επιχειρησιακό χώρο της, στη λεκάνη της λίμνης Τσαντ, η οργάνωση άρχισε να επιτίθεται στις βορειοκεντρικές πολιτείες της Νιγηρίας, ιδίως στις πολιτείες Niger και Kogi.¹⁶⁹

Σύμφωνα με μελέτη του Fondapol, χαρακτηρίζεται ως η τρίτη πιο θανατηφόρα τρομοκρατική ομάδα, για το διάστημα 1979-2021, υπεύθυνη για το θάνατο 25.719 ανθρώπων (Εικόνα 4.7)¹⁷⁰.

Year	Number of attacks	Number of deaths	Average number of deaths per attack
2009	12	382	31.8
2010	17	72	4.2
2011	125	327	2.6
2012	424	1,256	3.0
2013	234	1,729	7.4
2014	495	7,118	14.4
2015	540	6,510	12.1
2016	241	1,470	6.1
2017	333	1,544	4.6
2018	242	1,327	5.5
2019	345	1,929	5.6
2020	495	1,809	3.7
2021	188	246	1.3
Total	3,691	25,719	7.0

Εικόνα 4.7, Τρομοκρατικές Επιθέσεις και Θύματα Boko Haram 2009-2021

Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10173.pdf>

¹⁶⁷ Reuters, (28 Ιουνίου 2021). «Boko Haram fighters pledge to Islamic State in video, worrying observers». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/world/africa/boko-haram-fighters-pledge-islamic-state-video-worrying-observers-2021-06-27/> (Έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκεμβρίου 2022).

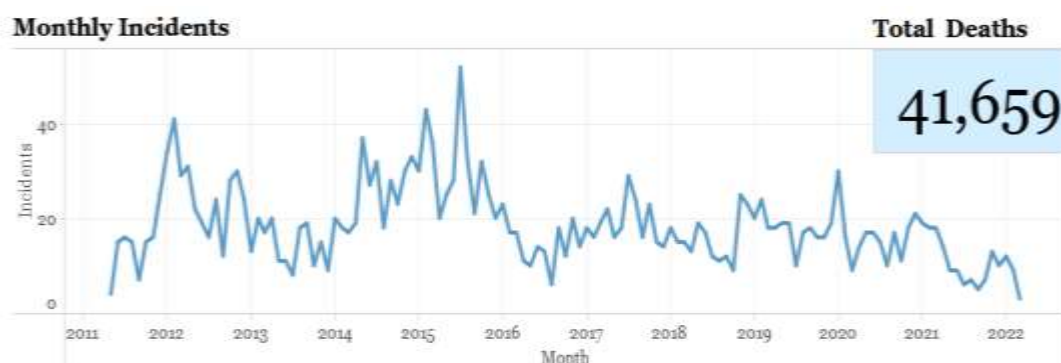
¹⁶⁸ Reynie, D. (2021), (σ.25).

¹⁶⁹ ACSRT, (2022), (σ.26-27).

¹⁷⁰ Reynie, D. (2021), (σ.7).

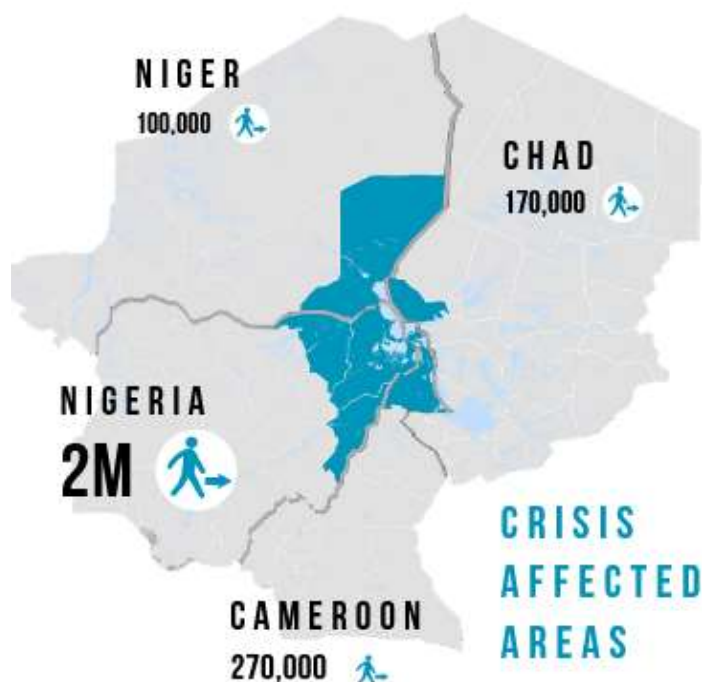

Σύμφωνα με στοιχεία του think tank Council on Foreign Relations (CFR), η δράση της οργάνωσης έχει στοιχίσει τη ζωή σε περίπου 42.000 ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων και των μελών της (Εικόνα 4.8).¹⁷¹

Εικόνα 4.8, Συνολικοί Θάνατοι από Δράση Boko Haram 2011-2022

Εκτός από θανάτους και υλικές καταστροφές, η οργάνωση είναι υπεύθυνη για μία από τις μεγαλύτερες τρέχουσες ανθρωπιστικές κρίσεις στον κόσμο, που έχει οδηγήσει στον εκτοπισμό τουλάχιστον 2,5 εκατομμυρίων κατοίκων (Εικόνα 4.9), από τις περιοχές που δρα.¹⁷²

Εικόνα 4.9, Χάρτης Εκτοπισμένων Κατοίκων από Δράση Boko Haram

¹⁷¹ Gavin, M. (15 Μαρτίου 2022). «Nigeria Security Tracker». *Council on Foreign Relations (CFR)*. <https://www.cfr.org/nigeria/nigeria-security-tracker/p29483#chapter-title-0-1> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹⁷² Nissen, P. (2020). HUMANITARIAN PERSPECTIVES. Highlights from 2019 - Risks in 2020, (σ.8). *The Assessment Capacities Project (ACAPS)*. Ανακτήθηκε την 20 Ιουλίου 2022 από: https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/acaps_humanitarian_perspectives_2019-2020_0.pdf

Λόγω της βίας, της κατοχής όπλων και των διασυνδέσεων με άλλες ισλαμικές τρομοκρατικές ομάδες, όπως το ISIS, την AQIM, την Al-Shabaab, το 2013 ανακηρύχθηκε τρομοκρατική οργάνωση από τις ΗΠΑ¹⁷³.

Ansaru (2012 - σήμερα)

Η Ansaru¹⁷⁴ ή al-Qaeda in the Lands Beyond the Sahel, αποτελεί αποσχισθείσα ομάδα της Boko Haram. Δημιουργήθηκε από μέλη της, τα οποία κατέφυγαν στη Σομαλία και το Μάλι, όπου εντάχθηκαν και εκπαιδεύτηκαν με την Al-Shabaab και την AQIM, αντίστοιχα, το 2009¹⁷⁵. Ανακοίνωσε για πρώτη φορά την ύπαρξή της, στις 26 Ιανουαρίου 2012, στην πολιτεία του Kano, λίγο μετά τις επιθέσεις της Boko Haram, από τις οποίες σκοτώθηκαν περίπου 150 άμαχοι, στην πλειοψηφία τους μουσουλμάνοι. Από την ίδρυσή της, θεωρείται ότι συντόνιζε τις επιχειρήσεις της στη Νιγηρία με την AQIM που εδρεύει στο βόρειο Μάλι και τη MUJWA για όσο διάστημα αυτή ήταν ενεργή. Κηρύχθηκε ως τρομοκρατική οργάνωση από τις ΗΠΑ στις 13 Νοεμβρίου 2013.¹⁷⁶

Η ιδεολογία της ταυτίζεται με αυτή της Al-Qaeda, ενώ εμφανίζεται ως υπερασπιστής των συμφερόντων του Ισλάμ σε ολόκληρη την Αφρική, το οποίο τη διαφοροποιεί από τη Boko Haram, της οποίας το ενδιαφέρον αφορά μόνο τη Νιγηρία. Στόχος της είναι η δημιουργία μουσουλμανικού κράτους όμοιου με το ιστορικό χαλιφάτο του Σακότο¹⁷⁷. Στο δόγμα της περιλαμβάνεται ότι δεν σκοτώνει αθώους, μουσουλμάνους ή μη, παρά μόνο σε «αυτοάμυνα», σε αντίθεση με το αντίστοιχο της Boko Haram. Αυτός ήταν και ο κύριος λόγος της απόσχισής της, από τη «μητέρα» οργάνωση.¹⁷⁸

---

¹⁷³ Shodunke, A. (2021). Expounding State Response to Terrorism in Northern Nigeria :The Expediency of Reintegrative Approach for Repentant Boko Haram Combatants, (σ.13). *African Journal on Terrorism, Vol.II, No 2*. Ανακτήθηκε την 20 Ιουλίου 2022 από: <https://caert.org.dz/Publications/Journal/Journal-Dec-2021-11-2.pdf>

¹⁷⁴ Το αραβικό της όνομα είναι «Jamā'atu Anṣāril Muslimīna fī Bilādis Sūdān δηλαδή «Πρωτοπορία για την προστασία των μουσουλμάνων στη Μαύρη Αφρική».

¹⁷⁵ Joscelyn, T. (23 Φεβρουαρίου 2015). «Jihadist divisions grow in Nigeria». *FDD's LONG WAR JOURNAL*. <https://www.longwarjournal.org/archives/2015/02/jihadist-divisions-grow-in-nigeria.php> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

¹⁷⁶ Adibe, J. (06 Μάϊου 2014). «Explaining the Emergence of Boko Haram». *BROOKINGS*. <https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2014/05/06/explaining-the-emergence-of-boko-haram/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουλίου 2022).

¹⁷⁷ Πολιτεία της Νιγηρίας στο ΒΑ άκρο της χώρας. Το Χαλιφάτο του Σοκότο ήταν ένα σουνιτικό μουσουλμανικό χαλιφάτο στην δυτική Αφρική που ιδρύθηκε από τον Οσμάν νταν Φόντιο κατά τον πόλεμο του Φουλάνι το 1804. Διαλύθηκε όταν οι Βρετανοί κατέλαβαν την περιοχή το 1903 και προσαρτήθηκε στο νεοσύστατο προτεκτοράτο της βόρειας Νιγηρίας.

¹⁷⁸ Zenn, J. & Weiss, C. (2021). Ansaru Resurgent: The Rebirth of Al-Qaeda's Nigerian Franchise. *Perspectives on Terrorism, Vol. XV, Issue 5*, (σ.50-52). Διαθέσιμο στο: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on->

Ακολουθεί τη στρατηγική της προσέγγισης μέσω του επηρεασμού «της καρδιάς και του μυαλού», με απώτερο σκοπό την αποδοχή και την υποστήριξη των τοπικών κοινοτήτων, όπως ανάλογα πράττει και το ISWAP. Για την επίτευξη των σκοπών της, διανέμει στους κατοίκους τρόφιμα, ρούχα, ακόμη και μετρητά. Η στρατηγική της παροχής «ανθρωπιστικής βοήθειας», επιτρέπει τη συνεχή στρατολόγηση και αφοσίωση. Κλειδί για την επιτυχία της αποτελεί η παροχή βασικών δημόσιων υπηρεσιών στις αγροτικές κοινότητες, όπως η προστασία τους από τους ληστές. Η προσέγγιση είναι επίσης μακροπρόθεσμη, πράγμα που σημαίνει ότι η Ansaru αφιερώνει χρόνο για να συνδεθεί με τις κοινότητες και να οικοδομήσει μια διαρκή παρουσία στην περιοχή ενδιαφέροντος.¹⁷⁹

Ως περιοχή δράσης, είχε αρχικά την πολιτεία Κανο στη βόρεια Νιγηρία, ενώ μετά την επανεμφάνισή της, το 2020, τη ΒΔ και κεντροδυτική Νιγηρία (Εικόνα 4.10)¹⁸⁰.

Εικόνα 4.10, Περιοχές Δράσης Ansaru

Η δράση της αφορά κυρίως απαγωγές αλλοδαπών και επιθέσεις στις νιγηριανές ΕΔ. Το 2016 συνελήφθη ο αρχηγός και ο υπαρχηγός της, με αποτέλεσμα, μέχρι το 2019, η οργάνωση να παραμείνει ανενεργή και πολλά μέλη της να

[terrorism/2021/issue-5/vol-15-issue-5.pdf](https://issafrica.org/iss-today/ansarus-comeback-in-nigeria-deepens-the-terror-threat)

¹⁷⁹ ISS Regional Office for West Africa, the Sahel and the Lake Chad Basin, (01 Ιουνίου 2022). «Ansaru's comeback in Nigeria deepens the terror threat». *Institute for Security Studies*. <https://issafrica.org/iss-today/ansarus-comeback-in-nigeria-deepens-the-terror-threat> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).

¹⁸⁰ Στο ίδιο.

επιστρέφουν στη Boko Haram και στην AQIM. Από τα τέλη 2019 η οργάνωση άρχισε με τηλεγραφήματα να ανακοινώνει την επιστροφή της. Τελικώς στις αρχές του 2020, με την ανάληψη της ευθύνης ενέδρας κατά της αυτοκινητοπομπής του εμίρη του Potiskum, στην πολιτεία Kaduna, επέστρεψε στη δράση. Το καλοκαίρι του 2020 πραγματοποίησε δύο επιθέσεις, με απολογισμό 60 νεκρούς στρατιώτες. Από τότε δεν έχει αναλάβει την ευθύνη για άλλη σημαντική τρομοκρατική ενέργεια, καθόσον η δραστηριότητά της μειώθηκε, λόγω των επιχειρήσεων που διεξήγαγαν οι νιγηριανές στρατιωτικές δυνάμεις εναντίον της. Ωστόσο, ο μηχανισμός προπαγάνδας της Al-Qaeda συνεχίζει να την συμπεριλαμβάνει στη σφαίρα επιρροής της, το οποίο επιβεβαιώθηκε και από στέλεχος της οργάνωσης, που στις αρχές του 2022 δήλωσε ότι «...Η ομάδα μας, μακάρι ο Θεός να την αγαπήσει, έδωσε υπόσχεση υποταγής στην AQIM το 2020», ενώ συμπλήρωσε ότι «...η οργάνωση δραστηριοποιείται στα βόρεια της Νιγηρίας, κοντά στα σύνορα με τον Νίγηρα και το Μπενίν, στα βόρεια και δυτικά»¹⁸¹. Μετά την επανεμφάνισή της επέλεξε να αποκρύψει πολλά στοιχεία της, στρατηγική η οποία ακολουθείται και από άλλες ομάδες της Al-Qaeda, ώστε να περιορίσει πιθανές συντονισμένες αντιτρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον της.¹⁸²

Το 2021, παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό ανενεργή, με μία μόνο ένοπλη επίθεση να καταγράφεται στην πολιτεία Kaduna, με 30 νεκρούς. Για το 2022, η δραστηριότητα της οργάνωσης αναζωπυρώθηκε, αυξάνοντας τις ενέργειές της, συγκρουόμενη κυρίως με κοινοτικές πολιτοφυλακές στις πολιτείες Kaduna και Zamfara (5 επιθέσεις με 16 νεκρούς).¹⁸³

Εν κατακλείδι υπάρχουν τρία ανησυχητικά σημάδια από την «αναγέννηση» της οργάνωσης: η αυξημένη σχέση της με απαγωγές και ληστείες, οι διασυνδέσεις της με άλλες βίαιες ισλαμικές ομάδες (AQIM) και η ικανότητά της να κερδίζει τις τοπικές κοινότητες μέσω της εκστρατείας επηρεασμού «της «καρδιάς και του μυαλού» των κατοίκων. Οι δραστηριότητες αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της αστάθειας στις περιοχές που δραστηριοποιείται.

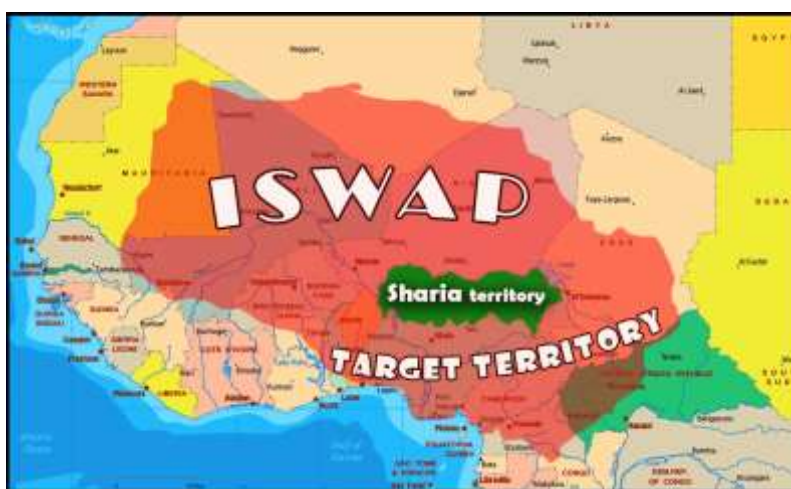
¹⁸¹ Weiss, C. (02 Ιανουαρίου 2022). «Ansaru reaffirms its allegiance to al Qaeda». *FDD 's Long War Journal*. <https://www.longwarjournal.org/archives/2022/01/ansaru-reaffirms-its-allegiance-to-al-qaeda.php> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).

¹⁸² Zenn, J. & Weiss, C. (2021), (σ.50-52).

¹⁸³ Raleigh, C & Kazemi, E. (2022). «Multiple Security Threats Persist Around Nigeria – Mid Year Update». *The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)*. <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/nigeria/mid-year-update/#1644921169748-ca58a54a-3d266f8e-cb3d> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).

Islamic State of West African Province (2016 - σήμερα)

Αρχικά η τρομοκρατική οργάνωση ISWAP προήλθε από τη μετονομασία της Boko Haram, όταν τον Μάρτιο 2015 η τελευταία δήλωσε επίσημα υποταγή στο ISIS. Το 2016, διαφωνίες σχετικά με τη μεταχείριση των μουσουλμάνων πολιτών οδήγησε ορισμένους ανώτερους ηγέτες της ομάδας, να διασπαστούν από τον ηγέτη της ομάδας Shekau και να δημιουργήσουν μια νέα οργάνωση υπό την ηγεσία του Mamman Nur και του Habib Yusuf (επίσης γνωστό ως Abu Musab al-Barnawi), τον γιο του ιδρυτή της Boko Haram, οι οποίοι αναγνωρίστηκαν από τον ISIS, ως ο επίσημος πυρήνας του ISWAP, με στόχο την ίδρυση χαλιφάτου στην Δυτική Αφρική (Εικόνα 4.11).¹⁸⁴

Εικόνα 4.11, Εδαφικές Επιδιώξεις ISWAP

Αμέσως μετά την απόσχισή του, αποστασιοποιήθηκε από την αδιάκριτη βία που χαρακτήριζε τη Boko Haram, αποκηρύσσοντας την δολοφονία μουσουλμάνων πολιτών και ορκίστηκε να επικεντρώσει τις επιθέσεις σε χριστιανούς, σε στρατιωτικούς και κρατικούς στόχους. Αυτό φαίνεται να έχει αλλάξει τα τελευταία δύο χρόνια, καθώς πλέον επιτίθεται και εναντίον μουσουλμάνων, σκληραίνοντας με αυτό τον τρόπο τη στάση του¹⁸⁵.

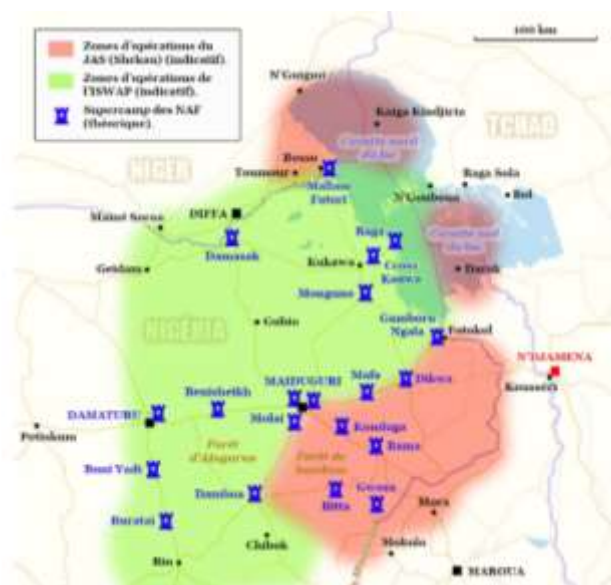
Φέρεται να προσπαθεί να παράσχει κάποιας μορφής κρατικών υπηρεσιών, όπως την επιβολή του νόμου στις περιοχές που ενεργεί, δημιουργώντας δεσμούς με τοπικές κοινότητες. Επιτρέπει στους πολίτες να μετακινούνται ελεύθερα, ενθαρρύνοντας περισσότερους από αυτούς να ζουν και να συναλλάσσονται σε περιοχές οι οποίες βρίσκονται υπό τον έλεγχό του και στη συνέχεια τους φορολογεί αποκτώντας οικονομικούς πόρους. Μέχρι το 2020, παρατηρητές του ΟΗΕ εκτίμησαν ότι είχε «ξεπεράσει» την Boko Haram σε μέγεθος και ικανότητα και λειτουργούσε

¹⁸⁴ Velturo, M. (2021), (σ.2).

¹⁸⁵ Στο ίδιο, (σ.2).

«με υψηλό βαθμό επιτυχίας», πραγματοποιώντας επιθέσεις σε δυνάμεις ασφαλείας, οι οποίες απέφεραν σημαντικά πολεμικά λάφυρα, με τη μορφή υλικών και άλλων προμηθειών.¹⁸⁶

Αναλυτές και Νιγηριανοί αξιωματούχοι έχουν προειδοποιήσει ότι δύναται να αποδειχθεί μία ιδιαίτερα ανθεκτική απειλή, καθώς έχει οικοδομήσει νομιμότητα στις περιοχές που δρα, διαθέτει ισχυρή βάση πόρων, ενώ εκτιμάται ότι η δύναμή της είναι 3.500 - 5.000 μαχητές. Δραστηριοποιείται κυρίως στην ΒΑ Νιγηρία (Εικόνα 4.12), με επιθέσεις σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις, ενώ οργανώνει επιθέσεις σε παρακείμενες ζώνες γειτονικών χωρών, κυρίως στη λεκάνη της λίμνης Τσαντ, με στόχο τοπικές στρατιωτικές θέσεις.¹⁸⁷

Εικόνα 4.12, Χάρτης Περιοχών Δράσης ISWAP

Το 2020, επωφελήθηκε από την αυξημένη ελευθερία μετακίνησης, που του παρείχε η λανθασμένη στρατηγική του νιγηριανού στρατού, να συγκεντρώσει στρατεύματα και εφόδια σε 21 μεγάλες επιχειρησιακές βάσεις, που είχαν καλύτερη προστασία από τις προωθημένες επιχειρησιακές βάσεις, οι οποίες είχαν επανειλημμένα καταληφθεί το 2018 και το 2019, αφήνοντας με αυτό τον τρόπο χωρίς επιτήρηση μεγάλες εκτάσεις, στις οποίες το ISWAP επιχείρησε ανενόχλητο. Αποτέλεσμα ήταν να αυξήσει τις ενέργειές του εναντίον κύριων οδών ανεφοδιασμού, περιφερειακών δυνάμεων ασφαλείας, πολιτών και ΜΚΟ.

¹⁸⁶ Ahmed, P. (2021). *Factional Split inside Boko Haram*, (σ.2-6). CCPA. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: https://www.cccpa-eg.org/pdf_read_download.php?type=read&newFileName=Factional+Split+Inside+Boko+Haram&file=8427_05020326.pdf

¹⁸⁷ Congressional Research Service, (2022). *Boko Haram and the Islamic State West Africa Province*. (σ.1). Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10173.pdf>

Η φονικότητα της οργάνωσης έφτασε στο υψηλότερο σημείο το 2021, στο Νίγηρα, με 23 επιθέσεις που είχαν Μ.Ο. 15,2 θύματα, μετατρέποντας την οργάνωση ως την πιο φονική στον κόσμο. Επίσης στη Νιγηρία, την ίδια χρονιά, σημείωσε το μεγαλύτερο αριθμό επιθέσεων και τον τρίτο μεγαλύτερο αριθμό θυμάτων, από το 2017. Για το 2021, ο στρατός εξακολουθεί να αποτελεί τον κύριο στόχο του, με πάνω από τις μισές επιθέσεις και 45% των απωλειών να κατευθύνονται σε αυτόν. Επιπρόσθετα, παρά τη μείωση του αριθμού των νεκρών αμάχων, αύξησε τις επιθέσεις του εναντίον τους, από 11 το 2020 σε 19 το 2021.¹⁸⁸

Τον Μάιο του 2021, μαχητές του σκότωσαν τον ηγέτη της Boko Haram, Shekau, προκαλώντας την παράδοση μαχητών της οργάνωσης, στις αρχές της Νιγηρίας και του Καμερούν¹⁸⁹. Επίσης άμεσα επιχείρησε και κατέλαβε νέες περιοχές της πολιτείας Borno, ενώ στις 21 Ιουνίου 2021, ο ηγέτης του, al-Barnawi, κυκλοφόρησε σε ηχητικό αρχείο κήρυγμά του, που καλούσε τους οπαδούς του Shekau, σε όλη τη βόρεια Νιγηρία, να συσπειρωθούν γύρω από το ISWAP. Λίγες ημέρες αργότερα, στις 25 Ιουνίου, το ISIS κυκλοφόρησε μέσω των ΜΚΔ, βίντεο με μία ομάδα μαχητών, πρώην πιστοί στον Shekau, να ορκίζονται πίστη στο ISWAP.¹⁹⁰

Στις 15 Οκτωβρίου 2021, ο στρατός της Νιγηρίας επιβεβαίωσε ότι ο ηγέτης της οργάνωσης, al-Barnawi, σκοτώθηκε, χωρίς να δώσει λεπτομέρειες σχετικά με την τοποθεσία ή τις συνθήκες που οδήγησαν στο θάνατό του¹⁹¹.

Για το Α΄ Εξάμηνο του 2022, η οργάνωση ευθύνεται για 50 επιθέσεις (44 από αυτές τον Φεβρουάριο), που σκότωσαν 328 ανθρώπους (58% πολίτες και 42% στρατιωτικούς), ενώ ταυτόχρονα απώλεσε 202 μαχητές της. Οι μάχες με τη Boko Haram συνεχίστηκαν, ενώ ταυτόχρονα, η οργάνωση επέκτεινε επίσης την εδαφική ζώνη των επιχειρήσεών της, σε περιοχές που βρίσκονται πιο κοντά στην επικράτεια της ομοσπονδιακής πρωτεύουσας. Στην πολιτεία του Νίγηρα, όπου η οργάνωση φέρεται να είχε δημιουργήσει στρατόπεδα από το 2021, τα γεγονότα οργανωμένης πολιτικής βίας στα οποία συμμετείχε, υπερδιπλασιάστηκαν σε σύγκριση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2021. Ανέλαβε επίσης την ευθύνη για αρκετές

---

¹⁸⁸ Institute for Economics & Peace, (2022). (σ.25).

¹⁸⁹ Στο ίδιο.

¹⁹⁰ International Crisis Group, (2022). *After Shekau: Confronting Jihadists in Nigeria's North East*, (σ.3-8). Crisis Group Africa Briefing N°180. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://www.africaportal.org/b180—iswap> .

¹⁹¹ Asadu, C. (15 Οκτωβρίου 2021). «Nigerian military says leader of IS-linked group is dead». ASSOCIATED PRESS. <https://apnews.com/article/africa-chad-nigeria-islamic-state-group-boko-haram-6fcc3b1951a0bec957931e0f80279ab7> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκεμβρίου 2022).

επιθέσεις στην πολιτεία Taraba, οι οποίες ήταν οι πρώτες από το 2017. Συνδέθηκε με επιθέσεις σε πολιτείες όπου δεν είχε προηγουμένως παρουσία, με την ομάδα να αναλαμβάνει την ευθύνη για διάφορα γεγονότα στην πολιτεία Kogi, ενώ κατηγορήθηκε, από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, χωρίς να έχει αναλάβει ακόμα την ευθύνη, για μια φονική επίθεση σε καθολική εκκλησία στην πολιτεία Ondo (5 Ιουνίου 2022), η οποία είχε ως αποτέλεσμα τουλάχιστον 40 νεκρούς.¹⁹²

Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (2006 – σήμερα)

Η AQIM, αρχικά γνωστή ως GSPC, είναι μια σαλαφιστική τζιχαντιστική τρομοκρατική ομάδα, η οποία δραστηριοποιείται στη Σαχάρα και το Σαχέλ (Εικόνα 4.13)¹⁹³. Η προέλευσή της συνδέεται άμεσα με τον εμφύλιο πόλεμο της Αλγερίας καθόσον αποσχίστηκε από την GIA, που συμμετείχε καθοριστικά σ' αυτόν. Το 2006, η GSPC έγινε επίσημο παρακλάδι της Al-Qaeda και άλλαξε το όνομά της σε AQIM. Είναι γνωστή για τον de facto πόλεμό της με τη γαλλική κυβέρνηση στο Μάλι που ξεκίνησε το 2013.¹⁹⁴

Εικόνα 4.13, Χάρτης Περιοχών Δράσης AQIM

Η AQIM θεωρείται ο πυρήνας της οργάνωσης, η «βασική» ομάδα, στο εσωτερικό της οποίας υφίστανται άλλες εσωτερικές «υπο-ομάδες», που τελούν υπό τον άμεσο έλεγχο της κεντρικής ηγεσίας, οι οποίες δρουν σε διάφορες διακριτές περιοχές ή εμιράτα, όπως ανάλογα ήταν οργανωμένες η GIA και η GSPC. Στην κατηγορία των υποομάδων περιλαμβάνεται, η Ομάδα για την Υποστήριξη του Ισλάμ

¹⁹² ACLED, (2022). «Nigeria Mid-Year Update». *ACLED*. <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/nigeria/mid-year-update/#1644921169748-ca58a54a-3d266f8e-cb3d> (Έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκεμβρίου 2022).

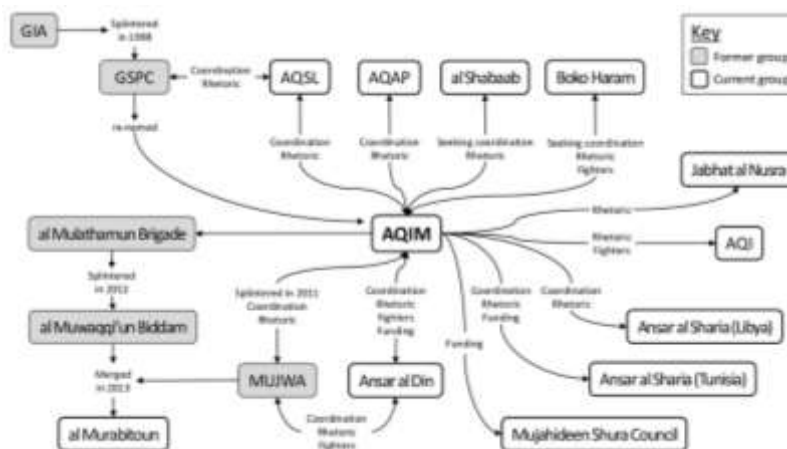
¹⁹³ Humud, C. (2014). *Al Qaeda-Affiliated Groups: Middle East and Africa*, (σ.23). Congressional Service Research. Ανακτήθηκε την 27 Αυγούστου 2022, από: <https://www.hsdl.org/?view&did=758620>

¹⁹⁴ Alvi, H. (2019). Terrorism in Africa: The Rise of Islamist Extremism and Jihadism. *Insight Turkey Vol. 21, No. 1*, (σ.121-123). Διαθέσιμο στο: <https://www.jstor.org/stable/26776050>

και των Μουσουλμάνων (JNIM¹⁹⁵), η οποία προήλθε από την ένωση των οργανώσεων Ansar al-Dine και al-Mourabitoun, τον Μάρτιο του 2017 και συμβάλει στην εδραίωση των προσπαθειών της Al-Qaeda, στο Σαχέλ.¹⁹⁶ Η JNIM ανακοίνωσε τον πρώην εμίρη της Ansar al-Dine, Ghali, ως ηγέτη της, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι «οι οργανώσεις είχαν ενωθεί σε μία ομάδα που λειτουργούσε υπό έναν εμίρη», κατέθεσε υποταγή στην κεντρική Al-Qaeda και στον εμίρη της AQIM Abu Musab Abdul Wadoud, μετατρέποντας με αυτόν τον τρόπο τη σχέση συνεργασίας των ομάδων σε μια δομημένη ιεραρχία, με την AQIM στην κορυφή¹⁹⁷.

Η ομάδα λέγεται ότι είναι μία από τις καλύτερα εξοπλισμένες και πλουσιότερες τρομοκρατικές οργανώσεις της περιοχής λόγω της καταβολής λύτρων από ανθρωπιστικές οργανώσεις και δυτικές κυβερνήσεις. Ήδη το 2013, είχε εκτιμηθεί ότι είχε συγκεντρώσει περισσότερα από \$90 εκατ., από την αρχή της δράσης της¹⁹⁸. Επίσης, δραστηριοποιείται στο εμπόριο ναρκωτικών, όπλων και ανθρώπων, το οποίο της αποδίδει σημαντικούς οικονομικούς πόρους. Έχει υποστεί διάφορες διασπάσεις και επαναπροσεγγίσεις, όπως αυτές παρουσιάζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί (Εικόνα 4.14)¹⁹⁹.

Εικόνα 4.14, Προέλευση – Διασπάσεις – Επανενώσεις AQIM

¹⁹⁵ Jama'a Nusrat ul-Islam wa al-Muslimin.

¹⁹⁶ Weiss, C. (2022). Understanding Al-Qaeda in the Islamic Magreb's Expansion into West Africa, (σ.10-11). Combating Terrorism Center at West Point. Ανακτήθηκε την 27 Αυγούστου 2022 από: <https://www.hstoday.us/subject-matter-areas/counterterrorism/aqims-imperial-playbook-understanding-al-qaeda-in-the-islamic-maghrebs-expansion-into-west-africa/>

¹⁹⁷ Counter Extremism Project, (2022). *Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM)*. CEP. Ανακτήθηκε την 05 Δεκεμβρίου 2022 από: <https://www.counterextremism.com/threat/al-qaeda-islamic-maghreb-aqim>

¹⁹⁸ Thurston, A. (2017). *Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM): An Al-Qaeda Affiliate Case Study*, (σ.3-17). CAN. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: https://www.cna.org/CNA_files/PDF/DIM-2017-U-016119-2Rev.pdf

¹⁹⁹ Hagen, A. (27 Μαρτίου 2014). «Al Qaeda in the Islamic Maghreb: Leaders and their Networks». *Critical Threats*. <https://www.criticalthreats.org/analysis/al-qaeda-in-the-islamic-maghreb-leaders-and-their-networks> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022).

Ως GSPC, κύριος στόχος της ήταν η ανατροπή της κυβέρνησης της Αλγερίας και η εγκαθίδρυση ενός ισλαμικού χαλιφάτου στο Μαγκρέμπ. Παρά τη συμμαχία της με την Al-Qaeda και την αλλαγή του ονόματος, οι στόχοι της δεν άλλαξαν δραματικά. Σε αντίθεση με την Al-Qaeda, θεωρεί τη Γαλλία και την Ισπανία και όχι τις ΗΠΑ ως τον «απώτερο εχθρό» και προτιμά να στοχεύει τις περιφερειακές κυβερνήσεις, από τα δυτικά έθνη. Προς επίρρωση του παραπάνω το ΥΠΕΞ των ΗΠΑ την έχει χαρακτηρίσει ως «ως μια ομάδα που επικεντρώνει τη δράση της σε περιφερειακό επίπεδο»²⁰⁰. Με το ιδεολογικό αφήγημά της, καλεί σε αντικατάσταση των κυβερνήσεων στη Βόρεια και Δυτική Αφρική, από ισλαμικά καθεστώτα, για την αντιμετώπιση της δυτικής επιρροής, ιδίως της πρώην αποικιακής δύναμης, Γαλλίας. Παρόλο που έχει συχνά απειλήσει να επιτεθεί στη Γαλλία και έσπευσε να επαινέσει τη σφαγή στο Charlie Hebdo, το 2015, δεν υπάρχουν στοιχεία ότι έχει διαπράξει επιθέσεις εκτός της περιοχής του Μαγκρέμπ. Ωστόσο, έχει εκφράσει δημόσια την υποστήριξή της στον ισλαμικό εξτρεμισμό στο Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Ιράκ, την Υεμένη, τη Σομαλία, την Τσετσενία και την Παλαιστίνη. Το παρακλάδι της, η JNIM έχει ως στόχο να υποκινήσει τους μουσουλμάνους να αντιταχθούν στην καταπίεση, να εκδιώξουν τις δυνάμεις κατοχής από την περιοχή του Σαχέλ και να εφαρμόσουν την ισλαμική διακυβέρνηση. Οι ηγέτες του έχουν δηλώσει ότι οι εχθροί του είναι η Γαλλία και άλλες χώρες που τη βοηθούν, καθώς και οι Εβραίοι και οι Χριστιανοί ευρύτερα.²⁰¹

Στην εξεταζόμενη περιοχή πρωτοεμφανίστηκε στο Νίγηρα τον Σεπτέμβριο 2010, απαγάγοντας πέντε Γάλλους υπηκόους που εργάζονταν για την πυρηνική εταιρεία Areva, οι οποίοι απελευθερώθηκαν τρία χρόνια μετά, ενώ τον Ιανουάριο 2011, απήγαγε άλλους δύο Γάλλους υπηκόους, τους οποίους εκτέλεσε²⁰². Στη Νιγηρία εμφανίστηκε τον Μάιο 2011, με την απαγωγή δύο Ευρωπαίων μηχανικών, στην πολιτεία Kebbi, ενώ τον Ιανουάριο 2012 απήγαγε ένα Γερμανό μηχανικό από την πολιτεία Kano.²⁰³

Το 2012, ο Αμερικάνος Στρατηγός Carter F. Ham, διοικητής της Διοίκησης Αφρικής (AFRICOM), ανέφερε ότι «η AQIM λειτουργεί στρατόπεδα εκπαίδευσης

---

²⁰⁰ Congressional Research Service, (2018). *Al Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) and Related Groups*. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10172>

²⁰¹ Center for International Security and Cooperation (2018). «Mapping Militant Organizations – AQIM». *Stanford University*. <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/aqim> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022)

²⁰² Counter Extremism Project, (2022). *Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM)*.

²⁰³ Weiss, C. (2022), (σ.52).

στο βόρειο Μάλι και βοηθά τη Boko Haram, εξοπλίζοντάς την με όπλα, εκρηκτικά και χρήματα».²⁰⁴

Η δράση της, έχει επισκιαστεί από τη δράση της υπο-ομάδας της JNIM. Η υπόψη οργάνωση ήταν υπεύθυνη για 351 θανάτους το 2021 (69% αύξηση σε σχέση με το 2020) καθώς επίσης η δραστηριότητά της αυξήθηκε κατά 71% σε σχέση με το 2020, κατατάσσοντας την στις 4 πιο θανατηφόρες οργανώσεις, για το 2021.²⁰⁵

Το Α΄ Εξάμηνο 2022, η AQIM πραγματοποίησε μία επίθεση στις περιοχές Hassi και Tiririne, κοντά στα σύνορα της Αλγερίας με το Νίγηρα, ενώ η JNIM 39 επιθέσεις στις οποίες σκοτώθηκαν 372 άτομα, εστιάζοντας στις δυνάμεις ασφαλείας και το στρατό (27 από τις 39 επιθέσεις).²⁰⁶

Εκτιμάται ότι η απόσυρση των γαλλικών δυνάμεων από το Μάλι και η πιθανή περαιτέρω χαλάρωση της αντιτρομοκρατικής πίεσης θα επιτρέψει στην AQIM και ιδιαίτερα στην JNIM να εδραιωθεί περαιτέρω στα σύνορα της Νιγηρίας με το Μάλι.

Movement for Unity and Jihad in West Africa (2011 - 2013)

Ήταν μία σαλαφιστική τζιχαντιστική οργάνωση, η οποία αποσχίστηκε από την AQIM, το 2011 και η πρώτη της ενέργεια τον Οκτώβριο 2011, αφορούσε την απαγωγή τριών Ευρωπαίων εργαζομένων σε ανθρωπιστικές οργανώσεις από έναν καταυλισμό προσφύγων στο Τιντούφ της Αλγερίας. Παρά την απόσχισή της από την AQIM, επαινούσε τους ηγέτες της Al-Qaeda, έτρεφε αντιδυτικά αισθήματα πραγματοποιούσε απαγωγές διεθνών, κυρίως δυτικών, εργαζομένων, βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας, επιθέσεις με αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς - νάρκες και με φορητά όπλα, ενώ είχε ως στόχο την τζιχάντ και την εγκαθίδρυση του νόμου της Σαρίας στη Δυτική Αφρική. Στόχευε κυρίως γαλλικές και μαλιανές στρατιωτικές βάσεις, διπλωματικούς σταθμούς και εργαζόμενους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις. Στην αρχή της δραστηριότητάς της, η ομάδα επικεντρώθηκε περισσότερο στην απόκτηση χρημάτων για λύτρα από απαγωγές, παρά σε εξωτερικές επιθέσεις εναντίον στόχων.²⁰⁷

Μετά το πραξικόπημα του 2012, που ανέτρεψε την κυβέρνηση του Μάλι, η ομάδα μετατόπισε τις ενέργειές της, σε εκστρατείες βομβιστικών επιθέσεων

---

²⁰⁴ French, L. (26 Ιουνίου 2012). «African extremist groups linking up: U.S. general». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/article/us-security-usa-africa-idUSBRE85O18P20120626> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022).

²⁰⁵ Institute for Economics & Peace (2022), (σ.18).

²⁰⁶ ACSRT, (2022), (σ.27-28).

²⁰⁷ Center for International Security and Cooperation (2018). «Mapping Militant Organizations – MUJAO». *Stanford University*. <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/aqim> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022)

αυτοκτονίας, καταλαμβάνοντας εδάφη στο βόρειο Μάλι. Ανακηρύχθηκε τρομοκρατική οργάνωση από τις ΗΠΑ και τον ΟΗΕ, το 2012. Το μεγαλύτερο χτύπημα στο Νίγηρα έγινε την 13 Μαΐου 2013, όταν με αφορμή τη συνεργασία της κυβέρνησής του με τη Γαλλία για την εισβολή στο Μάλι, πραγματοποίησε βομβιστική επίθεση αυτοκτονίας σε στρατόπεδο με 24 νεκρούς. Τον Αύγουστο του 2013, συγχωνεύθηκε με το τάγμα al Mulathamun για να σχηματίσει το al Mourabitoun. Παραμένει ασαφές αν όλοι οι μαχητές της εντάχθηκαν στο al Mourabitoun ή αν ένας μικρός αριθμός συνεχίζει να δρα ανεξάρτητα.²⁰⁸

Islamic State of Greater Sahara (2015 - σήμερα)

Το ISGS αποτελεί μία φίλα προσκείμενη ισλαμική τρομοκρατική οργάνωση στο ISIS²⁰⁹, που δρα στο Μάλι, τον Νίγηρα και την Μπουρκίνα Φάσο. Η ομάδα σχηματίστηκε ως απόσχιση της al-Murabitun, μιας ομάδας που υποστήριζε την ιδεολογία της Al-Qaeda, όταν το 2015 ο Sahrawi έγινε εμίρης της al-Murabitun και υποστήριξε την ιδεολογία του Ισλαμικού Κράτους. Επιδιώκει την εγκαθίδρυση ενός χαλιφάτου σαλαφιστών-τζιχαντιστών, ανταγωνιζόμενο βίαια άλλες τζιχαντιστικές ομάδες της περιοχής. Σε αντίθεση με άλλες ισλαμικές τρομοκρατικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στο Σαχέλ, δεν φαίνεται να έχει αναπτύξει μια συνεκτική, ιδεολογικά καθοδηγούμενη αφήγηση, ούτε επιδιώκει να «κερδίσει» τις τοπικές κοινωνίες, αλλά έχει επικεντρωθεί σε μάχες, στοχεύοντας να καταπονήσει τον περιορισμένο αριθμό των δυνάμεων ασφαλείας που είναι διαθέσιμες για να περιπολούν στις εκτεταμένες συνοριακές περιοχές, δίνοντας έμφαση στην κινητικότητα, το οποίο μπορεί να εξηγήσει, πως με τόσο περιορισμένο αριθμό ενεργών μαχητών (300-425), καταφέρνει να παραμένει ενεργό στα σύνορα τριών χωρών.²¹⁰

Έχει μια ιστορία συνεργασίας και αντιπαραθέσεων με άλλες σαλαφιστικές-τζιχαντιστικές ομάδες, της περιοχής. Αρχικά συνεργάστηκε με JNIM, παρά τον παγκόσμιο ανταγωνισμό μεταξύ του ISIS και της Al-Qaeda. Η συνεργασία τους επεκτάθηκε και σε κοινές επιχειρήσεις. Όμως, οι ιδεολογικές εντάσεις,

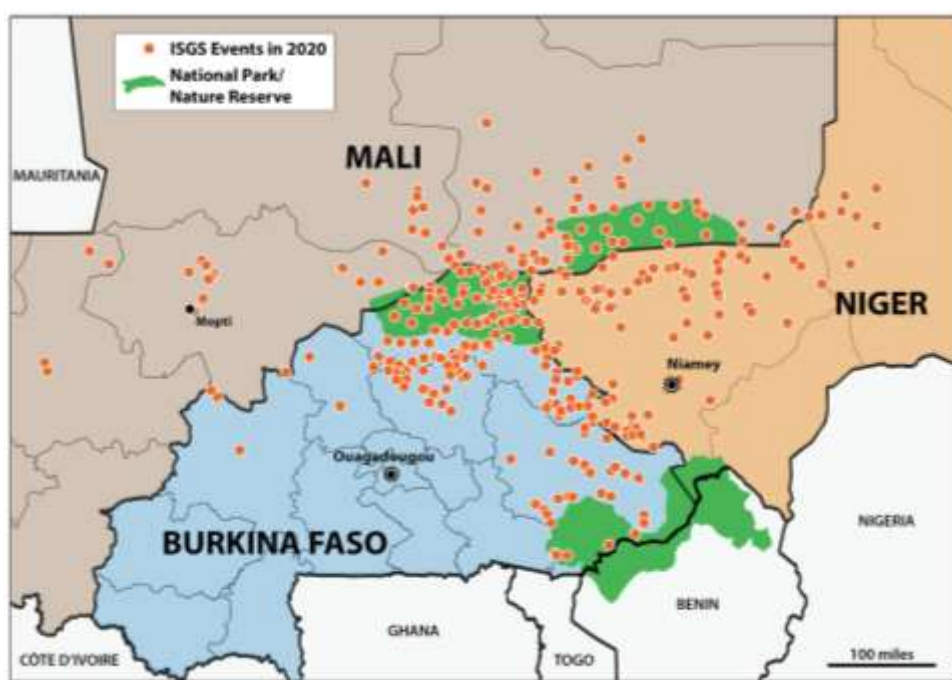
---

²⁰⁸ Στο ίδιο.

²⁰⁹ Τον Οκτώβριο του 2016, το Ισλαμικό Κράτος αναγνώρισε το ISGS ως «θυγατρική» οργάνωση στη Δυτική Αφρική, μέσω της δημοσίευσης ένα βίντεο στο οποίο ο ηγέτης του ISGS, υποσχέθηκε πίστη στο Ισλαμικό Κράτος. Η υπόσχεση από το ISGS δεν έγινε επίσημα αποδεκτή, μέχρι τον Απρίλιο 2019, όταν ο *al-Baghdadi* εμφανίστηκε σε βίντεο επαινώντας τον Sahrawi και ενθαρρύνοντας τα μέλη του ISGS να αυξήσουν τις επιθέσεις εναντίον των γαλλικών και τοπικών δυνάμεων ασφαλείας.

²¹⁰ Le Roux, P. (10 Ιουνίου 2019). «Exploiting Borders in the Sahel: The Islamic State in the Greater Sahara». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/exploiting-borders-sahel-islamic-state-in-the-greater-sahara-igs/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

συμπεριλαμβανομένης της ώθησης από τον πυρήνα του ISIS προς το ISGS, να γίνει πιο επιθετικό απέναντι στη JNIM, καθώς και μια σειρά από αποστασίες μαχητών της προς το ISGS, οδήγησαν τους δύο σε ανοιχτή σύγκρουση, από το 2019. Επίσης, αρκετοί ειδικοί υποστηρίζουν ότι λειτουργεί ως παρακλάδι του ISWAP. Οι δύο ομάδες είναι διακριτές επιχειρησιακά, με το ISGS να δραστηριοποιείται κυρίως στην περιοχή στην περιοχή Liptako - Gourma (Εικόνα 4.15)²¹¹, ενώ το ISWAP κοντά στη λίμνη Τσαντ.²¹²

Εικόνα 4.15, Χάρτης Περιοχών Δράσης ISGS

Διακρίνεται για τη βία του εναντίον αμάχων, ενώ έχει επανειλημμένα επιτεθεί τόσο σε τοπικές όσο και σε διεθνείς δυνάμεις ασφαλείας. Το 2016, έδρασε αρχικά στο βορειοανατολικό Μάλι και το δυτικό Νίγηρα, ενώ πραγματοποίησε μια επίθεση σε φυλακή υψίστης ασφαλείας, κοντά στην πρωτεύουσα του Νίγηρα, Niamey, ελευθερώνοντας μέλη της Boko Haram. Αν και οι περισσότεροι από τους αρχικούς μαχητές του, πιστεύεται ότι ήταν Μαλιανοί, οι δραστηριότητές του επεκτάθηκαν γρήγορα στην περιφέρεια Tillaberi του Νίγηρα. Η πιο προβεβλημένη επίθεσή του, στην εξεταζόμενη περιοχή, πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2017, όταν περίπου

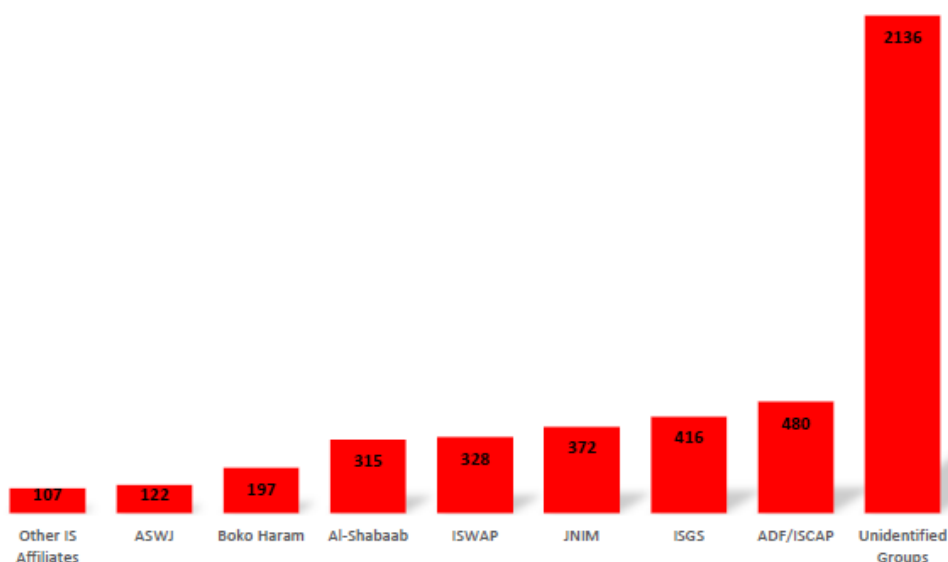
²¹¹ Africa Center for Strategic Studies, (18 Δεκεμβρίου 2020). «Islamic State in the Greater Sahara Expanding Its Threat and Reach in the Sahel». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/islamic-state-in-the-greater-sahara-expanding-its-threat-and-reach-in-the-sahel/> (έγινε πρόσβαση στις 24 Ιουλίου 2022).

²¹² Thompson, G. (22 Ιουλίου 2021). Examining Extremism: Islamic State in the Greater Sahara. *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*. <https://www.csis.org/blogs/examining-extremism/examining-extremism-islamic-state-greater-sahara> (έγινε πρόσβαση στις 24 Ιουλίου 2022).

100 μαχητές έστησαν ενέδρα σε κοινή περίοπολο ΗΠΑ - Νιγηρίας στην πολιτεία Tongo του Νίγηρα, σκοτώνοντας 4 Αμερικανούς καταδρομείς, έναν διερμηνέα και 5 Νιγηριανούς στρατιώτες.²¹³

Τον Δεκέμβριο του 2019, ανέλαβε την ευθύνη για μία επίθεση σε στρατιωτική εγκατάσταση του Νίγηρα, στο Inates, σκοτώνοντας τουλάχιστον 71 στρατιώτες, ενώ φέρεται να πήρε και να κράτησε τον έλεγχο της βάσης, για αρκετές ώρες. Σύμφωνα με στοιχεία του Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), μεταξύ Μαΐου 2019 και Μαΐου 2020, το ISGS οργάνωσε 18 επιθέσεις, που σκότωσαν περισσότερους από 400 στρατιώτες στο Νίγηρα, τη Μπουρκίνα Φάσο και το Μάλι.²¹⁴

Για το Α΄ Εξάμηνο 2022, αποτελεί την δεύτερη πιο φονική τρομοκρατική οργάνωση της Αφρικής (Εικόνα 4.16), ευθυνόμενο για 24 επιθέσεις που κόστισαν τη ζωή σε 416 ανθρώπους (86% πολίτες, 14% στρατιωτικοί), ενώ ταυτόχρονα απώλεσε 232 μαχητές.²¹⁵

Εικόνα 4.16, Φονικότερες Ισλαμικές Οργανώσεις Αφρικής το Α΄ Εξάμηνο 2022

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της ομάδας αναμένεται να συνεχιστούν και πιθανόν να αυξηθούν, μετά την αποχώρηση των δυτικών δυνάμεων που συμμετείχαν στις επιχειρήσεις «Barkhane» και «Takuba», στο Μάλι. Η μείωση της στρατιωτικής πίεσης θα προκαλέσει αύξηση της μαχητικότητας και θα επιτρέψει στην ομάδα να εδραιώσει τον έλεγχό της στις περιοχές που δραστηριοποιείται, κάνοντας ακόμα πιο δύσκολες τις προσπάθειες των τριών κρατών (Μάλι, Μπουρκίνα Φάσο, Νίγηρας), να αποκαταστήσουν τον έλεγχο των περιοχών αυτών.

²¹³ Στο ίδιο.

²¹⁴ Στο ίδιο.

²¹⁵ ACSRT, (2022), (σ.25).

Κεφάλαιο πέμπτο

Λοιποί Προβληματισμοί

Εισαγωγή

Στο 3^ο και στο 4^ο κεφάλαιο επισημάνθηκαν και αναδείχθηκαν θέματα που αφορούσαν την ιδεολογία, τις σχέσεις με άλλες τρομοκρατικές ομάδες, τις περιοχές και τα οδυνηρά αποτελέσματα της δράσης των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων στη Νιγηρία και το Νίγηρα. Κατόπιν των ανωτέρω κάποιοι προβληματισμοί που εγείρονται είναι ποιος ο ρόλος της Al-Qaeda και του Ισλαμικού Κράτους στις υπόψη συγκρούσεις, ποια μέτρα ελήφθησαν σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο και τί τελικώς εμποδίζει τα δύο κράτη να τις αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά;

Η Σύγκρουση Al-Qaeda – Ισλαμικού Κράτους

Οι δύο οργανώσεις παραμένουν οι πιο ενεργές τρομοκρατικές ομάδες στον κόσμο, παρά τις πολλαπλές προσπάθειες των ΗΠΑ και των συμμάχων τους να τις στοχεύσουν και να τις εξαλείψουν. Ο τρόπος με τον οποίο, οι δύο οργανώσεις, επιδιώκουν να επιτύχουν τους στόχους τους, 20 χρόνια μετά την 9/11 έχει εξελιχθεί, αλλά η βασική πεποίθηση ότι η βίαιη τζιχάντ πρέπει να διεξαχθεί για την αποκατάσταση του Ισλάμ δεν έχει αλλάξει. Η μεταξύ τους σύγκρουση, είναι κάτι περισσότερο από μια απλή μάχη για την εξουσία στο εσωτερικό του παγκόσμιου τζιχαντιστικού κινήματος. Οι δύο οργανώσεις διαφέρουν ριζικά ως προς το ποιον θεωρούν ως τον κύριο εχθρό τους και ποιες τακτικές θα χρησιμοποιήσουν για να επιτεθούν σε αυτόν.

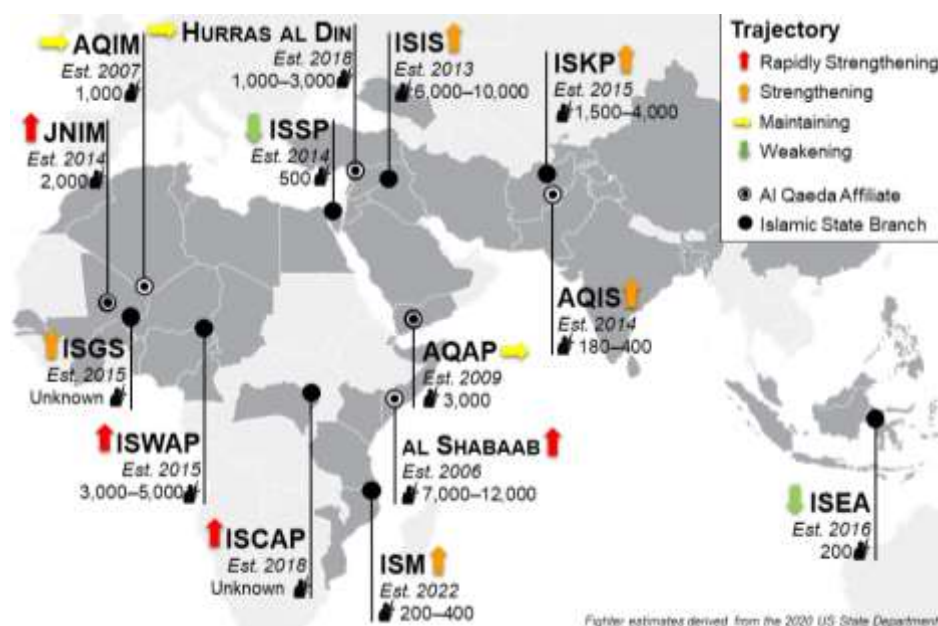
Η Al-Qaeda έχει θέσει ως προτεραιότητα τον αγώνα κατά του «μακρινού» εχθρού, της Δύσης και ειδικότερα των ΗΠΑ, τις οποίες θεωρεί ως τη βασικότερη αιτία των προβλημάτων της Μέσης Ανατολής, ενώ αντίθετα το ISIS, έχει καθορίσει ως προτεραιότητα τον «κοντινό» εχθρό, τις μουσουλμανικές κοινωνίες που έχουν απομακρυνθεί από το Ισλάμ.

Το ISIS επιδιώκει να οικοδομήσει ένα ισλαμικό κράτος, ένα χαλιφάτο. Η στρατηγική του αφορά τον έλεγχο εδαφών. Ελέγχοντας εδάφη μπορεί να δημιουργήσει στρατό και χρησιμοποιώντας τον στρατό του μπορεί να ελέγξει περισσότερα εδάφη, εδραιώνοντας και επεκτείνοντας τη θέση του. Επιθυμεί να δημιουργήσει μια κυβέρνηση όπου οι μουσουλμάνοι θα μπορούν να ζουν υπό τον ισλαμικό νόμο, τη σαρία.

Η Al-Qaeda δεν έδειξε ποτέ ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κατάληψη ή την

κατοχή εδαφών, προκειμένου να δημιουργήσει ένα χαλιφάτο και να κυβερνήσει, παρά το γεγονός ότι αυτό είναι ένας από τους διακηρυγμένους στόχους της, αντιθέτως, ο μόνος λόγος για τον οποίο έδειξε ποτέ ενδιαφέρον για εδάφη, είναι η χρήση τους ως ασφαλή καταφύγια και ως χώρους για τη δημιουργία στρατοπέδων εκπαίδευσης νέων μαχητών.

Ο πυρήνας του ISIS εξακολουθεί να είναι ενεργός στο Ιράκ και τη Συρία, όπου κάθε χρόνο, πραγματοποιεί περίπου 500 επιθέσεις χαμηλού προφίλ και χαμηλής κλίμακας. Ομάδες που συνδέονται με τον πυρήνα της οργάνωσης είναι επίσης ενεργές στις Φιλιππίνες, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν. Αντίστοιχα, ομάδες που συνδέονται με την Al-Qaeda, δραστηριοποιούνται κυρίως στη Μέση Ανατολή και το Αφγανιστάν. Πλέον, οι δύο οργανώσεις έχουν επικεντρωθεί στις μουσουλμανικές κοινωνίες της Αφρικής, ιδιαίτερα καθώς οι μεγάλοι διεθνείς δρώντες έχουν επιλέξει να μην παρεμβαίνουν στις τοπικές εξεγέρσεις (Εικόνα 5.1).²¹⁶

Εικόνα 5.1, Χάρτης Ανάπτυξης Οργανώσεων Φίλα Προσκείμενες σε Al-Qaeda - IS

Στα εδάφη της Νιγηρίας και του Νίγηρα, αλλά και στις συνορεύουσες σ' αυτές χώρες, οι δύο τρομοκρατικές οργανώσεις μάχονται μεταξύ τους για να επιβάλλουν την εδαφική κυριαρχία τους και για να δημιουργήσουν τις δικές τους σφαίρες επιρροής στις τοπικές μουσουλμανικές κοινωνίες, απονομιμοποιώντας η μία την άλλη. Αυτό προκαλεί διαρκείς αλλαγές στα εδάφη που κατέχουν και στην εξαφάνιση ορισμένων ομάδων ή τη δημιουργία νέων. Η Al-Qaeda διατηρεί επιρροή

²¹⁶ Zimmerman, K. & Chesnutt, K. (08 Σεπτεμβρίου 2022). «The State of al Qaeda and ISIS Around the World». *Critical Threats*. <https://www.criticalthreats.org/analysis/the-state-of-al-qaeda-and-isis-around-the-world> (έγινε πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).

στην AQIM, την JNIM, και την Ansaru, έχοντας την κύρια βάση της στο Μάλι και επηρεάζοντας τις γειτονικές Μπουρκίνα Φάσο και Νίγηρα (Εικόνα 5.2). Κύριος στόχος της, στην περιοχή, είναι η παύση των αντιτρομοκρατικών αποστολών και η κατάκτηση της κυριαρχίας στις ακτές του κόλπου της Γουινέας, ώστε από εκεί να ενισχύσει την εμπλοκή της στον έλεγχο των εμπορικών δρόμων και να αποκτήσει πρόσβαση σε συγκοινωνίες για τη διακίνηση όπλων και ναρκωτικών, γεγονός που θα της αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη.²¹⁷

Εικόνα 5.2, Χάρτης Περιοχών Επιρροής Al-Qaeda στο Σαχέλ

Το ISIS παρότι απώλεσε μεγάλη εδαφική κυριαρχία τα τελευταία χρόνια στη Μέση Ανατολή, επεκτάθηκε στην Αφρική όπου πέρα από τις ελάχιστες παρεμβάσεις του δυτικού κόσμου, η ικανότητα των κρατών για λήψη μέτρων ασφαλείας είναι μηδαμινή, ενώ ταυτόχρονα, υφίσταται μεγάλη δεξαμενή στρατολόγησης νέων μαχητών. Στο Σαχέλ, από το 2016, προσπαθεί να ανασυγκροτήσει τη δύναμή του, χάρις στους περιφερειακούς πυρήνες του, το ISWAP στα όρια της Νιγηρίας, Νίγηρα, Τσαντ και Καμερούν και το ISGS στο Μάλι, τη Μπουρκίνα Φάσο και το Νίγηρα (Εικόνα 5.3)²¹⁸. Δίνοντας έμφαση στη χρήση της τακτικής της «κατάκτησης της καρδιάς και του μυαλού», δηλαδή στην απόκτηση της συμπάθειας και της υποστήριξης των τοπικών κοινοτήτων, είναι δημοφιλές μεταξύ των μουσουλμάνων που κατοικούν στις περιοχές δράσης του. Η χρήση αυτής της τακτικής εκδηλώνεται με την καλύτερη μεταχείριση των αμάχων από την Al-Qaeda, με την παροχή

²¹⁷ Lis, A. & Olech, A. (08 Νοεμβρίου 2021). «The activity of jihadist terrorist organizations in the region of Sahel». *Institute of new Europe*. <https://ine.org.pl/en/the-activity-of-jihadist-terrorist-organizations-in-the-region-of-sahel/> (έγινε πρόσβαση την 01 Αυγούστου 2022).

²¹⁸ Στο ίδιο.

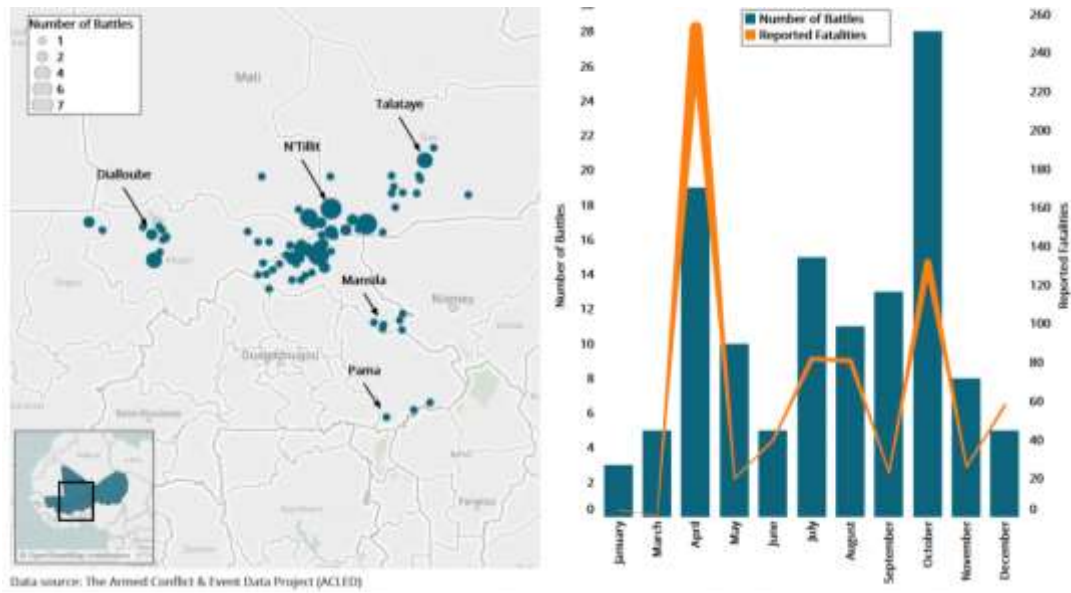
περιορισμένης ιατρικής περίθαλψης, με την οργάνωση της πρόσβασης σε πόσιμο νερό, με την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων.

Εικόνα 5.3, Χάρτης Περιοχών Επιρροής Ισλαμικού Κράτους στο Σαχέλ

Η μεγαλύτερη σύγκρουση είναι μεταξύ ISGS και JNIM. Οι δύο ομάδες συνυπήρχαν ειρηνικά στην υπόψη περιοχή, έως τα μέσα του 2019, χωρίς όμως να δημιουργήσουν μία ολοκληρωμένη συμμαχία. Στις αρχές του 2020, η βαθιά ριζωμένη ιδεολογική διαφοροποίηση αναδύθηκε απότομα και προκάλεσε μια έντονη σύγκρουση. Οι αποκλίσεις που επέδειξαν οι δύο ομάδες αντανακλούσαν ακριβώς την παγκόσμια αντιπαλότητα μεταξύ της Al-Qaeda και του ISIS. Οι δύο ομάδες, το 2020, συγκρούστηκαν 125 φορές, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν, εκατέρωθεν, περίπου 731 μαχητές (Εικόνα 5.4). Κατά την αρχική κλιμάκωση της σύγκρουσης το διάστημα Ιανουαρίου - Απριλίου 2020, στο εσωτερικό του Δέλτα του Νίγηρα, η JNIM απώθησε σε μεγάλο βαθμό το ISGS από την περιοχή. Οι μάχες σύντομα εξαπλώθηκαν στην ανατολική Μπουρκίνα Φάσο και κατά μήκος των συνόρων με τον Νίγηρα και το Μπενίν. Βεβαίως ούτε η JNIM ούτε το ISGS κατάφεραν να διεισδύσουν βαθιά ή να διατηρήσουν κάτι περισσότερο από μια ισχυρή παρουσία στα προπύργια του αντιπάλου, υπογραμμίζοντας τη σημασία του επιπέδου ενσωμάτωσης κάθε ομάδας και του ρόλου των γεωγραφικών και εθνοτικών συγγενειών.²¹⁹

²¹⁹ Nsaibia, H. (03 Μαρτίου 2021). «The Conflict between Al-Qaeda and the Islamic State in the Sahel». *Italian Institute for International Politics Studies*. <https://www.ispionline.it/en/publicazione/conflict-between-al-qaeda-and-islamic-state-sahel-year-29305> (έγινε πρόσβαση την 01 Αυγούστου 2022).

Εικόνα 5.4, Στατιστικά Στοιχεία Συγκρούσεων JNIM-ISGS 2020

Το 2021, σύμφωνα με το ACLED, ο μεταξύ τους πόλεμος παρουσίασε πτωτική τάση, με περίπου 44 συγκρούσεις και 217 θανάτους. Κατά το Α' Εξάμηνο 2022, η μεταξύ τους σύγκρουση συνεχίζεται μειούμενη, με περίπου 15 συγκρούσεις και 36 αναφερόμενους θανάτους.²²⁰

Προβλέψεις για την κατάληξη της σύγκρουσης δεν υπάρχουν. Από τη μία μεριά κάποιοι ειδικοί πιστεύουν ότι η σύγκρουση δύναται να βοηθήσει στην αντιμετώπιση της τρομοκρατικής βίας, καθώς οι αντίπαλες ομάδες, μέσα από τη διαρκή μάχη, θα εξασθενίσουν και θα αλληλοεξουδετερωθούν, καθόσον επηρεάζεται η ικανότητά τους να συνεχίσουν να σχεδιάζουν και να οργανώνουν επιθέσεις εναντίον των τοπικών στρατών και των ξένων υποστηρικτών τους, ενώ ταυτόχρονα αποθαρρύνεται η στρατολόγηση νέων μελών. Κάποιο άλλοι, πιστεύουν ότι η διαμάχη συμβάλει στη μακροζωία των ομάδων μέσω νέων καινοτομιών και κινήτρων που αναδύονται από τον ανταγωνισμό. Και στις δύο περιπτώσεις, αυτό το οποίο είναι σίγουρο είναι ότι η συνεχιζόμενη διαμάχη μεταξύ Al-Qaeda και ISIS οδηγεί σε σημαντική αύξηση της θρησκευτικής και εθνοτικής βίας και δημιουργεί επιπρόσθετο έργο στην αντιμετώπιση της γενικευμένης τρομοκρατικής βίας από τις κυβερνήσεις των δύο χωρών.²²¹

²²⁰ Bolpagni, A. (14 Ιουνίου 2022). «A Jihadists' schism in central Sahel: conflict epilogue or prelude to a new escalation?». *Security PraXis*. <https://securitypraxis.eu/a-jihadists-schism-in-central-sahel-conflict-epilogue-or- Prelude-to-a-new-escalation/> (έγινε πρόσβαση την 01 Αυγούστου 2022).

²²¹ Nsaibia, H. & Weiss, C. (2020). The End of the Sahelian Anomaly: How the Global Conflict between the IS and al-Qaida Finally Came to West Africa. *CTCSENTINEL*, Vol.13, Issue 7, (σ.1-14). Ανακτήθηκε την 01 Αυγούστου 2022 από: <https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2020/07/CTC-SENTINEL-072020.pdf>

Η αντιμετώπιση του προβλήματος από τη Νιγηρία, τον Νίγηρα και τους λοιπούς διεθνείς δρώντες

Ο χαρακτήρας και το μέγεθος της κρίσης στις δύο χώρες προκάλεσε την ανάγκη άμεσης αντιμετώπισής της, τόσο σε κρατικό, όσο σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, λόγω των επιπτώσεων που αυτή δύναται να λάβει σε παγκόσμιο επίπεδο.

Κρατική αντιμετώπιση. Αρχικά, οι δύο πληγείσες χώρες προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν τις επιθέσεις, κυρίως σε στρατιωτικό επίπεδο, βασιζόμενες στις δικές τους δυνάμεις.

Η Νιγηρία στα πρώτα στάδια της σύγκρουσης χρησιμοποίησε την αστυνομία για έλεγχο των δραστηριοτήτων των ομάδων. Η αδυναμία της οδήγησε στη συγκρότηση της Joint Task Force (JTF), μίας ειδικής ομάδας αποτελούμενη από στρατιωτικές και αστυνομικές δυνάμεις, η οποία κατάφερε να συλλάβει τον ηγέτη της Boko Haram, το 2009. Στη συνέχεια η ριζοσπαστικοποίηση της ομάδας οδήγησε την κυβέρνηση στη σύσταση της Special Military Joint Task Force (SMJTF), το 2011, η οποία αποτελείτο από προσωπικό της Αστυνομικής Δύναμης της Νιγηρίας, του Τμήματος Κρατικής Ασφάλειας, της Υπηρεσίας Μετανάστευσης και των Υπηρεσιών Πληροφοριών. Παράλληλα κινητοποίησε πλήρως τις ΕΔ (συνολικά 100.000 στρατιώτες) για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα την αναδυόμενη πρόκληση ασφάλειας. Η ταυτόχρονη αύξηση των επιθέσεων στα ΒΑ της χώρας είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αποκλειστικής δύναμης για την αντιμετώπιση του προβλήματος στην πολιτεία Borno, την Joint Task Force Operation Restore Order (JTF ORO), η οποία παρά τις επιτυχίες της, αντιμετώπισε όλους τους Νιγηριανούς ως ύποπτους και υπέπεσε σε συχνές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αντικαταστάθηκε τον Αύγουστο 2013 από την 7^η Ταξιαρχία, ένα αμιγώς στρατιωτικό Σχηματισμό, που υπάγεται απευθείας στον Αρχηγό των ΕΔ. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Νιγηρία δημιούργησε επίσης μια ομάδα δράσης από πολίτες [Civilian Joint Task Force (CJTF)] για να συμπληρώσει τις προσπάθειες του στρατού, αποτελούμενη από αγρότες και νέους, στις περιοχές που πλήττονταν περισσότερο.²²²

Σε πολιτικό επίπεδο, επίσης υπήρξαν προσπάθειες αντιμετώπισης της κρίσης. Το 2013, η Γερουσία και η Βουλή των Αντιπροσώπων ενίσχυσαν τους αντιτρομοκρατικούς νόμους, με την ψήφιση τροπολογίας του ισχύοντος νόμου περί

---

²²² Falode, J. (2016). The Nature of Nigeria's Boko Haram War, 2010-2015: A Strategic Analysis. *Perspectives in Terrorism, Vol 10, Issue 1*, (σ.44-45). Ανακτήθηκε την 04 Αυγούστου 2022 από: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2016/005-the-nature-of-nigeria-s-boko-haram-war-2010-2015-a-strategic-analysis.pdf>

πρόληψης της τρομοκρατίας (2011), σε μια προσπάθεια να βελτιωθούν οι διυπηρεσιακές προσπάθειες καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Η υπόψη τροπολογία παρείχε συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές στην επιβολή ποινών για τα τρομοκρατικά εγκλήματα, επιτρέποντας τη θανατική ποινή για όσους κρίνονταν ένοχοι για διάπραξη, απόπειρα διάπραξης ή διευκόλυνση τρομοκρατικών πράξεων. Κατά την περίοδο 2017 - 2020, η κυβέρνηση της Νιγηρίας ξεκίνησε τη δίωξη περισσότερων από 1.328 υπόπτων, εκ των οποίων 366 καταδικάστηκαν σε ποινές φυλάκισης από 3 έως 60 έτη, ενώ 882 ύποπτοι αφέθηκαν ελεύθεροι για επανένταξη στην κοινωνία. Ταυτόχρονα, τον Απρίλιο 2013, η κυβέρνηση Jonathan δημιούργησε την Προεδρική Ομάδα Δράσης για διαπραγματεύσεις με τη Boko Haram, με στόχο τη από κοινού διαμόρφωση ενός πλαισίου για τον αφοπλισμό της. Όμως η οργάνωση μέσω βίντεο, τον Νοέμβριο 2014, αρνήθηκε τις διαπραγματεύσεις υποδεικνύοντας ως μόνη λύση, τη στρατιωτική. Η εν λόγω επιτροπή διαλύθηκε μετά την εκλογική ήττα του Jonathan, τον Μάρτιο 2015.²²³

Εκ του αποτελέσματος, όλες οι παραπάνω προσπάθειες κρίθηκαν ανεπαρκείς.

Με την άνοδο στην εξουσία του προέδρου Buhari, το 2015, οι προσπάθειες της νιγηριανής κυβέρνησης συνεχίστηκαν, με μία άλλη πιο ενεργητική στρατηγική, σε στρατιωτικό κυρίως επίπεδο. Εκτός από την άμεση αλλαγή των τριών αρχηγών και τη μεταφορά της έδρας της Διοίκησης των ΕΔ από την πρωτεύουσα Abuja στη γενέτειρα της Boko Haram, Maiduguri, ο νέος πρόεδρος αύξησε τον στρατιωτικό προϋπολογισμό και ενέκρινε την αγορά νέων όπλων. Παρόλα αυτά, το 2018, ο στρατός υπέστη τις μεγαλύτερες απώλειες από τους τρομοκράτες. Σε μια αγωνιώδη κίνηση για να καθησυχάσει τους Νιγηριανούς για τη δέσμευσή του να τερματίσει την εξέγερση, ο πρόεδρος αποφάσισε στα τέλη του 2018, χωρίς προηγούμενη έγκριση της Εθνοσυνέλευσης, να αγοράσει 12 αεροσκάφη Super Tucano από τις ΗΠΑ, καθώς επίσης και άλλα οπλικά συστήματα αξίας \$1 δις περίπου. Επιπρόσθετα, ξεκίνησε με τους τρομοκράτες μίας μορφής διαπραγματεύσεων, κατά την οποία δέχτηκε την «άνευ όρων» κατάθεση των όπλων με αντάλλαγμα την ευκαιρία να ζήσουν μία φυσιολογική ζωή. Αυτή η επιλογή του δέχτηκε μεγάλη κριτική από τους Νιγηριανούς. Στη στρατηγική του, επίσης, ήταν η πληρωμή λύτρων για τις απαγωγές, ειδικά των παιδιών²²⁴. Εγκατέστησε συστήματα καμερών στους αυτοκινητόδρομους, αύξησε την

²²³ Counter Extremism Project, (2022), (σ.14).

²²⁴ Εκτιμάται ότι το διάστημα 2015-2020, πληρώθηκαν περίπου \$19 εκατ. σε λύτρα για απαγωγές. Το Α΄ Εξάμηνο 2021, ζητήθηκαν από τους απαγωγείς ως λύτρα, περίπου \$24 εκατ.

επιτήρηση των συνόρων, σε μια προσπάθεια να σταματήσει το εμπόριο όπλων και αναβάθμισε το σύστημα συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών.²²⁵

Ειδικοί σε θέματα ασφάλειας εκτιμούν ότι η κατάσταση ασφάλειας, χειροτερεύει, καθώς δύσκολα περνάει μια μέρα χωρίς να ακουστεί ένα περιστατικό ανασφάλειας στη χώρα. Αυτό οφείλεται στον κακό συντονισμό των παραγόντων ασφαλείας, στη λανθασμένη στρατηγική πληρωμής των λύτρων που ενθαρρύνει παρά αποτρέπει τους τρομοκράτες, αλλά και στην έλλειψη πολιτικής βούλησης από όλες τις πλευρές ώστε να βρεθεί μία βιώσιμη λύση.

Ο Νίγηρας, αρχικώς, αντιμετώπισε το πρόβλημα με μία τακτική που συνδύαζε την ανοχή, την επιτήρηση των ιεροκηρύκων και στοχευμένες δράσεις, θεωρώντας ότι αυτό αφορά περισσότερο τη Νιγηρία. Η συνεργασία με τη γείτονα χώρα ήταν όμως ελάχιστη. Περιοριζόταν στην έκδοση μερικών υπόπτων κατόπιν αιτήματος των αρχών της και σε κοινές περιπολίες στα σύνορα που απέφεραν ελάχιστα αποτελέσματα. Επιπρόσθετα, μεταξύ των κυβερνητικών παραγόντων υπήρχε διχογνωμία ως προς το αν θα έπρεπε η χώρα να λάβει πιο ενεργή στάση απέναντι στην απειλή.²²⁶

Από την άνοδο των αντίστοιχων ομάδων στο Μάλι, το 2012, ξεκίνησε να χρησιμοποιεί τις ΕΔ για να αντιμετωπίσει τις επιθέσεις στο εσωτερικό του, ενώ στο σχεδιασμό της αντιμετώπισης συνέδραμε η ΕΕ, με τη σύσταση της EUCAP Sahel Niger, στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ). Σκοπός της ήταν η ενίσχυση του τομέα της εσωτερικής ασφάλειας για την προστασία του τοπικού πληθυσμού και τη διασφάλιση των ευρωπαϊκών συμφερόντων ασφαλείας. Μέχρι στιγμής έχουν εκπαιδευτεί 13.000 νιγηριανοί στρατιώτες, ενώ το ετήσιο κόστος της αποστολής ανέρχεται στα \$36 εκατ.²²⁷

Τελικώς, το 2014, αποφάσισε να αντιμετωπίσει, αμιγώς στρατιωτικά, την απειλή για δύο λόγους, πρώτον λόγω της ώθησης που δόθηκε προς αυτή την κατεύθυνση από ένα διεθνές πλαίσιο που ευνοούσε τη συγκρότηση μιας περιφερειακής στρατιωτικής δύναμης, της Πολυεθνικής Κοινής Επιχειρησιακής

---

²²⁵ Ayitogo, N. (31 Μαΐου 2021). «ANALYSIS: Six years after, Buhari has failed to keep promise of securing Nigeria». *PremiumTimes*. <https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/464754-analysis-six-years-after-buhari-has-failed-to-keep-promise-of-securing-nigeria.html><https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/464754-analysis-six-years-after-buhari-has-failed-to-keep-promise-of-securing-nigeria.html> (έγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).

²²⁶ International Crisis Group, (2017). *Niger and Boko Haram: Beyond Counter-insurgency*, (σ.8-9). Africa Report N°245. Ανακτήθηκε την 03 Αυγούστου 2022 από: <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/245-niger-and-boko-haram-beyond-counter-insurgency.pdf>

²²⁷ EUROCAP SAHEL, (2022). «Who we are». *EUROCAP SAHEL*. <https://www.eucap-sahel.eu/en/qui-nous-sommes/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Αυγούστου 2022).

Δύναμης [Multinational Joint Task Force (MNJTF)] και δεύτερον λόγω της συνεχώς αυξανόμενης, άμεσης πλέον, απειλής της οργάνωσης η οποία διατυπώθηκε από τον ηγέτη της Sekau, στις 21 Ιανουαρίου 2015, μέσω ενός βίντεο, κατά τη διάρκεια του οποίου επέκρινε τον πρόεδρο της χώρας για την παροχή υποστήριξης στον Γάλλο ομόλογό του, μετά την επίθεση ισλαμιστών στο σατιρικό περιοδικό Charlie Hebdo στο Παρίσι.²²⁸

Περιφερειακή αντιμετώπιση. Η επέκταση των τρομοκρατικών επιθέσεων της Boko Haram από το 2014 και του ISWAP από το 2016, σε γειτονικές χώρες, ανάγκασε το 2015 το Τσαντ, το Καμερούν, τον Νίγηρα, τη Νιγηρία και την Μπενίν, να συνειδητοποιήσουν την επιτακτική ανάγκη για αυξημένη συνεργασία, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και κοινών επιχειρήσεων. Αυτό οδήγησε στο σχηματισμό διακρατικών θεσμών ασφάλειας, όπως του G5 Sahel και της MNJTF.

Η συμμαχία G5 Σαχέλ δημιουργήθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 2014, από το Μάλι, την Μπουρκίνα Φάσο, τον Νίγηρα, το Τσαντ και τη Μαυριτανία. Η δημιουργία αυτού του οργανισμού έθεσε αμέσως σε ισχύ την Κοινή Ομάδα Δυνάμεων [Joint Force G5 (JFG5)] (Εικόνα 5.5)²²⁹, με τέσσερις πυλώνες δράσης, όπως παρακάτω:

- α. Την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της διακίνησης ναρκωτικών και της εμπορίας ανθρώπων.
- β. Τη συμβολή στην αποκατάσταση της κρατικής εξουσίας και στην επιστροφή των εκτοπισμένων και των προσφύγων.
- γ. Τη διευκόλυνση των ανθρωπιστικών επιχειρήσεων και της παροχής βοήθειας στους πληγέντες πληθυσμούς.
- δ. Τη συμβολή στην εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών στην περιοχή δράσης της.

Στόχος των επιχειρήσεών της ήταν η περιοχή Liptako - Gourma, η οποία λειτουργεί ως κομβικό σημείο για τις εξτρεμιστικές δραστηριότητες των τρομοκρατικών ομάδων. Η συμμαχία λαμβάνει υποστήριξη από την ΕΕ και τις ΗΠΑ, με τη μορφή υλικοτεχνικής υποδομής και χρηματοδότησης. Ωστόσο, στα οχτώ χρόνια λειτουργίας της οι κοινές επιχειρήσεις ήταν ελάχιστες και η κατάσταση ασφαλείας επιδεινώθηκε.²³⁰

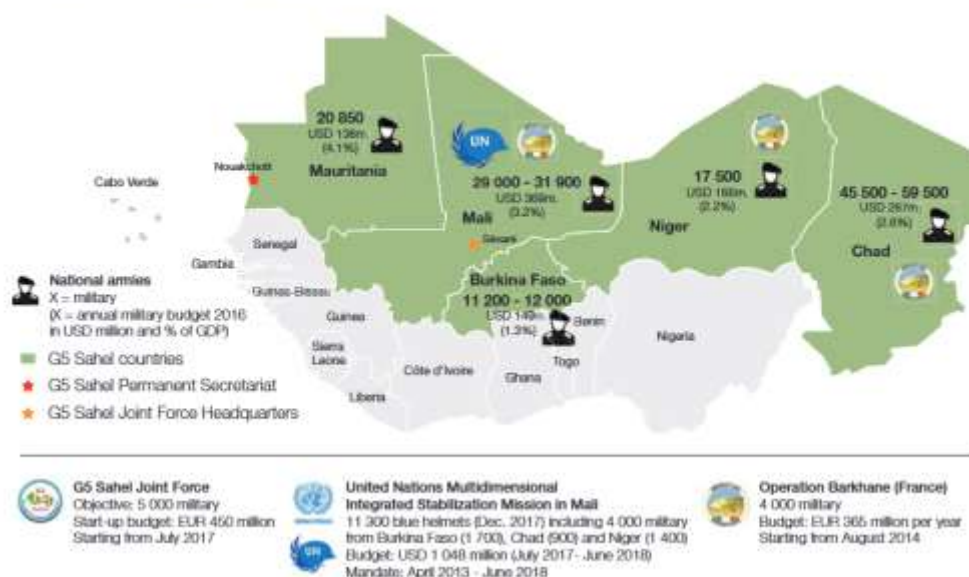
---

²²⁸ International Crisis Group, (2017). (σ.8-10).

²²⁹ <https://www.oecd.org/swac/maps/64-G5Sahel.pdf>

²³⁰ Çoncar, A. (2020). *Development and Security Challenges in the Sahel Region*, (σ.10-11). Mediterranean and Middle East Special Group (GSM). Ανακτήθηκε την 05 Δεκεμβρίου 2022 από:

THE G5 SAHEL AND ITS JOINT FORCE

Εικόνα 5.5, Περιοχή Δράσης Joint Force G5 Sahel

Η συμμαχία το τρέχον έτος εμφάνισε τις πρώτες διασπαστικές τάσεις. Στα μέσα Μαΐου 2022, οι μεταβατικές αρχές του Μάλι όπως αυτοαποκαλείται η στρατιωτική χούντα, εμποδίστηκαν να αναλάβουν την προεδρία και αποφάσισαν να αποχωρήσουν από την G5 Sahel και την κοινή δύναμής της, επικαλούμενες «απώλεια αυτονομίας» και «εργαλειοποίηση» της συμμαχίας. Επιπρόσθετα, ο Στρατηγός Gninguengar Mandjita, αρχηγός του Γενικού Επιτελείου των Ενόπλων Δυνάμεων του Τσαντ, ο οποίος ασκεί την προεδρία της G5 Σαχέλ ανέφερε ότι, «Η τρέχουσα φόρμουλα δεν μπορεί πλέον να ανταποκριθεί στις επιχειρησιακές μας ανησυχίες». Ανάλογη δήλωση έκανε και ο Alkassoum Indatou, υπουργός Άμυνας του Νίγηρα, ότι «πέρα από τις οικονομικές δυσκολίες, η G5 Σαχέλ υποφέρει πλέον από προβλήματα συνοχής και ενότητας δράσης, ειδικά μετά την αποχώρηση του Μάλι».²³¹

Μία άλλη σημαντική περιφερειακή προσπάθεια αντιμετώπισης των τρομοκρατικών ομάδων είναι ο συνασπισμός MNJTF. Δημιουργήθηκε το 1998 από την Νιγηρία, τον Νίγηρα, το Καμερούν, το Τσαντ, μέλη της Επιτροπής της Λεκάνης της Λίμνης Τσαντ [Lake Chad Basin Commission (LCBC)] και τη Μπενίν, για την αντιμετώπιση διασυνοριακών ζητημάτων ασφάλειας πέριξ της λίμνης Τσαντ και η οποία παρέμεινε ουσιαστικά ανενεργή, μέχρι το 2012²³². Το 2014, η έξαρση της

<https://www.nato-pa.int/document/2020-development-and-security-challenges-sahel-region-conkar-042-gsm-20-e>

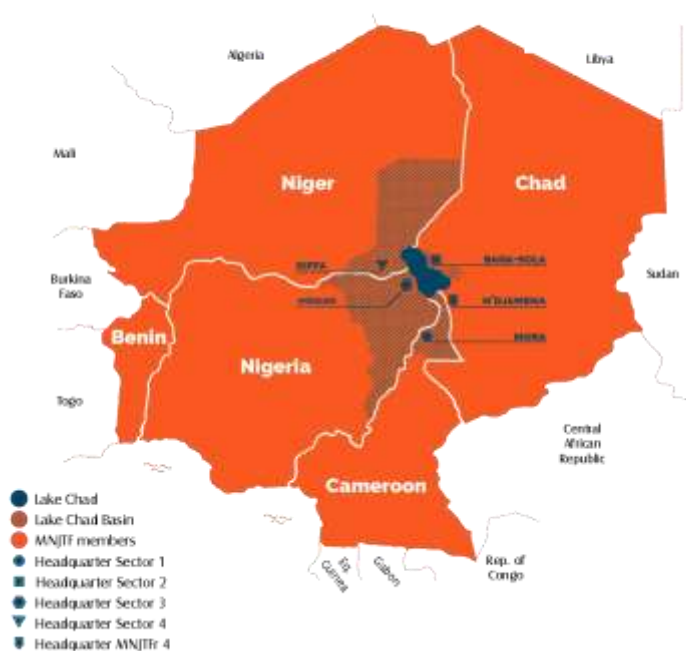
²³¹ Africanews, (23 Σεπτεμβρίου 2022). «G5 Sahel seeks new strategy after Mali withdrawal». AFRICANEWS. <https://www.africanews.com/2022/09/23/g5-sahel-seeks-new-strategy-after-mali-withdrawal/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).

²³² Dadur, P. & Aliyu, S. (2021). The Impact of MNJTF Counter-Operations in the Fight against Boko

δράσης της Boko Haram ανάγκασε τα μέλη του συνασπισμού να ενεργοποιήσουν το πλαίσιο ασφαλείας του, το οποίο το 2015, αναδιαμορφώθηκε με αυξημένη ικανότητα περίπου 10.000 στρατιωτών²³³. Σκοπός του ήταν να δημιουργήσει ένα ασφαλές περιβάλλον στις περιοχές που πλήττονταν από τις δραστηριότητες της Boko Haram και άλλων τρομοκρατικών ομάδων, προκειμένου να μειωθεί η βία, σε πλήρη συμμόρφωση με το Διεθνές Δίκαιο. Έλαβε οικονομική στήριξη από διεθνείς φορείς, όπως η Αφρικανική Ένωση, οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η ΕΕ και η Γαλλία. Οι διεθνείς εταίροι προσέφεραν επίσης στρατιωτικούς συμβούλους, εξειδικευμένες δυνατότητες πληροφοριών και επιτήρησης και εκπαίδευση στρατιωτικού προσωπικού.²³⁴

Η περιοχή ενέργειάς της έχει χωριστεί σε 4 υποπεριοχές, δύο εκ των οποίων περιλαμβάνουν τη Νιγηρία (τομέας 3) και τον Νίγηρα (τομέας 4) (Εικόνα 5.6). Οι δυνάμεις κάθε χώρας επιχειρούν εντός του τομέα ευθύνης τους και μέχρι 25 χιλιόμετρα πέρα από τα σύνορα του γειτονικού κράτους.

Εικόνα 5.6, Περιοχή Ενέργειας MNJTF

Haram Insurgency. *Gusau International Journal of Management and Social Sciences*, Vol.4 , No. 3, (σ.192). Ανακτήθηκε την 04 Αυγούστου 2022 από: <https://gijmss.com.ng/index.php/gijmss/article/view/86/70>

²³³ Από μία Ταξιαρχία κάθε χώρα πλην της Μπενίν που διαθέτει ένα Λόχο.

²³⁴ MNJTF, (2022). «About us». *MNJTF*. <https://mnjtfmm.org/about/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Αυγούστου 2022).

Τον Ιανουάριο του 2015, μαχητές της Boko Haram επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά, με σημαντική δύναμη, στην πόλη Baga της Νιγηρίας, όπου σφάγιασαν τον τοπικό πληθυσμό (2.000 νεκροί), κατεδάφισαν και έκαψαν 620 κτίρια, μεταξύ αυτών και το αρχηγείο της MNJTF. Άμεσα η MNJTF αντέδρασε και τα επόμενα δύο χρόνια (2015 - 2016) κατέγραψε αρκετές διαδοχικές νίκες σε μάχες κατά της τρομοκρατικής οργάνωσης. Σημαντικές ήταν οι επιχειρήσεις «Gama Aiki» («τελειώστε το έργο» στη διάλεκτο Haousa), από τον Ιούνιο έως τον Νοέμβριο του 2016, «Gama Aiki II» το 2017 και «Amni Faka» («Ειρήνη με όλα τα μέσα») το 2018, με τις οποίες καταστράφηκαν στρατόπεδα εκπαίδευσης, απελευθερώθηκαν πολλοί όμηροι και περιοχές που ελέγχονταν από τη Boko Haram, η οποία υπέστη μεγάλο κύμα αποστασίας από τις τάξεις της.²³⁵

Τον Δεκέμβριο του 2018, το ISWAP κατέλαβε την πόλη Baga, η οποία φιλοξενούσε το αρχηγείο του τομέα 3 της MNJTF, αναγκάζοντάς την να μετακινηθεί, σε άλλη πόλη της πολιτείας Borno. Η πόλη ανακατελήφθη, αλλά το ISWAP πρόλαβε να επιτεθεί σε άλλες λιμναίες περιοχές του Τσαντ και του Καμερούν. Ακολούθησε το 2019, η επιχείρηση «Yancin Tafki» («Διαρκής Ειρήνη») για την αντιμετώπιση της απειλής στο Τσαντ και το Καμερούν. Η υπόψη επιχείρηση πίεσε το ISWAP και επιπλέον ανέβασε το ηθικό των Νιγηριανών δυνάμεων που κατάφεραν να ασφαλίσουν τον τομέα 3 της MNJTF, στην πολιτεία Borno. Η επιχείρηση τερματίστηκε τον Ιανουάριο 2020, με την αποχώρηση των στρατευμάτων του Τσαντ, από την πολιτεία Borno. Τα τελευταία δύο χρόνια οι προσπάθειες της MNJTF, για τον έλεγχο της τρομοκρατίας γύρω από τη λίμνη Τσαντ, συνεχίζονται περισσότερο με τη μορφή ανταρτοπόλεμου, παρά με οργανωμένες επιχειρήσεις.²³⁶

Η συμβολή του συνασπισμού στην επίτευξη των στόχων που έθεσε εξ αρχής, είναι αμφιλεγόμενη. Παρότι στην αρχή είχε επιτυχίες και περιόρισε τη δράση των τρομοκρατικών οργανώσεων, τα τελευταία δύο χρόνια αυτές ενισχύονται πάλι. Εκτιμάται ότι η MNJTF, από την ίδρυσή της, πάσχει από διαρθρωτικούς περιορισμούς. Η αλυσίδα διοίκησης είναι αδύναμη, ακόμη και για τα δεδομένα των πολυεθνικών δυνάμεων, καθόσον περιλαμβάνει μονάδες εθνικών δυνάμεων που περιορίζονται στο να επιχειρούν εντός συγκεκριμένου τομέα και όχι όπου απαιτείται,

---

²³⁵ Doukhan, D. (2020). *MNJTF against Boko Haram — Reflections*, (σ. 1-11). International Institute for Counter-Terrorism (ICT). Ανακτήθηκε την 04 Αυγούστου 2022 από: <https://www.jstor.org/stable/resrep30929>

²³⁶ International Crisis Group, (2020). *What Role for the Multinational Joint Task Force in Fighting Boko Haram?*, (σ.9-10). Africa Report N°291, Ανακτήθηκε την 05 Αυγούστου 2022 από: <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1292686/download>

εντός της επικράτειας των 5 κρατών. Αυτό αποδείχθηκε έντονα και στις δηλώσεις του προέδρου του Τσαντ τον Απρίλιο 2020, όταν ανακοίνωσε ότι «...από σήμερα, κανένας στρατιώτης του Τσαντ δεν θα συμμετέχει σε στρατιωτική αποστολή εκτός των συνόρων της χώρας»²³⁷. Επιπρόσθετα έχουν διαπιστωθεί δυσκολίες στον συντονισμό, στην ανταλλαγή πληροφοριών και τη χρηματοδότηση, οι οποίες άπτονται εθνικών συμφερόντων. Τέλος υφίσταται δυσπιστία των τοπικών πληθυσμών ως προς τις προθέσεις του συνασπισμού, η οποία είναι απόρροια της κακής επικοινωνίας των προθέσεων του και της καταπάτησης των βασικών δικαιωμάτων των κατοίκων, σε ορισμένες περιπτώσεις.

Διεθνή αντιμετώπιση. Η αντιμετώπιση του προβλήματος από τους διεθνούς δρώντες, έγκειται κυρίως στις προσπάθειες του ΟΗΕ, της ΕΕ, των ΗΠΑ, της Γαλλίας και της Μ. Βρετανίας. Αυτές δεν περιλαμβάνουν μόνο αμιγώς στρατιωτικές δράσεις, όπως η κρατική ή η περιφερειακή αντιμετώπιση αλλά προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα πολυδιάστατα, ανάλογα με τα εθνικά συμφέροντά τους. Για τις ΗΠΑ το συμφέρον είναι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η υποστήριξη της διεθνούς ασφάλειας. Από την άλλη πλευρά, τα μέτρα αντιμετώπισης της ΕΕ και των κρατών – μελών της υποκινούνται κυρίως από ανησυχίες πρωτίστως για την παράτυπη μετανάστευση και δευτερεύοντος για την τρομοκρατία, οι οποίες έχουν άμεσες συνέπειες στα ευρωπαϊκά κράτη. Επομένως, οι ΗΠΑ και η Γαλλία, ως πρώην αποικιοκρατική δύναμη της περιοχής, επικεντρώνονται στη στρατιωτική σταθεροποίηση, ενώ η ΕΕ εστιάζει στην ανάπτυξη ικανοτήτων από τις δύο χώρες, ώστε μελλοντικά να αντιμετωπίσουν την κρίση, με τις δικές τους δυνάμεις.

Δράσεις ΟΗΕ. Από το 2011, το UNODC παρέχει υποστήριξη στη νιγηριανή κυβέρνηση και στα διάφορα αρμόδια υπουργεία και υπηρεσίες της για την αποτελεσματική εφαρμογή των 19 παγκόσμιων νομικών μέσων κατά της τρομοκρατίας, καθώς και των σχετικών ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Επίσης συνεργάζεται στενά με την κυβέρνηση της Νιγηρίας για την ενίσχυση των αντιδράσεων της ποινικής δικαιοσύνης στην τρομοκρατία με βάση το κράτος δικαίου. Τον Απρίλιο του 2018, ξεκίνησε η 3^η φάση του έργου «Υποστήριξη στη Δικαιοσύνη – Απαντήσεις στην Τρομοκρατία και τον Βίαιο Εξτρεμισμό», με επιπλέον συμμετοχή της ΕΕ και της Αντιτρομοκρατικής Επιτροπής

---

²³⁷ ALJAZEERA, (10 Απριλίου 2020). «Chad to stop participating in regional fight against armed groups». ALJAZEERA. <https://www.aljazeera.com/news/2020/4/10/chad-to-stop-participating-in-regional-fight-against-armed-groups> (έγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).

του ΟΗΕ. Το έργο επικεντρώθηκε στην περαιτέρω ενίσχυση της ικανότητας της Νιγηρίας να διερευνά, να διώκει και να δικάζει αδικήματα τρομοκρατίας, καθώς και στην ανάπτυξη ικανοτήτων και την παροχή πολιτικής βοήθειας για την καταπολέμηση του βίαιου εξτρεμισμού. Επιπλέον, το πρόγραμμα έδωσε προτεραιότητα στις προκλήσεις της τρομοκρατίας στη ΒΑ Νιγηρία, λόγω της ισχυρής παρουσίας της Boko Haram.²³⁸

Τέλος, με την απόφαση 2195 (2014) του Συμβουλίου Ασφαλείας, το αρμόδιο γραφείο καταπολέμησης της τρομοκρατίας, επέκτεινε την ολοκληρωμένη βοήθεια για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, σε όλες τις χώρες της G5 Sahel, ιδίως στους τομείς της ποινικής δικαιοσύνης, της διαχείρισης της ασφάλειας των συνόρων και της πρόληψη της ρίζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού.²³⁹

Δράσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την απότομη αύξηση των αφίξεων παράνομων μεταναστών στις ευρωπαϊκές ακτές το 2015, αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ πίεσαν για μια πιο προσανατολισμένη στην ασφάλεια, δράση. Το 2015, αποφασίσθηκε η χρηματοδότηση με 2 δις €, για τις χώρες του Σαχέλ και της λεκάνης της λίμνης Τσαντ, από τα οποία 280 εκατ. € αφορούν τον Νίγηρα και 126 εκατ. € τη Νιγηρία. Η παγκόσμια στρατηγική της ΕΕ το 2016, βελτίωσε τον συντονισμό μεταξύ των διαφόρων αποστολών και μέσων της ΕΕ. Οι αντιπροσωπείες της ΕΕ είναι παρούσες στο Μάλι, την Μπουρκίνα Φάσο, τον Νίγηρα και το Τσαντ. Λειτουργούν ως γραφεία διασύνδεσης μεταξύ των Βρυξελλών, των αποστολών και των εξωτερικών τοπικών και διεθνών φορέων.²⁴⁰

Παράλληλα και σε στρατιωτικό επίπεδο η ΕΕ «εγκαινίασε» το 2012, το EUCAP Sahel Niger, για να συμβάλει στην καθιέρωση μιας ολοκληρωμένης, συνεκτικής, βιώσιμης και βασισμένης στα ανθρώπινα δικαιώματα προσέγγισης, μεταξύ των διαφόρων φορέων ασφαλείας του Νίγηρα, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Πάνω από 150 διεθνείς εμπειρογνώμονες, στην πλειονότητά τους προερχόμενοι από 16 κράτη - μέλη, έχουν αναπτυχθεί μόνιμα στη Niamey για να στηρίζουν την προσπάθεια αυτή. Από το 2018,

---

²³⁸ UNODC, (2022). «Counter Terrorism and the Prevention of Violent Extremism». *United Nations*. <https://www.unodc.org/nigeria/en/counter-terrorism-and-the-prevention-of-violent-extremism.html> (έγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).

²³⁹ UNCCT, (2022). «Counter-terrorism in the Sahel». *United Nations*. <https://www.un.org/counterterrorism/cct/counter-terrorism-in-the-sahel> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

²⁴⁰ European Union, (2022). «EU emergency trust fund for Africa». *European Union*. https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/region/sahel-lake-chad_en (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

η αποστολή εστιάζει όλο και περισσότερο στην εκπαίδευση των υπαλλήλων εσωτερικής ασφάλειας ώστε να γίνουν εκπαιδευτές, οι οποίοι στη συνέχεια να μπορούν να μεταδώσουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους στους συναδέλφους τους στον Νίγηρα. Η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει τη βιωσιμότητα του έργου της αποστολής.²⁴¹

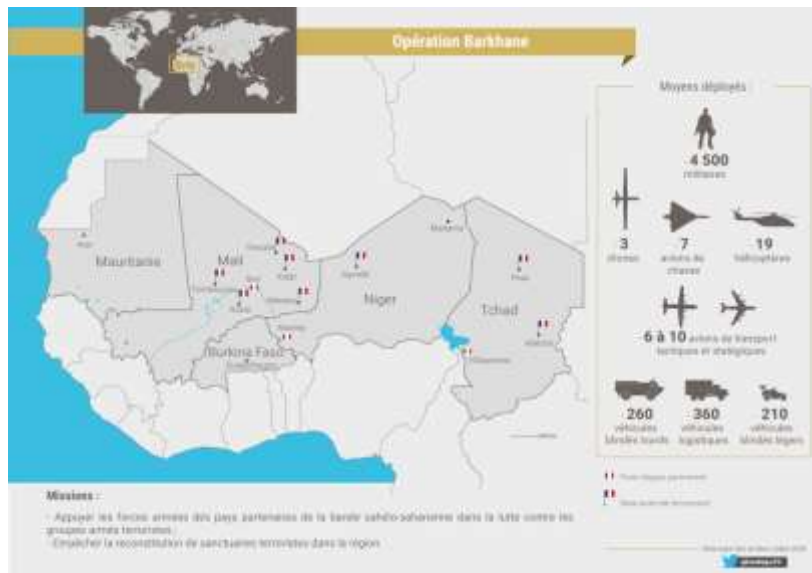
Δράσεις ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ έχουν υποστηρίξει τις προσπάθειες καταπολέμησης της τρομοκρατίας, μέσω της παροχής υλικοτεχνικής και συμβουλευτικής υποστήριξης, πληροφοριών μέσω πτήσεων ΜΕΑ από την Αεροπορική Βάση 201 στην Agadez, αλλά και με περιορισμένη ανάπτυξη στρατευμάτων στη Νιγηρία, τον Νίγηρα και το Μάλι (1.000 στρατιώτες). Ειδικότερα, η αντιτρομοκρατική συνεργασία με τη Νιγηρία ενισχύθηκε το 2013, μέσω της Περιφερειακής Επιτροπής Εργασίας, η οποία φιλοξενήθηκε στην Abuja. Η επιτροπή καθόρισε τις προκλήσεις ασφαλείας, αμοιβαίου ενδιαφέροντος για τις δύο χώρες. Η Νιγηρία, από το 2014 έως το 2020, συμμετείχε σε προγράμματα των ΗΠΑ για την ανάπτυξη αντιτρομοκρατικών ικανοτήτων στο πλαίσιο της Αντιτρομοκρατικής Βοήθειας του ΥΠΕΞ των ΗΠΑ. Εμπόδιο στην παροχή στρατιωτικής βοήθειας αποτελεί η τροπολογία Leahy, ένας νόμος που εμποδίζει τη χορήγηση αμερικανικής βοήθειας σε στρατιωτικές δυνάμεις που έχουν διαπράξει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το 2012, το αμερικανικό ΥΠΕΞ απέρριψε αιτήματα εκπαίδευσης περισσότερων από 200 Νιγηριανών αξιωματούχων ασφαλείας και ενός τάγματος του νιγηριανού στρατού, με βάση τον παραπάνω νόμο. Ανάλογα ενήργησε, το 2014, η κυβέρνηση Obama όταν μπλόκαρε προγραμματισμένη μεταφορά στρατιωτικών ελικοπτέρων αμερικανικής προέλευσης από το Ισραήλ στη Νιγηρία και τον Ιανουάριο του 2017, όταν πάγωσε την προγραμματισμένη πώληση 12 αεροσκαφών Super Tucano, μετά τον βομβαρδισμό καταυλισμού εκτοπισμένων από νιγηριανό αεροσκάφος, που κόστισε τη ζωή σε 230 ανθρώπους. Η κυβέρνηση Trump, τον Αύγουστο του 2017, ενέκρινε την τελευταία πώληση και η Νιγηρία παρέλαβε τα αεροσκάφη το 2021. Τέλος η κυβέρνηση Biden έχει παραιτηθεί από τους περιορισμούς του υπόψη νόμου, επικαλούμενη το εθνικό συμφέρον.²⁴²

---

²⁴¹ EUCAP Sahel Niger, (30 Νοεμβρίου 2020). «EUCAP Sahel Niger: European Union Capacity-Building - Civilian Mission». *European Union*. https://www.eeas.europa.eu/eucap-sahel-niger/eucap-sahel-niger-european-union-capacity-building-civilian-mission_en?s=364 (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

²⁴² Congressional Research Service, (2022).

Δράσεις Γαλλίας. Η Γαλλία ενεπλάκη στο Σαχέλ, τον Ιανουάριο 2013, με τη μικρής κλίμακας επιχείρηση «Serval», προκειμένου να αντιμετωπιστεί η επίθεση στο Μπαμάκο του Μάλι. Η κατάληξη της επιχείρησης ήταν να προκαλέσει τη διασπορά της τρομοκρατίας στο γειτονικό Νίγηρα. Τον Ιούλιο του 2014, επέκτεινε την παρουσία της και στον Νίγηρα, με την έναρξη της επιχείρησης «Barkhane» (Εικόνα 5.7), η οποία είχε ως σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σε μια περιοχή στο μέγεθος της Ευρώπης, την υποστήριξη της MINUSMA²⁴³ και της κοινής δύναμης G5 Sahel των Μαλιανών ΕΔ. Μικρές μονάδες αποτελούμενες από στοιχεία ειδικών δυνάμεων που μπορούν να επέμβουν πολύ γρήγορα, αναπτύχθηκαν στο πεδίο, έχοντας την υποστήριξη μαχητικών και μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Η επιχείρηση είχε μια αυξανόμενη διεθνή διάσταση και επωφελήθηκε τόσο από την αμερικανική όσο και από την ευρωπαϊκή υποστήριξη. Η Δανία, για παράδειγμα, ανέπτυξε δύο ελικόπτερα και 70 στρατιώτες, ενώ η Εσθονία διπλασίασε τις δυνάμεις της, το 2020. Ελικόπτερα CH-47D από το Ηνωμένο Βασίλειο παρείχαν κρίσιμη υποστήριξη στην επιχείρηση.²⁴⁴ Η επιχείρηση τερματίστηκε τον Νοέμβριο 2022, λόγω του πραξικοπήματος στο Μάλι το Μάιο 2021, το οποίο ανέτρεψε τη νόμιμη κυβέρνηση.

Εικόνα 5.7, Γαλλική Επιχείρηση «Barkhane»

²⁴³ Η αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Μάλι (MINUSMA), συστάθηκε με την απόφαση 2100 του Συμβουλίου Ασφαλείας της 25ης Απριλίου 2013 για να υποστηρίξει τις πολιτικές διαδικασίες στη χώρα και να εκτελέσει μια σειρά από καθήκοντα που σχετίζονται με την ασφάλεια. Η αποστολή κλήθηκε να υποστηρίξει τις μεταβατικές αρχές του Μάλι στη σταθεροποίηση της χώρας και στην εφαρμογή του μεταβατικού οδικού χάρτη.

²⁴⁴ Global Security.Org (2022). «Opération Extérieures (OPEX) – Barkhane». *Global Security. Org.* <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/opex-barkhane.htm> (Εγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).

Από τον Μάρτιο 2020 μέχρι τον Ιούνιο 2022 οπότε ολοκληρώθηκε, ταυτόχρονα με την επιχείρηση «Barkhane», ηγήθηκε της ευρωπαϊκής επιχείρησης «Takuba», με τη συμμετοχή 14 ευρωπαϊκών κρατών²⁴⁵, του Μάλι και του Νίγηρα, για την καταπολέμηση των τρομοκρατικών ομάδων στην περιοχή Liptako - Gurma. Η επιχείρηση συντονίστηκε με τη G5 Sahel, την MINUSMA και τις πολιτικές και στρατιωτικές αποστολές της ΕΕ EUTM Mali, EUCAP Mali και EUCAP Niger.²⁴⁶

Παρόλο που αρχικά οι επιχειρήσεις ήταν αρχικά επιτυχείς, η στρατηγική της Γαλλίας να στοχεύει μόνο τις τρομοκρατικές ομάδες και να αγνοεί τις λοιπές προκλήσεις ασφάλειας που αντιμετώπιζε ο άμαχος πληθυσμός, αρνούμενη να αναπροσαρμόσει τη στρατηγική της, είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια της λαϊκής υποστήριξης, η οποία οδήγησε στην απόσυρση των δυνάμεών της.

Δράσεις Ηνωμένου Βασιλείου. Στις 29 Αυγούστου 2018, η πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου Theresa May συναντήθηκε με τον πρόεδρο Buhari στην Abuja και δεσμεύτηκε να παράσχει στρατιωτική εκπαίδευση και εξοπλισμό στη Νιγηρία. Το Ηνωμένο Βασίλειο υποσχέθηκε επίσης να επενδύσει περίπου \$16 εκατ. σε εκπαιδευτικά ιδρύματα για παιδιά που ζουν στις ζώνες συγκρούσεων, να ξεκινήσει πρόγραμμα αντιμετώπισης κρίσεων για τη βελτίωση της κατάστασης της Νιγηρίας και να συμβάλει στην παρεμπόδιση της στρατολόγησης νέων μελών, μέσω της προώθησης αντι-αφηγήσεων.²⁴⁷

Νιγηρία – Νίγηρας, δύο κράτη σε κατάσταση «Εκτάκτου Ανάγκης»

Πέρα από τις θρησκευτικές, πολιτικές και οικονομικές αιτίες που «έθρεψαν» το τέρας της τρομοκρατίας στην περιοχή, η «ευθραυστότητα» των δύο κρατών και οι λοιπές προκλήσεις ασφάλειας που αντιμετωπίζουν έβαλαν ένα επιπλέον «λιθαράκι», στον αδιαπέραστο τοίχο της αντιμετώπισης του προβλήματος.

Η Νιγηρία σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Ειρήνης 2021 κατατάσσεται στην 143^η θέση μεταξύ 163 χωρών²⁴⁸ (άνοδος δύο θέσεων σε σχέση με 2020), ενώ σύμφωνα με το δείκτη εύθραυστων κρατών κατατάσσεται σε κατάσταση

---

²⁴⁵ Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο.

²⁴⁶ Lory, G. (03 Δεκεμβρίου 2022). «EU's Takuba military taskforce in Sahel caught between France and Mali Access to the comments». Euronews. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/02/03/eu-s-takuba-military-taskforce-in-sahel-caught-between-france-and-mali> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).

²⁴⁷ Counter Extremism Project, (2022), (σ.15-16).

²⁴⁸ Institute for Economics & Peace, (2022). «Global Peace Index 2022: Measuring Peace in a Complex World», (σ.11). Sydney: Institute for Economics & Peace. Διαθέσιμο στο: <http://visionofhumanity.org/resources>

«συναγερμού», στην 16^η θέση μεταξύ 179 χωρών²⁴⁹. Ο ίδιος ο πρόεδρος Buhari είχε δηλώσει, στις αρχές του 2021, ότι η χώρα βρίσκεται σε κατάσταση «έκτακτης ανάγκης»²⁵⁰, λόγω των πολλαπλών προκλήσεων ασφάλειας που αντιμετωπίζει (Εικόνα 5.8), όπως:²⁵¹

α. Η βία που σχετίζεται με τη δράση ένοπλων ληστών και συμμοριών στη ΒΑ και ΒΔ περιφέρεια, που προβαίνουν σε απαγωγές και ληστείες ορυχείων χρυσού. Ο ανταγωνισμός για την πρόσβαση σε κοιτάσματα ορυκτών πόρων στις πολιτείες Katsina και Zamfara επιδεινώνει τις ήδη υπάρχουσες εντάσεις, καθώς συχνά τρομοκρατικές ομάδες που ελέγχουν τα ορυχεία, δρουν ατιμώρητες λόγω της αδικαιολόγητης ασυλίας που απολαμβάνουν από τις αρχές των πολιτειών. Οι παραπάνω εγκληματικές δραστηριότητες έχουν προσελκύσει την προσοχή της τρομοκρατικής ομάδας Ansaru, ενώ υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι και το ISWAP αναπτύσσει δεσμούς με τις υπόψη ομάδες, σε μια προσπάθεια ριζοσπαστικοποίησής τους και στρατολόγησης νέων μελών. Στην έξαρση της βίας στις υπόψη περιοχές, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η παράνομη διακίνηση εξελιγμένων όπλων μέσω των εκτεταμένων (1.497 χλμ) και ελλιπώς επιτηρούμενων συνόρων με το Νίγηρα.

Οι αυξανόμενες εξεγέρσεις και οι ληστείες στις ΒΑ πολιτείες Kaduna, Katsina και Zamfara συνεχίζονται με αμείωτη ένταση. Τον Ιανουάριο 2022, η κυβέρνηση της Νιγηρίας κήρυξε τις υπόψη ενέργειες ως τρομοκρατικές, σε μια προσπάθεια αναχαίτισης της βίας που μαστίζει το συγκεκριμένο τμήμα της χώρας εδώ και χρόνια.²⁵²

β. Οι συγκρούσεις των χριστιανών αγροτών Hausa με τους μουσουλμάνους κτηνοτρόφους Fulani, στην κεντρική και ΒΔ περιφέρεια (ειδικά στις πολιτείες Benue, Nasarawa και Plateau), με αφορμή τη χρήση της γης, τις οποίες χρησιμοποιούν τοπικοί πολιτικοί για να πολιτικοποιήσουν τις συγκρούσεις και να τις μετατρέψουν σε κοινοτικές και εθνοτικές. Στις υπόψη συγκρούσεις έχει διεισδύσει και η Boko Haram (JAS) δημιουργώντας καιροσκοπικούς δεσμούς, κυρίως με τους

---

²⁴⁹ Fragile States Index, (2022). «Nigeria Country Dashboard». *Fragile States Index*. <https://fragilestatesindex.org/country-data/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).

²⁵⁰ Ayitogo, N. (27 Ιανουαρίου 2021). «Insecurity: Nigeria in 'state of emergency', Buhari tells new service chiefs». *PremiumTimes*. <https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/439064-insecurity-nigeria-in-state-of-emergency-buhari-tells-new-service-chiefs.html> (έγινε πρόσβαση στις 03 Αυγούστου 2022).

²⁵¹ Duerksen, M. (21 Μαρτίου 2021). «Nigeria's Diverse Security Threats». *African Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/nigeria-diverse-security-threats/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Αυγούστου 2022).

²⁵² African Centre for the Study and Research on Terrorism, (2022), (σ.11)

κτηνοτρόφους Fulani²⁵³. Η υπόψη σύγκρουση έχει κοστίσει, περίπου 10.000 ζωές τα τελευταία 10 χρόνια²⁵⁴.

γ. Η ανεξέλεγκτη βία του στρατού και των Σωμάτων Ασφαλείας στους πολίτες των νοτίων περιοχών, η οποία το 2020 είχε ως αποκορύφωμα πυροβολισμούς κατά διαδηλωτών που ζητούσαν τη διάλυση της Ομοσπονδιακής Ειδικής Μονάδας Καταπολέμησης Εγκληματικότητας, η οποία δημιουργήθηκε, αρχικά, για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα των οργανωμένων εγκληματικών συμμοριών σε ολόκληρη τη χώρα. Με την πάροδο του χρόνου, ωστόσο, έγινε γνωστή για τον εκβιασμό νιγηριανών πολιτών και τη διάπραξη σωρείας παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πολλά βίαια επεισόδια μεταξύ των Σωμάτων Ασφαλείας και των πολιτών λαμβάνουν χώρα στις πόλεις της Νιγηρίας. Οι νιγηριανές δυνάμεις, συχνά κατεδαφίζουν αστικές γειτονίες και εκτοπίζουν ευάλωτους κατοίκους, προκειμένου να δημιουργήσουν χώρο για ιδιωτικές οικοδομικές επενδύσεις υψηλών προδιαγραφών. Αυτό δημιουργεί ανασφάλεια στους κατοίκους, καθώς πολλές από αυτές τις εκκαθαρίσεις είναι απροειδοποίητες και παράνομες. Καθώς οι πόλεις της Νιγηρίας συνεχίζουν να αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς, το χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης στην αστυνομία και τις δυνάμεις ασφαλείας εξελίσσεται σε μείζονα πρόκληση για την οικοδόμηση σταθερού περιβάλλοντος ασφάλειας.

ε. Οι αυτονομιστές Μπιάφρα, στα ΝΑ της χώρας, οι οποίοι σε συνέχεια του εμφυλίου πολέμου 1967-1970 διεκδικούν την αυτονομία της περιοχής και έρχονται σε συγκρούσεις με τις δυνάμεις ασφαλείας. Η οργάνωση IPOB, η οποία είναι ο κύριος εκφραστής των διεκδικήσεων, είναι μια εθνικιστική αυτονομιστική ομάδα, που ιδρύθηκε το 2012 από τον Νιγηριανό πολιτικό ακτιβιστή Nnamdi Kanu, Βρετανό υπήκοο, με σκοπό την αποκατάσταση της Δημοκρατίας της Μπιάφρα. Η κυβέρνηση, το 2017, χαρακτήρισε την IPOB ως τρομοκρατική οργάνωση και συνέλαβε τον ηγέτη της. Καταδικάστηκε για 15 διαφορετικά εγκλήματα, μεταξύ των οποίων τρομοκρατία και προδοσία, αλλά λίγο μετά αφέθηκε ελεύθερος με εγγύηση. Συνελήφθη πάλι το 2021 και από τότε τα μέλη της οργάνωσης ξεκίνησαν να

---

²⁵³ International Crisis Group, (2020). Violence in Nigeria's North West: Rolling Back the Mayhem. *Africa Report N°288*, (σ.13). Ανακτήθηκε την 03 Αυγούστου 2022 από: https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/288-violence-in-nigerias-north-west_0.pdf

²⁵⁴ Brottem, L. (2021). The Growing Complexity of Farmer- Herder Conflict in West and Central Africa. *Africa Security Brief No. 39/ July 2021*, (σ.1). Ανακτήθηκε την 03 Αυγούστου 2022 από: <https://africacenter.org/wp-content/uploads/2021/07/ASB39EN-The-Growing-Complexity-of-Farmer-Herder-Conflict-in-West-and-Central-Africa-update-7-27-21.pdf>

πραγματοποιούν επιθέσεις στις νότιες πολιτείες. Το ίδιο έτος, η διαμάχη κορυφώθηκε με επίκεντρο την πόλη Orlu όπου σκοτώθηκε μεγάλος αριθμός πολιτών, ενώ οι αυτονομιστές ανακοίνωσαν το σχηματισμό τοπικής κυβέρνησης.

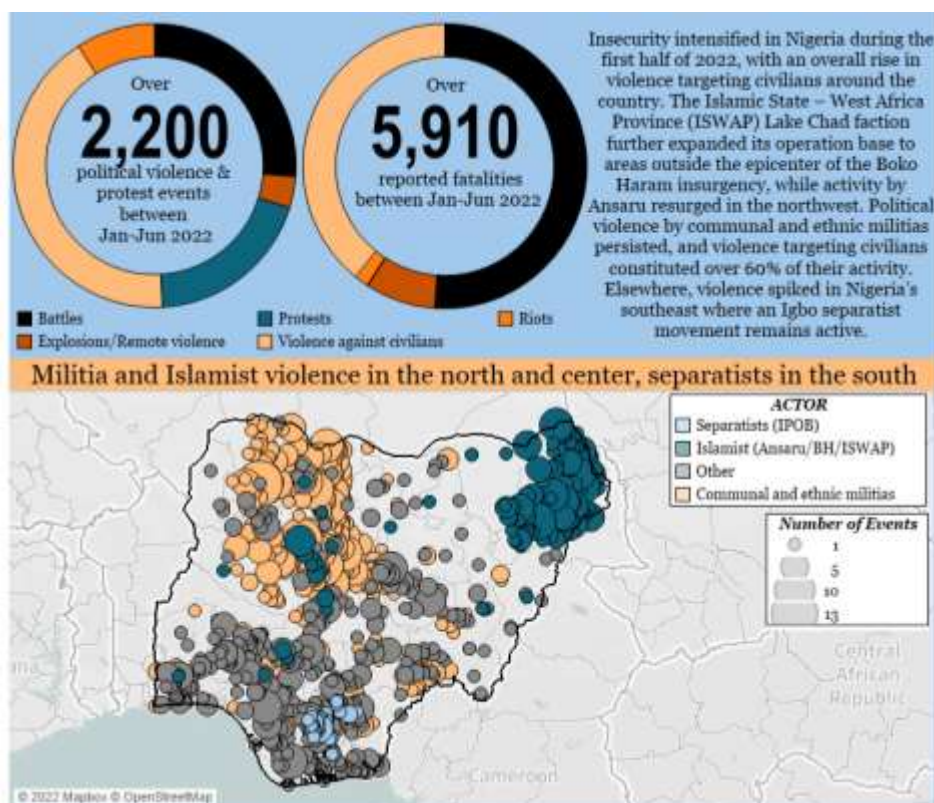
στ. Η πειρατεία στον κόλπο της Γουινέας, η οποία είναι η χειρότερη στον κόσμο, καθώς αντιπροσωπεύει πάνω από το 95% των απαχθέντων μελών των πληρωμάτων. Οι ομάδες πίσω από αυτές τις επιθέσεις είναι σκιώδεις, αλλά είναι γνωστό ότι ορισμένες από αυτές συνδέονται με τις ένοπλες ομάδες που επί δεκαετίες σαμποτάριζαν αγωγούς και απήγαγαν εργάτες πετρελαίου στο Δέλτα του Νίγηρα. Η κυριότερη από αυτές είναι η ένοπλη ομάδα πολιτοφυλακής Niger Delta Vigilante (NDV), η οποία εμφανίστηκε στην περιοχή του Δέλτα του Νίγηρα, το 2016. Αποτέλεσμα των επιθέσεων της ένοπλης ομάδας, ήταν η παραγωγή πετρελαίου το 2016, να φθάσει μόλις το 1 εκατομμύριο βαρέλια, έναντι της προβλεπόμενης παραγωγής των 2,2 εκατομμυρίων βαρελιών.

Εικόνα 5.8, Χάρτης Απειλών Ασφάλειας Νιγηρίας

Παρά τις προσπάθειες της Νιγηριανής κυβέρνησης, το γενικότερο κλίμα ανασφάλειας στη χώρα, συνεχίστηκε και το Α΄ Εξάμηνο 2022 (Εικόνα 5.9). Είναι χαρακτηριστικό ότι τα θύματα από τις συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα σε όλη την επικράτεια είναι περισσότερα από τα αντίστοιχα, από τη δράση των τρομοκρατικών ομάδων. Στα ΒΑ, κύριος στόχος είναι οι άμαχοι, των οποίων η στοχοποίηση

αυξήθηκε κατά 45%, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο πέρυσι, με περισσότερους από 2.300 αναφερόμενους θανάτους. Αλλά και στη ΝΑ Νιγηρία, είχαμε 80% αύξηση των περιστατικών. Άγνωστες ένοπλες ομάδες ευθύνονται για πάνω από τα μισά από αυτά τα γεγονότα. Αυτή η έξαρση ήρθε στο πλαίσιο του αυξανόμενου αυτονομιστικού κινήματος της περιοχής, από τα μέλη της IPOB, καθώς και της στρατιωτικοποιημένης αντίδρασης της κυβέρνησης.

Εικόνα 5.9, Χάρτης Συμβάντων Ασφάλειας Νιγηρίας 2022

Επιπρόσθετα, καθώς πλησιάζουν οι ομοσπονδιακές εκλογές, του Φεβρουαρίου 2023, η πολιτική αναταραχή που σχετίζεται αυτές, έχει ήδη αρχίσει να αυξάνεται, ιδίως στις νότιες πολιτείες. Κατά τη διάρκεια των προκριματικών προεδρικών εκλογών που διεξήχθησαν τον Μάιο από το κυβερνών κόμμα APC και το κόμμα της αντιπολίτευσης PDP, αναφέρθηκαν πολλαπλά θανατηφόρα γεγονότα πολιτικής βίας. Αντιμέτωπες με την αυξανόμενη ανασφάλεια σε ολόκληρη τη χώρα, οι στρατιωτικές δυνάμεις της Νιγηρίας είναι υπερεκτεταμένες και ανεπαρκώς οπλισμένες. Επιπλέον, αυτές έχουν κατηγορηθεί για εξωδικαστικές εκτελέσεις και εγκλήματα πολέμου. Όλα τα παραπάνω ζητήματα ασφάλειας, τα οποία ενδέχεται να αποτελέσουν το επίκεντρο της προεκλογικής ατζέντας των υποψηφίων, έχουν οδηγήσει σε πλήρη αδυναμία και αποτυχία οποιαδήποτε προσπάθεια και εάν επιχειρήθηκε για να αντιμετωπιστεί

αποτελεσματικά η ισλαμική τρομοκρατία στη χώρα.²⁵⁵

Αλλά και ο Νίγηρας σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Ειρήνης 2021 κατατάσσεται στην 140η θέση (πτώση τριών θέσεων σε σχέση με το 2020), μεταξύ 163 χωρών²⁵⁶, ενώ σύμφωνα με το δείκτη εύθραυστων κρατών κατατάσσεται σε κατάσταση «συναγερμού» στην 20η θέση μεταξύ 179 χωρών²⁵⁷, λόγω των πολλών προκλήσεων ασφαλείας που αντιμετωπίζει, όπως²⁵⁸:

α. Οι διαμάχες μεταξύ των αγροτών και κτηνοτρόφων για τη διαχείριση της γης και των φυσικών πόρων, ανάλογες με αυτές που συμβαίνουν στη γειτονική Νιγηρία. Η γεωργία και η κτηνοτροφία, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο της εργασίας, αποτελούν τους πυλώνες της οικονομίας του Νίγηρα, αν και μόνο το 15% των εκτάσεων είναι καλλιεργήσιμες. Στη χώρα, το 85% του πληθυσμού ζει σε αγροτικές περιοχές και η πρόσβαση στους φυσικούς πόρους αποτελεί την κύρια πηγή διατροφής και εισοδήματος. Η άσκηση της κτηνοτροφίας απαιτεί μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων. Ωστόσο, λόγω της μικρής έκτασης της καλλιεργήσιμης γης, σε συνδυασμό με τις επαναλαμβανόμενες ξηρασίες, οι κτηνοτρόφοι έχουν όλο και λιγότερη πρόσβαση σε βοσκοτόπια. Αποτέλεσμα είναι να παρατηρείται αύξηση, τόσο της συχνότητας όσο και της έντασης των συγκρούσεων μεταξύ των δύο ομάδων. Οι συγκρούσεις αυτές προκαλούν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, αναστέλλουν ή καταστρέφουν τις ευκαιρίες δημιουργίας εισοδήματος, δημιουργούν επισιτιστική ανασφάλεια, βλάπτουν το περιβάλλον και αποτελούν τις βασικές αιτίες των συγκρούσεων που μερικές φορές οδηγούν σε απώλειες ανθρώπινων ζωών.

β. Οι προσπάθειες αυτονόμησης περιοχών στη Σαχάρα, από τους Τουαρέγκ. Ο Νίγηρας, στο πρόσφατο παρελθόν έχει βιώσει φυλετικές συγκρούσεις, καθώς και τρεις ένοπλες εξεγέρσεις που κατέληξαν σε αντίστοιχες ειρηνευτικές συμφωνίες²⁵⁹. Η διαρκής κατάσταση ανασφάλειας, εγείρει το φάσμα της απειλής των

---

²⁵⁵ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), (2022). «Nigeria Mid-Year Update». ACLED. <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/nigeria/mid-year-update/#1644921169748-ca58a54a-3d266f8e-cb3d> (Έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκεμβρίου 2022).

²⁵⁶ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.11).

²⁵⁷ Fragile States Index, (2022). «Niger Country Dashboard». *Fragile States Index*. <https://fragilestatesindex.org/country-data/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).

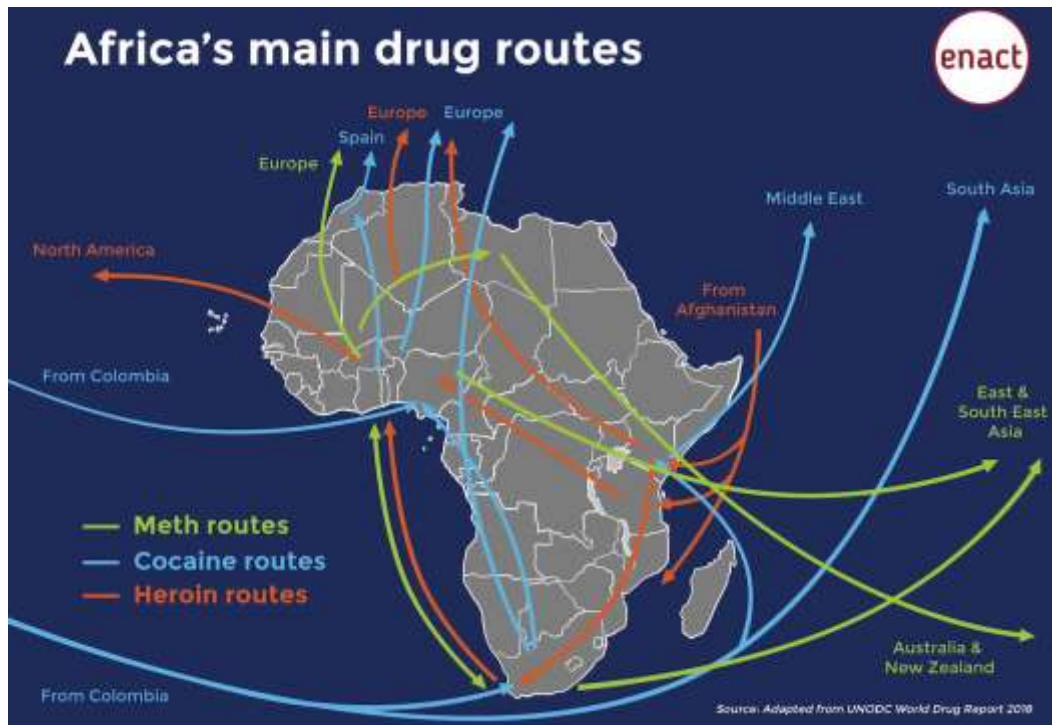
²⁵⁸ Iratni, B. (2017). *Security Challenges and Issues in the Sahelo-Saharan Region. The Niger Perspective*, (σ.9-13). Peace and Security Centre of Competence Sub-Saharan Africa. Διαθέσιμο στο: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/fes-pscc/14016.pdf>

²⁵⁹ Η πρώτη ειρηνευτική συμφωνία υπεγράφη μεταξύ της κυβέρνησης του Νίγηρα και Coordination of the Armed Resistance (CRA), στις 24 Απριλίου 1995. Η δεύτερη, υπογράφηκε μεταξύ της κυβέρνησης και της φυλής των Τουμπού στα ΒΑ της χώρας, στις 21 Αυγούστου 1998. Η Τρίτη, υπογράφηκε με το Κίνημα για τη Δικαιοσύνη [Nigerien's Movement for Justice (MNJ)], το 2007.

επαναστατικών ομάδων, ιδίως των Τουαρέγκ, οι οποίοι αισθάνονται ότι έχουν αποκλειστεί από την πολιτική διαχείριση της χώρας και ότι δεν επωφελούνται από τους ορυκτούς πόρους που εξορύσσονται από τις περιοχές τους. Έτσι, συνεργάζονται με τους Τουαρέγκ από το Βόρειο Μάλι, οι οποίοι βρίσκονταν σε εξέγερση, με σκοπό να αυτονομηθούν.

γ. Η διασυνοριακή εγκληματικότητα, η οποία περιλαμβάνει, διακίνηση ναρκωτικών, παράνομων μεταναστών και όπλων. Ο Νίγηρας χαρακτηρίζεται από μια πολύ μεγάλη επικράτεια που είναι δύσκολο να ελεγχθεί. Τα διάτρητα σύνορα ευνοούν την ανάπτυξη του διασυνοριακού εγκλήματος. Ο έλεγχος των συνόρων με τη Λιβύη, το Μάλι και τη Νιγηρία παραμένουν σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η χώρα. Ωστόσο, οι περιορισμένοι πόροι και το ελλιπές και μη εκπαιδευμένο προσωπικό, δεν επιτρέπουν τον αποτελεσματικό έλεγχο του συνόλου της επικράτειάς του.

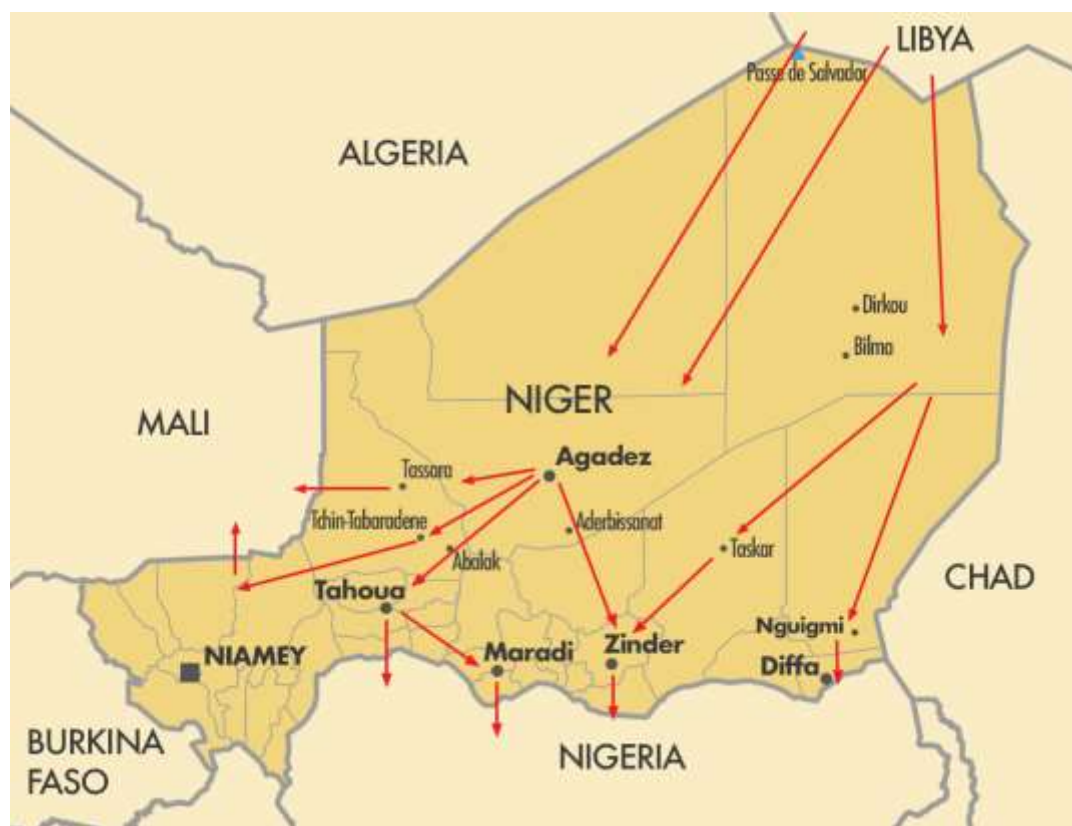
Η χώρα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως σημείο διαμετακόμισης της κάνναβης, με ανώτερους κυβερνητικούς παράγοντες να φέρονται να εμπλέκονται στο εμπόριο. Τα ναρκωτικά διακινούνται μέσω των συνόρων με την Αλγερία, όπου φορτία κάνναβης μεταφέρονται από την πόλη Agadez (Εικόνα 5.10)²⁶⁰.

Εικόνα 5.10, «Δρόμοι» Διακίνησης Ναρκωτικών στην Αφρική

²⁶⁰ ENACT, (2022). «Drug trafficking. Africa's main drug routes». ENACT. <https://enactafrica.org/interactive/videos-and-infographics/africas-main-drug-routes> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

Οι αυξημένες ανάγκες σε οπλισμό για τους τρομοκράτες ή τους επαναστάτες του Σαχέλ, οδήγησε, μετά την πτώση του Λίβυου προέδρου Gaddafi το 2011, στην αύξηση των ροών όπλων από τη Λιβύη. Η μεταφορά όπλων μέσω του Νίγηρα ακολουθεί δύο διαδρομές (Εικόνα 5.11). Η μία κατευθύνεται ανατολικά μέσω της περιοχής Dirkou προς Diffa ή Tasker (περιοχή Zinder) και η άλλη προς το κέντρο μέσω Agadez. Ορισμένοι διακινητές αποθηκεύουν όπλα και πυρομαχικά σε κρύπτες στην Agadez και την Tahua, πριν τα πουλήσουν μέσω των εμπόρων τους. Η παράνομη διακίνηση όπλων έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ειρήνη και στην ασφάλεια και αυξάνει τη συχνότητα τρομοκρατικών ενεργειών στην περιοχή.²⁶¹

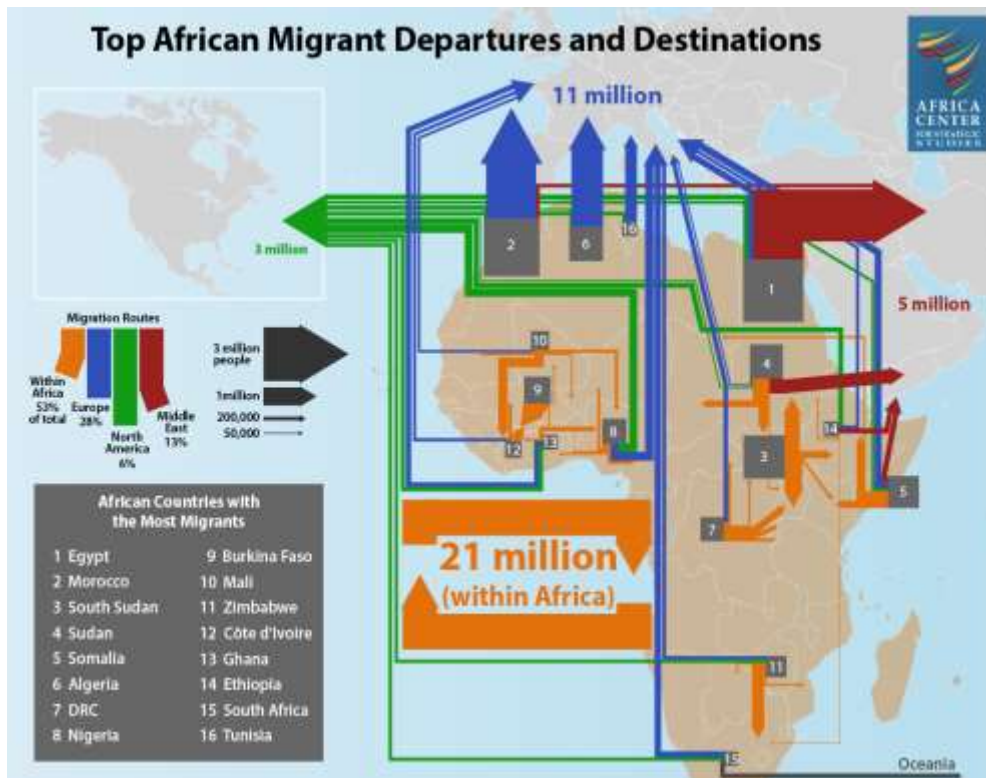

Εικόνα 5.11, «Δρόμοι» Διακίνησης Όπλων στον Νίγηρα

Τέλος η χώρα είναι κύριος κόμβος παράνομης μετανάστευσης (Εικόνα 5.12), κυρίως προς την Ευρώπη, μέσω Λιβύης και Αλγερίας και εναλλακτικά μέσω Μαρόκου για Βόρεια Αμερική²⁶².

²⁶¹ Koné, H. (28 Ιουλίου 2022). «Arms trafficking from Libya to Niger is back in business». *Institute for Security Studies*. <https://issafrica.org/iss-today/arms-trafficking-from-libya-to-niger-is-back-in-business> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

²⁶² Africa Center for Strategic Studies, (17 Δεκεμβρίου 2021). «African Migration Trends to Watch in 2022». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/african-migration-trends-to-watch-in-2022/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

Εικόνα 5.12, «Δρόμοι» Παράνομης Μετανάστευσης, μέσω Νίγηρα

Στα παραπάνω ζητήματα ασφαλείας πρέπει να προστεθούν και οι πρόσφατες προσπάθειες πολιτικής αποσταθεροποίησης της χώρας, όπως οι δύο απόπειρες πραξικοπήματος τον Μάρτιο 2021, λίγο πριν ο εκλεγμένος πρόεδρος Bazoum αναλάβει τα καθήκοντά του και τον Απρίλιο 2022 από ομάδα στρατιωτών που πρόσκεινταν στον πρώην στρατηγό και πολιτικό αντίπαλο, στις εκλογές του 2021, Salou Djibo. Παρόλο που δεν υπάρχουν ενδείξεις για νέα απόπειρα πραξικοπήματος, η κυβέρνηση είναι όλο και πιο νευρική για την εσωτερική κατάσταση. Υπάρχουν παραλληλισμοί με την επιδείνωση της ασφάλειας στο γειτονικό Μάλι και την Μπουρκίνα Φάσο, οι οποίες οδήγησαν μέλη των ενόπλων δυνάμεων να καταλάβουν την εξουσία τον Αύγουστο του 2020 και τον Ιανουάριο του 2022 αντίστοιχα.

Συμπεράσματα

Η βίαιη ισλαμική τρομοκρατία αποτελεί μια συνεχώς αυξανόμενη απειλή για την περιοχή του δυτικού Σαχέλ και ειδικά για τη Νιγηρία και το Νίγηρα. Οι δύο χώρες, τα τελευταία 20 χρόνια βίωσαν την εμφάνιση και τη δράση ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων, οι οποίες σήμερα δραστηριοποιούνται και πέρα από την επικράτειά τους, σε γειτονικές χώρες, όπως γύρω από τη λεκάνη της λίμνης Τσαντ ή στην περιοχή Liptako – Gourma, αποσταθεροποιώντας την ευρύτερη περιοχή και δημιουργώντας μια ανθρωπιστική κρίση άνευ προηγουμένου.

Η δράση των υπόψη ομάδων σχετίζεται με τη σαλαφιστική-τζιχαντιστική ιδεολογία, η οποία αντικατέστησε τον προϋπάρχοντα σουφισμό, μέσω της οποίας έχει επιβληθεί η δική τους ερμηνεία για το Ισλάμ, στις περιοχές που ελέγχουν. Με αυτό τον τρόπο περιγράφουν τους εχθρούς τους, τις αποστολές και τους στόχους τους και δικαιολογούν τη χρήση βίας με θρησκευτικές ορολογίες, συμβάλλοντας τελικά σε μια στρατηγική που προωθεί την «αντιπολιτευτική» βία ως νόμιμη.

Η αποσταθεροποίηση και η ανατροπή των κυβερνήσεων, η απόρριψη των αξιών του Δυτικού κόσμου αλλά και η ίδρυση ενός Ισλαμικού Χαλιφάτου βασισμένο στον αυστηρά ισλαμικό νόμο της Σαρίας στο πλαίσιο της Ισλαμικής αναβίωσης, αποτελούν κοινό στόχο των ισλαμικών ομάδων, γεγονός που δυσκολεύει τις προσπάθειες τόσο των δύο χωρών όσο και της διεθνούς κοινότητας για επίτευξη ασφάλειας και σταθερότητας στην υπόψη περιοχή, με συνέπεια χιλιάδες αθώοι πολίτες να σκοτώνονται, εκατοντάδες χιλιάδες να εκτοπίζονται, ενώ ταυτόχρονα παραλύει οποιαδήποτε προσπάθεια για οικονομική συνεργασία και εμπορική δραστηριότητα.

Ο ισλαμικός φονταμενταλισμός αποτελεί τον πρωτεύοντα παράγοντα για τις αυξημένες στοχοποιήσεις πολιτών που μαστίζουν την περιοχή. Σε σύγκριση με την «παλιά» τρομοκρατία, η νέα μορφή της χαρακτηρίζεται από αυξημένη στόχευση αμάχων στο όνομα της θρησκείας. Αυτό το αναδυόμενο κύμα τρομοκρατίας με θρησκευτικά κίνητρα είναι πρωτοφανές, όχι μόνο ως προς την έκταση και την επιλογή των στόχων, αλλά κυρίως ως προς τη φονικότητα και τον αδιάκριτο χαρακτήρα του. Η Boko Haram, το ISWAP και η Ansaru έχουν επιδείξει την ικανότητα και την πρόθεση να διεξάγουν επιθέσεις κατά ατόμων με βάση τη θρησκεία.

Βεβαίως η αύξηση της ισλαμικής τρομοκρατίας, πέρα από τις θρησκευτικές αιτίες οφείλεται και στην αδυναμία των κυβερνήσεων να αντιστρέψουν τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές ανισότητες και να επιλύσουν θεσμικές και διαρθρωτικές αποτυχίες και ειδικά τα προβλήματα εκδημοκρατισμού των κοινωνιών, απόκτησης εθνικής συνοχής και βελτίωσης της οικονομίας. Οι πολυετείς κυβερνήσεις αυταρχικού χαρακτήρα, κατά τη διάρκεια των οποίων μεγάλα τμήματα του πληθυσμού ζούσαν σε άθλιες συνθήκες φτώχειας, αποτέλεσαν σημείο αφορμής και εκμετάλλευσης από τα μέλη των ισλαμικών ομάδων, οι οποίες παράνομα οργάνωσαν δομές, υποκαθιστώντας το κράτος και πρόσφεραν κοινωνικές παροχές στις τοπικές δοκιμαζόμενες κοινωνίες. Επιπρόσθετα το περίπλοκο περιβάλλον ασφαλείας των δύο χωρών, λειτούργησε ως πρόσφορο έδαφος για την καλλιέργεια της δράσης τους.

Παρόλο που ορισμένες ομάδες, όπως η AQIM ή η Boko Haram διαθέτουν ανεπτυγμένα περιφερειακά δίκτυα και δανείζονται η μία στην άλλη ανθρώπινο δυναμικό και υλικοτεχνική υποστήριξη, δεν υπάρχει κάποια συνολική δομή διοίκησης εντός ή εκτός της ηπείρου. Αντίθετα οι πολυσυζητημένες διασυνδέσεις με την Al-Qaeda ή το Ισλαμικό Κράτος, δημιουργούν σκηνικό εντάσεων με σκοπό την επιβολή της κυριαρχίας τους και τη δημιουργία των κατά περίπτωση σφαιρών επιρροής. Οι σχεδόν αυτόνομες ελευθερίες των επιμέρους ομάδων και ηγετών είναι αρκετές αποδείξεις ότι η απουσία κεντρικού ελέγχου δεν αποτελεί εμπόδιο για αποτελεσματικές επιχειρήσεις.

Η αντιμετώπιση και η εξάλειψη των τρομοκρατικών ομάδων αποδεικνύεται εξαιρετικά δύσκολη, καθώς αυτές επιδεικνύουν τεράστια ανθεκτικότητα, ακόμη και όταν, ανά διαστήματα, αντιμετωπίζουν τακτικές ήττες οι οποίες προσωρινά φαίνεται ότι οδηγούν στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Κρατικοί και διεθνείς παράγοντες συνεχίζουν να ασκούν πίεση σ' αυτές τις ομάδες, κυρίως μέσω στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, αυτές συνεχίζουν με αμείωτη ένταση τη δράση τους και απειλούν να «ισλαμοποιήσουν» και τις λοιπές συγκρούσεις που μαινόνται στη Νιγηρία και το Νίγηρα.

Η ιστορική ειρηνευτική συμφωνία μεταξύ των Ταλιμπάν, της κυβέρνησης των ΗΠΑ και της αφγανικής κυβέρνησης, το 2021, θα πρέπει να χρησιμεύσει ως υπενθύμιση ότι μια στρατιωτική στρατηγική για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, η οποία επιδιώκει να αποδεκατίσει τον εχθρό, είναι απίθανο να επιτύχει. Το κατέδειξαν και οι αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις στο Σαχέλ, υπό την ηγεσία της Γαλλίας και την υποστήριξη των ΗΠΑ. Ανάλογα αποτελέσματα είχαν και οι

στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Νιγηρία και το Νίγηρα που απλώς ανάγκασαν τους ισλαμιστές τρομοκράτες να αλλάξουν χώρα βάσης για την εκτόξευση των επιθέσεών τους. Καθώς η βίαιη εξτρεμιστική απειλή και οι τρομοκρατικές επιθέσεις επεκτείνονται, οδηγώντας τους αμάχους να πεθαίνουν σε δια-εθνοτικές συγκρούσεις, η παρουσία ξένων δυνάμεων γίνεται όλο και πιο δύσκολη να κατανοηθεί ή να γίνει αποδεκτή από τους τοπικούς πληθυσμούς.

Ο αγώνας κατά της τρομοκρατίας στις δύο χώρες αλλά και ευρύτερα στη Δυτική Αφρική δεν πρέπει να θεωρηθεί μόνο αφρικανική υπόθεση, διότι η γενικότερη αποσταθεροποίηση της περιοχής αποτελεί άμεση απειλή και για την Ευρώπη, όχι μόνο από πλευράς ασφάλειας και τρομοκρατίας, αλλά και σε πολλούς άλλους τομείς, όπως το λαθρεμπόριο και η παράνομη μετανάστευση. Η αυξανόμενη γεωγραφική εξάπλωση αυτών των επιθέσεων και οι όλο και πιο εξελιγμένες μέθοδοι δράσης που χρησιμοποιούν οι τρομοκράτες είναι ανησυχητικές.

Πέρα από τις στρατιωτικές επιτυχίες, η σταθεροποίηση της περιοχής αυτής απαιτεί σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια και την ανάπτυξη. Ωστόσο, η επίλυση των περιφερειακών συγκρούσεων θα παραμείνει η τελική ευθύνη των κυβερνήσεων και των λαών της περιοχής. Η διεθνής κοινότητα μπορεί μόνο να παρέχει υποστήριξη και να ενθαρρύνει τη συμφιλίωση.

Ακόμα και η καλά συντονισμένη στρατιωτική και ανθρωπιστική υποστήριξη θα επιτύχει ελάχιστα αν δεν επιτευχθεί κάποιο επίπεδο πολιτικής συναίνεσης στις κοινωνίες των δύο χωρών. Χρειάζονται ισχυρά κοινωνικά συμβόλαια μεταξύ των κυβερνήσεων και των πολιτών τους. Οι κυβερνήσεις πρέπει να αποκαταστήσουν τη σημασία τους παρέχοντας βασικές υπηρεσίες. Χρειάζεται περισσότερη πολιτική ενέργεια και πόροι από τη διεθνή κοινότητα για την υποστήριξη αυτών των στόχων. Χρειάζεται εστίαση και πειθαρχία, αλλά είναι επίσης απαραίτητη η συμμετοχή τόσο της κοινωνίας, όσο και των ηγετών.

Οι πολιτικές ηγεσίες των κρατών, μέσω των αρμόδιων φορέων, έχουν την υποχρέωση να παρέχουν προστασία σε όλους τους πολίτες τους, καθώς και να σέβονται και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η μέχρι τώρα αντιμετώπιση των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων από τις εθνικές κυβερνήσεις των δύο χωρών είναι αποτέλεσμα μιας σειράς αποτυχημένων πολιτικών στρατηγικών, οι οποίες αφού αρχικά καλλιέργησαν τη γέννηση των υπόψη ομάδων, στη συνέχεια τις μετέτρεψαν σε μια από τις μεγαλύτερες απειλές τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο, δεδομένου ότι η δράση τους έχει ξεπεράσει τα εθνικά σύνορα.

Προτάσεις

Όπως σε κάθε πρόβλημα που προκύπτει, έτσι και για το εξετασθέν θέμα, το οποίο κυριαρχείται από την αδιάκριτη αφαίρεση ζωνών και την καταστροφή περιουσιών, είναι αναγκαία η άμεση λήψη μέτρων αντιμετώπισης ή τουλάχιστον περιορισμού του.

Κατά καιρούς έχουν προταθεί και έχουν υλοποιηθεί, από τα δύο κράτη, διάφορα μέτρα τα οποία αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά, όπως η σύσταση και η εκπαίδευση ειδικών αντιτρομοκρατικών ομάδων, η συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών, ο προσδιορισμός και η εξάλειψη των αιτιών δημιουργίας του φαινομένου και πολλά άλλα, τα οποία περισσότερο μοιάζουν με ευχολόγια παρά με λύσεις. Αποκορύφωμα δε της αναποτελεσματικότητάς τους ήταν η χρήση ωμής βίας, η οποία προφανώς έχει αποδειχθεί ανεπαρκής για να αναχαιτίσει τις δραστηριότητες των ισλαμικών ομάδων.

Προσωπική εκτίμηση είναι ότι οι δύο χώρες ελάχιστα μπορούν να πράξουν χωρίς τη βοήθεια των Διεθνών Οργανισμών και των κύριων διεθνών δρώντων, οι οποίοι θα πρέπει να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο και να αλλάξουν ριζικά την ακολουθούμενη αντιτρομοκρατική στρατηγική τους.

Πρώτον θα πρέπει να καθορισθούν ρεαλιστικοί στόχοι. Τι ακριβώς θα μπορούσε να συνεπάγεται ως «επιτυχία» στην αντιμετώπιση των υπόψη ομάδων; Είναι κοινά αποδεκτό ότι βραχυπρόθεσμα, οριστική λύση δεν μπορεί να υπάρξει, μπορεί όμως να υπάρξει σωστή διαχείριση της κρίσης. Επιτυχία είναι ο περιορισμός της βίας σε ένα διαχειρίσιμο επίπεδο από τις κυβερνήσεις των δύο χωρών, χωρίς τη συνδρομή των διεθνών δρώντων. Με τον επανακαθορισμό των στόχων ώστε να συνάδουν περισσότερο με το εφικτό, η μείωση του χάσματος των προσδοκιών, δηλαδή τι αναμένεται και τι μπορεί να γίνει, θα συμβάλει στη διατήρηση της δέσμευσης στην αποστολή και θα αποτρέψει την απογοήτευση και τη διαίωνηση της κρίσης.

Δεύτερον θα πρέπει να υπάρξει αλλαγή της γενικότερης αντιτρομοκρατικής στρατηγικής η οποία αφορά τη χρήση στρατιωτικών ενεργειών και να δοθεί προτεραιότητα στην πολιτική και οικονομική διάστασή αλλά και στην αποτροπή της επιδείνωσης των ανθρωπιστικών προκλήσεων. Η προσέγγιση των τελευταίων 20 ετών κατέδειξε ότι, αν και θα χρειαστούν ορισμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των ομάδων, η στρατηγική με επίκεντρο την ασφάλεια απέτυχε να ανακόψει την εκθετική ανάπτυξη της κρίσης. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις θα πρέπει να μετατραπούν σε μία υποστηρικτική πτυχή της συνολικής προσπάθειας, η οποία θα

πρέπει να επικεντρωθεί στη βελτίωση της διακυβέρνησης, τη δημιουργία κράτους δικαίου, την ανάληψη πρωτοβουλιών κατά της διαφθοράς, τη μεταρρύθμιση του τομέα της ασφάλειας και τη δίκαιη και αξιόπιστη παροχή δικαιοσύνης. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να θεωρούνται νόμιμες από τους πληθυσμούς από τους οποίους στρατολογούν μαχητές αυτές οι οργανώσεις, ώστε να μειωθεί η ελκυστικότητα της ιδεολογίας των τρομοκρατών. Βεβαίως σε αυτές τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις κυρίαρχο ρόλο θα πρέπει να παίζει η ανάπτυξη της οικονομίας, ειδικά στην περίπτωση της Νιγηρίας, στην οποία υπάρχουν όλα τα προαπαιτούμενα. Μια ζωντανή οικονομία θα δημιουργήσει ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους και θα τους αποτρέψει να ψάχνουν διεξόδους μέσω των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Τρίτον προτείνεται να εξεταστεί η ανάληψη ουσιαστικών διαπραγματεύσεων με τις υπόψη ομάδες. Οι διαπραγματεύσεις δύναται να αποτελέσουν μια λογική προσέγγιση για τη μείωση της βίας, αν όχι για την επίλυση ευρύτερων συγκρούσεων. Μέχρι σήμερα, η Δύση εμφανίζεται απρόθυμη να εμπλακεί ή να υποστηρίξει διαπραγματεύσεις με τις τρομοκρατικές ομάδες των δύο χωρών, κυρίως λόγω της διασύνδεσής τους με την Al-Qaeda ή το ISIS. Αντίστοιχα οι κυβερνήσεις της Νιγηρίας επικρίθηκαν από τους κατοίκους της χώρας, όταν προσπάθησαν να προσεγγίσουν με τον υπόψη τρόπο, τους τρομοκράτες. Μία διαπραγμάτευση με την ηγεσία μίας τρομοκρατικής ομάδας, δύναται να αναδείξει αν αυτή έχει πραγματικά αιτήματα και παράπονα, τα οποία μπορούν και ίσως ακόμη και πρέπει να αντιμετωπιστούν ή αν ορισμένα από αυτά είναι πραγματικά ασυμβίβαστα, κάτι το οποίο είναι αδύνατο να προσδιοριστεί με βάση μόνο τη ρητορική και των πράξεων της. Οι διαπραγματεύσεις ενδέχεται να διχάσουν τις ομάδες ή να ενισχύσουν τις εσωτερικές εντάσεις, καθώς ορισμένες θα αρνηθούν να προσέλθουν σ' αυτές, γεγονός που θα οδηγήσει στην αποδυνάμωσή τους. Συναφώς, μέσω των διαπραγματεύσεων και με την παροχή κινήτρων, δύναται να βρεθούν βιώσιμες οδοί εξόδου για μέλη τα οποία έχουν εξαναγκασθεί να συμμετάσχουν σ' αυτές και να παραιτηθούν από τη βία.

Τέλος θα πρέπει να υπάρξει διεθνής πίεση στις χώρες που εξάγουν εξτρεμιστικές ιδεολογίες, όπως η Σαουδική Αραβία, η οποία για δεκαετίες εξήγαγε τον ουαχαμισμό, ή ακόμα και η Τουρκία η οποία εξάγει τη δική της εκδοχή του ισλαμισμού, ώστε αυτές να περιορίσουν στο εσωτερικό τους τις υπόψη ιδεολογίες. Επιπρόσθετα οι κυβερνήσεις των χωρών που καλλιέργησαν ή καλλιεργούν την ισλαμική τρομοκρατία πρέπει να υποχρεωθούν να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην αποκατάσταση της ζημιάς που έχουν προκαλέσει, στα κράτη επλήγησαν από αυτή.

Επίλογος

Στην παρούσα εργασία αναλύθηκε η πορεία της εξέλιξης των ισλαμικών τρομοκρατικών ομάδων, στη Νιγηρία και τον Νίγηρα. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την υπόψη ανάλυση αλλά και η γενικότερη κατάσταση ασφάλειας που επικρατεί στην ευρύτερη περιοχή, δεν αφήνουν περιθώρια αισιοδοξίας για το εγγύς μέλλον. Η κατάσταση εκτιμάται ότι θα επιδεινωθεί, καθώς οι ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή θα συνεχίσουν να εκμεταλλεύονται τις υφιστάμενες αδυναμίες, οι οποίες έχουν καταστήσει τα δύο κράτη «εύθραυστα». Ο μεγαλύτερος κίνδυνος όσον αφορά την ασφάλεια στις δύο χώρες, θα ήταν η ολοκληρωτική κατάρρευση των κρατικών δομών τους. Αυτό, το οποίο έχει ήδη συμβεί στο παρελθόν σε χώρες όπως η Σομαλία, θα προκαλούσε χάος και το κενό εξουσίας θα ευνοούσε περαιτέρω τη δράση των τρομοκρατικών ομάδων. Εάν θα επαληθευθούν οι δυσοίωνες προβλέψεις εξαρτάται από τις δράσεις που θα αναληφθούν, σε κρατικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, οι οποίες ήδη αποτελούν αντικείμενο έρευνας των ειδικών.

Ανδρέας Φρέντζος

Πηγές - Βιβλιογραφία

Πηγές

Ιστοσελίδες

Βέτση, Ε. (23 Δεκεμβρίου 2021). «Για όλο το χρυσάφι του Σαχέλ» όπου κάποιοι θέλουν να μας στείλουν «για να αποκτήσουμε εμπειρίες». *Militaire.gr*. <https://www.militaire.gr/gia-olo-to-chrysafi-toy-sachel-opoy-kapoioi-theloyn-na-mas-steiloyn-gia-na-apoktisoyme-empeiries/> (έγινε πρόσβαση την 01 Οκτωβρίου 2022).

Ηλεκτρονική Εγκυκλοπαίδεια Κύπρου. «Πόπλιος Κλαύδιος ή Κλώδιος Πούλχερ Pulcher». *Polignosi*. <http://www.polignosi.com/cgi-bin/hweb?-A=8997&-V=limmata> (έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουνίου 2022).

Λυγερός, Στ. (30 Νοεμβρίου 2008). «Η βαθιά σφραγίδα της «ισλαμικής τρομοκρατίας». *Η Καθημερινή*. <https://www.kathimerini.gr/world/341917/i-vathia-sfragida-tis-islamikis-tromokratias/> (έγινε πρόσβαση στις 01 Ιουλίου 2022).

Μπέγζος, Μ. (24 Νοεμβρίου 2008). «Η ανατομία του φονταμενταλισμού». *Το Βήμα*. <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/i-anatomia-toy-fontamentalismoy/> (έγινε πρόσβαση την 01 Ιουλίου 2022).

Στουγιαννίδης, Α. *ΤΟ ΒΗΜΑ του λόγου μας*. http://www.stougiannidis.gr/surnames_4.htm (έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουνίου 2022).

Στούκας, Μ. (11 Οκτωβρίου 2020). «Ασασίνοι: Η μουσουλμανική αδελφότητα δολοφόνων». *ΠΡΩΤΟΘΕΜΑ*. <https://www.protothema.gr/stories/article/1053845/assasinoi-i-mousoulmaniki-adelfotita-dolofonon/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Οκτωβρίου 2022).

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), (17 Ιουνίου 2022). «Sahel 2021: Communal Wars, Broken Ceasefires, and Shifting Frontlines». *ACLED*. <https://acleddata.com/2021/06/17/sahel-2021-communal-wars-broken-ceasefires-and-shifting-frontlines/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), (2022). «Nigeria Mid-Year Update». *ACLED*. <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/nigeria/mid-year-update/#1644921169748-ca58a54a-3d266f8e-cb3d> (Έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκεμβρίου 2022).

- Adibe, J. (06 Μάϊου 2021). «Explaining the Emergence of Boko Haram». *BROOKINGS*. <https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2014/05/06/explaining-the-emergence-of-boko-haram/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουλίου 2022).
- Africa Center for Strategic Studies, (18 Δεκεμβρίου 2020). «Islamic State in the Greater Sahara Expanding Its Threat and Reach in the Sahel». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/islamic-state-in-the-greater-sahara-expanding-its-threat-and-reach-in-the-sahel/> (έγινε πρόσβαση στις 24 Ιουλίου 2022).
- Africa Center for Strategic Studies, (17 Δεκεμβρίου 2021). «African Migration Trends to Watch in 2022». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/african-migration-trends-to-watch-in-2022/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).
- Africa Center for Strategic Studies, (24 Ιανουαρίου 2022). «Surge in Militant Islamist Violence in the Sahel Dominates Africa’s Fight against Extremists». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/mig2022-01-surge-militant-islamist-violence-sahel-dominates-africa-fight-extremists/> (έγινε πρόσβαση στις 10 Ιουλίου 2022).
- Africa Center for Strategic Studies, (09 Αυγούστου 2022). «Sahel and Somalia Drive Rise in Africa’s Militant Islamist Group Violence». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/sahel-and-somalia-drive-uninterrupted-rise-in-african-militant-islamist-group-violence-over-past-decade/> (έγινε πρόσβαση στις 17 Νοεμβρίου 2022).
- Africanews, (23 Σεπτεμβρίου 2022). «G5 Sahel seeks 'new strategy' after Mali withdrawal». *AFRICANEWS*. <https://www.africanews.com/2022/09/23/g5-sahel-seeks-new-strategy-after-mali-withdrawal/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).
- ALJAZEERA, (13 Ιανουαρίου 2004). «Beirut Wants “Terrorism” Defined». *ALJAZEERA*. <http://www.aljazeera.com/archive/2004/01/200841010738460226.html> (έγινε πρόσβαση στις 22 Ιουνίου 2022).

- ALJAZEERA, (10 Απριλίου 2020). «Chad to stop participating in regional fight against armed terrorist groups». *ALJAZEERA*. <https://www.aljazeera.com/news/2020/4/10/chad-to-stop-participating-in-regional-fight-against-armed-groups> (έγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).
- Asadu, C. (15 Οκτωβρίου 2021). «Nigerian military says leader of IS-linked group is dead». *ASSOCIATED PRESS*. <https://apnews.com/article/africa-chad-nigeria-islamic-state-group-boko-haram-6fcc3b1951a0bec957931e0f80279ab7> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκεμβρίου 2022).
- Ayitogo, N. (27 Ιανουαρίου 2021). «Insecurity: Nigeria in ‘state of emergency’, Buhari tells new service chiefs». *PremiumTimes*. <https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/439064-insecurity-nigeria-in-state-of-emergency-buhari-tells-new-service-chiefs.html> (έγινε πρόσβαση στις 03 Αυγούστου 2022).
- Ayitogo, N. (31 Μαΐου 2021). «ANALYSIS: Six years after, Buhari has failed to keep promise of securing Nigeria». *PremiumTimes*. <https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/464754-analysis-six-years-after-buhari-has-failed-to-keep-promise-of-securing-nigeria.html><https://www.premiumtimesng.com/news/headlines/464754-analysis-six-years-after-buhari-has-failed-to-keep-promise-of-securing-nigeria.html> (έγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).
- Boaz, G. (01 Ιανουαρίου 2010). «Defining Terrorism - Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?». *International Institute of Counter – Terrorism*. <https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-Freedom-Fighter#gsc.tab=0> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουνίου 2022).
- Bolpagni, A. (14 Ιουνίου 2022). «A Jihadists’ schism in central Sahel: conflict epilogue or prelude to a new escalation?». *Security Praxis*. <https://securitypraxis.eu/a-jihadists-schism-in-central-sahel-conflict-epilogue-or-prelude-to-a-new-escalation/> (έγινε πρόσβαση την 01 Αυγούστου 2022).
- Center for International Security and Cooperation (2018). «Mapping Militant Organizations – AQIM». *Stanford University*. <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/aqim> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022).

- Center for International Security and Cooperation (2018). «Mapping Militant Organizations – MUJAO». *Stanford University*. <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/aqim> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022).
- Center for Preventive Action, (12 Μαΐου 2022). «Conflict with Boko Haram in Nigeria». *Global Conflict Tracker*. <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/boko-haram-nigeria> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- Conte, M. & Princewill, N. (28 Οκτωβρίου 2022). «US orders families of embassy employees to depart Nigeria due to heightened risk of terrorism». *CNN*. <https://edition.cnn.com/2022/10/28/africa/us-evacuate-staff-abuja-intl/index.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- Crisis24,(2022). «Niger Country Report». *Crisis24*. <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/niger> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).
- Department of Economic and Social Affairs (24 Νοεμβρίου 2021). «Least Developed Countries (LDCs)». *United Nations*. <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category/ldcs-at-a-glance.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- Duerksen, M. (21 Μαρτίου 2021). «Nigeria’s Diverse Security Threats. *African Center for Strategic Studies*». <https://africacenter.org/spotlight/nigeria-diverse-security-threats/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Αυγούστου 2022).
- Eboh, C. & Onuah, E. (09 Ιουνίου 2022). «Nigeria suspects Islamic State of killing 40 in Catholic church». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/world/africa/nigeria-says-suspects-islamic-state-carrying-out-church-massacre-2022-06-09/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- Economist Intelligence, (09 Αυγούστου 2022). «Jihadi expansion in Mali threatens stability and growth». *Economist Intelligence*. <https://country.eiu.com/article.aspx?articleid=482342831> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- ENACT, (2022). «Drug trafficking. Africa’s main drug routes». *ENACT*. <https://enactafrica.org/interactive/videos-and-infographics/africas-main-drug-routes> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

- Estelle, E. (25 Σεπτεμβρίου 2021). «The US is unprepared for Africa's growing terror threat». *Critical Threats*. <https://www.criticalthreats.org/analysis/the-us-is-unprepared-for-africas-growing-terror-threat> (έγινε πρόσβαση στις 20 Ιουνίου 2022).
- EUCAP Sahel Niger, (30 Νοεμβρίου 2020). «EUCAP Sahel Niger: European Union Capacity-Building - Civilian Mission». *European Union*. https://www.eeas.europa.eu/eucap-sahel-niger/eucap-sahel-niger-european-union-capacity-building-civilian-mission_en?s=364 (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).
- EUCAP SAHEL, (2022). «Who we are». *EUROCAP SAHEL*. <https://www.eucap-sahel.eu/en/qui-nous-sommes/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Αυγούστου 2022).
- European Union, (2022). «EU emergency trust fund for Africa». *European Union*. https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/region/sahel-lake-chad_en (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).
- Fragile States Index, (2022). «Nigeria Country Dashboard». *Fragile States Index*. <https://fragilestatesindex.org/country-data/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).
- Fragile States Index, (2022). «Niger Country Dashboard». *Fragile States Index*. <https://fragilestatesindex.org/country-data/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).
- Gavin, M. (15 Μαρτίου 2022). «Nigeria Security Tracker». *Council on Foreign Relations (CFR)*. <https://www.cfr.org/nigeria/nigeria-security-tracker/p29483#chapter-title-0-1> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- GlobalSecurity.org (2022). «Niger - China Relations». *GlobalSecurity.org*. <https://www.globalsecurity.org/military/world/africa/ne-forrel-prc.htm> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).
- Global Security.Org (2022). «Opération Extérieures (OPEX) – Barkhane». *Global Security.Org*. <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/opex-barkhane.htm> (έγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).
- Gupta, S. (18 Φεβρουαρίου 2016). «Why is Islam so different in different countries». *The Conversation*. <https://theconversation.com/why-is-islam-so-different-in-different-countries-51804> (έγινε πρόσβαση στις 02 Ιουλίου 2022).

- French, L. (26 Ιουνίου 2012). «African extremist groups linking up: U.S. general». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/article/us-security-usa-africa-idUSBRE85O18P20120626> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022).
- Hagen, A. (27 Μαρτίου 2014). «Al Qaeda in the Islamic Maghreb: Leaders and their Networks». *Critical Threats*. <https://www.criticalthreats.org/analysis/al-qaeda-in-the-islamic-maghreb-leaders-and-their-networks> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουλίου 2022).
- Hairsine, K. (28 Ιανουαρίου 2022). «Shariah law in Africa has many faces». *DW*. <https://www.dw.com/en/sharia-law-in-africa-interpretations-legal-system/a-60587789> (έγινε πρόσβαση στις 10 Ιουλίου 2022).
- Harshé, R. (28 Σεπτεμβρίου 2021). «Burgeoning Terrorism in Africa: A Critical Overview». *Observer Research Foundation*. <https://www.orfonline.org/expert-speak/burgeoning-terrorism-in-africa-a-critical-overview/> (έγινε πρόσβαση στις 10 Ιουλίου 2022).
- Human Rights Watch, (11 Αυγούστου 2021). «Niger: Surging Atrocities by Armed Islamist Groups». *HRW*. <https://www.hrw.org/news/2021/08/11/niger-surging-atrocities-armed-islamist-groups> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- ISS Regional Office for West Africa, the Sahel and the Lake Chad Basin, (01 Ιουνίου 2022). «Ansaru's comeback in Nigeria deepens the terror threat». *Institute for Security Studies*. <https://issafrika.org/iss-today/ansarus-comeback-in-nigeria-deepens-the-terror-threat> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).
- Institute for Securities Studies, (18 Αυγούστου 2016). «Boko Haram divided». *ISS*. <https://issafrika.org/media-resources/infographics/boko-haram-divided> (έγινε πρόσβαση στις 25 Ιουλίου 2022).
- International Military Staff, (19 Αυγούστου 2016). «NATO's Military Concept for Defense Against Terrorism». *NATO*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69482.htm (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουνίου 2022).
- Jenkins, B. (30 Σεπτεμβρίου 2004). «Semantics are Strategic in the War on Terror». *Rand Corporation*. <https://www.rand.org/blog/2004/09/semantics-are-strategic-in-the-war-on-terror.html> (έγινε πρόσβαση στις 23 Ιουνίου 2022).

- Joscelyn, T. (23 Φεβρουαρίου 2015). «Jihadist divisions grow in Nigeria». *FDD's LONG WR JOURNAL*. <https://www.longwarjournal.org/archives/2015/02/jihadist-divisions-grow-in-nigeria.php> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- Kamer, L. (31 Αυγούστου 2022). «Economic impact of terrorism in Africa 2007-2019, by country». *STATISTA*. <https://www.statista.com/statistics/1197888/economic-impact-of-terrorism-in-africa/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Οκτωβρίου 2022).
- Koné, H. (28 Ιουλίου 2022). «Arms trafficking from Libya to Niger is back in business». *Institute for Security Studies*. <https://issafrica.org/iss-today/arms-trafficking-from-libya-to-niger-is-back-in-business> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).
- Le Roux, P. (10 Ιουνίου 2019). «Exploiting Borders in the Sahel: The Islamic State in the Greater Sahara». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/exploiting-borders-sahel-islamic-state-in-the-greater-sahara-isgs/> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).
- Lis, A. & Olech, A. (08 Νοεμβρίου 2021). «The activity of jihadist terrorist organizations in the region of Sahel». *Institute of new Europe*. <https://ine.org.pl/en/the-activity-of-jihadist-terrorist-organizations-in-the-region-of-sahel/> (έγινε πρόσβαση την 01 Αυγούστου 2022).
- Lory, G. (03 Δεκεμβρίου 2022). «EU's Takuba military taskforce in Sahel caught between France and Mali Access to the comments». *Euronews*. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/02/03/eu-s-takuba-military-taskforce-in-sahel-caught-between-france-and-mali> (έγινε πρόσβαση στις 05 Δεκεμβρίου 2022).
- McCandless, D. (Οκτώβριος 2014). «Islamic Sects, Major Schools, Notable Branches». *Informationisbeautiful.net*. <https://www.informationisbeautiful.net/visualizations/islamic-sects-schools-branches-movements/> (έγινε πρόσβαση στις 05 Ιουλίου 2022).
- MNJTF, (2022). « About us». MNJTF. <https://mnjtffmm.org/about/> (έγινε πρόσβαση στις 04 Αυγούστου 2022).
- Nsaibia, H. (03 Μαρτίου 2021). «The Conflict Between Al-Qaeda and the Islamic State in the Sahel». *Italian Institute for International Politics Studies*. <https://www.ispionline.it/en/publicazione/conflict-between-al-qaeda-and-islamic-state-sahel-year-29305> (έγινε πρόσβαση την 01 Αυγούστου 2022).

- Raleigh, C & Kazemi, E. (2022). «Multiple Security Threats Persist Around Nigeria – Mid Year Update». *The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)*. <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/nigeria/mid-year-update/#1644921169748-ca58a54a-3d266f8e-cb3d> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).
- Rédaction Africanews, (24 Οκτωβρίου 2022). «Avoid all non-essential travel to Nigeria - western embassies warn». *AFRICANEWS*. <https://www.africanews.com/2022/10/24/avoid-all-non-essential-travel-to-nigeria-western-embassies-warn/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- Reuters, (28 Ιουνίου 2021). «Boko Haram fighters pledge to Islamic State in video, worrying observers». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/world/africa/boko-haram-fighters-pledge-islamic-state-video-worrying-observers-2021-06-27/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκεμβρίου 2022).
- Reuters, (26 Αυγούστου 2021). «Nigeria signs military cooperation agreement with Russia». *REUTERS*. <https://www.reuters.com/world/nigeria-signs-military-cooperation-agreement-with-russia-2021-08-25/> (έγινε πρόσβαση στις 29 Νοεμβρίου 2022).
- The World Bank, (14 Σεπτεμβρίου 2022). «The World Bank in Nigeria». *World Bank*. <https://www.worldbank.org/en/country/nigeria/overview#1> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- The World Fact Book, (15 Νοεμβρίου 2022). «Niger». *CIA.GOV*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/niger/#introduction> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).
- Thompson, G. (22 Ιουλίου 2021). «Examining Extremism: Islamic State in the Greater Sahara». *Center for Strategic and International Studies (CSIS)*. <https://www.csis.org/blogs/examining-extremism/examining-extremism-islamic-state-greater-sahara> (έγινε πρόσβαση στις 24 Ιουλίου 2022).
- Travel.State.Gov,(27 Οκτωβρίου 2022).«Nigeria Travel Advisory». *US Department of State*.<https://travel.state.gov/content/travel/en/traveladvisories/traveladvisories/nigeria-travel-advisory.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).
- UNCCT, (2022). «Counter-terrorism in the Sahel». *United Nations*. <https://www.un.org/counterterrorism/cct/counter-terrorism-in-the-sahel> (έγινε πρόσβαση στις 03 Δεκεμβρίου 2022).

- UNODC, (2022). «Counter Terrorism and the Prevention of Violent Extremism». *United Nations*. <https://www.unodc.org/nigeria/en/counter-terrorism-and-the-prevention-of-violent-extremism.html> (έγινε πρόσβαση στις 05 Αυγούστου 2022).
- Ward, O. (06 Σεπτεμβρίου 2013).«Sunni-Shia split the Mideast's new great divide». *Toronto Star*. https://www.thestar.com/news/world/2013/09/06/sunnishia_split_the_mideasts_new_great_divide.html (έγινε πρόσβαση στις 25 Οκτωβρίου 2022).
- Weiss, C. (02 Ιανουαρίου 2022).«Ansaru reaffirms its allegiance to al Qaeda». *FDD 's Long War Journal*. <https://www.longwarjournal.org/archives/2022/01/ansaru-reaffirms-its-allegiance-to-al-qaeda.php> (έγινε πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2022).
- Yusuf, K. (22 Ιουνίου 2021). «TIMELINE: Seven years after Chibok, mass kidnapping of students becoming norm in Nigeria». *Premium Times*. <https://www.premiumtimesng.com/news/top-news/469110-timeline-seven-years-after-chibok-mass-kidnapping-of-students-becoming-norm-in-nigeria.html> (έγινε πρόσβαση στις 04 Δεκεμβρίου 2022).
- Zimmerman, K. & Chesnutt, K. (08 Σεπτεμβρίου 2022). «The State of al Qaeda and ISIS Around the World». *Critical Threats*. <https://www.criticalthreats.org/analysis/the-state-of-al-qaeda-and-isis-around-the-world> (Έγινε πρόσβαση στις 08 Δεκεμβρίου 2022).
- <https://mapsontheweb.zoom-maps.com/post/179381627864/spread-of-islam-in-africa-together-with-africas> (έγινε πρόσβαση την 01 Νοεμβρίου 2022).
- <https://worldpopulationreview.com/countries/nigeria-population> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοεμβρίου 2022).

Βιβλιογραφία

α. Ελληνόγλωσσα

- Βανδώρος, Σ. (2015). *Εισαγωγή στις Πολιτικές Ιδεολογίες*, (σ.194-196). Αθήνα: ΣΕΑΒ. Διαθέσιμο στο <https://amelib.seab.gr/archive/item/25202>
- Γιαννόπουλος, Ν. (2019). *Οι επιθέσεις αυτοκτονίας ως μορφή τρομοκρατίας. Κατανόηση του φαινομένου με χρήση της Θεωρίας Παιγνίων*, (σ.123). Αθήνα: αυτοέκδοση.
- Λυγερός, Στ. (2016). *Η Ισλαμική Τρομοκρατία*, (σ.85). Αθήνα: Πατάκη.

- Μάζης, Ι. (2005). *Τα Αίτια της Τρομοκρατίας και οι Δυνατότητες Αναιρέσεώς της*, (σ. 136). Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων. Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 22 από: https://www.researchgate.net/publication/321360889_Ta_Aitia_tes_Tromokratias_kai_hoi_ynatotetes_Anaireseos_tes
- Μαραγκουδάκης, Μ. (2010). *Αμερικανικός Φονταμενταλισμός*, (σ.132-139). Αθήνα: Παπαζήση.
- Μπόση, Μ. (2000). *Περί του ορισμού της τρομοκρατίας*. Αθήνα: Τραυλός.
- Παπαγεωργίου, Φ. & Σαμουρής, Α. (2012). *Ισλαμισμός και Ισλαμοφοβία*. Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Παπασωτηρίου, Χ. (2018). *Η αμερικανική πολιτική από τον Φράνκλιν Ρούζβελτ στον Ντόναλντ Τραμπ*, (σ.451). Αθήνα: Πολιτεία.
- Πάτελος, Κ. (2006). *Το Σύγχρονο Ισλάμ: Η Συνάντηση με τη Δύση. Μια ιστορική και πολιτική προσέγγιση*, (σ.197-198). Αθήνα: Σιδέρης.
- Σταφυλάκης, Στ. (2014). *Ο Χρυσός Αιών του Ισλάμ και οι Δημιουργοί του. (από τον 7^ο έως τον 12^ο αιώνα)*, (σ.78-80). Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <https://www.openbook.gr/o-chrysoys-aion-toy-islam-kai-oi-dimioyrgoi-toy/>
- β. Ξενόγλωσση**
- Ahmed, P. (2021). *Factional Split inside Boko Haram*, (σ.2-6). CCPA. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από https://www.cccpa-eg.org/pdf_read_download.php?type=read&newFileName=Factional+Split+Inside+Boko+Haram&file=8427_05020326.pdf
- Alvi, H (2019). *Terrorism in Africa: The Rise of Islamist Extremism and Jihadism. Insight Turkey Vol. 21/ No. 1/ 2019, σ.111-132.* doi: 10.25253/99.2019211.08
- African Centre for the Study and Research on Terrorism, (2022). *Mid – Year Africa Terrorism Trend Analysis*, (σ.21). Διαθέσιμο στο: <https://caert.org.dz/mid-year-africa-terrorism-trend-analysis-2022/>
- Almond, G.& Appleby, R. (2003). *Strong Religion. The rise of Fundamentalism around the world*, (σ.97-99). Σικάγο: University of Chicago Press
- Barkindo, A. (2020). *The Sahel: A New Theatre for Global Jihadist Groups. Counter Terrorist Trends and Analyses, Vol. 12, No. 2*, (σ.22). Ανακτήθηκε την 20 Ιουνίου 2022 από: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26908281>
- Blanchard, L. (2016). *Nigeria’s Boko Haram: Frequently Asked Questions*, (σ.9-11) Congressional Research Service. Διαθέσιμο στο: <https://sgp.fas.org/crs/row/R43558.pdf>

- Bodansky, Y. (2015). The Boko Haram and Nigerian Jihadism, (σ.5). *ISPSW Strategy Series, Issue No.318*. Ανακτήθηκε την 10 Ιουλίου 2022 από: https://www.files.ethz.ch/isn/187751/318_Bodansky.pdf
- Brottem, L. (2021). The Growing Complexity of Farmer- Herder Conflict in West and Central Africa. *Africa Security Brief No. 39/ July 2021*, (σ.1). Ανακτήθηκε την 03 Αυγούστου 2022 από: <https://africacenter.org/wp-content/uploads/2021/07/ASB39EN-The-Growing-Complexity-of-Farmer-Herder-Conflict-in-West-and-Central-Africa-update-7-27-21.pdf>
- Counter Extremism Project, (2022). *Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM)*. CEP. Ανακτήθηκε την 05 Δεκεμβρίου 2022 από: <https://www.counterextremism.com/threat/al-qaeda-islamic-maghreb-aqim>
- Counter Extremism Project, (2022). *Nigeria: Extremism and Terrorism*. CEP. Ανακτήθηκε την 02 Δεκεμβρίου 2022 από: <https://www.counterextremism.com/countries/nigeria-extremism-and-terrorism/report>
- Chang, B. (2005). Islamic Fundamentalism, Jihad, and Terrorism. *Journal of International Development and Cooperation Voll, No 1*, (σ.65). Hirosima: IDEC. Ανακτήθηκε την 20 Ιουνίου 2022 από: https://www.researchgate.net/profile/Gerard-Nihous/publication/32115883_Simple_Game_Theoretic_Considerations_for_Environmental_Problems_Review/links/0deec53754dd4c6823000000/Simple-Game-Theoretic-Considerations-for-Environmental-Problems-Review.pdf#page=61
- Cibra, V. (2018). *Boko Haram's Relationships with Other Organizations* (2008-2013). Ανακτήθηκε την 25 Ιουλίου 2022 από: https://www.researchgate.net/figure/Boko-Harams-Relationships-with-Other-Organizations-2008-2013_fig5_339438309
- Çoncar, A. (2020). Development and Security Challenges in the Sahel Region, (σ.10-11). Mediterranean and Middle East Special Group (GSM). Ανακτήθηκε την 05 Δεκεμβρίου 2022 από: <https://www.nato-pa.int/document/2020-development-and-security-challenges-sahel-region-conkar-042-gsm-20-e>

- Congressional Research Service, (2018). *Al Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) and Related Groups*. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF10172>
- Congressional Research Service, (2022). *Boko Haram and the Islamic State West Africa Province*. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10173.pdf>
- Dadur, P. & Aliyu, S. (2021). The Impact of MNJTF Counter-Operations in the Fight against Boko Haram Insurgency. *Gusau International Journal of Management and Social Sciences, Vol.4 , No. 3*, (σ.192). Ανακτήθηκε την 04 Αυγούστου 2022 από: <https://gijmss.com.ng/index.php/gijmss/article/view/86/70>
- Department of Defence, (2016). *JP 1-02 Dictionary of Military and Associated Terms*, (σ.240). Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: https://irp.fas.org/doddir/dod/jp1_02.pdf
- Doukhan, D. (2020). *MNJTF against Boko Haram — Reflections*, (σ. 1-11). International Institute for Counter-Terrorism (ICT). Ανακτήθηκε την 04 Αυγούστου 2022 από: <https://www.jstor.org/stable/resrep30929>
- Esposito, J. (2002). *Unholy war. Terror in the name of Islam*, (σ.26-70). New York: Oxford University Press.
- European Asylum Support Office,(2021). *Nigeria Security Situation*, (σ.19-21). EASO. Διαθέσιμο στο: <https://www.ecoi.net/en/document/2053722.html>
- European Asylum Support Office, (2021). *Country guidance. Nigeria*, (σ.46-47). EASO. Διαθέσιμο στο: <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-nigeria-october-2021>
- Falode, J. (2016). The Nature of Nigeria’s Boko Haram War, 2010-2015: A Strategic Analysis. *Perspectives in Terrorism, Vol 10, Issue 1*, (σ.44-45). Ανακτήθηκε την 04 Αυγούστου 2022 από: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2016/005-the-nature-of-nigeria-s-boko-haram-war-2010-2015-a-strategic-analysis.pdf>
- Faleg, G. & Mustasilta, K. (2021). *Salafi-Jihadism in Africa*, (σ.3). EU Institute for Security Studies. Ανακτήθηκε την 01 Ιουλίου 2022 από: <https://www.iss.europa.eu/content/salafi-jihadism-africa>

- Institute for Economics & Peace, (2022). «*Global Peace Index 2022: Measuring Peace in a Complex World*», (σ.11). Sydney: Institute for Economics & Peace. Διαθέσιμο στο: <http://visionofhumanity.org/resources>
- Gombe, S. & Sule, B. (2020). Overview of the Boko Haram's Sources of Finance, Weapons and Logistics, (σ.23-24). *African Journal on Terrorism, Volume 9, Number 2, ACSRT*. Διαθέσιμο στο: <https://caert.org.dz/african-journal-on-terrorism/>
- Hassan, H. (2008). *Islam in Africa*, (σ.2). CRS Report for Congress. Ανακτήθηκε την 10 Ιουλίου 2022 από: <http://research.policyarchive.org/18956.pdf>
- Hill, M. (2009). The Spread of Islam in West Africa: Containment, Mixing, and Reform from the Eighth to the Twentieth Century. *SPICE STANFORD*. Διαθέσιμο στο: https://spice.fsi.stanford.edu/docs/the_spread_of_islam_in_west_africa_containment_mixing_and_reform_from_the_eighth_to_the_twentieth_century
- Humud, C. (2014). *Al Qaeda-Affiliated Groups: Middle East and Africa*, (σ.23). Congressional Service Research. Ανακτήθηκε την 27 Αυγούστου 2022, από: <https://www.hsdl.org/?view&did=758620>
- Husted, T. (2020). *Nigeria: Current Issues and U.S. Policy*. Congressional Research Service. Διαθέσιμο στο <https://sgp.fas.org/crs/row/RL33964.pdf>
- Institute for Economics & Peace, (2022). *Global Terrorism Index 2022*. Sydney: IEP. Διαθέσιμο στο: <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web.pdf>
- International Crisis Group, (2017). *Niger and Boko Haram: Beyond Counter-insurgency*, (σ.8-9). Africa Report N°245. Ανακτήθηκε την 03 Αυγούστου 2022 από: <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/245-niger-and-boko-haram-beyond-counter-insurgency.pdf>
- International Crisis Group, (2017). *Fighting Boko Haram in Chad: Beyond Military Measures*, (σ.11). Brussels: ICG. Διαθέσιμο στο: <https://www.crisisgroup.org/africa/central-africa/chad/246-fighting-boko-haram-chad-beyond-military-measures>
- International Crisis Group, (2020). *Violence in Nigeria's North West: Rolling Back the Mayhem.*, (σ.13). Africa Report N°288. Ανακτήθηκε την 03 Αυγούστου 2022 από: https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/288-violence-in-nigerias-north-west_0.pdf

- International Crisis Group, (2020). *What Role for the Multinational Joint Task Force in Fighting Boko Haram?*, (σ.9-10). Africa Report N°291, Ανακτήθηκε την 05 Αυγούστου 2022 από: <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1292686/download>
- International Crisis Group, (2022). *After Shekau: Confronting Jihadists in Nigeria's North East*, (σ.3-8). Crisis Group Africa Briefing N°180. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://www.africaportal.org/b180—iswap>
- Iratni, B. (2017). *Security Challenges and Issues in the Sahelo-Saharan Region. The Niger Perspective*, (σ.9-13). Peace and Security Centre of Competence Sub-Saharan Africa. Διαθέσιμο στο: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/fes-pscc/14016.pdf>
- Iwuoha, V. (2021). Current Trends in Boko Haram's Terrorism, Counterintelligence and Counterterrorism Strategy in Nigeria. *African Journal on Terrorism, Vol. 11, No 2*, (σ.93). Διαθέσιμο στο: <https://caert.org.dz/Publications/Journal/Journal-Dec-2021-11-2.pdf>
- Knoechelmann, M. (2014). *Why the Nigerian Counter-Terrorism policy toward Boko Haram has failed : A cause and effect relationship*, (σ.32). International Institute for Counter-Terrorism (ICT). Ανακτήθηκε την 11 Ιουλίου 2022 από: <https://www.jstor.org/stable/resrep09448?seq=1>
- Kohnert, D. (2022). Outside sources of terrorist threats in West Africa. *MPRA Paper No. 115338*, (σ.6). German Institute for Global and Area Studies. Διαθέσιμο στο <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/115338/>
- Kusserow, S. & Pawlak, P. (2015). *Understanding the branches of Islam*, (σ.3-4). European Parliamentary Research Service. Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-568339-Understanding-branches-Islam-FINAL.pdf>
- Mantzikos, I. (2013). *Boko Haram, Anatomy of a Crisis*, (σ.11). Bristol: e-International Relations. Διαθέσιμο στο: <https://www.files.ethz.ch/isn/180333/Boko-Haram-e-IR.pdf>
- Marc-Antoine Pérouse de Montclos, (2014). *Boko Haram and the evolving Salafi Jihadist threat in Nigeria*, (σ.158-191). IFRA-Nigeria, African Studies Centre. Διαθέσιμο στο: <https://books.openedition.org/ifra/1703>

- Mohamed, Y. (2008). Muslim Fundamentalism: The case of Syyid Qutb. *Scriptura* 99, (σ.382). Western Cape: Arabic Language and Islamic Philosophy Department of Foreign Languages. Διαθέσιμο στο: <https://journals.co.za/doi/pdf/10.10520/EJC100878>
- Nissen, P. (2020). HUMANITARIAN PERSPECTIVES. Highlights from 2019 - Risks in 2020, (σ.8). *The Assessment Capacities Project (ACAPS)*. Ανακτήθηκε την 20 Ιουλίου 2022 από: https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/acaps_humanitarian_perspectives_2019-2020_0.pdf
- Nsaibia, H. & Weiss, C. (2020). The End of the Sahelian Anomaly: How the Global Conflict between the IS and al-Qaida Finally Came to West Africa. *CTCSENTINEL*, Vol.13, Issue 7, (σ.1-14). Ανακτήθηκε την 01 Αυγούστου 2022 από: <https://ctc.usma.edu/wp-content/uploads/2020/07/CTC-SENTINEL-072020.pdf>
- Orav, A. (2015). *Religious fundamentalism and radicalization*, (σ.3). European Parliamentary Research Service. Ανακτήθηκε την 01 Ιουλίου 2022 από: <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-briefing-551342-Religious-fundamentalism-and-radicalisation-FINAL.pdf>
- Pérouse de Montclos, M. (2014). *Boko Haram: Islamism, politics, security and the state in Nigeria*, (σ.159). RB Leiden: African Studies Centre. Διαθέσιμο στο: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/23853>
- Pomerantz, S. (1987). *The FBI and Terrorism*, (σ. 14-15). Washington DC: US Department of Justice. Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/107703NCJRS.pdf>
- Randall, L. (2016). *Τρομοκρατία, μία παγκόσμια ιστορία*, (μτφρ. Φιλώτας Δήτσας επιμ. Μαίρη Μπόση). Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης. (Το πρωτότυπο εκδόθηκε το 2016).
- Reynie, D. (2021). *Islamist Terrorist Attacks in the World 1979-2021*. Fondation pour l'innovation politique (Fondapol). Διαθέσιμο στο: <https://www.fondapol.org/en/the-foundation/>
- Roy, O. (2006). *Το παγκοσμιοποιημένο Ισλάμ*, (σ.197-200) (μτφρ. Βιργινία Πισιμίση & επιμ. Μαρία Κυρτζάκη). Αθήνα: Scripta. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2002).

- Schmid, A. (2004). *Terrorism - The Definitional Problem. Case Western Reserve Journal of International Law*, (σ.395-400). Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: <https://scholarlycommons.law.case.edu/jil/vol36/iss2/81>
- Schmid, A. (2011). *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, (σ.86-87). London: Routledge.
- Schmid, A. (2021). Terrorism Studies: A Glimpse at the Current State of Research (2020/2021). Στο *Perspectives on Terrorism, Volume 15, Issue 3*, (σ.143-144). Ανακτήθηκε την 23 Ιουνίου 2022 από: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2021/issue-3/schmid-et-al.pdf>
- Schmid, A. (2014). *Violent and Non-Violent Extremism: Two Sides of the Same Coin?*, (σ.11-13). ICCT Research Paper. Διαθέσιμο στο: <https://www.icct.nl/app/uploads/download/file/ICCT-Schmid-Violent-Non-Violent-Extremism-May-2014.pdf> (έγινε πρόσβαση την 01 Ιουλίου 2022).
- Schmid, A. (2016). Defining Terrorism. Στο J. Wither & S. Mullins (επιμ.), *Combating Transnational Terrorism*, (σ.2). Sofia: Prokon Ltd. Ανακτήθηκε την 22 Ιουνίου 2022 από: <https://connections-qj.org/system/files/ctt.ch01.pdf?download=1>
- Shaykh, Muhammad Aman al-Jami. (2017). *Islam in Africa Throughout History*, (σ.21). Philadelphia: Authentic Statements Publishing. Διαθέσιμο στο: <https://kalamullah.com/Books/Islam%20in%20Africa%20Throughout%20History.pdf>
- Shodunke, A. (2021). Expounding State Response to Terrorism in Northern Nigeria :The Expediency of Reintegrative Approach for Repentant Boko Haram Combatants, (σ.13). *African Journal on Terrorism, Vol.11, No 2*. Ανακτήθηκε την 20 Ιουλίου 2022 από: <https://caert.org.dz/Publications/Journal/Journal-Dec-2021-11-2.pdf>
- Sookhdeo, P. (2009). *Understanding Islamist Terrorism The Islamic Doctrine of War*. (σ.81). Isaac.Publishing.
- Soumahoro, M. (2021). *Niger Conflicts Insight*, (σ.2-3). Addis Ababa: Institute For Peace And Security Studies. Διαθέσιμο στο: <https://media.africaportal.org/documents/Niger-Conflict-Insights-vol-1-27042021.pdf>

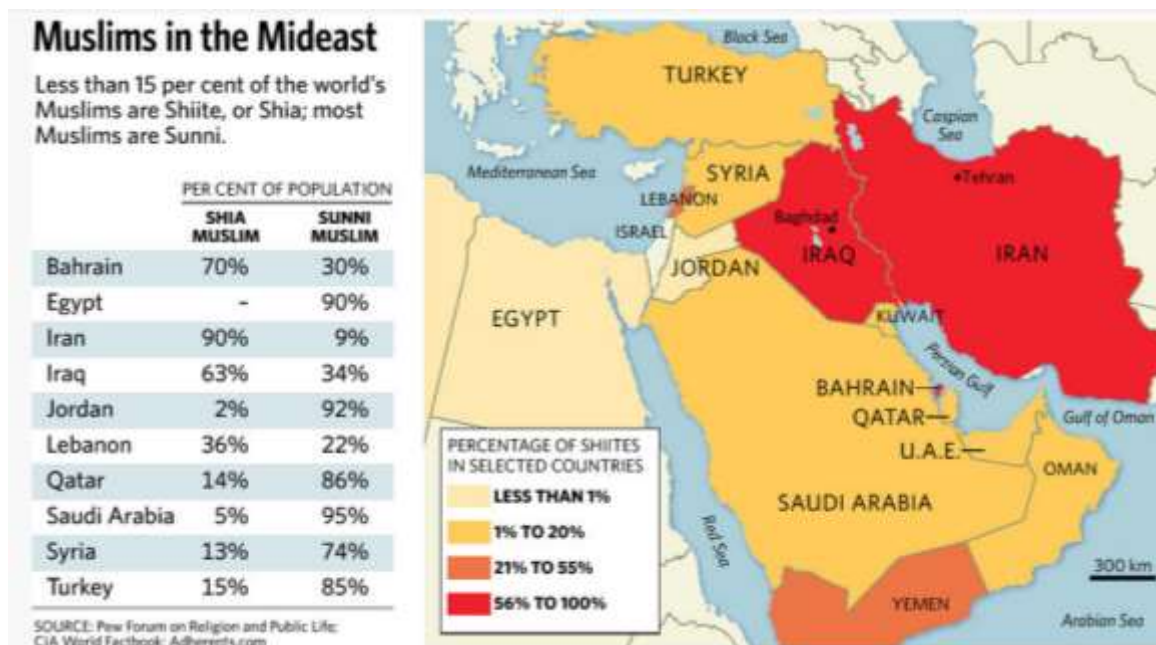
- Tobi Oshodi, Abdul-Gafar. (2022). Nigeria sees China as a steady partner and its largest lender. (σ.63-69). *BEYOND BLOCS Global views on China and US-China relations, No 11. Mercator Institute for China Studies*. Ανακτήθηκε την 29 Νοεμβρίου 2022 από: <https://merics.org/sites/default/files/2022-08/MERICS-Papers-On-China-Beyond-blocs-Global-views-on-China-and-US-China-relations-3.pdf>
- Thurston, A. (2016). The disease is unbelief: Boko Haram's religious and political worldview, (σ.6). *The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic World. Analysis Paper No 22*. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/brookings-analysis-paper-alex-thurston-final-web.pdf>
- Thurston, A. (2017). *Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM): An Al-Qaeda Affiliate Case Study*, (σ.3-17). CAN. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: https://www.cna.org/CNA_files/PDF/DIM-2017-U-016119-2Rev.pdf
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), (2018). *Introduction to International Terrorism*, (σ.5). Vienna: United Nations. Διαθέσιμο στο: https://www.unodc.org/documents/e4j/18-04932_CT_Mod_01_ebook_FINALpdf.pdf
- United Nations, (2004). *Resolution 1566*. Security Council. Διαθέσιμο στο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/542/82/PDF/N0454282.pdf?OpenElement>
- Upal, M. & Cusack, C. (2021). *Handbook of Islamic Sects and Movements*, (σ.25-26). Boston: Brill. Διαθέσιμο στο: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51255/9789004435544.pdf?sequence=1>
- Velturo, M. (2021). *Violent Islamist Groups in Northern Nigeria*, (σ.1). USCIRF. Ανακτήθηκε την 23 Ιουλίου 2022 από: <https://www.uscirf.gov/sites/default/files/2021%20Factsheet%20-%20Violent%20Islamists%20in%20Northern%20Nigeria.pdf>
- Walker, A. (2012). *What Is Boko Haram?* , (σ.7). United States Institute of Peace. Ανακτήθηκε την 19 Ιουλίου 2022 από: <https://www.usip.org/sites/default/files/SR308.pdf>

- Weiss, C. (2022). Understanding *Al-Qaeda in the Islamic Magreb's Expansion into West Africa*, (σ.10-11). Combating Terrorism Center at West Point. Ανακτήθηκε την 27 Αυγούστου 2022 από: <https://www.hstoday.us/subject-matter-areas/counterterrorism/aqims-imperial-playbook-understanding-al-qaeda-in-the-islamic-maghrebs-expansion-into-west-africa/>
- Wilkinson, M. (2019). *The Geonology of Terror: How to distinguish between Islam, Islamism and Islamist Terrorism*, (σ.79-94). New York: Routledge.
- Zimmerman, K. (2020). *Salafi-Jihadi Ecosystem in the Sahel*, (σ.1). American Enterprise Institute. Ανακτήθηκε την 10 Ιουλίου 2022 από: <http://www.jstor.com/stable/resrep24617>
- Zenn, J. & Weiss, C. (2021). Ansaru Resurgent: The Rebirth of Al-Qaeda's Nigerian Franchise. *Perspectives on Terrorism, Vol. XV, Issue 5*, (σ.52). Διαθέσιμο στο: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2021/issue-5/vol-15-issue-5.pdf>

Παράρτημα «Α»

Κύριες Σχολές – Ρεύματα Ισλάμ πλην Σουνιτισμού

1. Σιιτισμός: Παρέμεινε πάντοτε μειοψηφία στο Ισλάμ, πλην ελάχιστων περιπτώσεων όπως στο σιιτικό ισλαμικό κράτος της Περσίας (μετέπειτα Ιράν), στο Ιράκ, στο Αζερμπαϊτζάν και στο Μπαχρέιν (Εικόνα Α.1)²⁶³.

Εικόνα Α.1, Περιοχές Σιιτικού Ισλάμ

Οι Σίιτες μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι η οικογένεια του Προφήτη Μωάμεθ και οι απόγονοί του, είναι η πηγή της θρησκευτικής καθοδήγησης και ηγεσίας. Οι πιστοί οι οποίοι υποστήριξαν τον Αλή, ξάδελφο του Μωάμεθ, στην κούρσα διαδοχής, ονομάστηκαν Αλαουίτες και αποτέλεσαν του πρώτους Σίιτες. Η έννοια του Ιμάμη, του αλάθητου, θεϊκά επιλεγμένου και καθοδηγούμενου ηγέτη των μουσουλμάνων, είναι θεμελιώδης γι' αυτούς. Ο αριθμός των Ιμάμηδων είναι και αυτός που διαχωρίζει τους σίιτες σε άλλες σχολές, καθόσον συμφωνούν μόνο στους τρεις πρώτους από τους συνολικά δώδεκα Ιμάμηδες, με αποτέλεσμα τελικώς να διαχωρίζονται στους Δωδεκαδιστές (Twelvers) που αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των σιιτών με κυριότερο πληθυσμό στο Μπαχρέιν (50-70% του πληθυσμού), τους Ζαϊντιστές (Zaidis) που συναντώνται κυρίως στην Υεμένη, τους Ισμαηλίτες ή Επταδιστές (Ismailis) που είναι η δεύτερη μεγαλύτερη διαίρεση των Σιιτών και τους Αλεβήτες –

²⁶³ Ward, O. (06 Σεπτεμβρίου 2013). «Sunni-Shia split the Mideast's new great divide». *Toronto Star*. https://www.thestar.com/news/world/2013/09/06/sunnishia_split_the_mideasts_new_great_divide.html (έγινε πρόσβαση στις 25 Οκτωβρίου 2022).

Μπεκτασίδες (Alevi – Bektasism), που βρίσκονται κυρίως στην Τουρκία.²⁶⁴

2. Χαριζιτισμός: Αποτελεί κλάδο του πρώιμου Ισλάμ, πριν τη διάσπασή του σε σουνιτικό και σιιτικό, ο οποίος προήλθε από την «έξοδο» αριθμού πιστών από την πρώτη κοινότητα. Εξαιτίας της ριζοσπαστικής ερμηνείας των κειμένων του Ισλάμ, της αδιαλλαξίας τους και της «εξόδου»²⁶⁵ τους από την κοινότητα των πιστών, τα μέλη αυτή της ομάδας ονομάστηκαν Χαριζίτες και θεωρήθηκαν οι πρώτοι αιρετικοί του Ισλάμ²⁶⁶. Η ιδεολογία τους βασιζόταν στο ότι κάθε μουσουλμάνος που διέπραττε μια μεγάλη αμαρτία ήταν αποστάτης (takfir) και ότι έπρεπε να εξαναγκαστεί να πιστέψει ή να σκοτωθεί. Στόχος τους είναι να δημιουργήσουν μια ισλαμική κοινότητα στην οποία κανείς δεν θα μπορούσε να παρεκκλίνει από τους νόμους/κανόνες του Ισλάμ. Η τζιχάντ με το σπαθί είναι ζωτικό μέρος της πίστης τους, ένα καθήκον τόσο δεσμευτικό που θεωρείται «πυλώνας» του Ισλάμ ισότιμος με τους προαναφερθέντες. Το υπόψη δόγμα έχει αναβιώσει σε διάφορες σύγχρονες ριζοσπαστικές ομάδες ισλαμιστών ριζοσπαστών, συμπεριλαμβανομένων των Ουαχαμπιτών/Σαλαφιτών στην Αίγυπτο, την Ιορδανία, την Υεμένη, την Αλγερία και το Πακιστάν, δικαιολογώντας την τζιχάντ κατά των μουσουλμανικών καθεστώτων, τα οποία θεωρούν ανεπαρκώς ισλαμικά.²⁶⁷

3. Σουφισμός: Αποτελεί μία μυστικιστική και ασκητική πτυχή του Ισλάμ και δεν σχετίζεται με τη βασική διάσπασή του στους δύο κύριους κλάδους²⁶⁸. Κάποιος μπορεί να Σιίτης ή Σουνίτης και ταυτόχρονα και Σουφιστής. Οι σουφιστές φιλόσοφοι, στα πρώτα στάδια της φιλοσοφικής αναζήτησης του Ισλάμ έδωσαν έμφαση στην προσωπική διάσταση της σχέσης Θεού – ανθρώπου, προχωρώντας πέρα από τη στενή ερμηνεία των ιερών κειμένων, στην εσωτερική ερμηνεία τους, στην οποία θα φτάσει ο πιστός μέσω έντονου διαλογισμού. Λόγω της ανθρώπινης διάστασης που έδωσε στο ισλαμικό δόγμα, κατάφερε να διαδώσει το Ισλάμ στην Υποσαχάρια Αφρική και την Ασία. Τα δομικά του στοιχεία δεν επέτρεψαν την μετουσίωσή του σε πολιτική πράξη.²⁶⁹

---

²⁶⁴ Ural, M. & Cusack, C. (2021), (σ.179-180).

²⁶⁵ Από την αραβική λέξη kharaja, η οποία σημαίνει έξοδος.

²⁶⁶ Kusserow, S. & Pawlak, P. (2015). *Understanding the branches of Islam*, (σ.3-4). European Parliamentary Research Service. Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-568339-Understanding-branches-Islam-FINAL.pdf>

²⁶⁷ Sookhdeo, P. (2009), (σ.76-79).

²⁶⁸ Ural, M. & Cusack, C. (2021), (σ.465-466).

²⁶⁹ Παπαγεωργίου, Φ. & Σαμουρής, Α. (2012). (σ.73-74).

Παράρτημα «Β»

Κυριότερες Ισλαμικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις για το 2021

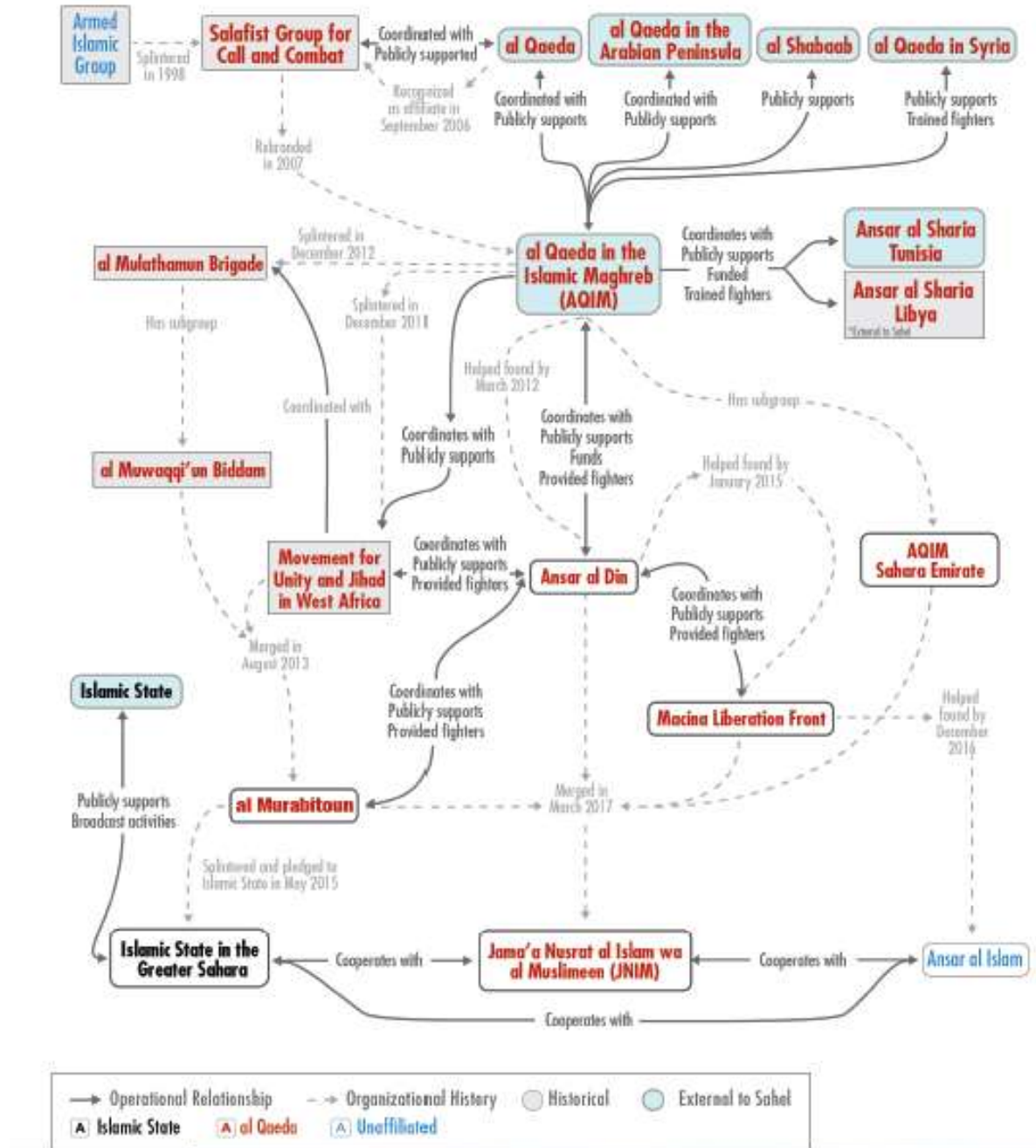
					DESCRIPTION		
1	COUNTRY	AFGHANISTAN	PROVINCE	KABUL	DEATHS	170	A suicide bomber killed at least 170 people and injured at least 200 others when he detonated his explosives at Kabul International Airport. The attack was followed by another suicide bomb nearby, with reports of gunfire. Islamic State - Khorasan Province claimed responsibility for the attack.
	DATE	26/8/21	GROUP	ISLAMIC STATE - KHORASAN PROVINCE			
2	COUNTRY	BURKINA FASO	PROVINCE	YAGHA	DEATHS	160	Gunmen killed at least 160 people and wounded at least 40 others in Solhan village in the Sahel region. The assailants first attacked members of a volunteer defence force militia before attacking civilians and burning down houses and a market. No group had claimed responsibility for the attack but jihadists operate in the area.
	DATE	5/6/21	GROUP	UNKNOWN			
3	COUNTRY	NIGER	REGION	TAHOUA	DEATHS	137	Gunmen killed 137 civilians in three coordinated attacks in the Tahoua region. Islamic State West in Africa (ISWA) claimed responsibility, saying they targeted pro-government militia members.
	DATE	21/3/21	GROUP	ISLAMIC STATE IN WEST AFRICA (ISWA)			
4	COUNTRY	AFGHANISTAN	PROVINCE	KANDAHAR	DEATHS	100	Gunmen killed at least 100 civilians they forced from their homes in Kandahar province. The Ministry of Interior Affairs said that at least another 200 people remained unaccounted for. The Ministry said the Taliban was responsible, although the group denied it had carried out the attack.
	DATE	22/7/21	GROUP	TALIBAN			
5	COUNTRY	AFGHANISTAN	PROVINCE	KABUL	DEATHS	86	A series of three bombs killed at least 86 civilians, most of them students, and wounded 150 others at a high school in Kabul province. A car bomb initially exploded, followed by two others of unspecified type that detonated as students fled outside. No group had claimed responsibility for the attack, but based on location and tactic jihadists were probably responsible. The Taliban issued a statement denying responsibility for the attack.
	DATE	8/5/21	GROUP	UNKNOWN			
6	COUNTRY	BURKINA FASO	REGION	SAHEL	DEATHS	80	Gunmen killed 59 civilians, 15 security forces personnel and six pro-government militiamen, and wounded 19 others, in an attack on a military convoy that was escorting civilians on the road between Arbinda and Gorgadji in the Sahel region. Jamaat Nusrat Al-Islam wal Muslimeen (JNIM) claimed responsibility for the attack.
	DATE	18/8/21	GROUP	JAMAAT NUSRAT AL-ISLAM WAL MUSLIMEEN (JNIM)			
7	COUNTRY	NIGER	REGION	TILLABERI	DEATHS	70	Gunmen on motorbikes killed around 70 civilians and wounded around 17 others in the village of Tchombangou. Islamic State in West Africa (ISWA) claimed responsibility, saying they targeted pro-government militia members.
	DATE	2/1/21	GROUP	ISLAMIC STATE IN WEST AFRICA (ISWA)			
8	COUNTRY	BURKINA FASO	REGION	SAHEL	DEATHS	53	Gunmen killed at least 49 police officers and four civilians at a police post near an abandoned mine in the Sahel region at around 0500hrs on 14 November. No group had claimed responsibility for the attack at the time of writing, but local media outlets reported that Jamaat Nusrat Al-Islam wal Muslimeen (JNIM) was probably responsible.
	DATE	14/11/21	GROUP	JAMAAT NUSRAT AL-ISLAM WAL MUSLIMEEN (JNIM)			
9	COUNTRY	AFGHANISTAN	PROVINCE	KUNDUZ	DEATHS	50	A suicide bomber detonated explosives during Friday prayers in a Shia mosque in the Kunduz province. Local officials reported that at least 50 civilians were killed and 140 more wounded. Islamic State - Khorasan Province claimed responsibility.
	DATE	8/10/21	GROUP	ISLAMIC STATE - KHORASAN PROVINCE			
10	COUNTRY	AFGHANISTAN	PROVINCE	KANDAHAR	DEATHS	47	Four suicide bombers killed at least 47 people and injured at least 80 others in an attack on a Shia mosque in Kandahar province. Two suicide bombers detonated explosives at the entrance to the mosque, followed by two further detonations inside the mosque. Islamic State - Khorasan Province claimed responsibility for the attack.
	DATE	15/10/21	GROUP	ISLAMIC STATE - KHORASAN PROVINCE			
11	COUNTRY	AFGHANISTAN	PROVINCE	KANDAHAR	DEATHS	47	Four suicide bombers killed at least 47 people and injured at least 80 others in an attack on the Imam Bargah Shia mosque in Kandahar, Kandahar province at around 1300hrs on 15 October. Two suicide bombers detonated their vests at the entrance to the mosque, followed by two further detonations inside the mosque. Islamic State - Khorasan Province claimed responsibility for the attack.
	DATE	15/10/21	GROUP	ISLAMIC STATE - KHORASAN PROVINCE			
12	COUNTRY	BURKINA FASO	REGION	NORD	DEATHS	41	Gunmen killed at least 41 civilians, including members of the Volontaire pour la Defense de la Patrie (VDP) militia, in an attack on a convoy of market traders under escort in the Nord region. Among the VDP casualties was a senior commander. Supporters of Jamaat Nusrat Al-Islam wal Muslimeen (JNIM) released a video saying the group was responsible.
	DATE	23/12/21	GROUP	JAMAAT NUSRAT AL-ISLAM WAL MUSLIMEEN (JNIM)			
13	COUNTRY	NIGER	REGION	TILLABERI	DEATHS	37	Gunmen killed 37 civilians in an attack on the village of Daraidey in the Tillaberi province. Islamic State in West Africa (ISWA) claimed responsibility the following month, saying it had targeted militia members.
	DATE	16/8/21	GROUP	ISLAMIC STATE IN WEST AFRICA (ISWA)			
14	COUNTRY	IRAQ	CITY	BAGHDAD GOVERNORATE	DEATHS	35	A bomb killed at least 35 civilians and wounded at least 60 others at a market in the Baghdad governorate. The attack targeted a Shia majority neighbourhood on the eve of the Eid Al-Adha holiday. Islamic State (IS) claimed responsibility for the attack and said it was a suicide bombing. However, security forces said the device was a static explosive.
	DATE	19/7/21	GROUP	ISLAMIC STATE (IS)			
15	COUNTRY	MALI	REGION	MOPTI	DEATHS	33	Gunmen killed at least 33 civilians and injured at least seven others in an attack on a public bus in the Mopti region on 3 December. No group had claimed responsibility at the time of writing, but jihadists operate in the area.
	DATE	3/12/21	GROUP	UNKNOWN			
16	COUNTRY	MALI	REGION	GAO	DEATHS	33	Around 100 assailants killed 33 soldiers and wounded 14 others in an ambush against a military patrol in the Gao region. Security forces retaliated, allegedly killing 20 assailants. Islamic State in West Africa (ISWA) claimed responsibility.
	DATE	15/3/21	GROUP	ISLAMIC STATE IN WEST AFRICA (ISWA)			
17	COUNTRY	IRAQ	CITY	BAGHDAD GOVERNORATE	DEATHS	32	Two consecutive suicide bombings killed at least 32 civilians and wounded 110 more at a market in the Baghdad governorate. Islamic State (IS) has claimed responsibility for the attack.
	DATE	21/1/21	GROUP	ISLAMIC STATE (IS)			
18	COUNTRY	MALI	REGION	SEGOU	DEATHS	30	Gunmen killed at least 30 militia members guarding rice fields in the village of Sibi in the Segou region. No group had claimed responsibility, but jihadists operate in the area.
	DATE	6/10/21	GROUP	UNKNOWN			

Εικόνα Β.1, Πίνακας Κυριότερων Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Επιθέσεων 2021²⁷⁰

²⁷⁰ Institute for Economics & Peace, (2022), (σ.10-11).

Παράρτημα «Γ»

Διάγραμμα Οργανικής Προέλευσης και Επιχειρησιακών Σχέσεων Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων Περιοχής Σαχέλ

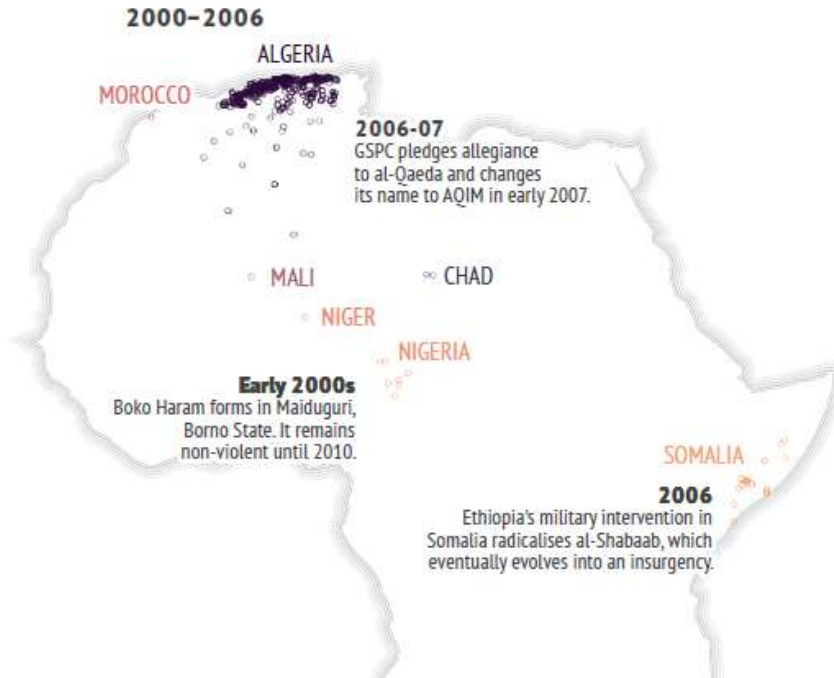

Εικόνα Γ.1, Διάγραμμα Οργανικής Προέλευσης και Επιχειρησιακών Σχέσεων Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων Περιοχής Σαχέλ²⁷¹

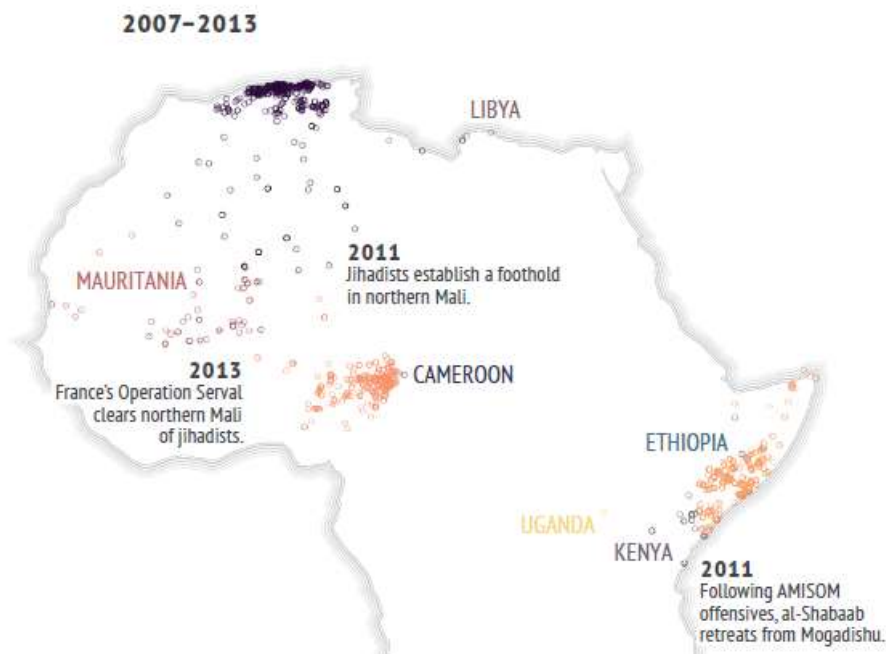
²⁷¹ Zimmerman, K. (2020), (σ.5).

Παράρτημα «Δ»

Χάρτες Γεωγραφικής Εξάπλωσης Ισλαμικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2000 έως 2021

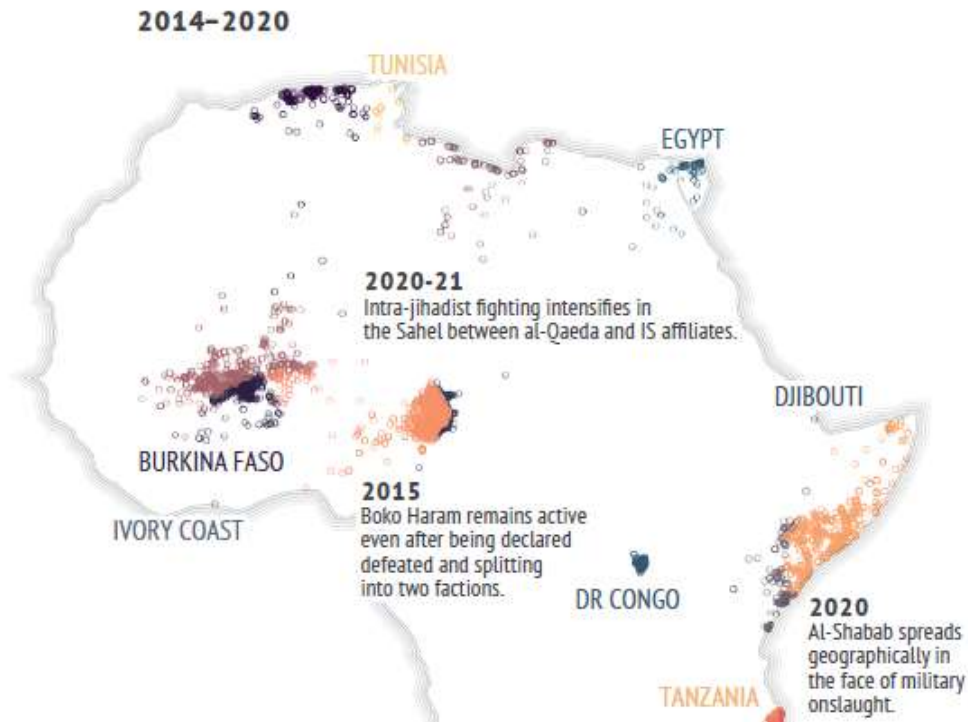
Εικόνα Δ.1, Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2000 έως 2006 ²⁷²

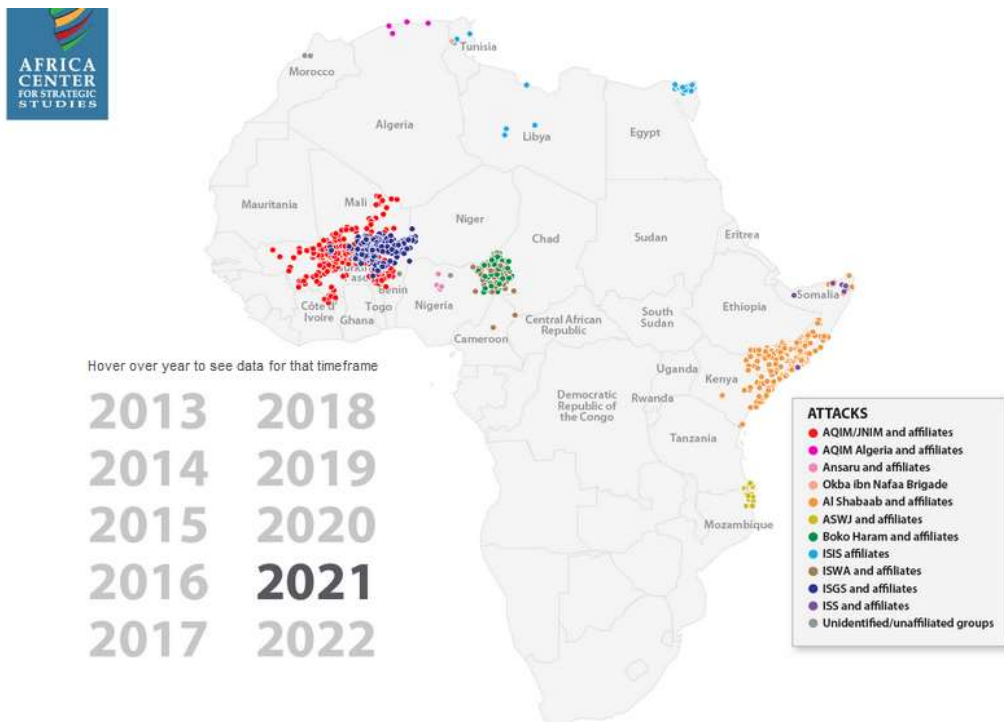
Εικόνα Δ.2, Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2007 έως 2013 ²⁷³

²⁷² Faleg, G. & Mustasilta, K. (2021). *Salafi-Jihadism in Africa*, (σ.3). EU Institute for Security Studies. Ανακτήθηκε την 01 Ιουλίου 2022 από <https://www.iss.europa.eu/content/salafi-jihadism-africa>

²⁷³ Στο ίδιο, (σ.3).

Εικόνα Δ.3, Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική από 2014 έως 2020 ²⁷⁴

Εικόνα Δ.4, Γεωγραφική Εξάπλωση Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Ομάδων στην Αφρική το 2021 ²⁷⁵

²⁷⁴ Στο ίδιο, (σ.3).

²⁷⁵ Africa Center for Strategic Studies, (09 Αυγούστου 2022). «Sahel and Somalia Drive Rise in Africa's Militant Islamist Group Violence». *Africa Center for Strategic Studies*. <https://africacenter.org/spotlight/sahel-and-somalia-drive-uninterrupted-rise-in-african-militant-islamist-group-violence-over-past-decade/> (έγινε πρόσβαση στις 07 Νοεμβρίου 2022).

Παράρτημα «Ε»
Κυριότερες Ισλαμιστικές Τρομοκρατικές Επιθέσεις στην Αφρική
το Α΄ Εξάμηνο 2022

No	Country	Place	Date	Group	Deaths	Description
1	Mali	Mopti	18 June	JNIM	132	Armed men on motorcycles raided several villages in the region and killed over 132 civilians. Government blamed the attack on Katiba Macina militants, an affiliate of JNIM.
2	Burkina Faso	Seno	11 June	ISGS	100	Armed individuals attacked the township in northern Burkina Faso, near the border with Niger accusing them of collaborating with the security. At least 100 civilians were killed.
3	Mali	Mopti	04 March	ISGS	97	Armed ISGS members attacked military base at Mondoro , killing 27 soldiers and injuring 33 others. Security forces in reprisal attack killed 70 terrorists.
4	Nigeria	Niger State	07 March	Boko Haram	67	Armed men ambushed local vigilante groups members on patrol within Tungan Magajiya area. At least 67 people were killed.
5	Mali	Menaka	09 March	ISGS	62	09 March, Menaka. Armed men suspected to be members of ISGS attacked the villages of Tamalat and Insinane , killing a total of 62 people, comprising 20 MSA members and 42 civilians.
6	DRC	Ituri	02 February	ADF/ISCAP	58	Armed men attacked a community called Savo, in the district of Djugu killing 58 civilians, and injuring 36 others.
7	Somalia	Middle Shabelle	02 May	Al-Shabaab	53	Armed militants attacked AMISOM/ ATMIS military base. At least 33 people were killed including 30 soldiers of Burundian nationality. Security forces in reprisal attacks also killed 20 militants.
8	Nigeria	Niger State	19 February	Boko Haram	52	Armed men suspected to be militants of Boko Haram attacked the villages of, Shiroro and Munya . At least 52 peoples were killed, and 42 villagers kidnapped.
9	Nigeria	Ondo	05 June	ISWAP	50	Gunmen attacked a Catholic church during mass. At least 50 people including women and children were killed, as well as many others injured. Federal authorities blamed ISWAP for the attack.
10	Somalia	Hirshabelle	23 March	Al-Shabaab	48	Al-Shabaab militants exploded a car bomb outside Beledweyne's main hospital where the injured in an earlier suicide bombing were being taken for treatment. At least 48 peoples were killed, and 108 others injured.

Εικόνα Ε.1, Πίνακας Κυριότερων Ισλαμιστικών Τρομοκρατικών Επιθέσεων στην Αφρική το Α΄ Εξάμηνο 2022²⁷⁶

²⁷⁶ African Centre for the Study and Research on Terrorism, (2022), (σ.22-23).